

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'DA ÖNGÖRÜLEN TEDBİRLER VE BU
TEDBİRLERE İLİŞKİN USUL**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RECEP KAHRAMAN

ANKARA 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'DA ÖNGÖRÜLEN TEDBİRLER VE BU
TEDBİRLERE İLİŞKİN USUL**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RECEP KAHRAMAN

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. EMEL HANAĞASI

ANKARA 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'DA ÖNGÖRÜLEN TEDBİRLER VE BU
TEDBİRLERE İLİŞKİN USUL**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. EMEL HANAĞASI

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmzası

1-Doç. Dr. Emel HANAĞASI

2-Doç. Dr. Süleyman YILMAZ

3-Doç. Dr. Nesibe KURT KONCA

4-

5-

Tez Savunması Tarihi

13.01.2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Emel Hanağası danışmanlığında hazırladığım “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Tedbirler ve Bu Tedbirlere İlişkin Usul (Ankara 2019)” adlı yüksek lisans tezimideki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Recep Kahraman

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR CETVELİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'A İLİŞKİN GENEL BİLGİ

I. GENEL OLARAK	5
II. KANUN'UN AMACI	7
III. KANUN'UN KAPSAMI VE TEMEL KAVRAMLARI.....	13
A. Kanun'un Eylem İtibariyle Kapsamı.....	13
1. Genel Olarak Şiddet	13
2. Şiddetin Türleri	18
a. Fiziksel Şiddet.....	18
b. Cinsel Şiddet	19
c. Psikolojik Şiddet	20
d. Ekonomik Şiddet.....	21
3. Ev İçi Şiddet.....	22
4. Kadına Yönelik Şiddet	25
5. Tek Taraflı Israrlı Takip	29
B. Kanun'un Kişi İtibariyle Kapsamı	30
1. Şiddet Uygulayan	30
2. Şiddet Mağduru	32
a. Genel Olarak	32
b. Kadınlar	33
c. Çocuklar	34
d. Aile Bireyleri.....	35
e. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağduru	37

İKİNCİ BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN

ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'DA ÖNGÖRÜLEN TEDBİRLER

I.	GENEL OLARAK	39
II.	TEDBİR KARARLARININ NİTELİĞİ	41
III.	TEDBİR KARARLARININ TÜRLERİ	48
A.	KORUYUCU TEDBİRLER	48
1.	Genel Olarak	48
2.	Mülki Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları.....	49
a.	Genel Olarak	49
b.	Barınma Yeri Sağlanması.....	50
c.	Geçici Maddi Yardım Yapılması	53
d.	Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi	56
f.	Geçici Koruma Altına Alınması.....	58
g.	Kreş İmkanının Sağlanması	60
h.	Benzer Koruyucu Tedbirler.....	61
3.	Kolluk Amiri Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbirler	64
4.	Hâkim Tarafından Alınabilecek Koruyucu Tedbirler	68
a.	Genel Olarak	68
b.	İşyerinin Değiştirilmesi	71
c.	Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi	73
d.	Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması	77
e.	Kimlik ve Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi.....	82
f.	Benzer Koruyucu Tedbirler.....	85
B.	ÖNLEYİCİ TEDBİRLER	86
1.	Genel Olarak	86
2.	Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları	88
a.	Belli Söz ve Davranışlarda Bulunmama	88
b.	Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Uzaklaştırma ve Müşterek Konutun Şiddet Mağduruna Tahsisi.....	90
c.	Korunan Kişilere ve Bulundukları Yerlere Yaklaşmama.....	94

d. Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasının Sınırlandırılması	96
e. Korunan Kişinin Yakınlarına, Tanıklarına ve Çocuklarına Yaklaşmama....	98
f. Korunan Kişinin Eşyalarına Zarar Vermeme	100
g. İletişim Araçlarıyla Rahatsız Etmeme.....	102
h. Kanunen İzin Verilen Silâhların Kolluğa Teslim Edilmesi	104
i. Kamu Görevi Nedeniyle Kullanılan Silahların Kolluğa Teslim Edilmesi .	107
j. Alkol Veya Uyuşturucu Ya Da Uyarıcı Madde Kullanmama Ve Bağımlılık Halinde Şiddet Uygulayanın Muayene Ve Tedavi Edilmesi	107
k. Şiddet Uygulayanın Bir Sağlık Kuruluşunda Muayene ve Tedavi Edilmesi.....	110
l. Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi.....	112
m. Çocuk Koruma Kanunu'nda Düzenlenen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Alınması	120
n. TMK'nun Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulması Hususlarında Karar Verilmesi	122
o. Benzer Önleyici Tedbirler	127
3. Kolluk Amiri Tarafından Verilecek Önleyici Tedbirler	128

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'A GÖRE TEDBİR KARARI VERİLMESİNDE USUL

I. GENEL OLARAK	132
II. ŞİDDET VEYA ŞİDDET TEHLİKESİ DURUMUNUN İLGİLİ MERCİLERE BİLDİRİLMESİ USULÜ: ŞİKÂYET VE İHBAR.....	134
III. YARGILAMANIN TARAFLARI (İLGİLİLER)	146
IV. TEDBİR KARARI VEREBİLECEK MERCİLER.....	149
A. GENEL OLARAK	149
B. İDARİ MERCİLER.....	150
C. MAHKEMELER.....	152

1. Genel Olarak	152
2. Görevli Mahkeme.....	154
3. Yetkili Mahkeme	164
V. TEDBİR BAŞVURUSU VE BAŞVURUNUN İNCELENMESİ	166
A. TEDBİR TALEBİ, TALEBİN GEREKÇELENDİRİLMESİ ve TÜRÜNÜN BELİRTİLMESİ.....	166
B. ARABULUCULUĞA VE SULHE TEŞVİK YASAĞI	169
C. TEDBİR İNCELEMESİNE MÜDAHALE (KATILMA)	172
D. TEDBİR BAŞVURUSUNUN İSPATI	177
E. DURUŞMA	188
VI. İNCELEMENİN SONA ERMESİ VE KARAR.....	193
A. İNCELEME SONUCUNDA VERİLEBİLECEK KARARLAR	193
B. VERİLEN KARARIN İLGİLİLERE TEFHİM VEYA TEBLİĞİ	197
C. TEDBİR KARARLARININ SÜRESİ	202
D. YARGILAMA HARÇ VE GİDERLERİ	206
VII. TEDBİR KARARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI.....	208
A. TALEP ÜZERİNE TEDBİR KARARININ KALDIRILMASI VEYA TEDBİR TÜRÜNÜN DEĞİŞTİRİLMESİ.....	208
B. TEDBİR KARARLARINA İTİRAZ	213
VIII. TEDBİR KARARLARININ İLGİLİ KURUMLARA BİLDİRİMİ VE İCRASI.....	220
IX. TEDBİR KARARLARINA AYKIRILIK.....	228
SONUÇ.....	239
KAYNAKÇA	245
ÖZET.....	254

ABSTRACT	256
-----------------------	------------

KISALTMALAR CETVELİ

AB	: Avrupa Birliği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CEDAW	: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
MİHBİR	: Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği
RG	: Resmi Gazete

s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
WHO	: World Health Organization
Y.	: Yıl

GİRİŞ

Genel itibariyle ataerkil yaşantının bir sonucu olarak ortaya çıkan ve gerek aile içerisinde gerekse toplumsal yaşamda kendini gösteren şiddet, özellikle yirminci yüzyıldan itibaren devletlerin üzerinde yoğun şekilde tartıştığı ve çözüme kavuşturmak adına düzenlemelere gittiği insan hak ve hürriyetine yönelik ihlâllerin başında gelmektedir. Bu bağlamda uluslararası alanda yapılan ilk ve önemli düzenleme, Birleşmiş Milletlerce kabul edilen “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın nlenmesi Sözleşmesi”dir¹. Doğrudan kadına yönelik düzenlemeler içermese de, ülkemizde 1985 yılında kabul edilen ve 1986 yılında yürürlüğe giren CEDAW, kadınların siyasi, ekonomik, medeni, sosyal ve kültürel hayatta erkeklerle eşit olarak yer almalarına ve kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın sona erdirilmesine yönelik önemli düzenlemeler getirmiş olup, kadınlar lehine pozitif ayrımcılığı düzenleyen önemli uluslararası metinlerden biri olmuştur. 2011 yılında ise Avrupa Konseyi tarafından bilhassa kadına yönelik şiddetle mücadeleyi konu edinen “Kadınlara Yönelik şiddet ve Aile İçi şiddetin önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”², diğer adıyla İstanbül Sözleşmesi kabul edilmiş ve ilk imzalayan ülke ise Türkiye olmuştur.

Uluslararası düzenlemelere paralel şekilde şiddetle mücadelede ülkemizde de çeşitli iç hukuk düzenlemelerine gidilmiştir. Bu doğrultuda kadına yönelik şiddet, ilk defa 1998 yılında yürürlüğe konulan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun³ ile ele alınmıştır. Doğrudan

¹ RG, 14/10/1985, S. 18898. Orijinal ismi “Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women” olan bu Sözleşme, bundan sonra metin içerisinde “CEDAW” olarak anılacaktır.

² RG, 08/03/2012, S. 28227 - Mükerrer. Orijinal ismi “Convention On Preventing And Combating Violence Against Women And Domestic Violence” olan bu Sözleşme, bundan sonra metin içerisinde “İstanbül Sözleşmesi” olarak anılacaktır.

³ RG, 14/01/1998, S. 23233.

şiddetin önlenmesine yönelik düzenlemeler içermese de, özellikle evli kişiler yönünden eşit hak ve yükümlülükler öngören ve evlilik birliğini korumaya yönelik düzenlemeler getiren 4721 sayılı TMK 2001 yılında yürürlüğe girmiştir⁴. 2004 yılında Anayasa'nın⁵ 10. maddesine 5170 sayılı Kanun⁶ ile, “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.*” fıkrası eklenmiş ve iç hukukta kadın-erkek eşitliği anayasal güvenceye kavuşmuştur. 2007 yılında ise 4320 sayılı Kanun'da birtakım değişiklikler getiren ve bu Kanun'daki eksik ve aksak yönleri gidermek üzere 5636 sayılı Kanun⁷ yürürlüğe girmiştir. Ancak 4320 sayılı Kanun'un, gerek ilk yürürlüğe girdiği haliyle gerek 5636 sayılı Kanun'la değişik haliyle ihtiyaca cevap vermemesi ve İstanbul Sözleşmesi'nin sözleşmeci devletlere iç hukukta şiddetle mücadele adına önemli düzenlemeleri getirme yükümlülüğü getirmesi nedeniyle, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun⁸ yürürlüğe girmiştir. 4320 sayılı Kanun'a nazaran daha detaylı ve geniş düzenlemelere yer veren 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasına yönelik 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği⁹ 2013 yılında kabul edilmiştir. İç hukukta şiddetle mücadeleye yönelik düzenlemeler bu Kanun ve Yönetmelikten ibaret olmakla birlikte, Anayasa'nın 2004 yılında yürürlüğe giren 90. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarla kanunların aynı hususta farklı hükümler içermesi nedeniyle doğabilecek

⁴ RG, 08/12/2001, S. 24607.

⁵ RG, 09/11/1982, S. 17863.

⁶ RG, 22/05/2004, S. 25469.

⁷ RG, 04/05/2007, S. 26512.

⁸ RG, 08/03/2012, S. 28239. Adı geçen Kanun bundan sonra metin içerisinde “6284 sayılı Kanun” olarak anılacaktır.

⁹ RG, 18/01/2013, S. 28532. Adı geçen Yönetmelik, bundan sonra metin içerisinde “Uygulama Yönetmeliği” olarak anılacaktır.

uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümlerinin esas alınacağı öngörüldüğünden, bu bağlamda başta İstanbul Sözleşmesi olmak üzere şiddete ve kadın-erkek ayrımcılığına ilişkin uluslararası düzenlemeler de doğrudan iç hukukta uygulama alanı bulabilecektir.

6284 sayılı Kanun, özellikle şiddetle mücadelede maddi hukuk hükümleri bakımından İstanbul Sözleşmesinin devletlere yüklediği bütün yükümlülükleri yerine getirmiş ve söz konusu uluslararası sözleşmeyi büyük bir oranda iç hukukta düzenlemiştir. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun, şiddetle mücadelede maddi hukuk yönünden etkili tedbirlere yer vermiş olmakla birlikte, aynı zamanda mahkeme ve Cumhuriyet başsavcılığı yanında mülki amir ve kolluk amirinin de çeşitli şekillerde sürece dahil edilmesi, şiddetle mücadele bakımından şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde Kanun'un etkili tedbirleri öngörmekten ziyade şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmeyi planladığı aşıkardır. Nitekim şiddetle mücadelenin etkin bir şekilde yürütülmesinin yolu, devletin gerek yargı erki gerekse yürütme erkinin birlikte hareket etmesi ile mümkün olmakla birlikte, ilgisine göre devletin yargı ve yürütme erklerinin ivedilikle harekete geçmesini temin edecek bir usul sistemiğinden geçmektedir. Usuli düzenlemelerin bu önemine karşın, 6284 sayılı Kanun'un maddi hukuka esas düzenlemeleri sıkça tartışılmış olmasına rağmen, usule ilişkin düzenlemeleri ise, doktrin ve uygulamada yeterince tartışılmamış ve değerlendirilmemiştir. Bu nedenle 6284 sayılı Kanun ile getirilen tedbirlerin hangi çerçevede ve kimlerin başvurusu üzerine alınabileceği, bu tedbirlerin ne şekilde alınabileceği ve ne şekilde yerine getirilebileceği gibi usule ilişkin hususların, özellikle tedbirlerin niteliğini usuli bir kalıba soktukdan sonra değerlendirmekte büyük fayda bulunduğu gözetilerek çalışmamızın odak noktasına, 6284 sayılı Kanun ile Uygulama Yönetmeliği'nin usule ilişkin düzenlemeleri alınmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, 6284 sayılı Kanun ile bu bağlamda Uygulama Yönetmeliği'nin amacı ve kapsamına ilişkin genel değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu bağlamda Kanun'un temel amacı, Anayasal ilkeler bazında belirlenmeye çalışılmıştır.

Kanun'un kapsamı ise fiil ve kişi itibariyle iki ayrı şekilde belirlenmiş ve bu bağlamda fiil olarak şiddetin tanımına ve turlerine yer verilmiş; kişi itibariyle ise, “şiddet uygulayan” ve “şiddet mağduru” kavramları anlatılmaya ęalıřılmıřtır.

Ęalıřmanın ikinci bۆlümünde, 6284 sayılı Kanun'la getirilen koruyucu ve önleyici tedbirlerin öncelikle usuli anlamda niteliği belirlenmeye ęalıřılmıř ve daha sonra koruyucu ve önleyici tedbirlerin turlerinin her biri, bu tedbirleri verebilecek olan resmi merciler bazında ayrıştırılarak ayrı şekilde değerlendirilmiş ve bu tedbirlerin kimler tarafından verilebileceği anlatılmaya ęalıřılmıřtır.

Son olarak ęalıřmanın üçüncü bۆlümünde ise, 6284 sayılı Kanun ile Uygulama Yönetmeliği'nde öngörülen koruyucu ve önleyici tedbirlere ne şekilde karar verilebileceği; bu bağlamda şiddet eyleminin resmi merciler önüne ne şekilde taşınacağı, tedbir kararı verebilecek görevli ve yetkili mahkeme ile idari mercilerin hangileri olduğu, koruyucu ve önleyici tedbirler kapsamında “ilgili” sıfatının kimlere ait olduğu, 6284 sayılı Kanun'a ilişkin yargılamada gözetilmesi gereken temel yargılama ilkelerinin neler olduğu, tedbir kararının verilmesinde önem arz eden usuli hususların neler olduğu, 6284 sayılı Kanun çerçevesinde verilen kararlara karşı kanun yolu bulunup bulunmadığı, tedbir kararlarının icrasının ne şekilde geręekleřeceęi ve son olarak tedbir kararlarına aykırılık halinde gündeme gelecek yaptırıma ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

Sonuç kısmında ise, 6284 sayılı Kanun ile Uygulama Yönetmeliğinde bulunan eksiklikler, ęeliřkili düzenlemeler ile genel itibariyle muhakemeye ilişkin ęözüm önerileri ortaya konulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'A İLİŞKİN GENEL BİLGİ

I. GENEL OLARAK

Şiddetin bir türü olarak kadına yönelik ve aile bireyleri arasındaki şiddet, son zamanlarda toplumsal düzeni sarsacak boyutlara ulaşmış bulunmaktadır¹⁰. Zira ekonomik özgürlüğü bulunmayan kadın, kocası tarafından şiddete maruz bırakılmakta; çocuklar şiddetle terbiye edilmekte ve bu olumsuzluklar, “aile içinde yaşanan, aile içinde kalır” şeklindeki toplumsal tabular nedeniyle gün yüzüne çıkmamakta veya ortaya çıksa dahi engellenmekte ve adeta şiddete maruz kalan kişiler, sırf ailenin parçası olması dolayısıyla kaderine razı olmaya zorlanmaktadır¹¹. Oysa toplumun sağlıklı bir profil çizebilmesi için, en küçük toplumsal birim olan ailenin de sağlıklı bir yapıya sahip olması gerekmektedir¹². Özellikle toplumsal geleceğin

¹⁰ **Günay, Mehmet:** “6284 Sayılı Kanun’a Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yargıtay Onursal Başkanı Nazım Kaynak’a Armağan, C:1, Y:3, S:10, Temmuz 2012, s. 663; **Bölükbaşı, Özge:** 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Ailenin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 23.

¹¹ Bu bağlamda özellikle önceden bir sorun olarak görülmeyen ve toplumda açıkça konuşulmayan konulardan biri olan aile içi cinsel saldırı mevzuu da, insan hakları kavramının gelişmeye başlaması ile birlikte, cinsel saldırı veya cinsel taciz suçları bağlamında şikâyet yoluyla ceza yargılamasına konu olabilmektedir (**Gödekmerdan, Ayhan:** “Aile İçi Şiddet ve Ailenin Korunması”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007/1, s.411).

¹² **Ruhi, Ahmet Cemal:** Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 8, S: 1-2, Y: 2004, s.530. TÜİK verilerine göre, 2012 yılında kadınlar için boşanma sebepleri içerisinde şiddet, %20,8 oranla ikinci sırada yer almıştır. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13662> (Erişim Tarihi: 26.01.2016). Kadına şiddetin nedenleri,

şiddete eğilimli bireylerden arındırılabilmesi ve bu sayede toplumsal kalkınmanın gerçekleşebilmesi için de, çocukların da şiddetten uzak yetiştirilmeleri gerekmektedir¹³. Bu nedenlerin yanında kadın hareketlerinin son yüzyılda gösterdiği gelişim ve buna paralel şekilde sosyal devlet ilkesinin her geçen gün artan ağırlığı dolayısıyla, gerek uluslararası alanda, gerekse buna bağlı olarak ulusal çapta çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Keza Anayasa'nın “Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar” şeklindeki 41. maddesi de¹⁴, özellikle aile içi şiddet kurbanlarının büyük çoğunluğunu oluşturan bu iki zayıf grubun –çocuğun ve kadının- korunması için¹⁵, devlete gerekli teşkilatın kurulması ve düzenlemelerin yapılması ödevini yüklemiştir.

Anayasa'nın devlete yüklediği ailenin korunması ödevi, en başlarda 4721 sayılı TMK'da öngörülen çeşitli tedbirler aracılığıyla ifa edilmeye çalışılmış olsa da, bu tedbirlerin somut bir yaptırım gücüne sahip olmaması ve toplumdaki aile içi şiddet olgusunu azaltıcı bir

şiddetin görünür biçimleri ve kadınların şiddete karşı tutumları hakkında diğer istatistiki bilgiler için bkz. **Alpago, Mimar Ceyda**: “Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri Olgusu”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2006, s. 34-36; **Gödekmerdan**, s. 412-413; **Akın, Ali**: “Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış”, Adalet Dergisi, Y: 99, Ocak 2008, S. 30, s. 271.

¹³ Aile içinde şiddete maruz kalan çocuklar, her türlü tehlikesine rağmen sokağı kendilerine cazip görebilmekte ve sokakta yaşamaya başladıktan sonra şiddetin, cinsel ve fiziksel istismarın her türlüüne muhatap olmakta, uyuşturucu maddelerle tanışarak çeşitli suçlara itilebilmektedir (**Gödekmerdan**, s.411).

¹⁴ Bu düzenlemeye paralel bir düzenleme de, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 16. maddesinde bulunmaktadır. Bu maddeye göre; “Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur; cemiyet ve Devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.”(**Ruhi**, s. 529).

¹⁵ **Bölükbaşı**, s. 23; **Doğan, İzzet**: “4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Yasanın Uygulanmasına İlişkin Bir İnceleme” (4320 Sayılı Kanun’a Dair İnceleme), Legal Hukuk Dergisi, Ağustos 2004, C. 2, S. 20, s. 2236; **Kipay**, **Serap Selver**: “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet”, Adli Bilimler Dergisi, C. 16, S.1, Mart 2017, s. 35.

rol üstlenememiş olması karşısında, Anayasa'nın 41. maddesinin yüklediği ödev doğrultusunda, ailenin korunması hususundaki ilk kanuni düzenleme niteliğini taşıyan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 1998 yılında mevzuatımıza girmiş ve fakat ihtiyaçlara cevap vermemesi nedeniyle¹⁶, 2012 yılında yürürlükten kaldırılarak yerine 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun aynı yıl yürürlüğe konulmuştur.

II. KANUN'UN AMACI

Anayasa ile başta İstanbul Sözleşmesi olmak üzere ülkemizin taraf olduğu milletlerarası sözleşmeleri esas almış olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un amacı, "Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler" başlıklı 1. maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde belirtilmiştir: *"Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."*

Açıkça maddeden de anlaşılacağı üzere, 6284 sayılı Kanun'un öncelikli gayesi, şiddete uğramış olan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan şahısların korunması ve bu kişilere yönelik

¹⁶ 4320 sayılı Kanun, aile içi şiddeti kapsamına almış olmakla birlikte, nikahsız birlikteliklerde meydana gelen şiddet olgusuna bir çözüm getirememiştir. Keza 4320 sayılı Kanun, şiddete uğrama tehlikesinin söz konusu olduğu hallerde harekete geçecek hukuki bir mekanizma öngörmemiş; şiddet uygulandıktan sonra gündeme gelebilecek düzenlemeler içermiştir. Ayrıca 4320 sayılı Kanun'da, usul hükümleri kapsamlı bir şekilde düzenlenmediği için uygulama noktasında da sıkıntılar yaşanmaktaydı (**Bölükbaşı**, s.181-182). 4320 sayılı Kanun ile 6284 sayılı Kanun arasındaki farklılıklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Bölükbaşı**, s.181-185; **Özbilen, Arif Barış / Soygüt Arslan, Mualla Buket**: "6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Değerlendirilmesi", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi "10. Yıl'a Armağan", Y:11, S: 22, Güz 2012/2, s.365- 387.

şiddetin önlenmesi, bir başka deyişle kişilerin yaşama hakkının, vücut bütünlüğünün ve kişilik haklarının koruma altına alınmasıdır¹⁷. Zira aile içinde meydana gelen şiddet, aile bireylerinin gerek fiziki, gerek ahlaki ve gerekse psikolojik yapılarını etkilemektedir¹⁸. Yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünün korunması, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde bağlamında herkesin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkının bulunduğu ve tıbbî zorunluluklar ile kanunlarda yazılı durumlar dışında, hiç kimsenin bedensel bütünlüğüne dokunulamayacağı Anayasa tarafından teminat altına alınmıştır.

Yaşam hakkı, öncelikle, devlete kişilerin yaşam hakkına ve vücut bütünlüğüne müdahale etmeme, kişilerin bu en temel hakkından yararlanmasını zorlaştıracak veya engelleyecek müdahalelerde bulunmamak hususunda olumsuz bir edim yüklemekte; bu bağlamda devleti, kişilerin yaşama hakkını doğrudan ihlâl etmeme ve saygı gösterme borcu¹⁹ altına sokmaktadır. Bu olumsuz edimin yanı sıra, yaşam hakkı, devlete, kişilerin yaşam haklarının ve vücut bütünlüklerinin, devlet-dışı aktörlerin müdahalelerine karşı koruma yükümlülüğü de yüklemektedir²⁰. Bu yükümlülüğün devlet tarafından yerine getirebilmesi,

¹⁷ **Bölükbaşı**, s.24; **Ruhi**, s.531; **Doğan**, 4320 Sayılı Kanun'a Dair İnceleme, s. 2237; **Taşpınar Ayvaz, Sema**: "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun'da Yer Alan Tedbirlerin Medenî Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Hukuk: 4. Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Konferansı, C: 1, Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi, 2013, s. 30.

¹⁸ **Ruhi**, s. 530.

¹⁹ **Algan, Bülent**: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakların Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s. 85.

²⁰ **Algan**, s. 86. Yaşama hakkının devlete yüklediği bu yükümlülük AİHM kararlarında sıklıkla vurgulanmaktadır. Keza AİHM, Opuz-Türkiye Kararı'nda, aile içi şiddet vakalarında, mağdurların yaşama hakkı ile bedensel ve ruhsal bütünlük haklarının, şiddet uygulayanın haklarından daha üstün olduğunu; devletin, hayatı tehlikede olan bir bireyin korunmasına yönelik önleyici tedbirler alması şeklinde pozitif bir yükümlülüğünün bulunduğunu ve "özel aile meselesi" şeklindeki iddialarla bu yükümlülüğü yerine getirmekten kaçınılmaması, kimi hallerde devlet tarafından bireylerin özel ve aile hayatına yapılacak müdahalelerin, başka bireylerin sağlığının ve haklarının

çeşitli şekillerde olabilmektedir. Bu bağlamda bireyler arası özel ilişkilerde güçsüz tarafı koruyacak, güçlü tarafı ise frenleyecek bir mevzuat ve bu mevzuata dayalı, belli bir işlerliğe ve içeriğe sahip mekanizmaların kurulması, özel ilişkilerde meydana gelen hak ihlallerinin cezai yargılamasına imkân tanınması ve bu hukuki mekanizmaların yanında idari, ekonomik ve eğitsel alanlarda da düzenlemelerin yapılması gerekmektedir²¹.

Yaşam ve bedensel bütünlüğün korunması hakkının, aile açısından önemi ise, aile içi şiddetin, mağdura yakın bir kişi tarafından işlenmesi, genellikle tekrarlanma ihtimalinin bulunması ve toplum tarafından kanıksanmış, meşru görülebilen bir durum olmasında yatmakta; konunun bu kendine has önemi, aile içi şiddetin, diğer şiddet ve hak ihlallerinden bağımsız bir hak ihlali olduğunun ve diğer hak ihlallerine nazaran daha farklı bir içeriğinin bulunduğu kabulünü gerektirmektedir²². Bu da, aile içinde vuku bulan ve eşitsiz bir güç

korunması ve suç oluşturan fiillerin işlenmesinin engellenmesi için gerekli olabileceğini ifade etmiştir. Aynı kararında AİHM, her türlü aile içi şiddetin cezalandırılmasına ve bu hususta şiddet mağdurlarına yeterli düzeyde hukuki güvence sağlanmasına yönelik bir sistem geliştirmek ve bu sistemin etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak şeklindeki pozitif yükümlülüğün devlet tarafından yerine getirilmemesi halinde de, devletin yaşama hakkı ihlâlinden sorumlu tutulabileceğini hükme bağlamıştır. Ayrıca AİHM, söz konusu kararında, aile içi şiddetin belli bir boyuta ulaşması ve devlet makamlarının bu duruma herhangi bir müdahalede bulunmaması halinde, devletin işkence yasağına aykırı davranmış olacağını, adeta devlet gözetiminde gerçekleşen bu işkenceden devletin de sorumlu olacağını belirtmiştir. (Opuz/Türkiye, Başvuru No: 33401/02, 9 Haziran 2009,

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf , Erişim Tarihi: 29.02.2016).

²¹ **Algan**, s.87-88.

²² **Sever, D. Çiğdem:** “Kadına Karşı Eviçi Şiddette Devletin Sorumluluğu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Opuz v. Türkiye Kararı”, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, Y: 2012, C:1, S. 2, s.21. AİHM, X&Y-Hollanda davasında 26.03.1985 tarihinde verdiği kararında, devletlerin kişilerin fiziksel ve manevi şahsiyetlerinin ihlâl edilmesine karşı kişiliği koruma yönünde pozitif yükümlülüklerinin bulunduğu işaret etmiştir (**Akın**,

ilişkisinin sonucu olan şiddet olaylarının önlenmesi için, bunlara özgü koruma mekanizmalarının düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır²³. Ayrıca aile içi şiddet vakalarının önlenmesine dair genel nitelikteki hükümlere yer veren 4721 sayılı TMK veya 5237 sayılı TCK²⁴ gibi genel kanunların öngördüğü tedbir ve yaptırımlar, etkin ve hızlı bir hukuki müdahaleyi gerektiren aile içi şiddetin önlenmesi hususunda etkisiz ve yetersiz kalmaktadır. 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesindeki temel gaye de, devletin, aile ilişkilerinde meydana gelen yaşama ve bedensel bütünlüğün korunması haklarının ihlâli niteliğindeki şiddete maruz kalan güçsüz kişilerin, güçlü kişilere karşı korunmasını ve sırf bu hususa özgü, etkin ve hızlı verilebilecek tedbirler içeren mekanizmaların düzenlenmesini sağlamaktır²⁵.

6284 sayılı Kanun, öncelikli olarak aile içi şiddete maruz kalan bireylerin yaşama hakkının ve vücut bütünlüğünün korunmasını gaye edinmekle birlikte, ikincil olarak, ailenin

Mustafa: "Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması", Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2007, S.14, s. 98).

²³ Keza özellikle aile içi şiddete uğrayan kadınların yoksulluk ve ekonomik bağımlılık durumları da göz önünde bulundurulduğunda, şiddetten kaçan kadının gerek barınma ihtiyacını karşılaması gerekse ekonomik hayatını sürdürmesi oldukça zor olacağından, aile içi şiddet bir kısır döngü haline gelebilmektedir. Bu nedenle devletin, yaşama hakkını koruma şeklindeki pozitif yükümlülüğü kapsamında, kadının şiddete uğramasına engel olacak ve şiddete uğrayan kadının, şiddetten kaçtığına güvenliğinin temin edilmesine yönelik tedbirler almalı ve aile içi şiddetten irak kaldığı süre boyunca mağdurun yaşamını devam ettirebileceği maddî ve fizikî koşulların oluşturulmasını sağlamalıdır (**Sever**, s.31).

²⁴ RG, 26/09/2004, S. 25611.

²⁵ 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Hükümet Tasarısı Genel Gerekçesi'nde de aynen şu ifadelerle yer verilmiştir: "Bu Tasarı öncelikle en temel insan hakkı olan yaşam hakkının korunması, kadın cinayetlerinin son bulması amacıyla kurumların şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol almasını sağlamayı hedeflemektedir. Yine bu Tasarıda Devletin şiddeti önlemesi, şiddete uğrayanı çok yönlü koruması ve şiddet uy-gulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişinin, verilecek koruyucu tedbir kararları ile rehabilite edilmesi amaçlanmıştır." (<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0572.pdf> , Erişim Tarihi: 29.02.2016)

korunmasını amaçlamaktadır. Keza “Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.” şeklindeki Anayasa’nın 41. maddesi de, ailenin korunmasına ilişkin temel mevzuatın hazırlanması konusunda anayasal dayanağı oluşturmakta ve bu gaye doğrultusunda, devlete gerekli tedbirleri alma görev ve ödevini yüklemektedir²⁶. Anayasa’nın bu maddesi uyarınca, aile içi şiddetin herhangi bir müdahalede bulunulmaması dolayısıyla süreklilik göstermesi halinde, boşanmalarda meydana gelecek artış nedeniyle ailelerin dağılmasının önüne geçilmesi ve bu sayede toplumun en küçük birimi olan ailenin korunması maksadıyla 6284 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuştur. O halde, 6284 sayılı Kanun, öncelikli olarak aile içi şiddete maruz kalan bireylerin yaşama haklarını koruma altına almak suretiyle, dolaylı şekilde ailenin korunmasına hizmet etmeyi amaçlamaktadır.

6284 sayılı Kanun’un önemli amaçlarından biri de, aile içi şiddetin hem sebebi hem de neticesi olarak ortaya çıkan kadın-erkek eşitsizliği sorununu ortadan kaldırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kadın lehine pozitif ayrımcılık düzenlemesi getirmektir. Zira aile içi şiddetin mağduru olan kadınların, şiddet gördüğü kişiden korkması, sosyo-kültürel açıdan kendisine uygulanan şiddeti kabullenmiş olması, şayet aile içi şiddeti dışa vurursa toplumdan dışlanacağı çekincesi gibi kadın-erkek eşitsizliğinin temelinde yatan gerçekler, aile içi şiddetin doğmasına ve dışa yansımaksızın devamlılık göstermesine yol açmaktadır²⁷. Keza aile içi şiddete uğrayan kadınlar, özgüven eksikliği ve kimlik sorunu yaşamakta; toplumsal

²⁶ **Ertem, Burcu:** “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler”, Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara, 2012, s.376; **Algan,** s.272; **Doğan,** 4320 Sayılı Kanun’a Dair İnceleme, s. 2236; **Uğur, Hüsamettin:** “Uluslararası Sözleşmeler ve AİHM Kararları Işığında Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Gayriresmi Evlilikler Hakkında Yargıtay Kararı” (Gayriresmi Evlilikler), Terazi Hukuk Dergisi, Haziran 2009, S. 34, s. 155.

²⁷ **Sever,** s.21.

yaşama katılma ve kendini ifade etme hususlarında sorunlarla karşılaşmakta ve hatta aile içi şiddet neticesinde şiddet mağdurlarında geçici ve kalıcı hastalıklar, yetersiz ve düzensiz beslenme, kronik rahatsızlıklardaki artış, çocuk veya anne ölümleri, intiharlar gibi yaşama hakkını ve bedensel bütünlüğü ihlâl düzeyine varacak durumlar ortaya çıkmaktadır²⁸. Bu eşitsizliği ortadan kaldırmak adına Anayasa, 10. maddesinde “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.*” şeklindeki düzenleme ile kadın ve erkeklerin hayatın her alanında eşit olduğunu, devletin bu eşitliği sağlama edimi ile yükümlü olduğunu ifade etmek suretiyle cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasaklamış²⁹; buna ek olarak 41. maddesinin 2. fıkrasındaki “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.*” şeklindeki hükümle, eşlerin özellikle aile hayatında da eşit olduğunu belirtmiştir. O halde, ailenin korunması ve aile içinde erkek ve kadın arasındaki eşitliğin sağlanmasının anayasal teminatını oluşturan bu 10. ve 41. maddelerin hayata geçmesi, aile içi şiddetin önlenmesine bağlı olduğu için 6284 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir³⁰.

²⁸ Hükümet Tasarısı Genel Gerekçesi, s. 6, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss181.pdf>, Erişim Tarihi: 10.02.2019.

²⁹ **Ertem**, s.376; **Özdamar, Demet**: “Pozitif (Olumlu) Ayrımcılık Yönü ile, Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Kadının Hukuki Konumuna İlişkin Son Gelişmeler”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, Y. 2006, s. 15.

³⁰ AİHM, Opuz-Türkiye Davasında, uluslararası belgelere de atıf yapmak suretiyle, devletin, kadınları aile içi şiddetten koruyamamasının, kanun önünde eşitlik ilkesinin çiğnenmesine yol açtığını kabul etmiştir.

III. KANUN’UN KAPSAMI VE TEMEL KAVRAMLARI

A. Kanun’un Eylem İtibariyle Kapsamı

1. Genel Olarak Şiddet

6284 sayılı Kanun, hâkime sadece kadına yönelik yahut evlilik içi fiziksel, cinsel, psikolojik yahut ekonomik şiddet durumunda, müdahale imkânı tanımaktadır³¹. Başka bir deyişle, ev içi şiddet yahut kadına yönelik şiddet niteliğinde bulunmayan bir eyleme ilişkin olarak 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir isteminde bulunulması mümkün olmadığı gibi, hâkimin de bu durumlarda 6284 sayılı Kanun’a göre tedbir kararı vermesi söz konusu olamaz. Bu bağlamda aile içi şiddet haricinde bir nedenle evlilik birliğinin tehlikeye girmiş olması durumunda, 6284 sayılı Kanun’a göre değil, TMK’nun 195 ve devamı maddelerine dayanılarak tedbir kararı alınacaktır³². Yine aralarında evlilik bağı bulunmayan kişiler arasında meydana gelen ve ev içi şiddet yahut kadına yönelik şiddet mahiyetinde olmayan durumlarda da, ceza kanunlarında öngörülen düzenlemeler gündeme gelebileceği gibi, özel hukuk bağlamında tazminat ve benzeri yaptırımlar da söz konusu olabilecektir. Örneğin, resmî yahut dini anlamda aralarında herhangi bir nikâh bulunmayan ve komşu olan iki kişi arasında komşuluk hukukundan kaynaklanan ve bedensel zararların bulunduğu hallerde, 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir alınması mümkün olmayacaktır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinde ve Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinde şiddet

³¹ **Ceylan, Ebru:** “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’a Göre Kanun Kapsamına Girenlerin Korunmasıyla İlgili Değerlendirmeler” (6284 Sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler), İstanbul Barosu Dergisi, C: 91, S:1, Ocak 2017, s. 20.

³² **Badur, Emel / Ertem, Burcu:** “Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları”, TBB Dergisi, Y: 19, S. 65, Temmuz-Ağustos 2006, s. 94-98.

kavramı, “işinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıya ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” şeklinde tanımlanmıştır³³. Genel itibariyle şiddet, bedensel, cinsel ve psikolojik bütünlüğe, yani kişilik hakkına yönelen, özel hukuk bağlamında haksız fiillerin, ceza hukuku bağlamında ise suçların, 6284 sayılı Kanun bağlamında tezahür bulmuş şeklidir³⁴. Ancak belirtmek gerekir ki; unsurları itibariyle ve kanuni tanımında geçen “her türlü tutum ve davranış” ifadesi dikkate alınmak suretiyle, özellikle fiil unsuru yönünden, şiddet tanımı, haksız fiillerden ve suçlardan daha geniş bir şekilde anlaşılmalıdır. Başka bir deyişle, her haksız fiil veya suç teşkil eden eylem, kişinin

³³ Şiddet kavramının tanımına 4320 sayılı Kanun’da yer verilmemekle birlikte, bu Kanun’a dayalı olarak çıkarılan Uygulama Yönetmeliği’nin 4. maddesinin “e” bendinde şiddet tanımlanmıştır. Bu düzenlemeye göre şiddet; “*aile bireyinin fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıya ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü ve ekonomik her türlü davranış*” şeklinde ifade edilmiştir. 4320 sayılı Kanun’un yürürlükte olduğu dönemde, şiddet kavramının tanımına kanunda değil de yönetmelikte yer verilmiş olması eleştirilmiştir (bu hususta bkz. **Ertem**, s.378).

³⁴ Dünya Sağlık Örgütü tarafından şiddet ve sağlık ilişkisini ortaya koymak üzere 2002 yılında hazırlanan raporda, şiddet; “sahip olunan güç ve kudretin tehdit yoluyla ya da fiilen, doğrudan kendine, bir başka insana, bir gruba ya da topluma karşı yaralanma, ölüm, fizyolojik hasar, gelişme bozukluğu ya da gerilikle sonuçlanmasına yol açacak düzeyde veya bu sonuçlara yol açma olasılığı yüksek bir şekilde kasıtlı olarak uygulanması” şeklinde ifade edilmiştir (**Bölükbaşı**, s.41; World report on violence and health, WHO 2002, s. 4-5, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42495/1/9241545615_eng.pdf, Erişim Tarihi: 03.03.2016).

fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik varlığına yönelmek suretiyle şiddet oluşturabilir; fakat her şiddet niteliğinde sayılan eylem ise, bir haksız fiil veya suç teşkil etmez³⁵.

6284 sayılı Kanun'da yer verilen tanım bağlamında, şiddetten bahsedilebilmesi için gerekli olan önemli unsurlardan birisi, şiddet mağdurunun fiziksel, cinsel, psikolojik bütünlüğüne veya ekonomik varlığına yönelmiş olan bir harekettir. Bu bağlamda, şiddet teşkil eden hareket, mağdurun fiziksel, cinsel ve psikolojik bütünlüğünü veya ekonomik durumunu ihlâl eden veya ihlâl etmesi muhtemel³⁶ olan sözlü yahut icrai veya ihmali³⁷ nitelikteki her türlü eylemi kapsamaktadır. Tanımda özellikle psikolojik şiddet oluşturan tehdit³⁸, baskı ve keyfi şekilde özgürlüğün engellenmesi şeklindeki her türlü tutum davranışın da şiddet teşkil ettiği

³⁵ **Ertem**, s.378. Örneğin, korkutma, bağırma, başkalarının yanında küçük düşürme, giyimini kısıtlama, başka kadınlarla kıyaslama gibi herhangi bir haksız fiil veya suç teşkil etmeyen fiiller, özellikle mağdurun psikolojik ve duygusal bütünlüğünü ihlâl etmesi nedeniyle şiddet olarak nitelendirilebilmektedir.

³⁶ Şiddete uğrama tehlikesine ilişkin davranışların sınırlarının çizilmemesi ve bu suretle şiddet tehlikesinin somutlaştırılmaması nedeniyle 6284 sayılı Kanun'a getirilen eleştiriler hakkında bkz. **Ceylan**, 6284 Sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler, s. 20.

³⁷ **Badur, Emel**: "Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler", TBB Dergisi, Y:22, S:84, Eylül-Ekim 2009, s.77.

³⁸ Bir tehdit eyleminin şiddet kavramı çerçevesinde değerlendirilebilmesi için, ciddiye alınabilir nitelikte olması gerekmektedir. Bu koşulu sağlamak koşuluyla, tehdit edilen kişinin, tehdide konu olan kişi değil de, bu kişinin yakını olması halinde tehdidin şiddet kapsamında değerlendirileceği ileri sürülmüştür. Hatta kişinin kendi kişilik hakkına zarar vereceğinden bahisle yakını olan başka bir kişiyi tehdit etmesi halinde de tehdit eyleminin şiddet teşkil edeceği belirtilmiştir (**Serdar, İlknur**: "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Şiddet", Yeni Anayasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi, 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s.522).

özel olarak belirtilmiştir. Ayrıca şiddet oluşturan eylemin, toplumsal, kamusal yahut özel alanda gerçekleşmiş olmasının bir fark oluşturmadığı da kabul edilmiştir³⁹.

Şiddet kavramının bir diğer unsuru ise zarar olup, tanımdan da anlaşılacağı üzere, şiddetin oluşabilmesi için, bu unsurun muhakkak gerçekleşmiş olması gerekli değildir. Zira şiddetin kanuni tanımı, “fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketler” şeklinde olup, zararın gerçekleşmesinin muhtemel olduğu, yani mağdurun henüz zarara uğramadığı hallerde dahi, mağdurun fiziksel, cinsel, psikolojik bütünlüğüne yahut ekonomik durumuna yönelik her türden eylem, şiddet olarak değerlendirilecektir⁴⁰.

Şiddet kavramı açısından dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, şiddet oluşturan hareketin veya davranışın hukuka aykırılık taşıması gerekip gerekmediği hususudur. Zira kişinin fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik bütünlüğünü, başka bir deyişle kişinin TMK’nun 24. maddesi ile güvence altına alınmış şahsî haklarını ihlâl eden veya ihlâl etme tehlikesi barındıran hareketin veya davranışın hukuka aykırı olduğu noktasında bir tereddüt bulunmamaktadır⁴¹. Fakat bu şekildeki yapma biçiminde vuku bulan kişilik hakkı ihlallerinin aksine, özellikle yapmama biçiminde ortaya çıkan psikolojik şiddet ve ekonomik şiddet görünümündeki tutum ve davranışların da, 6284 sayılı Kanun çerçevesinde şiddet kabul edildiği düşünüldüğünde, bu yapmama şeklindeki davranışlar açısından hukuka aykırılık unsurunun ne

³⁹ A. Akin, s. 274; Uğur, Gayriresmi Evlilikler, s. 156.

⁴⁰ Mülga 4320 sayılı Kanun’da şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde tedbir kararı verilebileceği öngörülmemiş olup, yalnızca şiddete maruz kalınması halinde tedbir kararı verilebileceği düzenlenmiştir. Bu eksiklik dolayısıyla mülga Kanun’a getirilen eleştiriler hakkında bkz. **Karınca, Eray**: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da 5636 Sayılı Kanun’la Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi” (5636 Sayılı Kanun), Terazi Hukuk Dergisi, Y:2, Temmuz 2007, S. 11, s. 119.

⁴¹ **Serdar**, s.521.

şekilde gerçekleşeceği hususu tereddüt uyandırmaktadır⁴². Ancak doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere, her ne kadar 6284 sayılı Kanun özel olarak pasif davranışlara yönelik bir davranış normu koymamış olsa da, şiddet tanımı içerisinde, kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik bütünlüğünü ihlâl eden aktif veya pasif bütün tutum ve davranışlara karşı koruma getirdiği ve TMK m. 24'teki kişilik haklarından daha geniş ve esnek bir mutlak hak kavramı yarattığı gözetildiğinde, bu yapmama şeklindeki şiddet teşkil eden davranışlar açısından da, hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşeceğini söylemek mümkündür⁴³.

Kusur ise, şiddet kavramının zorunlu unsurlarından biri değildir. Çoğunlukla şiddet teşkil eden davranış ve eylemler, şiddet uygulayan kişinin kusuru hatta kast derecesine varan ağır kusuru çerçevesinde gerçekleşse de⁴⁴, şiddet mağdurunun fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik bütünlüğüne yönelik bir eylem veya davranışın 6284 sayılı Kanun uyarınca şiddet olarak nitelendirilebilmesi ve tedbirlere başvurulabilmesi için, şiddet uygulayanın kusurlu davranmış olması aranmaz⁴⁵.

⁴² Doktrinde yapmama şeklindeki davranışların hukuka aykırı addedilebilmesi için, kişinin söz konusu davranışı yapmakla yükümlü kılınması gerektiği belirtilmiş; bu bağlamda TMK'nun kişiler hukuku ve aile hukuku bölümlerinde belirtilmiş olan yükümlülüklerin ihlâli söz konusu olabileceğinden, özellikle birbirine aile, velayet, vesayet, hısımlık gibi bağlarla ilişkili olan kişiler açısından hukuka aykırılık unsurunun oluşabileceği ifade edilmiştir. Fakat kişiler arasında bu tip hukuki bağların ve ilişkilerin bulunmadığı hallerde ise, hukuka aykırılık unsuru açısından haksız fiilleri düzenleyen TBK m. 49/2 ve şayet ev düzeni içerisinde sürdürülen bir yaşam mevcut ise, TMK'nun 367 ile 368. maddeleri ile dürüstlük kuralından faydalanılabileceği öne sürülmüştür (**Serdar**, s.521, dn. 17).

⁴³ **Serdar**, s. 521, dn. 17.

⁴⁴ Keza özellikle psikolojik şiddet niteliğinde olan hakaret etme, aşağılama, küçümseme, yok sayma veya sürekli eleştirme şeklindeki davranışların, şiddet uygulayan kişinin kastı olmaksızın gerçekleşmesi pek mümkün değildir (**Serdar**, s. 522).

⁴⁵ **Serdar**, s. 522.

2. Şiddetin Türleri

6284 sayılı Kanun'daki tanımında da açıkça belirtildiği üzere, şiddet, mağdur kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik bütünlüğünü yahut ekonomik durumunu etkileyen bir ihlâl halidir. Dolayısıyla doktrinde, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olmak üzere dörtlü bir ayırım yapılmaktadır. Fakat bu ayırım, her olayda münhasıran bir şiddet türünün bulunduğu anlamına gelmemektedir. Nitekim çoğu somut olayda, bu şiddet türlerinin hepsi veya birkaçı, içiçe geçmiş ve birbiriyle bağlantılı şekilde gündeme gelebilmektedir⁴⁶.

a. Fiziksel Şiddet

Yumruk, tekme, tokat, ısırma, boğmaya çalışmak, itmek, sarsmak, kesici delici bir aletle veya sert cisimle vurmak gibi mağdurun vücuduna acı veren veya sağlığını bozan yahut algılama yeteneğini olumsuz etkileyen fiiller⁴⁷ yoluyla somutlaşan, doğrudan kişinin bedensel dokunulmazlığı ile can güvenliğini hedef alan ve sonuçları hafif yaralanmadan ağır sakatlanmaya, hatta ölüme kadar uzanabilen⁴⁸ en yaygın şiddet türüdür⁴⁹. Fiziksel şiddet teşkil eden bu tür eylemler, sadece 6284 sayılı Kanun bağlamındaki tedbirleri değil; ayrıca TCK'da yer alan kasten veya taksirle yaralama, kasten veya taksirle adam öldürme, eziyet, cebir gibi kişinin bedensel bütünlüğünü koruyan suç tiplerinde öngörülen cezaların uygulanmasını dahi gerektirebilir⁵⁰.

⁴⁶ Serdar, s. 534.

⁴⁷ Akbulut, Berrin: "6284 Sayılı Kanunda Şiddet ve İstanbul Sözleşmesinin TCK Açısından Değerlendirilmesi", Tütkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y: 5, S: 16, Ocak 2014, s. 157; Kipay, s. 37.

⁴⁸ Serdar, s. 535.

⁴⁹ Bölükbaşı, s. 49.

⁵⁰ Badur/Ertem, s. 94-98. Fiziksel şiddetin önlenmesi adına İstanbul Sözleşmesi'nde sözleşmecî devletlere iç hukuklarında getirmeleri öngörülen cezai düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akbulut, s. 159-162.

Fiziksel şiddetin kapsamına, mağdura bedensel ve fiziki yönden zarar ya da elem veren eylem ve davranışlar girmekte olup; ayrıca 6284 Sayılı Kanun'un getirdiği şiddet tanımında, şiddet tehlikesi de yeterli görüldüğü için, zarar vermesi yahut elem çektirmesi muhtemel eylem ve davranışlar da bu kapsama dahildir⁵¹.

b. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, mağduru cinsel ilişkiye veya fuhşa zorlama, sözle, telefonla veya mektupla taciz, sarkıntılık, istenmeyen veya gereksiz yere dokunma, aldatma veya mağduru cinsel yaşamda aşağılama gibi mağdurun cinsel dokunulmazlığına yönelen ve cinsel yönden zarar görmesi veya elem çekmesi ile sonuçlanan ya da bu şekilde neticelenmesi muhtemel eylemleri belirtmektedir⁵². TCK'da düzenlenen cinsel taciz, cinsel saldırı, reşit olmayanla cinsel ilişki, çocuğun cinsel istismarı gibi suçları⁵³ da beraberinde gündeme getirecek nitelikteki bu cinsel şiddet eylemleri, şiddet mağdurunda, hamilelik, jinekolojik rahatsızlıklar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi sağlık ile ilgili fiziksel zararların yanı sıra, etkisi yıllarca sürebilecek depresyon, intihara yönelim gibi ruhsal sağlığı etkileyen psikolojik izler dahi bırakabilir⁵⁴. Bunların dışında cinsel şiddet, cinsel ilişkiye zorlama esnasında hafif veya ağır yaralanmalara hatta ölüme bile yol açabilir⁵⁵.

Toplumumuzda mahremiyet çerçevesinde değerlendirilmesi ve bir tabu olarak görülmesi nedeniyle, cinsel şiddet, mağdur kişilerce çoğunlukla dile getirilememekte ve gizli

⁵¹ Akbulut, s. 157.

⁵² Bölükbaşı, s. 52; Serdar, s.536; Akbulut, s.163; World report on violence and health, s.149.

⁵³ Badur/Ertem, s. 99-104. Cinsel şiddetin ceza hukuku bakımından ele alınması ve İstanbul Sözleşmesi'nde devletlere iç hukuklarında getirmeleri öngörülen cezai düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akbulut, s. 163-166.

⁵⁴ World report on violence and health, s.162.

⁵⁵ Bölükbaşı, s. 49.

kalmaktadır⁵⁶. Nitekim ortaya çıktığı takdirde de, cinsel şiddet mağduru, kendisine yüklenen toplumsal cinsiyetin gereklerini yerine getirmede için, genellikle toplumsal dışlanmaya maruz kalabilmektedir⁵⁷.

c. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, çoğu kez sözlü olarak ortaya çıkan hakaret, tehdit, sövme, eve kilitleme, küçük düşürme, hor görme, kişinin hal ve hareketleriyle alay etme, iftira, takip etme, izleme, devamlı eleştirme, çocuğu göstermeme, çocukların bir baskı aracı olarak kullanılması, kıskançlık bahanesiyle kişinin giyim ve kuşamı, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği hususlarında baskı uygulamak gibi kişinin psikolojik açıdan zarar görmesi ile yahut elem çekmesi ile sonuçlanan ya da bu şekilde neticelenmesi muhtemel davranışları belirtmektedir⁵⁸. Psikolojik şiddet teşkil eden bu hareketler, hakaret, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma gibi doğrudan bir suç olarak ortaya çıkabileceği gibi, şayet kişinin sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına yol açıyorsa, kasten yaralama, kötü muamele (TCK m. 232) gibi bedensel bütünlüğe yönelik suçları dahi gündeme gelebilecektir⁵⁹. Zira duygusal şiddet şeklinde de ifade edilebilen psikolojik şiddet, çoğunlukla kaçınılmaz olarak, uyku bozukluğu, depresyon, anksiyete gibi sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir⁶⁰.

Psikolojik şiddeti, özellikle fiziksel ve cinsel şiddetten ayıran en önemli nokta, bu şiddet türünün çoğu defa normalleştirilmesi, meşru görülebilmesi, hatta bir suç ve kişilik hakkının ihlâli olarak algılanmamasıdır. Oysa her ne kadar fiziksel şiddetten ayrı şekilde gerçekleşme

⁵⁶ Serdar, s. 536; Bölükbaşı, s.53; Kipay, s. 37.

⁵⁷ World report on violence and health, s.163.

⁵⁸ Bölükbaşı, s.51; Serdar, s.536; Akbulut, s.163; World report on violence and health, s.129; Kipay, s. 37.

⁵⁹ Akbulut, s.163, Badur/Ertem, s. 98-99.

⁶⁰ Serdar, s. 536.

ihtimali bulunsa da, psikolojik şiddetin daima fiziksel şiddete dönüşme tehlikesi varlığını sürdürmektedir⁶¹. Hatta bu şekilde fiziksel şiddete dönüşen psikolojik şiddetin, salt fiziksel şiddete nazaran daha uzun süreli etkilerinin söz konusu olabileceği açıktır⁶².

d. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, evin idaresi için para vermemek yahut yetersiz miktarda para vermek, kadının ya da çocuğun mallarına veya çalışarak kazandığı parasına el koymak, kadının çalışmasını, para kazanmasını engellemek veya istemediği halde kadını bir işte çalışmaya zorlamak, evin masraflarına katılmamak, aileye ait tasarruflarla ilgili eşin söz sahibi olmasını engellemek, bu hususta eşin fikrini almamak ve eşe bilgi vermemek gibi kişinin ekonomik açıdan zarar görmesi ile ya da elem çekmesiyle sonuçlanan yahut bu şekilde neticelenmesi muhtemel hareketleri ifade etmektedir⁶³. Ekonomik şiddet, ekonomik ve parasal kaynakların eş üzerinde bir yaptırım ve kontrol aracı şeklinde kullanılmasını ifade eder⁶⁴. Bu şiddet türü, 5237 sayılı TCK bağlamında, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğünün ihlâli (TCK m. 233) yahut iş ve çalışma hürriyetinin ihlâli (TCK m. 117), yağma (TCK m. 148, 149) gibi suçları da gündeme getirebilmektedir⁶⁵.

Ekonomik şiddet teşkil eden davranışlar, kadın ve erkeğe yüklenen, ev geçindirme ve para kazanma yükümlülüğünü erkeğin vazifesi olarak gören toplumsal cinsiyet rollerinin bir

⁶¹ **Serdar**, s. 536.

⁶² **Bölükbaşı**, s.51.

⁶³ **Bölükbaşı**, s.52; **Serdar**, s.537; **Akbulut**, s.166; World report on violence and health, s.129; **Kipay**, s. 37.

⁶⁴ **Doğan, İzzet**: “Kadına Yönelik Şiddet, Uluslar Arası Belgeler, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, (Kadına Yönelik Şiddet), Legal Hukuk Dergisi, Y: 2009, C: 7, S: 74, s. 433; **Badur/Ertem**, s. 91.

⁶⁵ **Akbulut**, s.166.

yansıması olması dolayısıyla, çoğu defa bir farkındalığa sahip olamamaktadır⁶⁶. Zira erkek, geleneksel rolünün kendisine bahsettiği aile reisi sıfatından hareketle ailenin geçimini üstlenmekte, bu bağlamda ailenin ekonomik gelirini kendi kontrolünde tutmaktayken, çoğunlukla bu ataerkil kültüre tabi şekilde yetişmiş olan kadın ise hiçbir tereddüt duymadan erkeğin bu iktidarını kabullenmektedir. Başka bir deyişle, böylece erkeğin ailedeki otoritesinin kabullenildiği ataerkil toplumlarda belki de şiddet türleri içerisinde sosyolojik açıdan en naif karakterde gözüken ekonomik şiddet, bizzat şiddet mağduru tarafından kanıksanmaktadır. Oysa medeni bir toplumun değerleri bağlamında, ekonomik şiddet diğer şiddet türlerinden hiçbir fark taşımamakta ve hem şiddet mağdurunun insan onuruna yaraşır bir yaşam hakkı elde edememesinin önündeki engellerden biri olarak hem de gelecekte meydana gelecek bir fiziksel şiddetin habercisi⁶⁷ olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. Ev İçi Şiddet

6284 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinde ev içi şiddet kavramı, "*şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti*" şeklinde tanımlanmıştır⁶⁸. "Ev içi şiddet" tanımı ile yasa koyucu, özellikle "aile içi

⁶⁶ Serdar, s.537.

⁶⁷ Erdem, Mehmet: "Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun", TBB Dergisi, S: 73, Y: 2007, s. 57.

⁶⁸ Ev içi şiddet kavramının tanımına açık şekilde mülga 4320 sayılı Kanun'da ve Uygulama Yönetmeliği'nde yer verilmemiştir. Ancak Uygulama Yönetmeliği'nin "Aile içi şiddet, şikâyet ve ihbar" başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasında, "Aile bireylerinden biri fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözel ve ekonomik nitelikte şiddet içeren davranışa maruz kalmaları hâlinde, şikâyet ve ihbar mercilerine müracaat etmek suretiyle tedbir talebinde bulunabilir." hükmüne yer verilmiş olup, bu maddede "ev içi şiddet" ifadesi yerine "aile içi şiddet" kavramı

şiddet” şeklinde bir kavram belirlemekten kaçınarak, sadece aynı aileye mensup olan kişileri değil, ayrı aileye mensup olsalar dahi aynı haneyi paylaşan kişilerin birbirlerine karşı gerçekleştirdikleri şiddet eylemlerini de Kanun kapsamına almak istemiştir. Örneğin, ayrı evde yaşasalar dahi kardeşler yahut aynı hanede yaşayan bakıcı, hizmetçi gibi kişiler de “ev içi şiddet” tanımı ile birlikte 6284 sayılı Kanun’un kapsamına alınmıştır⁶⁹. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun, aile tanımına yer vermemiş ise de, aynı Kanun’un 1. maddesinde Kanun’un kapsamında olan kişiler ve 2. maddesinin “d” ve “e” bentleri gözetildiğinde, ev içi şiddet kapsamında kalan kişilerin geniş yorumlamaya müsait şekilde tespit edildiği anlaşılmaktadır. Zira ev içi şiddetin tanımında “aile yahut aile mensubu sayılan kişiler” ifadesiyle Kanun’un kapsamının yalnızca çekirdek aileden değil, geniş aileye mensup kişilerin de Kanun kapsamında kalacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Örneğin, amca, hala, teyze, dayı, nene, dede veya kuzenlerin yahut evlatlığın aile mensubu sayılan kişiler olarak yorumlanması, 6284 sayılı Kanun’un amacına da uygun olacaktır. Keza İstanbul Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde 6284 sayılı Kanun’un ev içi şiddet tanımı yorumlandığında ve özellikle aile kavramına ilişkin tanım yapılmamak suretiyle aile kavramının resmi evlilik bağı ile sınırlı tutulmaması karşısında, evli

kullanılmış ve bu kavramın kapsamı belirtilmiştir. 4320 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde ise, aile içi şiddete dair, “Aile içinde bir bireyin diğer bir bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışı” şeklinde bir tanım yapılmıştır.

⁶⁹ **Karakaya, Ramazan:** Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.5. Ayrı aileden olsalar dahi, aynı evi paylaşan kişilerin Kanun kapsamında kalabilmesi için, sadece aynı haneyi kullanmalarının yetmediği, bu kişiler arasında aynı zamanda duygusal, sosyal ve ekonomik paylaşımın da bulunması gerektiği, bu bağlamda aralarında bu şekilde bir paylaşım ve bağ bulunmadan yalnızca ortak hanede yaşayan, mekansal paylaşım dışında aralarında ortak bir bağ bulunmayan kişilerin ev içi şiddet kapsamında kalmadığı doktrinde ileri sürülmüştür (**Serdar**, s.526).

olan kişiler dışında, boşanmış veya resmi nikah olmadan birlikte yaşamış yahut ayrılmış olan kişiler de ev içi şiddet tanımı içerisinde değerlendirilebilecektir⁷⁰.

6284 sayılı Kanun'un dayanak metni olan İstanbul Sözleşmesi'nde ise ev içi şiddet tanımı yer almamış olup, Sözleşme'de "aile içi şiddet" tanımına yer verilmiştir. Sözleşme'nin 3. maddesinin 1. fıkrasının "b" bendine göre, "*aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşsın ya da paylaşmasın eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemi*" aile içi şiddet olarak tanımlanmıştır. 6284 sayılı Kanun'da öngörülen "ev içi şiddet" tanımı ile İstanbul Sözleşmesi'nde yer verilen "*aile içi şiddet*" tanımı esasen aynı anlama gelmekte ve aynı hususu ifade etmektedir⁷¹.

⁷⁰ **Serdar**, s.525. Mülga 4320 sayılı Kanun kapsamına alınmayan nikahsız birlikteliklerin, temel amacı kadına karşı şiddeti ortadan kaldırmak olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (CEDAW) hükümlerine dayanılarak koruma kararından faydalandırılmaları gerektiği hakkında bkz. **Köseoğlu, Bilal**: "Ailenin Şiddetten Korunması", TBB Dergisi, Temmuz-Ağustos 2008, S:77, Y: 2008, s. 329.

⁷¹ Her iki metinde geçen tanımların aynı anlama gelmesine rağmen, özellikle böyle bir tanıma yer verilmiş olması aynı haneyi paylaşmayan kişiler arasında gerçekleşen eylemlerin dahi şiddet kapsamında değerlendirileceği esasına dayandığına göre, İstanbul Sözleşmesi'nden farklı olarak yanıltıcı şekilde sadece özel alan ev içinde gerçekleşen şiddet eylemlerinin korunması amaçlanmış gibi "ev içi şiddet" terimlerinin seçilmesi ve toplumumuzun bir gerçeği olan geniş aile kültürüne rağmen aile ve aile mensubu tanımlarına yasada yer verilmemiş olması eleştirilmiştir (**Karakaya**, s.5). 4320 sayılı Kanun'da ise "aile içi şiddet" yasa metninde tanımlanmamış olmakla birlikte, Kanun'un gerekçesinde verilen tanıma göre aile içi şiddet, "*aile içinde bir bireyin diğer bir bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışlar*" şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda aynı aileye mensup olmayan kişilerin, boşanmış çiftlerin yahut dini nikah dolayısıyla birlikte yaşayan kişiler, aynı aileye mensup olmamakla birlikte aynı hanede yaşayan kişilerin birbirlerine karşı gerçekleştirdikleri ekonomik ve psikolojik nitelikteki şiddet eylemlerinin, aile içi şiddet kapsamında değerlendirilmemiş olması, 4320 sayılı Kanun'un eksikliklerinden birisi olarak ifade edilmiştir (**Bölükbaşı**, s.42)

Hem 6284 sayılı Kanun'da hem de İstanbul Sözleşmesi'nde kadına yönelik şiddetten ayrı ve farklı şekilde ev içi şiddet (aile içi şiddet) tanımına yer verilmesiyle birlikte, bu düzenlemelerin, toplumsal bir tabu olarak karşımıza çıkan ve özel alan olması nedeniyle meydana gelen şiddet vakalarının aile içinde kalması şeklinde şiddet gören kişi üzerinde kurulan baskılar bertaraf edilmiş olup, ev içi şiddet her haliyle yasal düzenlemeler kapsamına alınmıştır. Ayrıca ev içi şiddetin, birbiriyle hem duygusal olarak hem de mekansal olarak bağ kurmuş olan kişiler arasında meydana geliyor olması nedeniyle şiddete uğrayan ile şiddet uygulayan arasındaki yakın ilişkinin, ev ve aile dışında meydana gelen bir yaralama eyleminden farklı olarak şiddetin etkisini önemli derecede artırıyor olması da ev içi şiddet terimine ayrıca yer verilmesinde önemli olmuştur⁷².

4. Kadına Yönelik Şiddet

6284 sayılı Kanun'un 2. maddesinin “ç” bendi uyarınca, *“kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlâline yol açan ve bu Kanun'da şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış”* kadına yönelik şiddet olarak tanımlanmıştır. Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet, kapsamı yönünden aynı şeyi ifade etmemektedir. Ev içi şiddet tanımına yer verilmiş olmasına rağmen, ayrıca bir de kadına yönelik şiddet tanımına yer verilmiş olmasının en önemli sebebi, şiddete uğrayan kadınla herhangi bir duygusal, ailevi yahut mekansal bir bağ bulunsun ya da bulunmasın, sırf cinsiyetinden dolayı kadınlara karşı uygulanan şiddeti her halükarda Kanun kapsamına almak ve bu şekilde pozitif ayrımcılığı hayata geçirmektir. Nitekim temelde belirli kültürel, geleneksel ve adet olmuş uygulamaların zararlı etkilerinden kaynaklanan kadına yönelik şiddet, ister özel alanda, isterse kamusal alanda gerçekleşsin, erkeklerin hâkimiyetine, kadınların ise zarar görmelerine, onurlarının zedelenmesine ve toplumda kendilerine uygun

⁷² Serdar, s.524.

görülen düşük statü nedeniyle ayrımcılığa uğramasına yol açmakta ve bu şekilde kadınların toplumsal alanda ilerlemelerini engellemektedir⁷³.

Kadına yönelik şiddetin gündeme gelebilmesi için, şiddet mağdurunun kadın olması şartken, şiddet uygulayanın niteliği, şiddet mağduru ile arasında bir bağ veya paylaşım bulunup bulunmaması önem taşımaz. Kadına yönelik şiddetin ikinci unsuruna gelince, şiddet uygulayanın, şiddet mağduru sırf kadın olması nedeniyle şiddete başvurması yahut kadınlara yönelik cinsiyete dayalı bir ayrımcılık yoluyla şiddetin uygulanması gerekir. Başka bir deyişle, şiddet uygulayanı şiddet teşkil eden davranışa iten şey, sırf karşısındakinin kadın olmasıdır⁷⁴. Örneğin, mini etek giydiği için kadının dayak yemesi, düğünden sonraki ilk gece bekaret beklentisi ve bu beklentinin sağlık veya özel hayat dolayısıyla karşılanmaması halinde kadına psikolojik, cinsel ve hatta fiziksel boyutta şiddet uygulanması, yine bekaretin bozulduğuna dair çarşaf yahut bezlerin topluma açık olarak sergilenmesi, kadının kürtaja zorlanması, zorla hamile bırakılması gibi örnekler kadına yönelik şiddetin değişik görünüm biçimleridir⁷⁵.

İstanbul Sözleşmesi'nin 3. maddesinin "a" bendinde ise, "kadına yönelik şiddet" tanımına yer verilmiş olup, esasen Sözleşme'de yer alan bu tanıma, 6284 sayılı Kanun'da genel şiddet tanımı olarak yer verilmiştir. Sözleşme'de yer alan tanıma göre; *"kadına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlâli ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmakta olup, ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ıstırap veren yahut verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma"*

⁷³ **Badur/Ertem**, s. 92; **Moroğlu, Nazan**: "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi", TBB Dergisi, C. 25, S. 99, Mart 2012, s. 358.

⁷⁴ **Serdar**, s.530.

⁷⁵ Benzer kadına yönelik şiddet örnekleri için bkz. **Serdar**, s.531.

şeklinde tanımlanmıştır. Esasen İstanbul Sözleşmesi’nde kadına yönelik şiddet terimi çerçevesinde yapılan tanım, 6284 sayılı Kanun’daki “şiddet” tanımı ile unsurları ve içeriği yönünden tamamen benzer olmakla birlikte; Sözleşme’de 6284 sayılı Kanun’dan farklı olarak herkese karşı uygulanabilecek bir şiddet tanımı yapılmamış, kadına yönelik şiddet terimi ile birlikte 6284 sayılı Kanun’da yer alan şiddet tanımına ek olarak toplumsal cinsiyete dayalı her türlü davranış unsuru eklenmiştir⁷⁶. Başka bir deyişle, 6284 sayılı Kanun’a göre, ister özel, isterse kamusal alanda gerçekleşsin, kişiye fiziksel, cinsel, ekonomik yahut psikolojik ıstırap yaşıtan yahut yaşatabilecek hareketler şiddet olarak belirlenmişken, İstanbul Sözleşmesi’nde gerek kamusal alanda, gerek özel alanda gerçekleşen, kadına fiziksel, cinsel, ekonomik yahut psikolojik ıstırap yaşıtan yahut yaşatması muhtemel “toplumsal cinsiyete dayalı” her türlü davranış olarak belirlenmiştir. Kanımca İstanbul Sözleşmesi’nde genel şiddet tanımı olarak yer alan “kadına yönelik şiddet” terimi içerisinde “toplumsal cinsiyete dayalı olma unsuru”na yer verilmiş olması, İstanbul Sözleşmesi ile 6284 sayılı Kanun arasında şiddetin kapsamı arasında farklılığa yol açmıştır. Şöyle ki, 6284 sayılı Kanun’a göre şiddet sayılan bir eylemin, İstanbul Sözleşmesi bakımından şiddet olarak öngörülebilmesi için toplumsal cinsiyete dayalı olma unsurunun gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bu da, İstanbul Sözleşmesi’nin şiddet kapsamının daha da dar yorumlanması demektir⁷⁷.

⁷⁶ Sözleşme’de belirtilen “toplumsal cinsiyet” kavramına yer verilmemiş olmasının 6284 sayılı Kanun yönünden bir eksiklik teşkil ettiği yönünde bkz. **Şener, Ülker**: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?”, TEPAV Değerlendirme Notu, Mart 2012, s. 4, <https://www.tepav.org.tr/upload/files/1333026809->

1.6284_Sayili_Ailenin_Korunmasi_ve_Kadina_Yonelik_Siddetin_Onlenmesine_Dair_Kanun_Ne_Getiriyor.pdf, Erişim Tarihi: 10.02.2019.

⁷⁷ **Uğur, Hüsamettin**: “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 sayılı Kanunun Getirdikleri” (Kanunun Getirdikleri), TBB Dergisi, C. 25, S. 101, Temmuz 2012, s. 346.

Ayrıca İstanbul Sözleşmesi’nde “kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler” şeklindeki tanımla “toplumsal cinsiyet” terimi ifade edilmiş olup, ardından “kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” terimine yer verilerek⁷⁸, bu terim, “kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız şekilde etkileyen şiddet” şeklinde tanımlanmıştır. İstanbul Sözleşmesi’nde genel şiddet tanımı yerine toplumsal cinsiyete dayalı olma unsuru içeren kadına yönelik şiddet tanımına yer verilmiş olmasına rağmen, bir de “kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” tanımına yer verilmiş olması, Sözleşme’nin terminolojisi açısından karışıklığa yol açacak cinstendir. Kanımca 6284 sayılı Kanun ile karşılaştırıldığında, tüm bu tespitler doğrultusunda, İstanbul Sözleşmesi’ne nazaran, 6284 sayılı Kanun’un daha sistematik bir terminoloji benimsediği ve belirlediği söylenebilir.

“Kadına yönelik şiddet” terimine ilişkin, 6284 sayılı Kanun’daki önemli eksiklikten birisi, kadın-kız ayrımına yöneliktir. Zira İstanbul Sözleşmesi’nin 3. maddesinin “f” bendinde, 18 yaş altındaki kız çocuklarının da kadın terimi kapsamında olduğu ifade edilmiş olmasına karşın, 6284 sayılı Kanun’da bu konuda bir tanımlama veya belirleme yapılmamıştır. Bu husus,

⁷⁸ 6284 sayılı Kanun’da “toplumsal cinsiyet” tanımına yer verilmemiş olup, 6284 sayılı Kanun, toplumsal cinsiyet yerine “kadına yönelik şiddet” terimi içerisinde cinsiyete dayalı ayrımcılık ifadesi kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyetin, biyolojik olarak bahsedilen farklılıklardan ayrı şekilde cinsiyetlere toplumsal olarak yüklenen, sosyo-kültürel yapının etkisi ile inşa edilen ve her an inşa halinde olan cinsiyet farklılıklarını ifade eden bir kavram olup (Vatandaş, Celalettin; “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”, Sosyoloji Konferansları Dergisi, Y. 2007, s.29-56), esasında 6284 sayılı Kanun’un “kadına yönelik şiddet” tanımı içerisinde açık şekilde olmasa da, “cinsiyete dayalı ayrımcılık” deyimiyle toplumsal cinsiyet kavramına değinildiğinden, İstanbul Sözleşmesi’nden farklı olarak 6284 sayılı Kanun’da bu tanıma yer verilmemesi kanımca bir eksiklik oluşturmamıştır.

toplumumuzda “kadın” ve “kız” kavramlarının farklı sosyal statüyü temsil etmesi dolayısıyla önemli bir eksiklik teşkil etmektedir⁷⁹.

5. Tek Taraflı Israrlı Takip

Şiddet eylemine uyan davranışlar haricinde, 6284 sayılı Kanun, hukukumuzda ilk kez tek taraflı ısrarlı takip müessesesine yer vererek, bu kapsamdaki tutum ve davranışları da eylem itibariyle kapsamına almıştır. 6284 sayılı Kanun’un 1. maddesinin 1. fıkrasında tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının da Kanun korumasından faydalanan kişilerden olduğu belirtilmekle birlikte, Kanun’da tek taraflı ısrarlı takip veya mağduru hakkında herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin “ş” bendinde, tek taraflı ısrarlı takip, *“aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış”* şeklinde ifade edilmiştir. Tek taraflı ısrarlı takip, İstanbul Sözleşmesi’nin “taciz amaçlı takip” başlıklı 34. maddesinde ise, *“başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkar davranışlar”* şeklinde ifade edilmiştir. O halde tek taraflı ısrarlı takipten söz edebilmek için, bu davranışların mağdurda, korku, baskı, zarar görme endişesi yaratması gerekmektedir. Bu davranışların, belirli bir süre sürmesi ve bu süre içerisinde tekrarlanagelmesi gerekmemekte olup⁸⁰, tek bir seferde gerçekleşmekle birlikte

⁷⁹ Karakaya, s.6.

⁸⁰ Yağcıoğlu, Ali Haydar: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C: 19, Özel Sayı-2017, s. 928. Tek taraflı ısrarlı takip oluşturan davranışların belirli bir süre sürmesi ve bu süre içerisinde tekrarlanması gerektiği hakkında bkz. Serdar, s. 532.

mağdurda endişe yaratan hareketler de tek taraflı ısrarlı takip oluşturabilir. Ayrıca mağdur ile şiddet uygulayan arasında aile bağı veya kişisel herhangi bir ilişki bulunup bulunmaması, mağdurun cinsiyeti, hangi vasıtalarla gerçekleştirildiği, bu davranışların tek taraflı ısrarlı takip oluşturması yönünden bir önem taşımaz; tek taraflı ısrarlı takibin şiddet doğurması yahut doğurma ihtimalinin bulunması ihtimali yeterlidir⁸¹.

Örneğin, bir kişinin duygusal olarak yakınlaşmak, arkadaş olmak yahut evlenmek istediği, ancak karşılık bulmadığı kişiye karşı belirli zaman aralıklarında ve sürekli olarak gerçekleştirdiği telefonla arama, istenmeyen e-postalar gönderme, hediye, çiçek ve benzeri şeyler alma, mağduru takip etme, gözetleme, sürekli karşısına çıkma, cinsel birlikteliğe ya da evliliğe zorlama, mağdur hakkında asılsız dedikodular yayma, mağdurun fotoğrafını çekme, tehdit içeren sözle taleplerini iletme gibi davranışlar tek taraflı ısrarlı takibi gündeme getiren eylemlerdir⁸². Tek taraflı ısrarlı takip oluşturan davranışlar, genel itibariyle psikolojik şiddetin bir diğer görünümü olmakla birlikte, kimi zaman bu davranışların cinsel şiddet veya fiziksel şiddet boyutuna ulaşması da mümkün olabilmektedir.

B. Kanun'un Kişi İtibariyle Kapsamı

1. Şiddet Uygulayan

6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir kararı verilebilmesi için, şiddet eyleminin meydana gelmesi gerekmekte olup, bu eylemin taraflarından biri “şiddet uygulayan”dır. Nitekim bir kişi hakkında Kanun kapsamında özellikle önleyici tedbir kararına karar verilebilmesi ve tedbir kararının ihlâli halinde zorlama hapsinin gündeme gelebilmesi için, bu kişinin şiddet uygulayan sıfatını haiz olması gerekmektedir. 6284 sayılı Kanun’un 2. maddesinin 1. fıkrasının “g” bendi

⁸¹ **Akçaal, Mehmet:** “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi”, Mevlana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 1, S:2, Aralık 2013, s. 202.

⁸² **Günay,** s. 656; **Bölükbaşı,** s. 31; **Serdar,** s. 532-533; **Akçaal,** s. 202.

uyarınca şiddet uygulayan, “*Kanun’da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri*” ifade etmektedir. Kanun hükmü, “kişiler” ifadesini kullandığından, erkek, kadın, çocuk, aile bireyi, boşanmış ya da mağdurla akrabalığı yahut resmi nikah bağı bulunmayan herhangi bir kişi, Kanun kapsamında şiddet uygulayan sıfatını alabilir. Diğer bir deyişle bir kişinin hakkında şiddet uygulayan sıfatıyla tedbir kararı verilebilmesi için, bu kişinin tutum ve davranışlarının Kanun’da tanımlanan şiddet eylemlerini meydana getirmesi yahut meydana getirme tehlikesinin mevcudiyeti yeterlidir⁸³. Dolayısıyla 4320 sayılı Kanun döneminden farklı olarak, artık tedbir kararı verilebilmesi için şiddet uygulayan kişinin kusurlu eş veya kusurlu bir aile bireyi olması koşulu aranmayacaktır⁸⁴. Keza şiddet uygulama ihtimali bulunan kişi de, Kanun kapsamında şiddet uygulamış gibi değerlendirilerek tedbir kararı verilebilecektir⁸⁵.

⁸³ **Karakaya**, s. 14; **Bölükbaşı**, s. 54. 4320 sayılı Kanun döneminde “şiddet uygulayan” deyimini yerine “kusurlu eş” deyimini kullanılmaktaydı. Mülga Kanun’un dar olan bu kapsamı, 5636 sayılı Kanun’un 1. maddesi ile daha genişletilmiş ve “şiddet uygulayan” deyimini yerine “kusurlu eş ve diğer aile bireyleri” deyimini getirilmiştir. 4320 sayılı Kanun döneminde, şiddet uygulayan teriminin içeriğinin dar kapsamda belirlenmiş olması ve ayrıca “şiddet uygulayan” deyimini yerine “kusurlu eş ve aile bireyleri” deyiminin kullanılması, Kanun’un amacına yeterince hizmet etmediğinden bahisle eleştirilmiştir (**Tıǧlı, Hüseyin**: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Yer Alan Tedbirler ve Bunların Uygulanması”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C:1, Y:2, S:5, s.500). Ayrıca “kusurlu eş” deyimini, mülga Kanun’un uygulandığı dönemde, aynı kişiler arasında görülen boşanma davalarında hâkimin reddi istemlerine gerekçe olarak gösterilmekteydi (**Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s.434).

⁸⁴ **Tıǧlı**, s.500.

⁸⁵ **Karakaya**, s. 14; **Bölükbaşı**, s. 56. **Nuhoğlu, Ayşe**: “Kadına Yönelik Şiddet”, Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98, s. 70. Mülga 4320 sayılı Kanun döneminde ise şiddet uygulama ihtimali bulunan kişiler, Kanun kapsamına alınmamıştı; ancak şiddet meydana geldiğinde, Kanun’da öngörülen tedbirlere karar verilebilmekteydi (**Bölükbaşı**, s. 56).

2. Şiddet Mağduru

a. Genel Olarak

6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir kararı verilebilmesi için meydana gelmesi gereken ev içi veya kadına yönelik şiddet eyleminin taraflarından biri şiddet mağdurudur. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki, bir kimsenin 6284 sayılı Kanun'un korumasından yararlanabilmesi için "şiddet mağduru" sıfatını taşıması gerekmektedir⁸⁶. Kanun'un 2. maddesinin 1. fıkrasının "e" bendi uyarınca şiddet mağduru, "*Kanun'da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri*" ifade etmektedir. Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin 1. fıkrasının "n" bendinde, Kanun'daki tanıma ek olarak "mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde uyruğuna bakılmaksızın" ifadesi de eklendiğinden, yabancıların da doğrudan Kanun'un korumasından faydalanabilecekleri açıklığa kavuşturulmuştur⁸⁷. Buna göre, mülga 4320 sayılı Kanun'dan farklı olarak, 6284 sayılı Kanun'da şiddet mağduruyla şiddet uygulayanın aynı aileye mensup olup olmadığına veya birlikte yaşayıp yaşamadığında bakılmaksızın ve şiddet uygulayan ile arasında resmi nikah bağı aranmaksızın, doğrudan ya da dolaylı olarak şiddet eyleminin yöneldiği herkes şiddet mağduru kabul edildiğinden, aile bireyi olmayan ya da şiddet uygulayan ile dini nikah bağı bulunan veya fiili birliktelik kuran yahut flört eden kişiler de şiddet mağduru sayılabilecektir⁸⁸. 6284 sayılı

⁸⁶ Ceylan, 6284 Sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler, s. 20.

⁸⁷ Karakaya, s. 8.

⁸⁸ Nuhoğlu, s. 69. Bölükbaşı, s. 54. Mülga 4320 sayılı Kanun'un ilk halinde, şiddet mağdurları "diğer eş veya çocuklar veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri" olarak ifade edilmişti. 5636 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ise şiddet mağdurları, "eşlerden biri veya çocuklar veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden biri veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden biri" şeklinde ifade edilmiştir. Ancak mülga Kanun döneminde fiili birlikteliklerin veya dini nikahla birlikteliklerin Kanun kapsamına alınmamasına yönelik eleştiriler

Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasında şiddet mağdurları kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru şeklinde belirtilmiştir. Diğer bir deyişle, aile bireyleri dışında, aile bireyi olup olmadığına bakılmaksızın kadınlar, çocuklar ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları da Kanun kapsamına alınmış olup; bir kişinin Kanun'un korumasından faydalanabilmesi için bu sıfatlardan birine sahip olması yeterlidir⁸⁹.

Şiddet mağduru sıfatı yanında, Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin "j" bendinde "korunan kişi" sıfatına yer verilmiştir. Yönetmeliğin ilgili maddesinde, korunan kişiden, *"tedbir kararı kapsamında korunan şiddet mağduru ve varsa beraberindeki çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurunun"* anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla tanım gözetildiğinde, korunan kişi kavramının, 6284 sayılı Kanun'un korumasından yararlanacak kişileri ve diğer bir deyişle Kanun'un kişi itibarıyla kapsamını belirtmek üzere kullanıldığı anlaşılmaktadır.

b. Kadınlar

6284 sayılı Kanun'un en önemli amaçlarından biri kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak olduğundan, yalnızca aile içi şiddete değil, kadına yönelik şiddete de Kanun'da özel önem atfedilmiştir. Keza İstanbul Sözleşmesi'nin 3. maddesinin "d" bendinde de "kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet" kavramının tanımında, bir kadına karşı, sırf kadın olması nedeniyle yöneltilen ya da orantısız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet eylemleri Kanun'un da kapsamında olduğuna göre, cinsel tercihlerine, sosyal

hakkında bkz. Uğur, Gayriresmi Evlilikler, s. 160; A. Akın, s. 273; Köseoğlu, s. 329; Karınca, Eray: "Boşanmış veya Nikahsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması" (Boşanmış veya Nikahsız Yaşayan Kadınlar), Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2010, Y. 1, S. 2, s. 524-527; Akyüz Öztürk, Fatma: 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanunu, Yargıtay Dergisi, Temmuz 2003, C. 29, S. 3, s. 266.

⁸⁹ Günay, s. 655.

statülerine ve medeni hallerine bakılmaksızın sadece kadın olmak 6284 sayılı Kanun'un korumasından faydalanılması için yeterlidir⁹⁰. Bu nedenle şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalması muhtemel olan yahut şiddet eyleminden etkilenen ya da etkilenmesi muhtemel olan bütün kadınlar, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirlerden faydalanabilir. 6284 sayılı Kanun'da "kadın" kavramının kimleri kapsayacağı tanımlanmamış ise de, İstanbul Sözleşmesi'nin 3. maddesinin "f" bendinde ise, "kadın" kavramının "*18 yaşından küçük kız çocuklarını da kapsayacağı*" ifade edilmiştir. Bu bağlamda şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan kadının evli, bekar, dini nikahlı, flört etmiş, boşanmış yahut 18 yaşından küçük olması ya da şiddet uygulayanın ailesinin üyelerinden biri olması veya aile üyelerinden olmaması, Kanun'un korumasından faydalanabilmesi için bir önem taşımamaktadır⁹¹. Nitekim TMK'nun 40. maddesi uyarınca cinsiyetini kadın olarak değiştiren erkekler de, Kanun'un korumasına tabidir⁹².

c. Çocuklar

Şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalması muhtemel olan yahut şiddet eyleminden etkilenen ya da etkilenmesi muhtemel olan bütün çocuklar da, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirlerden faydalanabilir. "Çocuk" kavramından ne anlaşılması gerektiği hususunda 6284 sayılı Kanun ile İstanbul Sözleşmesi'nde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Mevzuatımızda "çocuk" kavramına ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda Çocuk Koruma Kanunu'nun⁹³ 3. maddesinin "a" bendinde, "çocuk" kavramı, "*daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi*" olarak ifade edilmiştir. Bunun yanında "çocuk" kavramı, TCK'nun 6. maddesinin "b" bendinde, "*henüz onsekiz yaşını*

⁹⁰ Bölükbaşı, s. 26; Akçaal, s. 199-200; Yağcıoğlu, s. 921.

⁹¹ Günay, s. 652. Yağcıoğlu, s. 919.

⁹² Bölükbaşı, s. 25.

⁹³ RG, 15/07/2005, S. 25876.

doldurmamış kişi” olarak; Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin⁹⁴ 3. maddesinin “c” maddesinde ise “*onsekiz yaşını tamamlamamış kişi*” olarak tanımlanmıştır. Nihayet açık bir tanım yapılmamakla birlikte TMK’nun 11. maddesinde ise erginliğin onsekiz yaşın doldurulmasıyla başlayacağı belirtilerek çocuk kavramı yönünden mevzuatımızda onsekiz yaşın esas alındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla şiddet uygulayan ile aynı ailenin bireylerinden olup olmadığına, aynı veya ayrı hanede yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın, daha önce ergin olmuş sayılsa bile onsekiz yaşını doldurmamış kız ve erkek her çocuk, Kanun’un korumasından faydalanabilecektir⁹⁵. Keza çocuğun evlatlık olması, evlilik içi yahut evlilik dışı doğmuş olması da koruyucu ve önleyici tedbirlerin gündeme gelebilmesi için önem taşımamaktadır⁹⁶.

d. Aile Bireyleri

Şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalması muhtemel olan yahut şiddetten etkilenen ya da şiddetten etkilenmesi muhtemel olan aile bireyleri de, 6284 sayılı Kanun’da öngörülen tedbirlerden faydalanabilecektir. Ancak aile ve aile bireyi kavramlarına 6284 sayılı Kanun’da ve İstanbul Sözleşmesi’nde yer verilmemiş olup, kimlerin “aile bireyi” sıfatıyla Kanun’un korumasından faydalanabileceği anlaşılamamaktadır⁹⁷. Toplumdan topluma farklı bir anlam ifade eden ve zamansal süreç içerisinde değişebilen aile kavramı, esasında farklı cinsten kişilerin bir araya gelmesiyle oluşmuş en küçük toplumsal birimi ifade etmektedir⁹⁸. Bu şekilde tanımlanmakla birlikte, aile kavramı kapsamının belirlenmesine ilişkin olarak dar anlamda, geniş anlamda ve en geniş anlamda olmak üzere üçlü bir aile sınıflandırması doktrinde

⁹⁴ RG, 06/04/2010, S. 27544.

⁹⁵ **Karakaya**, s. 10; **Günay**, s. 653; **Akcaal**, s. 200; **Yağcıoğlu**, s. 922.

⁹⁶ **Bölükbaşı**, s. 26.

⁹⁷ **Günay**, s. 653; **Bölükbaşı**, s. 27.

⁹⁸ **Bölükbaşı**, s. 27;

kabul görmüş bulunmaktadır. Buna göre dar anlamda aile, aralarında evlilik birliği bulunan eşler, yani karı ve kocanın oluşturduğu birliği ifade etmektedir⁹⁹. Geniş anlamda aile, karı, koca ve çocukların oluşturduğu birliği belirtmekte olup, bu aile tipini dar anlamda aileden ayıran husus, eşlerin çocuk sahibi olmalarıdır¹⁰⁰. En geniş anlamda aile ise, ana, baba ile çocukların yanı sıra aynı çatı altında yaşam süren kan ve kayın hısımlarını ve yine aralarındaki akdi ilişki nedeniyle aynı hanede yaşayan bakıcı ve hizmetli gibi kişileri de kapsayan bir üst kavramı ifade etmektedir¹⁰¹.

Gerek İstanbul Sözleşmesi'nin aile içi şiddet tanımı¹⁰², gerek 6284 sayılı Kanun'un ev içi şiddet tanımı¹⁰³ ve gerekse ülkemizde geniş aile kültürünün benimsendiği gözetildiğinde¹⁰⁴, 6284 sayılı Kanun uyarınca aile bireylerinin kapsamını tayin etmek için, en geniş anlamda aile tanımının göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir de, 6284 sayılı Kanun'un korumasından faydalanan aile bireylerinin kapsamı en geniş anlamda aile kavramından da geniş şekilde ele alınmıştır. Zira “ev içi şiddet” ve “aile içi şiddet” kavramlarına ilişkin tanımlamalar gözetildiğinde, yalnızca aynı hanede yaşayan kişiler değil, aynı hanede yaşamasalar dahi şiddet uygulayanla aralarında aile bağı bulunan kişilerin de aile bireyi olarak

⁹⁹ Bölükbaşı, s. 28; Badur, s. 70; Gödekmerdan, s. 410.

¹⁰⁰ Bölükbaşı, s. 29; Badur, s. 70; Gödekmerdan, s. 410.

¹⁰¹ Bölükbaşı, s. 29; Badur, s. 71; Gödekmerdan, s. 410.

¹⁰² İstanbul Sözleşmesi'nin 3-b bendine göre, “aile içi şiddet”, “eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri” şeklinde tanımlanmıştır.

¹⁰³ 6284 sayılı Kanun'un 2-b bendine göre, “ev içi şiddet”, “şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet” şeklinde ifade edilmiştir.

¹⁰⁴ Karakaya, s. 13.

Kanun'un kapsamına alındığı aşikardır. Bu anlamda şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa dahi, şiddete uğrayan veya şiddete uğraması muhtemel olan eşlerden biri, ana, baba, çocuk, üvey evlat, aile bireylerinden birinin vesayeti yahut koruması altında bulunan kişiler yahut kan ve kayın hısımları ile şiddet uygulayan ile aile bağı bulunmasa dahi, aynı hanede yaşayan bakıcı, hizmetli gibi kişiler, evlilik bağı bulunmaksızın fiilen birlikte yaşayan kişiler ve imam nikahlı eşler aile bireyi sıfatıyla Kanun'un korumasından faydalanabileceklerdir¹⁰⁵. Keza aile bireyi sıfatıyla Kanun'un korumasından faydalanacak kişilerin cinsiyeti ile şiddet eyleminin kimden geldiği hususları da önem taşımamaktadır¹⁰⁶.

e. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağduru

Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin “ş” bendinde, tek taraflı ısrarlı takip, *“aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış”* şeklinde ifade edilmiş olup, bu tür davranışlara maruz kalan ya da maruz kalması muhtemel olan kişiler de tek taraflı ısrarlı takip mağduru sıfatıyla, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirlerden faydalanabilecektir. Ülkemizde sıkça rastlanan ve genel itibarıyla arkadaşlık, evlilik veya flört teklifini kabul etmedikleri için¹⁰⁷ tek taraflı ısrarlı takibe maruz kalan ya da kalma ihtimali bulunan mağdur ile şiddet uygulayan arasında aile bağı veya herhangi bir kişisel ilişkinin bulunup bulunmaması ve mağdurun cinsiyeti mağdurun

¹⁰⁵ Akçaal, s. 201; Yağcıoğlu, s. 925-926.

¹⁰⁶ Günay, s. 654; Akçaal, s. 202; Yağcıoğlu, s. 926. Şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmayan kan ve kayın hısımlarının, aile bireyi sıfatıyla değil, tek taraflı ısrarlı takip mağduru sıfatıyla 6284 sayılı Kanun'un korumasından faydalanması gerektiği yönünde bkz. Bölükbaşı, s. 29.

¹⁰⁷ Uğur, Kanunun Getirdikleri, s. 347.

korumadan faydalanması için önem teşkil etmeyecektir. Bu bağlamda, takip mağduru, erkek, kadın veya çocuk olabileceği gibi, ısrarlı takipte bulunan kişinin de erkek, kadın veya çocuk olması mümkündür¹⁰⁸.

¹⁰⁸ **Günay**, s. 656.

İKİNCİ BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'DA ÖNGÖRÜLEN TEDBİRLER

I. GENEL OLARAK

Şiddete uğrayan kadının, aile bireylerinin ve 6284 sayılı Kanun kapsamındaki diğer mağdurların şiddetten ve şiddetin etkilerinden korunabilmesi ve şiddetin tekraren uygulanmasının önüne geçilebilmesi için, şiddet uygulayanı caydırıcı nitelikte tedbirlerin alınması gerekmektedir¹⁰⁹. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun'un 2. maddesinin “ğ” maddesinde, tedbir kararı, “*bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek kararlar*” olarak tanımlanmış olup, tedbir kararlarının neler olduğu ise, önleyici ve koruyucu tedbir kararları olmak üzere 6284 sayılı Kanun'un 3., 4. ve 5. maddelerinde belirtilmiştir. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun'da, tedbir kararı türleri bakımından temelde “koruyucu tedbir kararları” ve “önleyici tedbir kararları” olmak üzere iki farklı kategori tedbir kararı öngörülmüş olup¹¹⁰, koruyucu tedbir kararları bakımından da, kural olarak “mülki amir tarafından

¹⁰⁹ Bölükbaşı, s. 118.

¹¹⁰ Mülga 4320 sayılı Kanun'da ise sadece şiddet uygulayan hakkında alınacak önleyici tedbirlere yer verilmiş olup, şiddet mağduru ile ilgili herhangi bir koruyucu tedbir kararına yer verilmemiştir (Günay, s. 650). Ancak 4320 sayılı Kanun'da öngörülen önleyici tedbirlerin de sınırlı sayıda düzenlenmemiş olması gözetilerek, doktrinde şiddet mağdurunu koruyucu nitelikte diğer kanunlarda düzenlenmiş benzer nitelikteki tedbirlerin hâkimhâkim tarafından alınabileceği de belirtilmiştir (Ruhi, s. 542; A. Akın, s. 278). 4320 sayılı Kanun döneminde, hâkime “benzeri başka tedbirler” alma yönünde tanınan yetkinin sınırsız olmadığı, alınacak benzer nitelikteki tedbirin aile

verilebilecek tedbirler” ve “hâkim tarafından verilebilecek tedbirler” olmak üzere ikili bir tasnif yapılmıştır. Bu bağlamda Kanun’un 3. maddesinde mülkî amirce verilebilecek koruyucu tedbirler, 4. maddesinde aile hâkimince verilebilecek koruyucu tedbirler, 5. maddesinde ise aile hâkimince verilebilecek önleyici tedbirler sayılmıştır. Ancak söz konusu maddelerde sayılan koruyucu ve önleyici tedbirler, tahdidî olmayıp; 6284 sayılı Kanun’da öngörülmemiş olmakla birlikte, benzer mahiyette olan tedbirler de alınabilir.

Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin “k” bendi uyarınca “koruyucu tedbir kararı”, korunan kişi hakkında, aile hâkimi veya mülki amir yahut gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk amirince, olayın niteliği gözetilerek hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı; aynı Yönetmeliğin 3. maddesinin “p” maddesi uyarınca “önleyici tedbir kararı” ise, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, aile hâkimi veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde sadece belli tedbirler yönünden kolluk amirince olayın niteliği gözetilerek hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı ifade etmektedir. Yönetmelik’te belirlenen tanımlar gözetildiğinde, koruyucu ve önleyici tedbir ayrımının temeli, tedbirin kim hakkında; başka bir deyişle, şiddet mağduru ve şiddet uygulayandan hangisi hakkında uygulanacağı hususuna dayanmakta olup; koruyucu tedbir kararları, bizzat şiddet mağdurunu koruma altına almak suretiyle şiddet eyleminden veya tehlikesinden korumayı amaçlarken, önleyici tedbir kararları şiddet uygulayan hakkında yapma veya yapmama şeklinde birtakım yükümlülükler getirmek suretiyle şiddet eylemini veya tehlikesini önleyerek mağduru korumayı amaçlamaktadır¹¹¹.

içi şiddeti durdurup sonra da tekrarını önleyici nitelikte olması gerektiği hakkında bkz. **Uğur**, Gayriresmi Evlilikler, s. 165.

¹¹¹ **Uğur**, Kanunun Getirdikleri, s. 351; **Uğur**, Gayriresmi Evlilikler, s. 165; **Taşpınar Ayvaz**, s. 31.

II. TEDBİR KARARLARININ NİTELİĞİ

6284 sayılı Kanun gereğince verilebilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının hukuki niteliği hususunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararlarının, HMK¹¹²,nun 389 ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbire benzediğini, bu nedenle niteliğine uygun düştüğü düzeyde HMK'nun ihtiyati tedbire dair hükümlerinin, 6284 sayılı Kanun bağlamında alınan tedbirler bakımından da uygulanacağı belirtilmiştir¹¹³. Bu görüş, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının, kesin hükümle neticelenen bir yargılama sonucunda elde edilecek olan şeyi veya hakkı güvence altına alma şeklinde bir işlevi ve amacı bulunmadığından bahisle eleştirilmiştir¹¹⁴.

¹¹² RG, 04/02/2011, S. 27836.

¹¹³ **Kahveci, Nalan**: “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Tedbir Kararları”, Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi, 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s.451-465, s.460; **Uçar, Mehmet Ali**: “Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası”, Ankara 2003, s.133-142; **Yılmaz, Ejder**: Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, Cilt 1, Ankara 2001, s. 759 vd; **Badur/Ertem**, s. 116; **Erdem**, s. 69.

¹¹⁴ **Tanrıver, Süha**: “Türk Aile Mahkemeleri” (Aile Mahkemeleri), Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s.54; **Tıǧlı**, s.506. Zira HMK m. 389. maddesinin 1. fıkrasına göre, ihtiyati tedbir, halihazırdaki durumda gerçekleşebilecek değişimler sebebiyle hakkın elde edilmesinin önemli boyutta zorlaşması yahut tamamıyla imkânsız duruma gelmesi ya da gecikme nedeniyle önemli bir zararın ya da sakıncanın meydana gelmesi hususunda endişe edilmesi halinde verilebildiğinden, ihtiyati tedbir ile uyumsuzluk konusu arasında sıkı bir bağlantı vardır. Hatta öyle ki, davanın açılmasından önce ihtiyati tedbir kararı verilmiş ise, kararın verildiği andan itibaren iki hafta içinde esas hakkında davanın açılması gerekmekte olup, süresi içerisinde esas hakkında dava açılmadığı takdirde verilen ihtiyati tedbir kararı resen kalkacaktır. Fakat 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirler ile boşanma davası arasında herhangi bir bağ yoktur. Söz konusu önleyici ve koruyucu şiddet, boşanma davası sonucunda gündeme gelecek herhangi bir hakkın güvence altına alınması için değil, şiddet mağdurunun bedensel, cinsel, psikolojik ve ekonomik varlığını, meydana gelmiş yahut gelebilecek şiddet eylemin tehlikelerinden çabuk şekilde korumaktır. Ayrıca yukarıda da açıklandığı üzere, önleyici ve koruyucu tedbirlerin, koca ile kayınbaba gibi boşanma davasının

Diğer bir görüş ise, 6284 sayılı Kanun doğrultusunda verilen tedbirlerin, aile hukukuna özgü olan ve temelini maddi hukuktan alan geçici hukuki korumalar olduğu yönündedir¹¹⁵. Fakat bu görüş de, 6284 sayılı Kanun'un 23. maddesinin 2. fıkrasında mevzuatta 4320 sayılı Kanun'a yapılan atıflar, 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe konulmasıyla birlikte bu Kanun'a yapılmış sayıldığından ve HMK'nun 382. maddesinin 2. fıkrasının "b" bendinin 17. alt bendi uyarınca 4320 sayılı Kanun çerçevesinde verilecek tedbirlerin çekişmesiz yargı işleri arasında belirtilmesi nedeniyle, koruyucu ve önleyici tedbirlerin pozitif hukuk uyarınca çekişmesiz yargı işlerinden sayıldıklarından bahisle eleştirilmiştir¹¹⁶.

Yargıtay'ın 4320 sayılı Kanun döneminde verdiği süreklilik kazanmış kararlarında, 4320 sayılı Kanun uyarınca verilen kararların, kusurlu eşe, saldırılarına son vermesi yönünde yapılan ihtardan ibaret kısa süreli bir tedbir niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu içtihatlarda, tedbir kararlarının nihai nitelikte olmadıkları, bu nedenle sürekli sonuç doğurmayacakları, HUMK'nun¹¹⁷ 109. maddesi gereğince on gün içerisinde dava ikame

taraflarından başka kişiler arasında gündeme gelmesi de mümkündür. Bu bağlamda ihtiyati tedbir nitelik itibarıyla bir özel hukuk meselesi olmasına rağmen, önleyici ve koruyucu tedbirler, kamusal niteliği ağır basan, herhangi bir uyuşmazlığı çözme amacı olmayan ve yine herhangi bir uyuşmazlığın öncüsü niteliğinde olmayan kendine özgü tedbirlerdir (**Karakaya**, s.54).

¹¹⁵ **Budak, Ali Cem / Karaaslan, Varol**: Medenî Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, 2. B., Ankara 2018, s. 313; **Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet**: Medenî Usul Hukuku, Vedat Kitapçılık, 6. B., İstanbul 2018, s. 554; **Günay**, s. 651; **Doğan**, 4320 Sayılı Kanun'a Dair İnceleme, s. 2238; **A. Akın**, s. 275; **Ceylan**, 6284 Sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler, s. 21; **Akçaal**, s. 198; **Yağcıoğlu**, s. 929-931.

¹¹⁶ **Tanrıver**, Aile Mahkemeleri, s.55.

¹¹⁷ RG, 02, 03, 04/07/1927 S. 622, 623, 624.

edilmesi şartı ile değil, hâkim tarafından tayin edilen süre çerçevesinde geçerli olan ve temyiz yolu incelemesine tabi olmayan geçici tedbir niteliğinde oldukları ifade edilmiştir¹¹⁸.

Geçici hukuki korumaların amacı gözetildiğinde, koruyucu ve önleyici tedbirler ile benzerlik taşıdığı düşünülebilir. Nitekim geçici hukuki korumalar, kesin hukuki korunma yolu olan davayı belirli bir süreyi gerektirmesi ve bu süre içerisinde hakkın zarar görmesi veya yok olması ihtimalini önlemek amacıyla gündeme gelen tedbirlerdir¹¹⁹. Koruyucu ve önleyici tedbirler de, ivedi şekilde şiddet mağdurunun şiddet eylemi yahut ihtimali ile tehdit altında bulunan ve hukuki korumanın gecikmesi halinde zarar görmesi muhtemel yaşam hakkı, maddi ve manevi kişilik varlığı ve diğer sübjektif haklarının koruma altına alınmasını amaçlamaktadır.

Amaç yönünden benzer olsalar da, belirgin özellikleri kıyaslandığında koruyucu ve önleyici tedbirlerin geçici hukuki koruma yollarından olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira doktrinde de değinildiği üzere, koruyucu ve önleyici tedbirler, herhangi bir kişisel hakkı veya şeyi teminat alma imkanı olmadığı gibi, bu tedbirler, geçici hukuki korumalara nazaran daha kamusal ve devletin müdahalesinin ağır bastığı tedbirlerdir¹²⁰. Bu anlamda, koruyucu ve

¹¹⁸ Yargıtay 2. HD, 16.01.2003, 2002/14276 E., 2003/344 K.; Yargıtay 2. HD, 18.09.2003, 2003/9980-11604; Yargıtay 2. HD, 13.06.2002, 2002/6474-7945; Yargıtay 2. HD, 07.04.2003, 2003/3858-4973 (**Karagülmez, Ali / Ural, Sami Sezai**: Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Kasım 2003, Ankara, s.147-156). Yargıtay 2. HD, 30.12.1998, 1998/14493-14365 (**Badur/Ertem**, s. 116). Yargıtay 2. HD, 24.05.2007, 2007/8290-8674 (**Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s. 438). Yargıtay 2. HD, 03.10.2006, 2006/5369-13013; Yargıtay 2. HD, 30.11.2006, 2006/8700-16616 (**Songör, Ayla**: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a Genel Bakış”, Yaklaşım Dergisi, Y: 16, S: 185, Mayıs 2008, s. 243-244).

¹¹⁹ **Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Esin**: Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 688; **Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder / Taşpınar Ayvaz, Sema / Hanağası, Emel**: Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 4. B., Ankara 2018, s. 566; **Budak / Karaaslan**, s. 313; **Pekcanıtez / Atalay / Özokes**, s. 554.

¹²⁰ **Taşpınar Ayvaz**, s. 32; **Erişir, Evrim**: Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2013, s. 264.

önleyici tedbirler, geçici mahiyette olmayıp, kesin olarak mağdurun şiddetten korunması ve şiddet tehlikesinin ortadan kaldırılmasını sağlamaya yöneliktir¹²¹. Keza geçici hukuki korumalar ile uyuşmazlık konusu arasında sıkı bir bağ bulunduğu halde, 6284 Sayılı Kanun bağlamında verilen tedbirlerin temelinde bir uyuşmazlık, elde edilmesi gereken, özel hukuk ilişkisi boyutunda ve çekişme konusu olan bir hak bulunmamakta olup, tıpkı ceza hukukunda olduğu gibi meydana gelmiş veya gelme ihtimali bulunan bir şiddet eylemine karşı devletin müdahalesi söz konusudur¹²². Yine bu bağlamda koruyucu ve önleyici tedbirlere, şiddet eylemi ile hakkı ihlal edilen kişinin şikayeti olmaksızın 6284 Sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen mağdur ve ilgili mercilerin talebi üzerine yahut ihbar üzerine resen karar verilebildiği halde, geçici hukuki korumalara hakkı veya şeyi teminat altına almak isteyen kişinin talebi olmaksızın resen veya ihbar üzerine karar verilmesi mümkün değildir. Yine HMK'nun 393. maddesi uyarınca ihtiyati tedbirin verilmesinden itibaren bir haftalık süre içerisinde tedbirin uygulanmasının talep edilmesi ve HMK'nun 397. maddesi uyarınca dava açılmadan önce ihtiyati tedbir talep edilmesi durumunda iki hafta içerisinde esasa ilişkin davanın açılması şeklinde tedbir talep eden tarafa yüklenen yükümlülükler, koruyucu ve önleyici tedbirler bakımından söz konusu değildir. Koruyucu ve önleyici tedbir kararı verildikten sonra açılması gereken herhangi bir dava bulunmamaktadır; herhangi bir dava açılmadığı takdirde koruyucu ve önleyici tedbir kendiliğinden ortadan kalkmaz; hakimnin tayin ettiği süre boyunca koruyucu ve önleyici tedbir kararları geçerlidir ve şiddet tehlikesi devam ettiği sürece bu tedbirlerin aynen devamına karar verilmesi mümkündür. Koruyucu ve önleyici tedbirler, kamusal nitelikleri ağır bastığından, verildikleri andan itibaren, mağdurun veya talep eden kurumun tekrar bir talebine bağlı olmaksızın resen uygulanmaya başlanır ve bu kararların

¹²¹ Taşpınar Ayvaz, s. 35.

¹²² Karakaya, s.54.

uygulanması da kolluğun sorumluluğundadır¹²³. Son olarak, geçici hukuki korumalar, yalnızca mahkemelerden talep edilebilir ve yalnızca mahkemelerce bu hukuki korumalara karar verilebilirken¹²⁴, koruyucu ve önleyici tedbirlerin 6284 sayılı Kanun'da açıkça sayılan türleri aile mahkemesi hakimî dışında mülkî amir ve gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk amiri tarafından da verilebilmektedir.

Adli yargının dallarından biri olan ve özel hukuk yargılamasını karşılayan medeni yargı, kendi içerisinde çekişmeli yargı ile çekişmesiz yargı olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Çekişmeli yargı, iki taraf arasında ortaya çıkan bir uyuşmazlığın, sübjektif hakkı ihlâl edilen tarafın talebi üzerine dava yoluyla, bağımsız ve tarafsız yargı organlarının önüne taşınmasını ve objektif hukuk kuralları çerçevesinde çözülmesini ifade eder¹²⁵. Çekişmesiz yargı ise, bir çekişmeli yargı formatı olan davadan farklı şekilde, bir maddi hukuk uyuşmazlığının çözümlenmesi niteliği taşımayan, ancak maddi hukuk kurallarının somut olaya

¹²³ **Taşpınar Ayvaz**, s. 35.

¹²⁴ **Taşpınar Ayvaz**, s. 34; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 557; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 689.

¹²⁵ **Kuru, Baki**: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku (Medenî Usul Hukuku), Legal Yayınevi, İstanbul, Ağustos 2016, s. 51; **Tanrıver, Süha**: “Medeni Usul Hukuku, Cilt 1 Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması” (Medenî Usul Hukuku), Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s.112; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 77. Çekişmesiz yargı işlerinin salt idari faaliyet mi, yoksa yargısal faaliyet mi olduğu ve bu bağlamda çekişmesiz yargı işlerinin mahkemeler dışında başka kurumlara bırakılıp bırakılamayacağı hususunda ayrıntılı bilgi ve tartışmalar için bkz. **Aras, Aslı**: Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü (6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Çekişmesiz Yargı Usulü), Yetkin Yayınları, Ankara 2017, s.18-24; **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 115; **Yıldırım, Kamil**: “Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı IV, Ankara 2005, s. 21-24; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 78-79.

uygulanmasını gerektiren yargısal iş ve işlemlerin hukuk kuralları çerçevesinde görülmesini ifade etmektedir¹²⁶.

Çekişmesiz yargı işlerini, çekişmeli yargı işlerinden ayırt etmek amacıyla, birtakım ölçütler konulmuştur. Bu ölçütlerin her biri, çekişmesiz yargı işlerinin belirlenmesinde tek başına yeterli değildir; kimi çekişmesiz yargı işi bu ölçütlerden birini sağlarken, bir diğer çekişmesiz yargı işi bu ölçütlerin tamamını taşıyabilir. Bu nedenle bu ölçütlerin bir veya birkaçını taşıyan işler, çekişmesiz yargı işi niteliğindedir¹²⁷. Nitekim, medeni yargıda yürürlükte olan bütün çekişmesiz yargı işlerinin kazuist şekilde kanunda toplanması mümkün olmadığından¹²⁸, HMK'nun 382. maddesinin 1. fıkrasında, genel itibariyle çekişmesiz yargı işlerini belirleyebilmek için ölçütlere yer vermek suretiyle genel bir düzenleme yapılmış; daha sonra ise sınırlı sayıda olmamak üzere çekişmesiz yargı işleri sayılmıştır. HMK'nun 382. maddesinin 2. fıkrasında tahdidî olarak sayılan işler, belirtilen ölçütlere uygun olup olmadıkları araştırılmaksızın, çekişmesiz yargı işlerinden sayılacak; bunların haricinde kalan bir işin çekişmesiz yargı işi niteliği taşıyıp taşımadığının belirlenmesinde ise, uyumsuzluk yokluğu, sübjektif hak yokluğu ve resen harekete geçme¹²⁹ şeklinde sayılan ölçütlerden birini veya birkaçını sağlayıp sağlamadığına bakılarak sonuca varılacaktır¹³⁰.

¹²⁶ **Budak / Karaaslan**, s. 321; **Kuru**, Medenî Usul Hukuku, s. 909.

¹²⁷ **Aras**, s. 27; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 586; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 732; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 33; **Budak / Karaaslan**, s. 323; **Kuru**, Medenî Usul Hukuku, s. 910.

¹²⁸ **Yıldırım**, s. 24.

¹²⁹ Hakimın resen harekete geçtiği hallerin başka bir inceleme yapılmaksızın çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilemeyeceği ve mutlaka diğer iki ölçütten birinin de somut olayda bulunması gerektiği hususunda bkz. **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 33

¹³⁰ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 116; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 33; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 586; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 732; **Budak / Karaaslan**, s. 324.

HMK'nun 382. maddesinin 2. fıkrasının 17. bendinin “a” alt bendinde “14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna göre aile mahkemesi hâkimi tarafından karar verilecek tedbirler” de çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmıştır. O halde, 6284 sayılı Kanun'un 23. maddesinin 2. fıkrasında mevzuatımızda 4320 sayılı Kanun'a yapılmış olan atıflar, 6284 sayılı Kanun'a yapılmış sayıldığından, çekişmesiz yargı ölçütlerini karşılayıp karşılamadığına bakılmaksızın, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilebilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının çekişmesiz yargı işlerinden olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır¹³¹. Koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden, çekişmesiz yargı ölçütleri ayrı değerlendirildiğinde ise, bu tedbirlerin hiçbir çekişmesiz yargı ölçütüne uymadığı görülmektedir. Nitekim koruyucu ve önleyici tedbirlerin tarafları olan ilgililer arasında uyuşmazlık bulunmakta olup, şiddet mağduru ile şiddet uygulayan birbirine hasım konumunda bulunduğu uyuşmazlık yokluğu ölçütünün geçerli olduğundan bahsedilemez. Aynı şekilde koruyucu ve önleyici tedbirlerle, şiddet mağduruna yönelik gerçekleşen veya gerçekleşme ihtimali bulunan bir şiddet eylemi dolayısıyla, mağdurun ihlâl edilen maddi ve manevi kişilik haklarının hukuki koruma altına alınması amaçlandığından, bu tedbirler yönünden sübjektif hak yokluğu ölçütünün de sağlandığı söylenemez. Son olarak 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereğince koruyucu ve önleyici tedbirlere ilgililerin talebi, Bakanlık ya da kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilebildiğinden ve bu nedenle karar mercilerinin resen harekete geçebilmesi mümkün olmadığından, resen harekete geçme ölçütünün de geçerli olmadığı ortadadır. Çekişmesiz yargı ölçütlerinin hiçbirisi koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden geçerli olmamasına rağmen, kanunkoyucu şiddet olgusunu, sosyal gerçekler karşısında, bireyler arası bir çekişmeden ziyade, toplumsal bir mesele olarak değerlendirmiş ve böylece tipik bir özel

¹³¹ **Özel, Çağlar / Tatar, Erol:** “Aile Mahkemelerinin Yapısı ve Kararları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, Sosyo Ekonomi Dergisi, Y: 2008, C: 7, S: 7, s. 68; **Taşpınar Ayvaz,** s. 31; **Tanrıver,** Aile Mahkemeleri, s. 55; **Erişir,** s. 264.

hukuk uyuşmazlığı olmaktan uzaklaşan şiddet olgusuna yargısal çerçevede bir çözüm getirerek, koruyucu ve önleyici tedbirleri çekişmesiz yargı işleri arasında konumlandırmıştır¹³².

III. TEDBİR KARARLARININ TÜRLERİ

A. KORUYUCU TEDBİRLER

1. Genel Olarak

Koruyucu tedbirler, isminden de anlaşılacağı üzere, mağdura yönelik olmak üzere hâkim ve mülki amir tarafından, koruma amaçlı olarak verilen tedbirlerdir. Koruyucu tedbirlerin amacı, şiddet mağdurunun, gerçekleşmiş bir şiddet eyleminin etkilerinden yahut henüz gerçekleşmemiş, fakat gerçekleşme ihtimali bulunan şiddet tehlikesine karşı korunmasıdır. Zira koruyucu tedbirler, dünyada, her şeyden önce mağdurun korunmasına odaklanan anlayış çerçevesinde 6284 sayılı Kanun'da yer bulmuş olup, eski uygulamaların aksine, şiddet mağdurunun ayrıca bir de hukuk düzeni tarafından mağdur edilmelerini engelleyecektir. Bu bağlamda şiddet mağdurlarının, etraflarında kendilerini destekleyebilecek yahut sığınabilecekleri birileri bulunmasa bile, devletin mağduru koruma mekanizmalarının farkında olacaklardır¹³³. Koruyucu tedbirlerin konusu şiddet mağduru olup, şiddet uygulayan yahut şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişiler hakkında bu tedbirlere başvurulamaz¹³⁴. Nitekim Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin "k" bendi uyarınca, "*Kanun kapsamında belirtilen merciler tarafından korunan kişi hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararlar*", koruyucu tedbir kararı olarak tanımlanmıştır.

¹³² Taşpınar Ayvaz, s. 32.

¹³³ Özbilen / Soygüt Arslan, s. 382.

¹³⁴ Karakaya, s. 25.

Koruyucu tedbirler, kural olarak mülki amir ve hâkim tarafından alınır. 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinde mülkî amir tarafından, 4. maddesinde ise hâkim tarafından alınabilecek koruyucu tedbirler gösterilmiştir. Ancak Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, mülki amir tarafından alınan tedbirlerden Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasının "a" ve "ç" bentlerinde düzenlenen koruyucu tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amirince de alınabilmektedir. Kanun'da mülkî amir ve hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler tahdidi olarak sayılmamıştır. Hâkim veya mülkî amir tarafından, Kanun'da öngörülen tedbirler ile benzer mahiyette olup da yasal olarak düzenlenmemiş tedbirlerden, somut olayın niteliğine göre birine veya birkaçına karar verilebilecektir. Keza Kanun'un 8. maddesinin 6. ve 7. fıkralarında öngörülen düzenlemeler de, hem koruyucu hem de önleyici mahiyetteki tedbirlerden olup, bunlara da karar verilebilir¹³⁵.

2. Mülki Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

a. Genel Olarak

Mülki amirlerce verilebilecek koruyucu tedbirler, 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenlenmiştir. Bu tedbirler, daha çok mağdurun hukuk alanında herhangi bir değişiklik meydana getirmeyen, şiddet uygulayanın ise hak ve hürriyetlerini sınırlandırmayan, mağdurun şiddet eylemi ile tehdit olunan maddi yardım, barınma gibi insani ihtiyaçlarının yeniden temini şeklinde gündeme gelen ve sosyal devlet ilkesinin tezahürü gibi duran birer idari faaliyettir. Bu bağlamda, mülki amir, *"şiddet mağduru yönünden, kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması"* (m. 3/1-a), *"diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması"* (m. 3/1-b), *"psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi"* (m. 3/1-c), *"hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin*

¹³⁵ Karakaya, s. 26.

talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması” (m. 3/1-ç), “*gerekli olması hâlinde, belirli koşullar dahilinde kreş imkânının sağlanması*” (m. 3/1-d) şeklindeki tedbirleri alabilecektir. Mülkî amirler, sınırlı sayıda olmayan ve örnek olarak sayılan bu tedbirlerden, somut olayın özelliğine göre bir veya birkaçına karar verebileceği gibi, diğer kanunlarda öngörülen ve benzer mahiyetteki tedbirleri de alabilirler.

b. Barınma Yeri Sağlanması

6284 sayılı Kanun’un 3. maddesi ile getirilen ilk tedbir, şiddete uğramış yahut şiddete uğrama tehlikesi altında olan mağdurlara ve gerekli olduğu takdirde beraberindeki çocuklarına, mülki amir tarafından mağdurun şikâyeti yahut üçüncü kişilerin ihbarı ya da kolluğun, Bakanlık görevlilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının başvurusu üzerine veya resen uygun barınma imkânının sağlanmasıdır. Nitekim şiddet mağdurlarının, şiddet eylemlerine razı gelmesi, bu hususta bir farkındalık ve özgüveni bulunsa dahi bunu dışı vurmaması ve bu şekilde şiddete boyun eğmiş olmasının en önemli nedeni, şiddetten kaçarak özellikle etkili bir şekilde şiddet uygulayanın yaklaşamayacağı türden sığınacakları bir yerin bulunmamasıdır. Bu nedenle gerek sosyal devlet ilkesi gerek İstanbul Sözleşmesi’nden doğan yükümlülükleri, devletin, şiddet mağdurunun etkin şekilde korunması amacıyla uygun barınma olanakları sağlamasını gerektirmektedir¹³⁶. Ancak şiddet mağduruna yalnızca barınma imkânının sağlanması yetmez; bu barınma imkânının güvenli, kolay erişilebilir ve yaşam alanı olarak asgari uygun şartları taşıması gerekmektedir¹³⁷.

¹³⁶ Bölükbaşı, s. 119.

¹³⁷ Nitekim İstanbul Sözleşmesi’nin 23. maddesinde sözleşmecî devletlere, özellikle başta çocuklar ve kadınlar olmak üzere, şiddet mağdurlarına güvenli, yeterli sayıda, kolay erişilebilir ve uygun barınma imkânı sunmakla yükümlü kılınmışlardır. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 8. maddesinde de, konukevlerinin taşıması gereken fiziki özellikler sayılmıştır.

Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, hakkında barınma yeri sağlanması yönünde tedbir kararı verilen şiddet mağdurları, Bakanlığa ait yahut Bakanlığın denetim ve gözetimi altındaki konukevi¹³⁸ ve benzeri yerlerde barındırılacaklardır. Şayet Bakanlığın barınma yerleri yetersiz kaldığı takdirde ise, 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 6. fıkrası uyarınca, mağdurlar, Bakanlığa ait barınma yerlerine güvenli şekilde nakilleri sağlanana dek, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine geçici suretle barındırılacaklardır. Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, mülkî amir yahut acele hâllerde kolluk amirince, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının barınma yerlerinde geçici suretle barınmalarına karar verilen şiddet mağdurlarının, başkaca bir karar yahut bir onay gerekmeksizin barınma tesislerine derhal kabul edilmeleri gerekmektedir.

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin¹³⁹ 12. maddesinin 1. fıkrasına göre, hâkim, mülkî amir yahut gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amirince verilen karar üzerine ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine¹⁴⁰ ya da konukevine

¹³⁸ Barınma imkânının sağlandığı, Bakanlığın denetim ve gözetimi altında bulunan yerler genel itibariyle üst kavram olarak konukevleri şeklinde isimlendirilmiş olup, “konukevi” ibaresi, sığınma evleri, kadınevleri, şefkatevleri kavramlarının üstünde bir kavram olarak kullanılmıştır (**Bölükbaşı**, s. 120). Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesinin 1. fıkrasının “i” bendi uyarınca, konukevleri, “fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu” ifade etmektedir.

¹³⁹ Bundan sonra “Konukevleri Yönetmeliği” olarak anılacaktır.

¹⁴⁰ Konukevleri Yönetmeliği'nin 3. maddesinin 1. fıkrasının “f” bendine göre, ilk kabul birimi, “ŞÖNİM’e başvuran kadınlar ve beraberindeki çocukların geçici kabulleri yapılarak ilk gözlemlerinin yapıldığı,

şiddet mağduru kadın kabul edilir. Hakkında herhangi bir koruyucu tedbir kararı bulunmasa dahi, konukevinde kalmak isteyen kadınlar il müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, benzeri görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine yahut kolluğa başvurabileceklerdir; yoksa Konukevleri Yönetmeliği'nin 11. maddesinin 3. fıkrası uyarınca doğrudan konukevine başvuru yapamazlar. Konukevlerine doğrudan yapılan başvurular, Konukevleri Yönetmeliği'nin 12. maddesinin 1. fıkrası uyarınca kabulleri yapılmak üzere ŞÖNİM'e yönlendirilir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 2. fıkrasına göre, şiddet mağdurlarının geçici olarak barındırıldıkları sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerin barınma ve iâşe giderleri ŞÖNİM tarafından karşılanacak, mağdurların geçici barındığı yerdeki güvenliği ise o yer kolluğu tarafından sağlanacaktır. Bakanlığa ait barınma yerlerinin sonradan müsait olması durumunda ise, ŞÖNİM tarafından, mağdurun talebi de gözetilmek suretiyle, geçici barınma yerlerinden buralara nakilleri sağlanır. Şiddet mağdurunun konukevlerine yerleştirilmeleri için yapılması gereken il içi veya il dışı nakiller için ŞÖNİM tarafından araç tahsis edilir; ayrıca mağdurların kişisel giderleri ile ulaşım masrafları ŞÖNİM tarafından karşılanır. Şiddet mağdurunun ve/veya beraberindeki çocukların hayatî tehlikesi söz konusu ise, Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, Bakanlığa ait barınma yerlerine güvenli bir şekilde yerleştirilmeleri, kolluk refakati ile sağlanır. Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, barınma imkânı sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulanması ve şiddet mağdurunun kolluk nezdinde bulunması halinde ise, tedbirin infazı için şiddet mağdurunun

tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri birimi” ifade etmektedir. O halde ilk kabul birimi, tıbbi kontrol ve tedavi ihtiyacı yahut psiko-sosyal veya ekonomik destek ihtiyacı duymalarından dolayı konukevine yerleşmeye henüz hazır bulunmayan şiddet mağdurlarının barınma ihtiyacı yanında öncelikli bu insani ihtiyaçlarının giderilmesine odaklanan barınma yerleridir.

ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılması gerekmektedir. Şayet şiddet mağdurunun ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılması mümkün değilse, barınma ve iâşe giderleri Bakanlık tarafından karşılanmak suretiyle, şiddet mağduruna ikinci fıkrada belirtilen şekilde geçici barınma imkânı sağlanır.

Barınma yeri sağlanması tedbirine resen karar verilmesi üzerine, şiddet mağdurunun Bakanlığa yahut kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerinde kalmak istememesi durumunda, Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 6. fıkrası uyarınca, şiddet mağdurunun barınma yerinde kalmak istemediğine dair aydınlatılmış rızasının alınması¹⁴¹ ve mağdurun kalmak istediği yere, şayet hayati tehlike söz konusuysa kolluk refakati de sağlanarak, ŞÖNİM tarafından ulaştırılması gerekmektedir.

c. Geçici Maddi Yardım Yapılması

Mülki amirlerce verilebilecek koruyucu tedbirlerden biri de, şiddete uğramış veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan mağdurlara, mağdurun şikâyeti yahut üçüncü kişilerin ihbarı ya da kolluğun, Bakanlık görevlilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının başvurusu üzerine veya resen diğer kanunlar çerçevesinde yapılabilecek yardımlar saklı olmak kaydıyla, geçici maddî yardımda bulunulmasıdır. Zira sığınacak yerlerinin bulunmaması gibi, şiddet mağdurlarının, şiddete karşı boyun eğmelerinin bir diğer sebebi de, genellikle ekonomik yönden eşlerine bağımlı olmaları ve şiddet eylemini toplum nezdinde dile getirdiklerinde bu maddi yardımdan yoksun kalacaklarına dair korkudur. Geçici maddi yardım sağlanması yoluyla, ekonomik yönden şiddet uygulayana bağlı olan şiddet mağdurunun maddi yönden yeniden şiddet uygulayana muhtaç olmasının önlenmesi ve bu şekilde şiddet eylemlerinin

¹⁴¹ Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin 1. fıkrasının "a" bendi uyarınca, aydınlatılmış rıza, "*korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanı*" ifade eder.

sonlandırılması amaçlanmaktadır¹⁴². Keza İstanbul Sözleşmesi'nin 20. maddesinde, şiddet mağdurlarına sağlanacak genel destek hizmetleri arasında finansal yardım da sayılmış olup, bu hususta sözleşmecî devletlere düzenleme yapmak üzere yükümlülük getirilmiştir. Şiddet mağduruna, başka sebeplerle diğer kanunlar gereğince maddi yardımların bağlanmış olması ise, 6284 sayılı Kanun uyarınca geçici nitelikte maddi yardım yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Aynı şekilde bir nevi tazminat fonksiyonuna sahip olan bu koruyucu tedbire karar verilebilmesi için, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna karşı bir bakım yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı da önem taşımamaktadır¹⁴³.

Geçici maddi yardım yapılmasına dair tedbir kararı verildiği takdirde, bu yardımın miktarının nasıl belirleneceği 6284 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 1. fıkrasında belirlenmiştir. Buna göre, on altı yaşından büyükler için her sene tespit edilen aylık net asgari ücret miktarının otuzda birine kadar, şiddet mağduruna günlük ödemede bulunulur. Şiddet mağdurunun birden fazla olması halinde, ilave her bir kişi için, günlük ödenen tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılacaktır. Ancak şiddet mağdurunun birden fazla olması halinde ödenecek tutar, hiçbir şekilde bir kişi için belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemeyecektir. Şiddet mağdurlarının, ayrıca barınma imkânından yararlanması durumunda ise ödenecek geçici yardımın tutarı, yüzde elli oranında azaltılarak uygulanacaktır. 6284 sayılı Kanun'un 20. maddesinin 1. fıkrasına göre, geçici olarak sağlanan maddî yardımlar, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemelere ilişkin tanzim edilen kağıtlar da damga vergisinden muaf sayılmıştır.

Uygulama Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, geçici maddî yardım sağlanmasına ilişkin tedbir kararları, infaz edilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilecektir. Tedbir

¹⁴² **Günay**, s. 660; **Akçaal**, s. 206.

¹⁴³ **Kahveci**, s. 457.

kararının gönderilmesi akabinde, Uygulama Yönetmeliği'nin 8. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, geçici maddî yardımlar, korunan kişinin kimlik ve banka hesap bilgilerine yönelik beyanı doğrultusunda düzenlenen bordro ile ödenecektir. Maddî yardım bordroları, her ayın on beşinde ve otuzunda düzenlenecektir. Tahakkuk ettirilen tutarlar ise ilgililerin bildirdiği banka hesabına yatırılacaktır. Tedbir kararında, birden fazla mağdurun geçici maddî yardımdan yararlanmasına karar verilmesi durumunda ise, korunmasına karar verilen kişilerin tamamı aynı bordroda gösterilecektir. Bu halde ödemeler, aynı banka hesabına yapılacaktır. Ödeme evraklarına, tedbir kararının bir suretinin eklenmesi gerekmektedir. Tedbir kararının geçerli olduğu süre boyunca, geçici maddî yardım ve bu kapsamda ödeme yapılmaya devam edilecektir. Şayet geçici maddî yardım sağlanmasına ilişkin tedbir kararının değiştirilmesine yahut kaldırılmasına karar verilmesi durumunda, tedbir kararının geçerli olduğu süre gözetilerek yapılan hesaplama çerçevesinde ödeme yapılacaktır. Hiçbir şekilde şiddet mağduruna elden ödeme yapılamayacaktır.

Geçici maddi yardım olarak yapılan ödemeler, 6284 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrası gereğince Bakanlık bütçesi kapsamında bu yardımlara ilişkin konulan ödenekten karşılanır. Şiddet mağduruna yapılan yardım tutarı, daha sonra şiddet uygulayana rücu edilir. Zira Uygulama Yönetmeliği'nin 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, geçici yardım olarak ödenen tutar, ödemenin yapılacağı yer ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerektiği hususları, şiddet uygulayana tebliğ olunur. Şiddet uygulayan tarafından bir ay içerisinde ödeme yapılmaması halinde ise, geçici maddi yardım tutarı, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun¹⁴⁴ hükümleri gereğince tahsil olunur. Ancak belirtmek gerekir ki, koruyucu tedbirler alınırken, özellikle toplumumuzda, aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarının ekonomik zorluktan kaynaklandığının ve bu nedenle aile içerisinde

¹⁴⁴ RG, 28/7/1953, S: 8469.

tedbir kararından sonrası ortaya çıkacak mali durumun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bağlamda, ödenen geçici maddi yardım tutarının, sonradan şiddet uygulayana rücu edilmesi, aile içerisinde şiddet mağduru ile şiddet uygulayanı yeniden karşı karşıya getirecek ve koruyucu tedbir, önlemeye çalıştığı şiddet eylemi özelinde mağduru korumuş olurken, sonrasında aile bireylerinin yeniden bir araya gelme ümidini ve dolayısıyla şiddeti ortadan kaldıramayacaktır¹⁴⁵. Başka bir deyişle, hukuk düzeni, öngördüğü koruyucu tedbirlerle mağduru münferit şiddet eyleminden koruyabilmesine rağmen, sonradan şiddet uygulayan üzerinde oluşan borç baskısı dolayısıyla aile içi başka mağduriyetlere yol açabilecek mahiyette olup, etkin bir koruma sağlanamamaktadır. Dolayısıyla kanımca, şiddet mağdurlarına yapılan geçici ödemelerin, şiddet uygulayana rücu edilmesi yerine kamu üzerinde bırakılması, şiddet eylemi ile sarsılan aile içi dengelerin, tedbir sonrasında yeniden daha kolay şekilde kurulabilmesine yardımcı olabilirdi.

Tedbir kararı ile korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suretiyle geçici maddi yardım tedbirinin verilmesini sağladığının anlaşılması durumunda, 6284 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 3. fıkrası gereğince, ödenen tutarlar, kendisine ödeme yapılan, yani bu yardımdan yararlanan kişi veya kişilerden 6183 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil olunur. Uygulama Yönetmeliği'nin 42. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu anlaşılması üzerine, bu hususta tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir; ayrıca şiddet uygulayandan rücu yoluyla tahsil edilen tutar kendisine iade edilir.

d. Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

Mülkî amir, şiddete uğramış ya da şiddete uğrama tehlikesi altında olan mağdurlara, şikâyet yahut üçüncü kişilerin ihbarı ya da kolluğun, Bakanlık görevlilerinin veyahut

¹⁴⁵ Karakaya, s. 27.

Cumhuriyet Başsavcılığının başvurusu üzerine veya resen psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal açıdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine de karar verebilir. Nitekim şiddet mağdurları, çoğu zaman karşılaştıkları şiddet türüne göre, aile bütünlüğünü korumak ve/veya kişisel maddi ve manevi varlığını geliştirmek adına, toplumun tabularından sıyrılarak, profesyonel şekilde nasıl hareket edeceklerini bilemedikleri gibi, şiddet eyleminden sonra rehabilite edilerek yeniden fiziksel ve psikolojik sağlıklarına kavuşma ihtiyacı duymaktadırlar. Şiddet mağdurlarına bu şekilde profesyonel düzeyde rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilerek, mağdurların şiddet eylemi sonrasında iyileşmelerinin kolaylaştırılması ve muhtemel şiddet eylemlerine karşı da özgüvenlerinin geliştirilmesi, kendi ayakları üzerinde durabilmeleri ve böylece şiddete karşı profesyonel düzeyde reaksiyon göstermeleri amaçlanmaktadır¹⁴⁶. İstanbul Sözleşmesi'nin 19. ve 20. maddelerinde, mağdurlara verilecek genel destek hizmetleri arasında hukuki ve psikolojik danışmanlık hizmetine de yer verilmiştir.

Rehberlik ve danışmanlık tedbirlerinin içeriği, Uygulama Yönetmeliği'nin 9. maddesinde, şiddet mağduruna, ŞÖNİM tarafından *“mağdurun psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve koordinasyon sağlanarak gerekli hizmetler verileceği”* öngörülmüştür. Şiddet mağdurunun hukukî desteğe ihtiyaç duyması durumunda ise, Uygulama Yönetmeliği'nin 9. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, şiddet yahut şiddet tehlikesi nedeniyle açılan ve herhangi bir yolla haberdar olunan idarî, cezaî,

¹⁴⁶ Günay, s. 661; M. Akın, s. 100; Akçaal, s. 207.

hukukî her tür dava ile çekişmesiz yargı işine Bakanlığın müdahil olarak katılması ve bu şekilde hukuki destek verilmesi mümkündür.

f. Geçici Koruma Altına Alınması

Mülkî amir, şiddete uğramış ya da şiddete uğrama tehlikesi altında olan mağdurlar hakkında, şikâyet yahut üçüncü kişilerin ihbarı ya da kolluğun, Bakanlık görevlilerinin veyahut Cumhuriyet Başsavcılığının başvurusu üzerine veya resen, mağdurun hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, şiddet uygulayanlardan gelecek her türlü tehlikelere karşı geçici koruma altına alınmasına karar verebilir. Ayrıca “geçici koruma” ifadesi, Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin 1. fıkrasının “ç” bendinde de tanımlanmış olup, yapılan tanıma göre, geçici koruma, *“hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmi dört saat esasına göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbir”*dir. Şiddet eylemleri sonucunda meydana gelebilecek en telafisi imkânsız ihtimallerden biri, mağdurun bedensel bütünlüğünün ve yaşam hakkının ihlâl edilmesi halidir. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun’un etkinliğinden bahsedilecekse, koruyucu tedbirler içerisinde en ivedi ve etkin şekilde alınması ve uygulanması gereken tedbir, geçici koruma sağlanması tedbiridir. Zira bu tedbirin alınması ve uygulanmasında yaşanabilecek anlık bir gecikme yahut ihmal, mağdurun fiziksel ve psikolojik bütünlüğünde ağır hasarlara yol açabileceği gibi, mağdurun hayatına mal olabilecek cinstendir. İstanbul Sözleşmesi’nin 4. maddesinin 1. fıkrasında da, sözleşmecî devletlere, mağdurlara şiddetten arınmış bir yaşam hakkı sunma ödevi ve görevi verilmiştir.

Şiddet mağdurunun geçici koruma altına alınması koruyucu tedbiri, mağdurun hayatî tehlikesinin bulunması koşuluna bağlanmıştır¹⁴⁷. Hayati tehlike ifadesi, Uygulama

¹⁴⁷ Günay, s. 661; Akçaal, s. 207.

Yönetmeliği'nin 3. maddesinin “f” bendinde, “*bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması hali*” şeklinde tanımlanmıştır. O halde, hayati tehlikenin bulunup bulunmadığı, her somut olayın koşullarına göre ayrı ayrı değerlendirileceğinden, şayet şiddet mağduru geçici koruma altına alınmaz ise, hayati tehlikenin varlığını sürdüreceği anlaşıyorsa, bu tedbire karar verilmesi gerekecektir. Hayati tehlike içermeyen ve diğer basit tedbirlerle bertaraf edilebilecek türden şiddet eylemlerine karşı bu tedbire karar verilmesi mümkün olmayacaktır. Örneğin, şiddet mağdurunun çalışmasına izin verilmemesi şeklinde gündeme gelen ekonomik şiddet eylemi, mağdura geçici maddî yardım yahut rehberlik veya danışmanlık hizmeti sağlanması ile aşılabilecekken, mağdurun geçici koruma altına alınması ölçüsüz olacaktır.

Uygulama Yönetmeliği'nin 10. maddesinin 2. fıkrasına göre, mağdurun geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbir kararının icra edilmesinden, bu tedbirden yararlanan mağdurun yerleşim yerinde yahut bulunduğu yerde ya da söz konusu tedbirin yerine getirileceği yerde bulunan kolluk birimleri yetkili ve görevli kılınmıştır. Geçici koruma tedbiri, yirmi dört saat esasına göre ve kesintisiz şekilde uygulanması gereken bir koruyucu tedbirdir. Bu nedenle şiddet mağdurunun koruyucu tedbir devam ederken, korunduğu yerden başka bir yere gitmek istemesi halinde ise, acil durumlarda derhal, diğer durumlarda ise yirmi dört saat içerisinde görevli ve yetkili kolluğa durumu haber vermesi ve kolluk tarafından da bu durumun, şiddet mağdurunun gideceği yerdeki kolluğa gecikmeksizin bildirilmesi ve tedbir kararının bu şekilde uygulanmaya devam edilmesi gerekmektedir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 10. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, şiddet mağdurunun nasıl koruma altına alınacağı hususu, mağdura yönelik olan ve ihtimal dahilinde bulunan tehdit ve riskler göz önünde bulundurularak, mağdur ile şiddet uygulayanın durumu değerlendirilmek ve her türlü teknik cihaz ve donanımlardan yararlanmak suretiyle belirlenecektir. Bu belirleme ise, “Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin

Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik”te¹⁴⁸ düzenlenen fizikî koruma tedbirlerine göre hâkim yahut mülkî amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda ise kolluk amirince yapılacaktır. Bu bağlamda koruyucu tedbir, yakın koruma, konutta koruma, işyerinde koruma, motorize veya yaya devriye ile koruma yahut çağrı üzerine koruma usullerinden biri ya da birkaçı seçilerek uygulanacaktır¹⁴⁹. Yine Uygulama Yönetmeliği’nin 10. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, koruyucu tedbirin kapsamı ve içeriği ile şiddete uğrama tehlikesi durumunda aranabilecek telefon numaraları, kolluk birimlerinin sorumlulukları, hangi hâllerde kolluğun bilgilendirilmesi gerektiği, geçici koruma hizmetinden hangi kolluk biriminin sorumlu olduğu ve diğer önemli konular, kolluk görevlilerince şiddet mağduruna açıklanmak suretiyle tutanağa geçirilecek ve mağdura tebliğ edilecektir.

g. Kreş İmkânının Sağlanması

Mülkî amir tarafından alınabilecek tedbirlerden bir diğeri ise, şayet şiddet mağdurunun çocuğu bulunmakta ise, bu çocuklar yönünden kreş imkânının sağlanmasıdır. Buna göre, mülkî amir, şikâyet yahut üçüncü kişilerin ihbarı ya da ilgili mercilerin başvurusu üzerine veya resen, gerekli görüldüğü takdirde, çocuğu bulunan şiddet mağdurunun çalışmıyor olması halinde çalışma hayatına katılımını sağlamak üzere dört ay, çalışıyor olması halinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak şartıyla, her yıl on altı yaşından büyükler için belirlenen aylık net asgari ücret miktarının yarısını geçmemek¹⁵⁰ ve belgelendirmek şartıyla, Bakanlık bütçesinin ilgili

¹⁴⁸ R.G., 11/10/2008, S: 27051.

¹⁴⁹ **Bölükbaşı**, s. 126.

¹⁵⁰ Kreş imkânının sağlanması tedbirinin sınırlı tutulduğu süre ile ödenecek tutarın, şiddet mağdurunun, zorunlu olarak şiddete katlanmasına yol açan ekonomik sorunların çözümünde yeterli olamayacağı hakkında bkz. **Kahveci**, s. 463. Kreş imkânının sağlanacağı sürenin, kadının elde ettiği gelire göre belirlenmesi gerektiği ve bu bağlamda eğer kadın asgari ücretle çalışıyorsa kreş imkânının süre belirtilmeden sağlanması gerektiği yönünde bkz. **Şener**, s. 4.

tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânının sağlanmasına karar verebilir. Bu tedbir kararı verildiğinde, şiddet mağdurunun çalışıp çalışmamasına göre belirlenen tutar, ŞÖNİM tarafından doğrudan kreşe ödenmektedir. Bu koruyucu tedbir ile, şiddet mağdurunun çocuğunun gönderildiği kreş ücretlerine destek olmak üzere maddi yardım sağlanarak, şiddet mağdurunun çalışma hayatında daha aktif şekilde rol alabilmesi ve bu şekilde çalışmayan mağdurların ekonomik özgürlük kazanması, ekonomik özgürlüğe sahip olan mağdurların ise bu özgürlüklerini koruyabilmesi amaçlanmaktadır.

Bu koruyucu tedbirin gündeme gelebilmesi için, özellikle çalışmayan şiddet mağduru mağdurunun tedbir süresince en azından çalışma hayatına katılmayı istemesi¹⁵¹ ve bu bağlamda mülki amir ve ŞÖNİM tarafından çalışmayan mağdura uygun iş alanı araştırılarak mağdurun bu alanlarda çalıştırılmasının sağlanması gerekmektedir. Nitekim Uygulama Yönetmeliği'nin 11. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, bu tedbirin suistimal edilmesi, örneğin bu tedbir verildiği halde, çalışmayan mağdurun bu tedbirin yürürlükte olduğu sürece çalışmak adına gerekli girişimlerde bulunmaması ya da ilgili mercilerce tespit edilen işlerin kabul edilmemesi veyahut yardımdan sonra çocuğun kreşten alınması gibi durumlarda, kreş gideri olarak ödenen meblağ, şiddet mağdurundan tahsil edilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, geçici maddi yardım sağlanması tedbirinden farklı olarak, bu tedbirde kreşe ödenen tutarın, sonradan şiddet uygulayana rücu edilebileceği açıkça öngörülmediğinden, yapılan bu harcamalar kamu üzerinde bırakılacaktır.

h. Benzer Koruyucu Tedbirler

6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, mülkî amir, korunan kişilerle ilgili olarak açıkça düzenlenen koruyucu tedbirlerin yanında, somut olayın niteliğine göre uygun görülebilecek benzer tedbirlere de karar verebilir. Nitekim 6284 sayılı Kanun'un daha etkin ve işlevsel bir şekilde uygulanması ve amacının hasıl olması için, Kanun'da açıkça

¹⁵¹ Günay, s. 662.

öngörülen tedbirlerin sınırlı sayıda olmaması ve bu tedbirler dışındaki benzer koruyucu tedbirlerine de karar verilebilmesi gerekmektedir¹⁵². 6284 sayılı Kanun'da düzenlenmemekle birlikte alınabilecek benzer nitelikteki koruyucu tedbir kararlarının, izlenebilir (denetlenebilir) ve uygulanabilir (infazı mümkün) olmalıdır¹⁵³.

Benzer tedbirler kapsamında mülki amir, diğer kanunlarda öngörülen ve münhasıran bir mahkemenin ya da başka bir birimin görev ve yetkisi dahilinde belirlenmeyen koruyucu mahiyetteki tedbirleri kıyasen alabilecektir. Örneğin benzer tedbirlerin düzenlendiği Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirler, mülki amirin, 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasında örnekleyici sayım dolayısıyla kıyasen alabileceği tedbirlerden değildir; nitekim Çocuk Koruma Kanunu'nun 7. maddesinin 1. fıkrası uyarınca söz konusu tedbirler, çocuk hâkimi tarafından alınabilmektedir.

Bu bağlamda mülki amir tarafından verilebilecek benzer nitelikte tedbirlerden bazıları, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. ile 7. fıkralarında öngörülen düzenlemelerdir. Özellikle 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. fıkrasındaki düzenleme niteliği itibarıyla, şiddet mağduru hakkında uygulanması dolayısıyla, aslında bir koruyucu tedbir olup¹⁵⁴, yasa koyucunun bu düzenlemeye, 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesi çerçevesinde yer vermemiş olması, Kanun'un sistematigi ve bu düzenlemenin niteliği gözetildiğinde yerinde olmamıştır¹⁵⁵.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. fıkrası gereğince, mülki amir tarafından gerekli görülmesi halinde, resen yahut talep üzerine, şiddet mağdurunun ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri ya da kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgi ve adresleri ile korumanın etkinliği

¹⁵² M. Akın, s. 100.

¹⁵³ Uğur, Kanunun Getirdikleri, s. 351.

¹⁵⁴ Karakaya, s. 32.

¹⁵⁵ Karakaya, s. 34.

yönünden önem taşıyan diğer bilgilerinin, tüm resmî kayıtlarda gizli tutulmasına karar verilebilir. Bu tedbire karar verilmesi halinde, mağdura ve diğer aile bireylerine yapılacak tebligatlar için, ayrı bir adres belirlenir. Bu bilgileri başkasıyla paylaşan, ifşa eden yahut açıklayan kişiler yönünden ise cezai hükümler gündeme gelecektir. Şiddet mağdurunun kişisel verilerinin gizlenmesi şeklinde özetlenebilecek bu koruyucu tedbire, özellikle şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunduğu hallerde diğer koruyucu tedbirlerle birlikte karar verilebilir.

Yine 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 7. fıkrası uyarınca, mülki amir ilgililerin istemi durumunda, şahsî eşya ve belgelerinin kolluk birimleri aracılığıyla, ilgililere teslimine karar verebilir. Diğer koruyucu ve önleyici tedbirlerden farklı olarak, yasa koyucu bu tedbir yönünden tasarruf ilkesini geçerli kılmış olup, ilgilinin talebinin aranması gerekecektir. Dolayısıyla mülki amir tarafından resen bu tedbire karar verilemez. Eşyaların teslimine dair bu düzenlemenin de özünde bir koruyucu tedbir olduğu ileri sürülmüştür¹⁵⁶. Ancak kanımca koruyucu ve önleyici tedbirlerin, şiddet eyleminin yöneldiği mağdurların kişisel maddi ve manevi varlıklarının korunmasını amaçladıkları gözetildiğinde, eşyaların teslimine ilişkin bu düzenlemeye tam anlamıyla bir koruyucu ve önleyici tedbir demek mümkün değildir. Zira bu tedbir, diğer bütün tedbirlerden farklı olarak, şiddet mağdurunun ya da şiddet uygulayanın maddi ve manevi varlığına ve diğer kişisel haklarına yönelik bir koruma içermeyip, bu kişilerin eşyalarının, dolayısıyla mülkiyet haklarının korunmasını amaçlayan, diğer koruyucu ve önleyici tedbirlere yardımcı mahiyette gündeme gelen bir tedbirdir. Kaldı ki, eşyaların teslimine dair düzenleme, sadece şiddet mağduru lehine değil, şiddet uygulayan lehine de verilebilmektedir. Örneğin, bir şiddet mağduru hakkında uygun barınma yeri sağlanması koruyucu tedbirine karar verildiğinde, şiddet mağdurunun hayatını idame ettirebilecek kişisel

¹⁵⁶ Karakaya, s. 32.

eşyalarının müşterek konuttan alınarak, mağdura teslimine yahut hâkim tarafından müşterek konutun şiddet mağduruna tahsis edilmesi önleyici tedbirine karar verilmesi halinde, şiddet uygulayanın müşterek konutta bulunan kişisel eşyalarının müşterek konuttan alınarak, şiddet uygulayana teslimine karar verilebilecektir.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. ile 7. fıkralarında geçen tedbirler, mülki amir tarafından da alınabilecektir. Zira bu tedbirler, bütün koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması usulünü düzenleyen 8. madde kapsamında düzenlenmiş olup, genel düzenleme olması ve belli mercilerce karar verilebileceği şeklinde bir sınırlama belirtilmemesi nedeniyle, bu tedbirlere mülki amir tarafından da karar verilebilecektir.

3. Kolluk Amiri Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbirler

6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasında öngörülen koruyucu tedbirler kural olarak mülki amir tarafından alınır. Ancak aynı maddenin 2. fıkrasında, bir istisnaya yer verilerek, kolluk amirince¹⁵⁷, gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda, şiddete uğramış ya da uğraması muhtemel kişiler ile beraberindeki çocuklar yönünden uygun barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alınması şeklindeki koruyucu tedbirlerinden birine veya her ikisine birden karar verilebileceği öngörülmüştür. Kolluk amiri tarafından söz konusu tedbirler dışında koruyucu tedbir kararı alınamaz; başka bir deyişle, mülkî amirin verebileceği uygun barınma imkanı ile geçici koruma sağlanması dışındaki koruyucu tedbirler ile hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlerin kolluk amirince alınması mümkün değildir¹⁵⁸. Keza aynı

¹⁵⁷ Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin "ı" bendine göre, kolluk amiri, "*hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını yahut amiri*"ni ifade eder.

¹⁵⁸ Yağcıoğlu, s. 936.

şekilde, kolluk amirinin, hâkim ve mülkî amir gibi, somut olayın niteliğine uygun düşecek şekilde benzer mahiyetteki koruyucu tedbirlere karar vermesi de mümkün değildir. Diğer bir deyişle, kolluk amirinin, gecikmesinde sakında bulunan hallerde verebileceği koruyucu tedbir kararları, örnekleyici şekilde sayılmamış olup, sınırlı sayıdadır.

Uygun barınma yeri ve geçici koruma sağlanması tedbirlerinin kolluk amirince alınabilmesi için, kendine özgü koşullarının somut olayda gerçekleşmesi gerektiği gibi ayrıca gecikmesinde sakınca bulunan halin bulunması da gerekmektedir. Uygulama Yönetmeliği'nin 3.maddesinin “c” bendine göre, “gecikmesinde sakınca bulunan hal”, *“kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde şiddet eyleminin işlenmesinin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden veya hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması hali”* şeklinde tanımlanmıştır.

Devlet adına kamu düzenini sağlamak ve korumak, başka bir deyişle bireysel hak ve özgürlüklerin korunmasını temin etmek ve bu bağlamda bireylerin sağlıklı ve huzurlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak görevi kolluğa verilmiş olup, özellikle kadının ve diğer şiddet mağdurlarının korunması bağlamında etkin şekilde harekete geçip eylemsel olarak aile içi şiddetle mücadelede başlıca görevli kolluktur¹⁵⁹. Mülki amir yahut hâkim tarafından verilse dahi, kolluk tarafından etkin ve ivedi şekilde yerine getirilmeyen ve takip edilmeyen koruyucu ve önleyici nitelikteki bir tedbir kararından beklenen fayda ve amaç elde edilemez. Kimi şiddet vakalarında da, ivedi ve etkin şekilde tedbir kararının alınması ve uygulanması gündeme gelebilir ve böyle durumlarda yetkili mülki amirden yahut hâkimden tedbir kararı alınması için

¹⁵⁹ Bölükbaşı, s. 127.

yeterli süre bulunmayabilir. Nitekim böyle bir durumda hâkim ya da mülki amir kararının beklenmesi, şiddet eyleminin önlenmesi ve mağdurun korunması yönünden gecikmelere neden olarak telafisi imkânsız zararların gerçekleşmesine neden olabilir. Bu tip durumlar, 6284 sayılı Kanun tarafından gecikmesinde sakınca bulunan hal olarak nitelendirilmiş olup, şiddet eylemine karşı kolluk amirince derhal reaksiyon gösterilmesi ve hâkim yahut mülki amir tarafından karar verilene dek meydana gelecek zararların önlenmesi amaçlanmıştır¹⁶⁰. Gecikmesinde sakınca bulunan hal, somut olayın özelliğine göre yapılacak risk değerlendirmesi ile belirlenecek olup, örneğin, mülki amire yahut hâkime derhal ulaşma imkânı bulunmayan mesai saatleri dışında yahut haftasonu ya da resmi tatil günlerinde veya mesai saatleri içerisinde bulunmakla birlikte hayati tehlike gibi risk faktörü yüksek durumlarda gecikmesinde sakınca bulunan hâlin söz konusu olduğu söylenebilir¹⁶¹.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amirince alınan koruyucu tedbir kararının, evrakı ile birlikte en geç kararın verildiği tarihi takip eden ilk iş günü içerisinde mülki amirin onayına sunulması gerekmektedir. Süresi içerisinde mülki amirin onayına sunulmayan yahut kolluk amiri tarafından onaya sunulup da, onaya sunulduğu andan itibaren kırk sekiz saat içerisinde mülki amir tarafından onaylanmayan kararlar resen hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkar. Ancak şiddet vakasının ivediliğini ve gerekliliğini sürdürmesi halinde, kolluk amirince alınan tedbir kararları ortadan kalkmasına rağmen, mülki amir tarafından resen yeniden koruyucu tedbir kararı alınabilir¹⁶². Uygulama Yönetmeliği'nin 29. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, tatil günleri, kırk sekiz saatlik onay süresinin hesabına dahildir. Şayet onay

¹⁶⁰ **Günay**, s. 663.

¹⁶¹ **Günay**, s. 663; **Akçaal**, s. 209.

¹⁶² **Günay**, s. 664.

süresinin bitimi resmî tatil yahut hafta sonuna rast gelirse, onay süresi, takip eden ilk iş günü bitiminde sona erer.

Kolluk amirinin, gecikmesinde sakınca bulunmayan hallerde koruyucu tedbirlere karar vermesi yahut gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasının "a" ve "ç" bentleri dışında kalan koruyucu tedbirlerden birine karar vermesi halinde, söz konusu koruyucu tedbir kararı, kolluk amirinin yetki aşımı nedeniyle hükümsüz olup, hukuki sonuç doğurmaz. Bu şekilde kolluk amirince alınan koruyucu tedbir kararının "a" ve "ç" bentlerine ilişkin kısımları yönünden gecikmesinde sakınca bulunan hal söz konusuysa onaylanması, bunlar dışındaki tedbirler yönünden ise kolluk amiri kararının onaylanmaması, yani onay talebinin reddedilmesi gerekmektedir. Mülki amir tarafından gerekli görülmesi halinde, kolluk amirince alınamayacak tedbir kararlarına resen karar verilebilir¹⁶³.

Kolluk amirince alınan koruyucu tedbir kararlarının geçerliliği, mülki amirin onayına bağlı olmayıp, karar alındığı anda geçerli olarak sonuçlarını doğurmaktadır. Zira mülki amir onayı, kolluk amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararının tedbir süresince geçerli olabilmesi için gereken şekil şartı olup, mülki amir onayı verilene dek, koruyucu tedbirler yönünden bir nevi "askıda geçerlilik" söz konusudur. Mülki amir tarafından ret kararının verildiği yahut yasal onaya sunma ve onaylanma sürelerinin dolduğu andan itibaren, şekli eksiklik giderilmediği için, kolluk amiri tarafından alınan koruyucu tedbirler kendiliğinden ortadan kalkar; hüküm ve sonuç doğurmaz hale gelir. Ancak kolluk amirince alınan kararlar, mülki amir tarafından ret kararı verilene yahut yasal onaya sunma yahut onaylanma süreleri dolana dek, başka bir deyişle askıda bulunduğu sürece hüküm ve sonuçlarını doğurur¹⁶⁴. Dolayısıyla kolluk amirince alınan tedbir kararının, mülki amir onayına sunulmadan ve onaya

¹⁶³ Karakaya, s. 35.

¹⁶⁴ Karakaya, s. 36.

sunma süresi henüz geçmeden yahut onaya sunulsa dahi henüz onay süresi geçmeden ihlâl edilmesi halinde, zorlama hapsi gündeme gelebilecektir.

4. Hâkim Tarafından Alınabilecek Koruyucu Tedbirler

a. Genel Olarak

Hâkim¹⁶⁵ tarafından alınacak koruyucu tedbir kararları ise 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, aile mahkemesi hâkimi, Kanun'un 4. maddesinde bulunan ve tahdidi nitelikte olmayan, başka bir deyişle örnekleyici şekilde sayılan koruyucu tedbirlerden birine veya birkaçına karar verebileceği gibi, bu koruyucu tedbirlerin yetersiz kalacağı kanaatindeyse Kanun'un 4. maddesinde yer almayan ve fakat somut olaya uygun başka benzer tedbirlere karar verebilecektir. Verilebilecek koruyucu tedbir kararının türü, tamamıyla hâkimin takdirine bırakılmış olup, hâkimin takdir yetkisinde belirleyici olan en önemli husus şiddet mağdurunun korunması gayesidir¹⁶⁶.

Uygulama Yönetmeliği'nin 12. maddesinde, mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbirlerin, hâkim tarafından da verilebileceği düzenlenmiş olup, bu şekilde bir düzenleme dolayısıyla, Kanun'da düzenlenmeyen ve tanınmayan bir yetkinin yönetmelik hükümleri ile öngörülmesinin ve bu şekilde Uygulama Yönetmeliği'nin Kanun'u aşmasının hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür¹⁶⁷. 6284 sayılı Kanun'un hükümet tasarısında bulunmamakla birlikte, Adalet Komisyonunca kabul edilen tasarısında, Uygulama Yönetmeliği'nin 12. maddesine benzer şekilde, Kanun'un 4. maddesinde koruyucu tedbirler sayılmadan önce, "3 üncü maddede

¹⁶⁵ 6284 sayılı Kanun'un 2. maddesinin "c" bendi uyarınca "hâkim" ifadesiden anlaşılması gereken "*aile mahkemesi hâkimi*"dir.

¹⁶⁶ **Günay**, s. 657.

¹⁶⁷ **Yazıcı, Samet**: "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna ve Uygulama Yönetmeliğine İlişkin Bir İnceleme", *Terazi Hukuk Dergisi*, Y:8, S: 79, Mart 2013, (s. 26-29), s. 27.

öngörülenlerin yanı sıra” ibaresine yer verilerek, mülki amir tarafından verilebilen koruyucu tedbirlerin hâkim tarafından da verilebileceği açık şekilde öngörülmüştü. Ancak Genel Kurul görüşmelerinde, Kanun’un 4. maddesinin lafzından koruyucu tedbirlerin bir veya birkaçına yahut uygun görülebilecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebileceği düzenlenerek, sayılan tedbirlerin tahdidi olduğunun anlaşıldığı, dolayısıyla 4. maddede, "3 üncü maddede öngörülenlerin yanı sıra” ibaresine ihtiyaç bulunmadığı, bu şekilde bir ibare eklendiğinde 3. maddede öngörülen ve mülkî amirlerce verilecek tedbirlerin, mutlaka hâkim tarafından verilmesi gerektiği biçiminde uygulamada hatalı yorumlara sebep olabileceği gerekçesiyle, söz konusu ibare Kanun’un 4. maddesinden çıkartılarak kabul edilmiştir¹⁶⁸. Dolayısıyla Kanun’un etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak adına, mülki amir tarafından alınan tedbirlerin hâkim tarafından da alınabileceği yasa koyucunun kabulündedir. Yasa koyucu, uygulamada yanlış anlaşılmalara mahal vermemek adına, 4. maddede ayrıca bir ibareye yer vermemiştir. Amaçsal yorum yapıldığında, olayın koşulları gerektirdiği takdirde, hâkimin, 4. maddede düzenlenen koruyucu tedbirlerin yanında 3. maddede öngörülen koruyucu tedbirleri de alabileceği aşıkardır. Bu nedenle kanımca Uygulama Yönetmeliği’nin bu hususta Kanun’a aykırı düzenleme içerdiği söylenemeyeceğinden, aile mahkemesi hâkiminin, gerekli görmesi

¹⁶⁸ www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=1&PAGE2=96

(Erişim Tarihi: 20.12.2018). Ancak "3 üncü maddede öngörülenlerin yanı sıra” ibaresinin Kanun lafzından çıkartılmış olması, kanımca yerinde olmamıştır. Zira hâkim tarafından alınacak tedbirlerin tahdidi nitelikte sayılmış olması dolayısıyla mülki amir tarafından alınacak koruyucu tedbirlere de karar verebilecek olması şeklinde ortaya konulan bir mantık silsilesi, mülki amir tarafından alınacak tedbirlerin tahdidi olmaması nedeniyle hâkim tarafından alınacak koruyucu tedbirlerin de mülki amir tarafından alınabileceği gibi bir düşünceye yol açabilecektir. Bu şekilde bir gerekçeyle söz konusu ibarenin Kanun lafzından çıkartılması yerine, Kanun’da aynen korunması, mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbirlerin hâkim tarafından da alınabilmesine yasal zemin sağlayacakken, benzer bir ibare mülki amir yönünden öngörülmediğinden, aynı zamanda hâkimin vereceği koruyucu tedbirlerin mülki amir tarafından alınabilmesine engel olabilecekti.

ve somut olayın gerektirmesi halinde, Kanun'un 4. maddesindeki koruyucu tedbirlerin yanında, mülki amir tarafından alınacak 3. maddede düzenlenen koruyucu tedbirlere de karar vermesi mümkündür.

Gerek 6284 sayılı Kanun'da gerek Uygulama Yönetmeliği'nde açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, mülki amir tarafından alınacak koruyucu tedbirlerden farklı olarak, 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen koruyucu tedbirler, münhasıran hâkimler tarafından alınır; bu tedbirlerin bir veya birkaçının mülki amir yahut kolluk amiri tarafından alınması mümkün değildir. Zira hâkim tarafından verilmesi öngörülen koruyucu tedbirlerin de süjesi, mülki amirler tarafından verilen koruyucu tedbirlerde olduğu gibi şiddete uğrayan ya da uğrama ihtimali bulunan kişiler olmasına rağmen, hâkim tarafından verilmesi öngörülen koruyucu tedbirler, şiddet mağduruna ait resmi sicil kayıtlarının değiştirilmesini, şiddet uygulayanın tasarruf yetkisinin kısıtlanmasını yahut üçüncü kişilerle kurulan sözleşmesel ilişkilere müdahale edilmesini içermektedir. Nitekim şiddet mağdurunun yerleşim yerinin değiştirilmesi ve kimlik bilgilerinin değiştirilmesi tedbirleri resmi kayıtlarda değişiklik gerektiren tedbirlerken, aile konutu şerhi konulması her ne kadar şiddet mağduru hakkında alınsa da, şiddet uygulayanın tasarruf yetkisinin kısıtlanması anlamına gelmekte¹⁶⁹; şiddet mağdurunun işyerinin değiştirilmesi tedbiri ise mağdurun üçüncü kişi olan işveren ile arasındaki iş sözleşmesine müdahale gerektirmektedir. Resmi kayıtların değiştirilmesi, tasarruf yetkisinin kısıtlanması yahut üçüncü kişilerle kurulan sözleşmesel ilişkilere müdahale ise, her ne kadar şiddet mağdurunu koruma amacı gütse de, özünde kişilerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale içermektedir. Zira Anayasa'nın 17. maddesinin 1. fıkrasında, herkesin, yaşama,

¹⁶⁹ Aile konutu şerhinin hukuki niteliğine dair öne sürülen görüşler hakkında bkz. **Yakuppur, Sendi:** "Aile Konutu ve Tapu Kütüğüne Güven İlkesi", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S.145 – 146, Eylül - Ekim 2016, s. 779-782.

maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmış olup, kişilerin resmi kayıtlarında değişiklik meydana getirecek her durumun, bu anayasal hak karşısında önemle değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁷⁰. Keza Anayasa'nın 48. maddesinin 1. fıkrası uyarınca herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme özgürlüğüne sahip olduğundan, kişilerin üçüncü kişilerle olan sözleşmesel ilişkilerine ve tasarruf yetkilerine müdahalenin de dikkatli şekilde irdelenmesi gerekmektedir. O halde, şiddet eylemi söz konusu olduğunda ve Kanun'un 4. maddesinde öngörülen koruyucu tedbirlere ihtiyaç duyulduğunda, tabiri caizse, terazinin bir tarafında şiddet mağdurunun şiddetten korunma ihtiyacı bulunurken, bir tarafında ise mağdurun bahsedilen hak ve özgürlüklerine korunma ihtiyacı kapsamında yapılan müdahale bulunmaktadır. Başka bir deyişle, 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinde öngörülen koruyucu tedbirler, nitelikleri itibariyle bir yargısal faaliyete ve bu bağlamda mahkeme kararına ihtiyaç duyduklarından, 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinde öngörülen koruyucu tedbirler, yalnızca hâkim tarafından verilebilmektedir.

b. İş Yerinin Değiştirilmesi

Şayet şiddet mağduru çalışıyorsa, aile mahkemesi hâkimi, mağdurun şiddetten korunması amacıyla iş yerinin değiştirilmesi koruyucu tedbirine karar verebilir. Nitekim şiddet eylemlerinde çoğu zaman, şiddet uygulayan, yalnızca müşterek konutta değil, mağdurun çalıştığı iş yerini ziyaret ederek yahut işyerine ait e-mail, telefon gibi iletişim kaynaklarını kullanarak da şiddet mağdurunu tehdit veya korkutma gibi şekillerle baskı altına alabilmektedir¹⁷¹. Bu koruyucu tedbirle, şiddet mağdurunun mesleki hayatının etkilenmesi ve bu bağlamda çalışma verimliliğinin düşmesi, işveren veya iş arkadaşları ile sorunların

¹⁷⁰ Cinsiyet, doğum kaydı gibi kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgiler ile bunlarda değişiklik ve düzeltme yapılmasını isteme hakkının yanı sıra isim hakkının da Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında değerlendirildiği Anayasa Mahkemesi'nin 30.03.2012 T., 2011/34 E., 2012/48 K. sayılı kararı için bkz. RG, 06.10.2012, S. 28433.

¹⁷¹ **Günay**, s. 657.

yaşanması yahut işten çıkması ya da çıkarılması gibi sonuçların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır¹⁷².

Uygulama Yönetmeliği'nin 13. maddesi uyarınca hâkim, şiddet mağdurunun tabî olduğu ilgili mevzuat hükümleri gözetilmek suretiyle, şiddet mağdurunun isteminin bulunması halinde yahut talebi bulunmasa dahi onayı alınarak iş yerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verebilir. 6284 sayılı Kanun'da açıkça öngörülmemiş ise de, Uygulama Yönetmeliği uyarınca, şiddetten korunmak amacıyla şiddet mağdurunun işyerinin değiştirilmesi gerektiği takdirde, mağdurun talebi yahut onayı, başka bir deyişle işyerinin değiştirilmesi tedbirine açık muvafakatinin bulunması aranmaktadır. Bu bağlamda, şayet şiddet mağdurunun talebi yahut onayı bulunmaz ise, hâkimin resen iş yerinin değiştirilmesi tedbirine karar vermesi mümkün değildir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 13. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca, işyerinin değiştirilmesi tedbirine karar verildiği takdirde, tedbir kararı, korunan şahıs yönünden en uygun koşullar göz önünde bulundurularak icra edilmek üzere mağdurun iş yerine tebliğ edilmesi gerekir. 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 7. fıkrası gereğince de, iş yerinin değiştirilmesi tedbiri, korunan şahsın tâbi olduğu ilgili mevzuat çerçevesinde yetkili kişi yahut mercilerce icra edilecektir. Bu bağlamda, işyeri değiştirilen şiddet mağdurunun, şiddet uygulayanın herhangi bir şekilde erişemeyeceği aynı ilde veya başka bir il sınırlarında bulunan işyeri bölümünde görevlendirilmesi ve bu yapılırken de mağdurun özlük haklarının aynen korunması gerekmektedir. Ayrıca işyerinin değiştirilmesi tedbirine karar verildiği takdirde, bir de ikincil nitelikte Kanun'un 8. maddesinin 6. fıkrası uyarınca şiddet mağdurunun yeni işyeri adresinin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulmasına da karar verilmesi gerekmektedir. Nitekim şiddet

¹⁷² Akçaal, s. 203.

uygulayanın, mağdurun yeni iş yerine ait adres bilgilerini öğrenmesi halinde, başvuru bu tedbirden beklenen amaç ortadan kalkmış olacaktır¹⁷³.

Kanun'da işverenin başka bir iş yerinin bulunmaması halinde ne şekilde bir tedbir alınacağı hususu ise düzenlenmemiştir¹⁷⁴. Kanımca iş yerinin değiştirilmesi tedbiri, şiddet mağdurunun yanında çalıştığı işverenin birden fazla iş yerinin bulunması durumunda gündeme gelen bir tedbir olduğu aşıkardır. Dolayısıyla böyle bir ihtimalde, Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "c" bendinde düzenlenen şiddet mağdurunun bulunduğu yere yaklaşmama önleyici tedbirinin alınması ve bu şekilde sonuca gidilmesi çoğu zaman yeterlidir. Ancak işverenin başka bir iş yerinin bulunmaması ve hayati tehlike boyutunda bir şiddet tehlikesinin söz konusu olması halinde ise, iş yerinin değiştirilmesi tedbiri somut olay koşullarına göre alınamadığından, Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasının "ç" bendi gereğince mağdurun geçici koruma altına alınması ve bu bağlamda da "*Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik*" hükümleri çerçevesinde işyerinde koruma usulü seçilmek suretiyle korumanın sağlanması gerekmektedir.

Nihayet belirtmek gerekir ki, sonradan gündeme gelen durum ve koşullar dolayısıyla işyeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılmasına karar verilmesi halinde ise, Uygulama Yönetmeliği'nin 13. maddesinin 3. fıkrası gereğince bu kararın da işyerine tebliğ edilmesi gerekmektedir.

c. Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi

Hâkim, mağğdurun şiddetten korunması amacıyla, evli olması durumunda ortak yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi koruyucu tedbirine de karar verebilir. 4721 sayılı TMK'nun 19. maddesine göre, yerleşim yeri, "*bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle*

¹⁷³ Günay, s. 680.

¹⁷⁴ Günay, s. 680.

oturduğu yer” olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, kişinin, hayat faaliyetlerinin merkezi haline getirecek şekilde devamlı olarak oturduğu yer, yerleşim yerini ifade eder¹⁷⁵. Nitekim özellikle aynı yerleşim yerini paylaşan evliler arasında meydana gelen şiddet eylemlerinden etkin şekilde korunması ve şiddet mağdurunun, şiddet uygulayanın herhangi bir şekilde erişim alanından çıkartılarak hayatına olağan şekilde devam etmesinin sağlanması, şiddet mağduruna ayrı bir yerleşim yeri belirlenmesini gerektirebilir. Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi koruyucu tedbirine karar verilebilmesi için, şiddet mağdurunun talebinin bulunması, resmi olarak evli olması ve ayrıca eşlerin yerleşim yerlerinin de ortak şekilde belirlenmiş olması gerekmektedir¹⁷⁶.

Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbirinin gündeme gelebilmesi için, şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun resmi evli olmaları gerekmektedir. Fiili birlikteliklerde, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbirine karar verilemez. Keza bu koruyucu tedbir, resmî evliliğin varlığını gerektirdiği için, yalnızca aile içi şiddete uğramış olan yahut uğrama ihtimali olan karı veya koca yönünden alınabilir¹⁷⁷. Örneğin, şiddet uygulayan ile tek taraflı ısrarlı takip mağdurunun evli olmamalarına rağmen, aynı yerleşim yerinde oturmaları halinde, bu koruyucu tedbire karar verilemeyecektir. Yine herhangi bir şekilde geçersiz bir evlilik dahi, TMK’nun 156. maddesi uyarınca iptal edilinceye dek geçerli bir evliliğin sonuçlarını doğurduğundan, söz konusu

¹⁷⁵ **Oğuzman, Kemal / Seliçi, Özer / Oktay Özdemir, Saibe:** Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012, s. 133; **Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan:** Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2009, s. 184.

¹⁷⁶ **Ceylan, Ebru:** “Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi İle İlgili Yeni Düzenlemeler” (Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Yeni Düzenlemeler), TBB Dergisi, Y: 2013, S: 109, s. 37; **Bölükbaşı**, s. 131; **Günay**, s. 657; **Karakaya**, s. 37.

¹⁷⁷ **Günay**, s. 657; **Akçaal**, s. 203.

koruyucu tedbir alınırken, evliliğin geçerli olup olmadığı irdelenmez. Yine eşlerin halihazırda fiili olarak ayrı yaşıyor olmaları da, bu tedbirin alınmasına engel oluşturmaz¹⁷⁸.

Ayrı yerleşim yeri tedbirine karar verilebilmesi için ikinci olarak, eşlerin yerleşim yerlerinin müşterek olarak belirlenmiş olması, yani ortak yerleşim yerine sahip olmaları gerekmektedir. Keza Eski Medeni Kanun'dan farklı olarak¹⁷⁹, TMK'nun 19. maddesi uyarınca, evli kişiler, kadın-erkek ayrımı söz konusu olmaksızın, kendi istekleri ile müşterek bir yerleşim yeri edinebilirler. Aynı zamanda eşler, evli olmalarına rağmen birbirilerinden bağımsız ve ayrı yerleşim yeri edinme hakkına da sahiplerdir. Bu bağlamda TMK'nun 185. maddesinde eşlerin birlikte yaşama zorunluluğu öngörülmesi ise de, eşlerin, birlikte yaşama biçiminin ne anlama geldiğini ve nasıl olacağını karşılıklı şekilde anlaşarak kendi hayat görüşleri ve ihtiyaçları çerçevesinde serbestçe belirlemeleri mümkündür. Dolayısıyla eşler, eş zamanlı şekilde, aynı konutta birlikte yaşam sürmeyi kararlaştırabilecekleri gibi, yer ve zaman açısından aynı konutu paylaşmaksızın, ayrı ayrı mekanlarda oturmak ve ancak zaman zaman bu konutlarda bir araya gelmek suretiyle müşterek bir yaşam alanına sahip olma konusunda anlaşabilirler¹⁸⁰. Başka bir deyişle, eşler, iş, sağlık gibi gerekçelerle farklı mekanlarda ikamet etme gereksinimi nedeniyle zaman zaman ikamet ettikleri yerlerde bir araya gelmek suretiyle müşterek bir yaşam alanı oluşturmayı kararlaştırdıkları takdirde, ayrı ayrı ikamet ettikleri yerler, çoğu zaman, eşlerin

¹⁷⁸ **Karakaya**, s. 37.

¹⁷⁹ Eski Medeni Kanun'un 21. maddesi uyarınca, kural olarak, kocanın ikametgahının, karının da ikametgahı sayılacağı, başka bir deyişle, evlilik birliği içerisinde kadının, yerleşim yeri olarak kural itibarıyla kocasına tabi olacağı ve ayrık durumlar söz konusu olmadığı sürece de, ayrı yerleşim yerine sahip olamayacağı düzenlenmişti. Ancak kadın erkek eşitliği ön planda tutularak düzenlenen 4721 sayılı TMK'da, yerleşim yeri, evli olup olmadığına bakmaksızın ve kadın erkek ayrımı gözetmeksizin herkes için genel olarak düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Havutçu, Ayşe**: "Evli Kadının Yerleşim Yeri", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 7, S: 1, Y: 2005, (s. 29-50), s. 32 vd.

¹⁸⁰ **Havutçu**, s. 37.

isteklerine istinaden belirlenen bağımsız yerleşim yerleri niteliğini kazanacaktır. Dolayısıyla sağlık, meslek ve benzeri nedenlerle evlilik birliğini ortadan kaldırmayacak şekilde ayrı ve bağımsız yerleşim yerleri belirlemiş olan evli çiftler yönünden de, bu tedbire karar verilmesi herhangi bir anlam ifade etmez; hayatın olağan akışına uygun düşmez. Böyle bir durumda, ancak, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen önleyici tedbirlerden, korunan kişinin konutuna yaklaşmama tedbirine karar verilebilir¹⁸¹.

Son olarak, her ne kadar açıkça 6284 sayılı Kanun'da öngörülmemiş ise de, Uygulama Yönetmeliği'nin 14. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbirine ancak korunan şahsın istemi üzerine karar verilebilir. Kanımca 6284 sayılı Kanun'da aranmayan talep koşuluna, Uygulama Yönetmeliği'nde yer verilmiş olması hukuk tekniğine uygun değildir. Zira 6284 sayılı Kanun, ilgilinin özel olarak talebi yahut aydınlatılmış rızasının arandığı durumlarda bunu açıkça ifade etmekte olup, bu şekilde açıkça ifade edilmeyen hallerde, 6284 sayılı Kanun'un kasıtlı olarak sustuğu, yani açıkça ilgilinin talebinin aranmadığı durumlarda hâkimin resen karar verebileceğinin düzenlenmek istendiği aşikardır. Başka bir deyişle, mutlaka talep aranmayan, hâkimin resen de karar verebileceği koruyucu ve önleyici tedbirlerde, 6284 sayılı Kanun, ilgilinin talebini açıkça aramayarak, bu tedbirlerin ilgilinin talebi koşuluna bağlanmayacağını kasıtlı susma¹⁸² yoluyla kabul etmiştir. Kaldı ki, Uygulama Yönetmeliği'nin hâkimin verebileceği koruyucu tedbirlere ilişkin genel nitelikteki 12.

¹⁸¹ **Bölükbaşı**, s. 131.

¹⁸² Kanunun belirli bir alandaki suskunluğu, bilinçli bir hukuk politikası tercihinin sonucu olarak nitelikli bir suskunluk taşıyabilir. Kanunda bulunan bu susmanın niteliği, yorum yöntemlerine ve Kanun'un amacına göre belirlenmelidir. Kanun'da öngörülmemiş olan olguların, benzer şekilde çözülmesinin istenmediği hâllerde, açık boşluk bulunmayıp, Kanun susma marifetiyle, bu olguyu tersten olumsuz sonuç çıkarma şeklinde hükme bağlamıştır (bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Serozan, Rona**: Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Vedat Kitapçılık, Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2008, s. 123-125).

maddesinde, ilgililerin istemi, Bakanlık ya da kolluk birimlerinin veya Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine yahut resen sayılan koruyucu tedbirlere hükmedilebileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla Uygulama Yönetmeliği'nin 14. maddesinin 1. fıkrasında aranan “talep koşulu”, 6284 sayılı Kanun’a aykırı olduğu gibi, Uygulama Yönetmeliği'nin 12. maddesi ile de çelişkilidir.

Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbirine karar verilmesi durumunda, Uygulama Yönetmeliği'nin 14. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, şiddet mağdurunun ilgili nüfus müdürlüğüne başvuruda bulunması ve nüfus müdürlüğüne mağdurun belirttiği adrese göre işlem yapılması gerekmektedir.

d. Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması

Şiddet mağdurunun talebi söz konusu ise ve TMK'daki koşulların varlığı halinde, hâkim, aile bireylerinin kullanımına özgülenmiş olan taşınmazın tapu kayıtlarına, malik olmayan şiddet mağduru eş lehine aile konutu şerhi konulmasına da koruyucu tedbir olarak karar verebilir. Zira aile bireylerinin yaşamsal faaliyetlerinin odağı olan bir taşınmazın, eşlerden birinin borcu veya başka bir nedenle satılması, rehin gösterilmesi yahut buna benzer girişimlerde bulunulması, özellikle aile konutuna ilişkin bu tür hukuki işlemlere muvafakat göstermeyen diğer aile bireyleri bakımından ekonomik şiddet teşkil eder. Nitekim bu kadar önemli bir taşınmazın elden çıkarılması, ailenin zarar görmesi sonucunu doğuracak cinsten bir tasarruftur¹⁸³. Dolayısıyla söz konusu taşınmazın tapu kaydına aile konutu şerhi konulmak suretiyle, eşlerden birinin böylesi önemli bir mekân üzerinde tek başına tasarrufta bulunma imkânı sınırlanmakta ve mülkiyet hakkı bulunmayan eş de aile konutu üzerinde söz hakkı tanınmaktadır. Bu şekilde gerek malik olmayan eşin muhtemel ekonomik şiddetten korunması

¹⁸³ **Ayan, Serkan:** Evlilik Birliğinin Korunması, TBB Yayınları, Mart 2004, s. 63.

gerekse evlilik birliğinin korunması sağlanmış olacaktır¹⁸⁴. Başka bir deyişle bu koruyucu tedbir, diğer koruyucu tedbirlerden farklı olarak, yalnızca şiddet mağdurunun ekonomik şiddetten korunmasını değil, evlilik birliğinin korunmasını, başka bir deyişle aile bütünlüğünün özellikle ekonomik nedenlerle bozulmasının önüne geçilmesini sağlamaktadır.

Aile konutuna şerh konulması koruyucu tedbirine karar verilebilmesi için, TMK’da öngörülen aile konutu koşullarının oluşması ve bu tedbire ilişkin mağdurun açık talebi gerekmektedir. Öncelikle, TMK uyarınca aile konutu için aranması gereken koşulların neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. TMK’nun “Aile Konutu” kenar başlıklı 194. maddesi şu şekildedir:

“Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlandırmaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir.

Aile konutu olarak özğülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir.

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur.”

TMK’nun 194. maddesinde, aile konutuna dair açık bir tanım yapılmamış olup, madde gerekçesinde¹⁸⁵ aile konutu, “eşlerin bütünlü yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına

¹⁸⁴ **Günay**, s. 658.

¹⁸⁵ **Ayan**, s. 61.

buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir mekân” şeklinde tanımlanmıştır¹⁸⁶. Gerekçede gösterilen ve doktrinde ileri sürülen tanımlar çerçevesinde aile konutunun gündeme gelebilmesi için belli başlı koşulların söz konusu olması gerekmekte olup, bu koşullar, 6284 sayılı Kanun’un açık lafzı uyarınca, koruyucu tedbir olarak aile konutu şerhi verilirken de aranacaktır.

Bir taşınmazın aile konutu olarak değerlendirilebilmesi için, öncelikle, aralarında geçerli bir evlilik bağı bulunan kişiler tarafından kullanılıyor olması gerekmektedir¹⁸⁷. Ortak şekilde yaşamsal faaliyetlerin merkezi haline gelmiş olsa dahi, şayet taşınmazı kullanan kişiler arasında geçerli bir evlilik bağı yoksa, kişiler evlilik dışı şekilde bir arada oturuyorlarsa, bu durumda aile konutu hükümleri gündeme gelmez. Örneğin, tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının ev arkadaşının şiddetine uğraması halinde, aile konutu şerhi konulması tedbirine karar verilmesi mümkün değildir. Keza şayet kişiler arasındaki evlilik butlan yaptırımını ile sakat olsa dahi, evliliğin butlan nedeniyle geçersizliğine mahkemece karar verilene dek, geçerli bir evliliğin tüm hüküm ve sonuçları gündeme geleceğinden, evliliğin butlan yaptırımına tabi olup olmadığı, koruyucu tedbir kararı alınırken gözetilemeyecektir. Taşınmazı kullanan kişiler arasındaki evlilik bağı devam ettikçe, aile konutu hükümleri gündeme gelebileceğinden, eşlerin

¹⁸⁶ Aile konutu kavramının, zaman içerisinde yorumlanması ve içinin doldurulması suretiyle zamana uygun anlamına kavuşması uygulama ve doktrin yoluyla gerçekleşeceği gözetilerek TMK’da açık şekilde tanımlanmamış olup, kanun koyucu aile konutunun tanımı konusunda bilinçli şekilde susmuştur (**Ayan**, s. 61). Keza kanun koyucunun bilinçli olarak tanımlama yapmadığı aile konutuna ilişkin doktrinde birçok tanım ileri sürülmüştür. Bu tanımlar için bkz. **Gümüş, Mustafa Alper**: Türk Medeni Kanununun Getirdiği Yeni Şerhler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 34; **Öztan, Bilge**: Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, 6. Bası, Ankara 2015, s. 199; **Akıntürk, Turgut**: Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış 10. Bası, İstanbul 2006, s. 125; **Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper**: Türk Özel Hukuku Cilt III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010, s. 160.

¹⁸⁷ **Ayan**, s. 64; **Dural / Ögüz / Gümüş**, s. 161; **Karakaya**, s. 39.

fiilen ayrı şekilde yaşamaları, hâkim tarafından ayrılık kararı verilmiş olması, boşanma davasının açılmış ve halen devam ediyor olması, aile konutu şerhi konulmasına engel teşkil etmez¹⁸⁸.

Bir taşınmazın aile konutu vasfını kazanması için gereken ikinci koşul, bu taşınmazın konut olarak özgülenmeye elverişli bir yer olmasıdır. Örneğin, sadece mesleki amaçla kullanılan bir işyeri bu bağlamda, konut niteliğini haiz olmadığından, aile konutu şerhi konulması tedbiri, iş yeri olarak kullanılan bir taşınmaz yönünden gündeme gelemez. Söz konusu konut vasfındaki taşınmazın, eşlerden hangisine ait olduğu, eşlerden birinin kişisel malvarlığına dahil olup olmadığı, ne şekilde iktisap edildiği önem arz etmez¹⁸⁹; yeter ki geçerli bir ayni yahut şahsi bir hakka dayalı olarak konut vasfıyla ailenin kullanımına özgülenebilir nitelikte olsun¹⁹⁰.

Aile konutu vasfındaki bir taşınmazın taşınması gereken son koşul, bu taşınmazın, ailenin yaşamsal faaliyetlerinin merkezi haline gelmiş olmasıdır. Başka bir deyişle, aile bireylerinin düzenli ve sürekli şekilde yaşamlarını bu taşınmazda idame ettirmeleri, üçüncü kişilerce de bilinebilecek, dışardan gözlemlenebilecek şekilde bu taşınmazın fiilen kullanılagelmesi gerekmektedir. Dolayısıyla konut vasfını haiz olduğu halde, örneğin sadece belli dönemlerde gidilen yazlık, dağ evi, yaylak, devremülk gibi taşınmazlar, aile bireylerinin yaşamsal faaliyetleri yönünden ikincil nitelikteki konutlardan olup, aile konutu niteliğine sahip değildirler¹⁹¹.

¹⁸⁸ Ayan, s. 64.

¹⁸⁹ Ayan, s. 65; Dural / Ögüz / Gümüş, s. 161.

¹⁹⁰ Dural / Ögüz / Gümüş, s. 161.

¹⁹¹ Ayan, s. 66; Dural / Ögüz / Gümüş, s. 161; Karakaya, s. 40.

Aile konutu vasfını haiz bir taşınmazın, malik olmayan eşin rızası alınmadıkça, devredilmesi yahut üzerindeki hakların rehin, haciz ve benzeri şekillerde sınırlandırılması mümkün olmadığı gibi, şayet aile konutu kira sözleşmesiyle edinilmiş ise, diğer eşin rızası alınmadığı sürece, aile konutunun konusunu teşkil ettiği kira sözleşmesi feshedilemez. Tapu kaydına aile konutu şerhi konulmuş ise, malik olmayan eşin rızası alınmadıkça, tek bir eşin isteğiyle aile konutunun devri yahut bu taşınmaz üzerindeki hakların sınırlandırılmasına ilişkin tasarrufi işlemlerin yapılması mümkün değildir. Ancak tapuya şerh konulabilmesi için eşlerden birisinin, aile konutunun maliki olması gerekmektedir. Eşlerden biri malik değilse, taşınmaz aile konutu vasfında olsa dahi, tapuya şerh verilmesi mümkün değildir¹⁹². Şayet aile konutu, eşlerden birinin taraf olduğu kira sözleşmesi ile edinilmişse, kira sözleşmesine taraf olmayan eşin, sözleşmenin kiralayan tarafına yapacağı bir bildirimle, kira sözleşmesinde eşi ile birlikte taraf sıfatını kazanması mümkündür. Bu durumda her iki eş, kira sözleşmesinden dolayı müteselsilen sorumlu olurlar. TMK'nun 194. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, tapu kütüğüne konulacak şerh ise, kurucu nitelikte olmayıp, bir taşınmazın aile konutu vasfını kazanması için gerekli değildir. Tapu kaydına şerh konulsun ya da konulmasın, sürekli ve düzenli olarak ailenin yaşam odağı haline geldiği ve bu anlamda aileye özgülendiği anda, konut vasfını haiz taşınmaz aile konutu niteliğini kazanmış olur. Aile konutu şerhi, yalnızca açıklayıcı nitelikte olup, taşınmazın aile konutu niteliğinde olduğunu üçüncü kişilere bildirme amacına hasren konulur¹⁹³.

Aile konutu koşullarını bu şekilde belirledikten sonra, aile konutu şerhi konulması koruyucu tedbirine karar verilmesi için gerekli koşullardan bir diğeri ise şiddet mağdurunun talebidir. Diğer bir deyişle, şiddet mağdurunun açık talebi bulunmadıkça, hâkimin, resen bu

¹⁹² **Karakaya**, s. 40.

¹⁹³ **Ayan**, s. 67; **Dural / Öğüz / Gümüş**, s. 164.

tedbire karar vermesi mümkün değildir. Keza şiddet mağdurunun, ekonomik veya herhangi bir şekilde şiddet eylemi gerçekleşmiş olsun ya da olmasın, şiddet ihtimali bulunsun ya da bulunmasın, hâkim kararına gerek duymaksızın da, tapu müdürlüğüne giderek, aile konutu şerhi konulmasını talep etmesi mümkündür¹⁹⁴. Şayet aile konutu şerhi konulmasına aile mahkemesi hâkimince karar verildiği takdirde ise, tedbir kararının, icra edilmek üzere, mahkeme tarafından ivedi şekilde ilgili tapu müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir.

Ayrıca belirtildiği üzere, aile konutu şerhi konulmasına dair koruyucu tedbire karar verilebilmesi için, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde malik olması gerekmektedir. Şayet eşlerin ikisi de aile konutunun maliki değillerse ve aile konutu kira sözleşmesi neticesinde edinilmiş ise, bu durumda taşınmazın tapu kaydına şerh konulması mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla böyle bir durumda, aile konutuna şerh konulması tedbiri de istenmeyecektir. Ancak şiddet mağdurunun kira sözleşmesinin tarafı olmasını sağlayan TMK 194. maddesinin 4. fıkrası uyarınca kiralayana yapılması gereken bildirim bir şekilde engelleniyorsa, TMK'nun 194. maddesinin 2. fıkrasına kıyasen, benzer koruyucu tedbirler kapsamında hâkim tarafından bu bildirimin yapılabileceği kanaatindeyim.

e. Kimlik ve Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi

Hâkimin, korunan şahıs yönünden hayatî tehlike bulunduğu ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yetersiz kaldığı kanaatine varması durumunda, ilgilinin aydınlatılmış rızasına istinaden 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu¹⁹⁵ hükümlerine göre şiddet mağdurunun kimlik ve ilgili diğer resmî bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi koruyucu tedbirine de karar verebilecektir. Şiddet mağdurunu gerek sosyal hayatında gerekse hukuk hayatında şekillendiren tüm bilgi ve belgeleri, bu tedbir sonucunda değişecek olup, diğer koruyucu tedbirlere nazaran

¹⁹⁴ Bölükbaşı, s. 132.

¹⁹⁵ R.G., 05/01/2008, S: 26747.

şiddet mağdurunun hayatında oldukça köklü ve hayati tehlikeden kurtarsa dahi belki de sosyo-psikolojik açıdan mağduru olumsuz etkileyecek değişikliklere gebe olan bu koruyucu tedbir, 6284 sayılı Kanun'da sıkı koşullara bağlanmıştır¹⁹⁶.

Tıpkı “geçici koruma altına alınma” koruyucu tedbiri gibi, bu tedbire karar verilebilmesi için de öncelikle, mağdurun hayati tehlike altında bulunması gerekmektedir. Hayati tehlike kavramı, Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin “f” bendinde, “*bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması hali*” şeklinde tanımlanmıştır. Şiddet mağdurunun bedensel bütünlüğüne yönelen ve onun ölümüne yol açabilecek türden her türlü fiziksel, cinsel veya psikolojik nitelikteki meydana gelmiş olan yahut gelme ihtimali bulunan şiddet eylemi, hayati tehlikenin varlığına işarettir. Örneğin, şiddet mağdurunu öldürmeye teşebbüs eylemi yahut mağduru intihara yönlendirecek şiddet mağdurunun üzerinde boyutta psikolojik baskı, somut olayın koşullarına göre hayati tehlike taşıyan eylemlerdendir. Hâkim, hayati tehlikenin varlığını araştırırken, somut olayın özelliklerini değerlendirecektir. Bu bağlamda, nüfus kaydı ve diğer bilgi ile belgelerinin değiştirilmesine karar verilmez ise, mağdurun karşılaştığı şiddet tehlikesinin, onun ölümüne yol açıp açmayacağını gözetmesi gerekmektedir. Keza nüfus kaydı ile diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine karar verilebilmesi için gereken ikinci koşul, diğer koruyucu tedbirlerden bir veya birkaçı uygulansa dahi, mağdura yönelen şiddet eyleminin sebep olduğu hayati tehlikeyi önlemekte yetersiz kalması gerekmektedir. Başka bir deyişle, şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin ortadan kaldırılabilmesi adına, öncelikle 6284 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde öngörülen bütün koruyucu tedbirlerin tüketilmesi ve buna rağmen mağdurun hayati tehlikesinin devam etmesi gerekmektedir. Daha hafif bir tedbirle, hayati tehlike bertaraf edilebilecek ise, nüfus kaydı ve diğer bilgi ile belgelerin değiştirilmesi tedbirine karar

¹⁹⁶ Bölükbaşı, s.133.

verilemez¹⁹⁷. Örneğin, mağdurun sağlık koşullarını olumsuz şekilde etkileyecek düzeyde yaşamaya zorlanması suretiyle ekonomik şiddet uygulanması durumunda, şiddet mağduruna barınma yeri sağlanması ve geçici maddi yardım yapılması tedbirleri ile, somut olayın gerektirdiği tedbirler alınabileceğinden ve hayati tehlikenin önüne geçilebileceğinden, artık şiddet mağdurunun açık rızası bulunsa dahi kimlik bilgilerinin ve diğer bilgilerin değiştirilmesi tedbirine karar vermek mümkün değildir.

Şiddet mağdurunun nüfus kaydı ve diğer bilgi ile belgelerin değiştirilmesine karar verilebilmesi için gereken son koşul ise, bu konuda şiddet mağdurunun aydınlatılmış rızasının alınmış olması yani şiddet mağdurunun söz konusu tedbirin bütün hüküm ve sonuçlarını kavrayarak bu tedbire açıkça muvafakat etmiş olmasıdır. Keza Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin “a” bendine göre, aydınlatılmış rıza, *“korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını”* ifade etmektedir. Sonuç olarak kimlik ve diğer bilgilerin değiştirilmesi tedbiri için, mağdurun hayati tehlikesi, diğer koruyucu tedbirlerin yetersiz kalmış olması ve mağdurun aydınlatılmış rızasının alınması koşullarının hep birlikte gerçekleşmesi gerekmekte olup, bu koşullardan birinin dahi bulunmaması halinde, söz konusu tedbire karar verilemeyecektir.

Gerekli koşullar mevcutsa, Tanık Koruma Kanunu'nun 5. maddesinin 1. fıkrasının “d” bendinde düzenlenen ve 6284 sayılı Kanun'un da atıfta bulunduğu “kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi” tedbirine karar verilebilecektir. Bu tedbir kapsamında, şiddet mağdurunun nüfus, adlî sicil, vergi, askerlik, sosyal güvenlik kayıtları, sürücü belgesi, nüfus cüzdanı, evlilik cüzdanı, diploma, pasaport ve her türlü ruhsat gibi resmî

¹⁹⁷ Karakaya, s. 41.

kayıtların değiştirilmesine yahut düzenlenmesine veya taşınır ve taşınmaz malvarlığıyla ilgili haklarının kullanılmasına ilişkin işlemlerin yapılmasına karar verilebilir. 6284 sayılı Kanun tarafından, Tanık Koruma Kanunu’nun yalnızca 5. maddesinin 1. fıkrasının “d” bendinde öngörülen tedbire atıf yapıldığından, benzer koruyucu tedbirlere karar verilebileceğinden bahisle Tanık Koruma Kanunu’ndaki diğer tedbirlere karar verilmesi mümkün değildir¹⁹⁸.

Uygulama Yönetmeliği’nin 16. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, tedbir kararının alınması akabinde, söz konusu karar, aile mahkemesi hâkimince, gereği yerine getirilmek üzere kararın İçişleri Bakanlığı’na bildirilmesi için Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Uygulama Yönetmeliği’nin 16. maddesinin 3. fıkrası uyarınca ise, Cumhuriyet Başsavcılığınca tedbir kararı, ivedilikle İçişleri Bakanlığına gönderilir. Tedbir kararının infazına dair yapılan işlemler, İçişleri Bakanlığınca, Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

f. Benzer Koruyucu Tedbirler

6284 sayılı Kanun’un 4. maddesinin 1. fıkrası gereğince, aile mahkemesi hâkimi, şiddet mağduru ile ilgili olarak açıkça düzenlenen koruyucu tedbirlerin yanında, somut olaya göre uygun olabilecek benzer tedbirleri de alabilir. Nitekim mülki amirin verebileceği benzer koruyucu tedbirler kapsamında da belirtildiği üzere, 6284 sayılı Kanun’un daha etkin ve işlevsel bir şekilde uygulanarak şiddet eylemlerinin önüne geçilebilmesi için, Kanun’da açıkça öngörülen tedbirlerin sınırlı sayıda olmaması ve bu tedbirler dışındaki benzer koruyucu tedbirlerine de karar verilebilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda hâkim, 6284 sayılı Kanun’un 4. maddesinde öngörülen koruyucu tedbirlerin, şiddet mağduru yönünden yeterli koruma sağlayamayacağı kanaatine varması halinde, somut olayın özelliğine göre tamamen kendisinin takdir edebileceği koruyucu tedbirlere karar verebileceği gibi, 6284 sayılı Kanun’un 3. maddesinde düzenlenen mülkî amirce alınabilecek koruyucu tedbirlere yahut benzer nitelikte

¹⁹⁸ Günay, s. 659; Akçaal, s. 205.

tedbirler düzenleyen diğer kanunlarda yer alan koruyucu tedbirlere karar verebilecektir¹⁹⁹. Keza 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 3. fıkrasında da, Kanun'da öngörülen tedbirlerle birlikte Çocuk Koruma Kanunu'nda yer verilen koruyucu ve düzenleyici tedbirlere ve TMK'nun velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin bölümlerinde yer alan düzenlemelere de koruyucu ve önleyici tedbir bağlamında başvurulabileceği açıkça öngörülmüştür. Ayrıca mülki amir tarafından alınabilecek benzer koruyucu tedbirler kapsamında, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. ile 7. fıkralarında geçen tedbir mahiyetindeki düzenlemelere ilişkin yapılan açıklamalar²⁰⁰ burada da geçerli olup, söz konusu tedbirler hâkim tarafından da alınabilir.

B. ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

1. Genel Olarak

Önleyici tedbirler, şiddet uygulayan yahut uygulama ihtimali bulunan kişiler yönünden alınan ve şiddet uygulayana “yapma” yahut “yapmama” biçiminde yükümlülükler yüklemek suretiyle, bu şekilde şiddet uygulayanın eylemlerinin önüne geçilerek, şiddet mağdurunun korunması amacına hizmet eden tedbirlerdir²⁰¹. Nitekim Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin “p” maddesi uyarınca, önleyici tedbirler “*Kanun'da belirtilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin karar*” şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla önleyici tedbirlerin yöneldiği süje, şiddet uygulayan olmakla birlikte, şiddet mağduruna yönelik önleyici tedbir kararı verilmesi mümkün değildir.

¹⁹⁹ **M. Akın**, s. 100. Mülki amir tarafından alınabilen koruyucu tedbirlerin, hâkim tarafından da alınabileceğine dair ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için bkz. s. 69-73.

²⁰⁰ 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. ile 7. fıkralarında geçen tedbirlere dair ayrıntılı bilgi için bkz. 64-66.

²⁰¹ **Karakaya**, s. 41; **Kahveci**, s. 455.

Önleyici tedbirler, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu maddede sayılan tedbirler de sınırlı sayıda değil, örneklendirme yapılmak suretiyle belirtilmiştir²⁰². Nitekim söz konusu fıkra, sayılan tedbirlerden bir veya birkaçına karar verilebileceği gibi, uygun görülecek benzer tedbirlerin de alınabileceği açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla hâkim, somut olayın koşullarına göre, şiddetin ulaştığı seviyeyi, sıklığını ve türünü de gözetmek suretiyle, şiddet eyleminin durmasını sağlayabilecek tedbirleri serbestçe takdir edebilecektir²⁰³. Örneğin, fiziksel şiddet mağduru olan müşterek çocuğa ilişkin, 6284 sayılı Kanun'da sayılan tedbirlerden olan şiddet mağduruna yaklaşmama önleyici tedbirinin yanında, şiddet uygulayanın çocuk üzerindeki velayetinin kaldırılmasına da karar verebilecektir²⁰⁴.

Önleyici tedbirler, kural olarak, koruyucu tedbirlerden farklı şekilde, şiddet uygulayana yönelik olarak alındığından, şiddet uygulayanın hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı bir yaptırım niteliğini haizdir. Ancak her önleyici tedbir bakımından bunun geçerli olduğu söylenemez. Nitekim uyarı mahiyetinde olup da, mevcut hukuk düzeninde bulunan yasak ve dokunulmazlıkların şiddet uygulayana ihtar ile bu şekilde şiddet uygulayanın hukuka aykırı eylemlerinin önüne geçilmesini amaçlayan ve şiddet uygulayanın hak ve özgürlüklerine müdahale içermeyen önleyici tedbirler de bulunmaktadır. Örneğin, şiddet mağduruna yönelik *“tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmama”*, *“şiddet mağdurunun şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermeme”* yahut *“şiddet mağdurunu iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmeme”* tedbirleri, gerçekte hukuk düzeni içerisinde her gerçek kişi yönünden öngörülmüş birer kural olup, 6284 sayılı Kanun kapsamında bu tedbirlere karar verilmesi ile birlikte, yalnızca bu kuralların hatırlatılması suretiyle şiddet uygulayanın uyarılması söz konusudur. Zira bu sayılan önleyici tedbirler, şiddet

²⁰² Karakaya, s. 41; Bölükbaşı, s. 135; Günay, s. 664; M. Akın, s. 94.

²⁰³ Erdem, s. 66.

²⁰⁴ Bölükbaşı, s. 151.

uygulayan yönünden yaptırım getirmediği gibi, hak ve özgürlükleri sınırlandırıcı mahiyette de değildirler. Ancak örneğin, şiddet mağdurunun bulunduğu konuta, okula ve işyerine yaklaşmama tedbiri bir yaptırım niteliğinde olup, şiddet uygulayanın seyahat etme özgürlüğünü sınırlar mahiyettedir.

Koruyucu tedbirler, kural olarak mülkî amir ve aile mahkemesi hâkimince verilebilmekteyken, önleyici tedbirler, kural olarak sadece aile mahkemesi hâkimi tarafından verilebilmektedir²⁰⁵. Mülki amirin, önleyici tedbir kararı verme yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrası uyarınca gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda, aynı maddenin birinci fıkrasının “a”, “b”, “c” ve “d” bentlerinde düzenlenen önleyici tedbirler, istisnaen kolluk amirleri tarafından da verilebilecektir.

2. Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

a. Belli Söz ve Davranışlarda Bulunmama

Hâkim, şiddet uygulayan hakkında şiddet mağduruna karşı tehdit, hakaret, aşağılama ya da küçük düşürme vesair söz ve davranışlarda bulunmaması tedbirine karar verebilir²⁰⁶. Bu önleyici tedbirle, şiddet uygulayan, şiddet mağduruna yönelik kötü söz ve davranışlar sergilememesi hususunda uyarılmaktadır²⁰⁷. Dolayısıyla bu önleyici tedbir, 6284 sayılı Kanun kapsamında gerçekleşen bütün şiddet eylemlerine uygulanabilecek uyarı mahiyetinde ve genel nitelikte bir tedbirdir²⁰⁸. Nitekim diğer önleyici tedbirlerden farklı olarak, belli söz ve davranışlarda bulunmama tedbirine karar verilme dahi, başta Anayasa olmak üzere ceza ve

²⁰⁵ Karakaya, s. 42.

²⁰⁶ Söz ve davranışlarda bulunmama tedbiri, 5636 sayılı Kanun'la değişik 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının “a” bendinde de “*aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmama*” şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

²⁰⁷ Bölükbaşı, s. 135.

²⁰⁸ Günay, s. 664.

hukuk kanunları uyarınca, kişilerin maddi ve manevi kişilik hakları güvence altına alındığından, bir kişinin başka bir şahsa yönelik hakaret, tehdit, küçük düşürme veya aşağılama vesair tutum ve davranışlar sergilemesi hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak yasaktır. Başka bir deyişle, bu önleyici tedbire karar verilmesi ile birlikte, gerçekte şiddet uygulayan hakkında bir yaptırım uygulanmamakta ve şiddet uygulayanın hak ve özgürlükleri kısıtlanmamakta²⁰⁹; kişilerin maddi ve manevi varlıklarının ihlâl edilemeyeceğine dair yasağın hatırlatılması ve şiddet uygulayanın bu hususta uyarılması amaçlanmaktadır²¹⁰. Dolayısıyla hâkimin, önüne gelen her türlü şiddet eylemlerinde, hukuk ve toplum düzenine ilişkin temel yasaklardan olan kişinin maddi ve manevi varlığının dokunulmazlığının ihtar ve uyarılması mahiyetindeki bu önleyici tedbire öncelikle karar vermesi, bu tedbirin şiddetin önlenmesi hususunda hafif ve yetersiz kalacağı kanaatine varması halinde diğer tedbirlere de karar vermesi gerekmektedir²¹¹. Ancak şiddet uygulayan hakkında diğer önleyici tedbirlere karar verilebilmesi için, belli söz ve davranışlarda bulunmama tedbirine karar verilmesi önkoşul olmayıp, hâkimin, şiddet uygulayanın uyarılmasının faydasız olacağına kanaat getirmesi halinde, bu tedbire karar vermeksizin doğrudan diğer önleyici tedbirleri alması da mümkündür²¹².

Belli söz ve davranışlarda bulunmama tedbiri, Kanun lafzında da açıkça belirtildiği üzere, şiddet mağduruna karşı yönelen tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme şeklindeki eylemlere karşı verilebileceği gibi, şiddet mağduruna bedensel ve ruhsal yönden

²⁰⁹ **Badur**, s. 84.

²¹⁰ **Köseoğlu**, s. 329; **Akçaal**, s. 209.

²¹¹ **Günay**, s. 664; **Tıgılı**, s. 516.

²¹² **Biçkin, İnci**: “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Düzenlenen Geçici Hukuksal Koruma Önlemleri”, İstanbul Barosu Dergisi, Y: 2006, S:80, s. 1452; **Zevkliler, Aydın / Acabey, Mehmet Beşir / Gökyayla, Emre**: Medeni Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999, s. 848; **Badur**, s. 85.

maddî veya manevî zarar veren her türlü söz ve davranışa karşı da alınabilir²¹³. Bu bağlamda örneğin, her türlü dövme, zora koşma, bir yere kapatma, zorla cinsel ilişkiye zorlama, sokağa bırakma, aç susuz bırakma, mağdurun temel ekonomik ihtiyaçlarını bilerek karşılamama, sürekli şekilde alay etme, ters ilişkiye girme, hamile bırakmaya zorlama gibi şiddet mağdurunun maddi ve manevi varlığını ihlâl eden icraî veya ihmâlî her türlü davranış, belli söz ve davranışlarda bulunmama tedbirini gerektirir²¹⁴.

b. Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Uzaklaştırma ve Müşterek Konutun Şiddet Mağduruna Tahsisi

Hâkim, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruyla birlikte oturdukları ortak konuttan yahut şiddet mağdurunun bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılarak, müşterek hanenin mağdura tahsis edilmesine karar verebilir²¹⁵. Bu önleyici tedbirle gündelik hayatlarına müşterek konutta yahut bir arada yaşadıkları başka bir mekânda birlikte devam eden şiddet mağduru ile şiddet uygulayanı mekansal olarak birbirinden ayırarak, böylece şiddet tehlikesinin anlık olarak ortadan kaldırılması sağlanmaktadır. Hâkim, şiddetin her türüsünde bu tedbire başvurabilir. Bu bağlamda hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, müşterek haneden veyahut mağdurun bulunduğu yerden uzaklaştırılması halinde şiddet eylemlerinin önlenip önlenmeyeceğinin dikkatli bir şekilde incelenmesi ve başta çocuklar olmak üzere müşterek konuttaki diğer aile

²¹³ **Ruhi**, s. 540; **Günay**, s. 664.

²¹⁴ **Günay**, s. 665; **Bölükbaşı**, s. 136; **Ruhi**, s. 540; **Tıgh**, s. 516-517; **Uçar**, s. 157; **Güven, Kudret**: “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un Getirdiği Hukuki Tedbirler”, GÜHFD, Ankara 1998, S. 1-2, s. 24 (1-28).

²¹⁵ Müşterek konuttan uzaklaştırma tedbiri, 5636 sayılı Kanun’la değişik 4320 sayılı Kanun’un 1. maddesinin 2. fıkrasının “b” bendinde de “müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmama” şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

bireylerinin menfaatleri ile şiddetin yoğunluğunun değerlendirilmesi gerekmektedir²¹⁶. Nitekim bu önleyici tedbir, evlilik birliğinin onarılması için telafisi güç durumları da ortaya çıkarabilir²¹⁷. Bu nedenle aile içi şiddet, örneğin belli söz ve davranışlarda bulunmama tedbiri ile son bulacak şekilde hafif nitelikte ise, bu önleme başvurulmamalıdır²¹⁸.

Bu tedbirin hukuki sonuç doğurabilmesi için, şiddet mağduru ile şiddet uygulayanın ya müşterek konutta birlikte oturmaları ya da müşterek konut olmasa da bir arada yaşamalarına elverişli bir yerde bulunmaları gerekmektedir. Bu nedenle şayet bir ayrılık kararı söz konusu ise veya eşler fiilen birlikte oturmuyorlarsa, başka bir deyişle eşlerin müşterek konutu yoksa ve bir arada da bulunmuyorlarsa, bu önleyici tedbirin alınmasının herhangi bir hukuki sonucu olmayacaktır. Zira uzaklaştırma tedbiri ile sağlanan koruma, sadece şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun gündelik hayatlarını yaşadıkları müşterek konut yahut geçici amaçla bir arada bulundukları yerlerle sınırlıdır²¹⁹. Müşterek konutta oturmayan ya da şiddet uygulayan ile şiddet tarihinde halihazırda bir arada yaşamayan şiddet mağdurunun şiddet tehlikesinden korunması ise, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "c" bendinde öngörülen "korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmama" tedbiri ile mümkün olabilir²²⁰.

²¹⁶ Bölükbaşı, s. 138; Erdem, s. 62; Tıǧlı, s. 517.

²¹⁷ Özellikle müşterek konuttan uzaklaştırılması nedeniyle kendisine barınma imkânı sağlayacak maddi imkânı bulunmayan şiddet uygulayan kişiler yönünden barınma olanağının getirilmemesi bir eksikliktir. Nitekim kamu gücü kullanılması sonucu bir yaptırım uygulanmakta olup, şiddet mağdurlarında olduğu gibi, imkânlar dahilinde şiddet uygulayana devlet tarafından barınma imkânı sağlanmalıdır (Karakaya, s. 44). Nitekim devletin şiddeti önleme gibi bir ödevi bulunduğu gibi, ailenin korunmasına yönelik de tedbirler alması gerekmektedir.

²¹⁸ Ayan, s. 326.

²¹⁹ Günay, s. 665; Karakaya, s. 43.

²²⁰ Karakaya, s. 43.

Bu önleyici tedbir yönünden önem taşıyan müşterek konut, aile konutu olarak kullanılagelen bir yer de olabilir; yahut aile konutu niteliği taşımayan ve fakat ailenin belli bir maksatla ve belli bir süreyle sınırlı olarak müşterek şekilde kullandıkları yazlık ev, bağ evi, yayla evi bir konut da olabilir²²¹. Örneğin, ailenin yaz tatilini geçirdikleri bir yazlıktayken yahut bir oteldeyken meydana gelen bir şiddet eylemi dolayısıyla, hâkim, aile konutu vasfında olmasa dahi, şiddet uygulayanın yazlıktan veya otelden derhal uzaklaştırılmasına karar verebilir²²². Dolayısıyla müşterek konutun kime ait olduğu yahut kiralık olup olmadığı veya bir kamu kurumu veya kuruluşuna ait lojman vasfında olup olmadığı hiçbir şekilde önem taşımaz²²³. Uzaklaştırma tedbiri, şiddet mağdurunun yalnızca müşterek konuttan değil, şiddet mağdurunun bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılmasını da içermektedir. “Şiddet mağdurunun bulunduğu yer” ibaresinden, şiddet eyleminin gerçekleştiği sırada, şiddet mağdurunun bulunduğu kendi ailesine, akrabalarına veya arkadaşına ait bir ev yahut otel, pansiyon, işyeri ve benzeri müşterek konut haricindeki herhangi bir yer anlaşılmalıdır. Bu sayede, şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun derhal birbirinden mekansal olarak ayrılması ve anlık şiddet tehlikesinin önüne geçilmesi amaçlandığından, şiddet eylemi, şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun bir arada bulunduğu herhangi bir yerde gerçekleşse dahi, derhal uzaklaştırma tedbiri alınabilecektir. Ancak şiddet uygulayanın derhal uzaklaştırılmasından sonra verilecek tashih kararı ise, zorunlu olarak yalnızca müşterek konuta ilişkin olabilir²²⁴.

²²¹ **Bölükbaşı**, s. 139; **Biçkin**, s. 1453; **Tıǧlı**, s. 517; **Badur, Emel / Turan Başara, Gamze**: “Müşterek Konuttan Uzaklaştırma Kararı ve Bu Kararın Uzaklaştırılan Malikin Mülkiyet Hakkına Etkileri”, KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 1, S:1, Ocak 2016, s. 84.

²²² **Ayan**, s. 326.

²²³ **Ayan**, s. 325; **Günay**, s. 665; **Bölükbaşı**, s. 138; **Uçar**, s. 157; **Akçaal**, s. 210.

²²⁴ **Günay**, s. 665.

Şayet müşterek konut kiralık ise, hâkim, uzaklaştırma ve tahsis tedbirinin yanında, Uygulama Yönetmeliği'nin 19. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, tedbir kararı süresince müşterek konuta ilişkin kira sözleşmesinin şiddet uygulayan tarafından feshedilmemesi tedbirine de karar verebilir. Aynı şekilde müşterek konut bir kamu kurum veya kuruluşuna ait lojman vasfında ise, kamu konutunun tahsisinin kaldırılmasına ilişkin şiddet uygulayan tarafından talepte bulunulamayacağına, bu türden yükümlülüklerin devamına ve somut olaya uygun görülecek benzer tedbirlerin uygulanmasına da karar verebilir. Bu hususta verilen tedbir kararının kiralayana yahut ilgili kamu kurum veya kuruluşuna bildirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde bildirim yapıldıktan sonra müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisi üzerine, şiddet uygulayanın kiralık konuta ilişkin düzenlenen kira sözleşmesi bağlamında yapacağı fesih bildirimi veya bir lojmana ilişkin tahsis kararının kaldırılması talebi herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacaktır. Ancak Uygulama Yönetmeliği'nin 19. maddesinin 3. fıkrasında, kira sözleşmesinin feshedilmeyeceği yönünde tedbir verilecek konut, “aile konutu” şeklinde ifade edilmiş olup, bu ifade eksik ve Kanun'un amacına da uygun değildir²²⁵. Zira kira sözleşmesinin feshedilemeyeceğine dair ikincil mahiyetteki bu tedbir, şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılması tedbirini tamamlayıcı nitelikte olduğundan ve müşterek konutun aynı zamanda aile konutu niteliğini haiz olmadığı durumlarda, bu ikincil nitelikteki tedbir herhangi bir etki doğurmayacağından, “aile konutu” ifadesinin “müşterek konut” şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

Şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılmasına karar verildikten sonra, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 7. fıkrası ile Uygulama Yönetmeliği'nin 19. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, şiddet mağduruna, şiddet uygulayana yahut bu şahısların yakınlarına ait şahsî belge ve eşyaların, tedbir kararında da tek tek ve kolay şekilde ayırt edilebilir unsurları ile

²²⁵ Badur / Turan Başara, s. 85.

birlikte belirtilmek suretiyle²²⁶, kolluk aracılığıyla kendilerine teslim edilmesine de karar verilebilir. Açıkça şahsî belge ve eşyaların tesliminden bahsedildiğinden, örneğin ziynet eşyaları gibi tedbir kararı verildiği sırada mülkiyeti çekişmeli olan ve olası bir davaya konu edilebilecek nitelikteki eşyaların teslimi yoluna gidilmemeli²²⁷; yalnızca şiddet uygulayanın tedbir kararı süresince kişisel ihtiyacına yönelik olan eşya ve belgeler teslim edilmelidir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 19. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, bu önleyici tedbire karar verilmesi, şiddet uygulayan kişinin, tedbiren uzaklaştırıldığı konuta ait elektrik, kira, su vesair masraflarını karşılamaya devam etmesini engellemez. Zira her ne kadar uzaklaştırma kararı verilse de, TMK hükümleri uyarınca, eşler arasında evlilik birliğinden doğan birtakım yükümlülükler de devam ettiğinden, hâkimin uzaklaştırma kararı vermesi suretiyle evlilik birliğine müdahale etmesi, hakkında uzaklaştırma kararı verilen eşin evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz²²⁸.

c. Korunan Kişilere ve Bulundukları Yerlere Yaklaşmama

Hâkim, şiddet uygulayanın şiddet mağduruna veya mağdurun konutu, okulu ve iş yerine yahut mağdurun bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına da karar verilebilir²²⁹. Şiddet

²²⁶ Nitekim müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisi akabinde eşyaların teslimi, kolluk marifetiyle gerçekleşeceğinden, infazda tereddüt ve şüphe uyandırmamak adına, teslim edilecek eşyalara dair tedbir kararının yeterli açıklıkta olması gerekmektedir (**Karakaya**, s. 43).

²²⁷ **Karakaya**, s. 43.

²²⁸ **Bölükbaşı**, s.138. Bu tedbire karar verildikten sonra, müşterek konutta kalmaya devam eden şiddet mağduru ile çocuklar ve diğer aile bireyleri için, koşulları varsa şiddet uygulayan aleyhine tedbir nafakasına da karar verilmelidir (**Tıgılı**, s. 518).

²²⁹ Müşterek konut ve işyerine yaklaşmama tedbiri, 5636 sayılı Kanun'la değişik 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının "b" bendinde de "müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile

uygulayan kişinin, müşterek haneden yahut şiddet mağdurunun bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması tedbiri şiddet tehlikesinin anlık olarak önlenmesini amaçlamaktayken; bu tedbirin tamamlayıcısı niteliğinde olan mağdura ve bulunduğu yere yaklaşmama tedbiri ise, anlık olarak önlenen şiddet tehlikesinin, tedbirin uygulandığı süreç boyunca ortadan kaldırılmasını ve yeniden ortaya çıkmamasını sağlamaktadır. Özellikle fiziksel şiddetin bulunduğu durumlarda, yaklaşmama tedbiri gündeme gelmelidir²³⁰.

Bu tedbirin infazında, şiddet mağduruna yaklaşılmaması gereken mesafenin ne olduğu ve bu anlamda hangi durumlarda yaklaşmanın kabul edileceğinin somutlaştırılması gerekmektedir. Hâkim, yaklaşmama tedbirine karar verirken, mağdura yaklaşılmaması gereken mesafeyi açık şekilde tedbir kararında belirleyebileceği gibi, tedbir kararının belli bir mahalle yahut semti kapsayacak şekilde uygulanmasına da karar verebilir²³¹. Ancak kanaatimce şiddet mağduruna yaklaşılmaması gereken mesafenin tedbir kararında hâkim tarafından da açıkça gösterilmemesi ve yaklaşmama tedbirinin ihlâli sayılacak şekilde şiddet mağduruna yaklaşıp

bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmama” şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

²³⁰ **Günay**, s. 666. Gerek müşterek konuttan uzaklaştırma gerekse korunan kişilere ve bunların çocukları ile yakınlarına yaklaşmama tedbiri yönünden, şayet şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun müşterek çocukları bulunmaktaysa, tedbir süresince ebeveynlerin velayet haklarını birlikte kullanma hak ve yetkileri kesintiye uğrayacaktır. Bu durumda müşterek hanenin tahsis edildiği eşin velayet hakkını tek başına kullanma zorunluluğu doğduğundan, hakkında müşterek konuttan ve korunan kişiden uzaklaştırılmasına ve korunan kişiye yaklaşmama kararı verilen şiddet uygulayanın müşterek çocuklar ile olan kişisel ilişkilerinin de düzenlenmesi gerekmektedir (**Tıgh**, s. 518).

²³¹ **Erdem**, s. 63; **Bölükbaşı**, s. 139; **Tıgh**, s. 518. Doktrinde, infazda tereddüt yaşanmaması için, mağdura yaklaşılmaması gereken mesafenin açık şekilde tedbir kararında gösterilmesi gerektiği, şayet bu şekilde bir belirleme mevcut değilse, yaklaşmama kararının, aile bireylerinin göremeyecekleri bir alanı kapsaması gerektiği hakkında bkz. **Günay**, s. 666; **Tıgh**, s. 518.

yaklaşılmadığının her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir²³². Bu nedenle, gerçekleşen yaklaşmanın mağdur üzerinde psikolojik baskı oluşturacak mesafede olup olmadığı, tekrar sayısı ve yaklaşmanın nerede meydana geldiği gözetilerek tedbirin ihlâl edilip edilmediği irdelenmelidir. Örneğin, şiddet mağduruna tahsis edilen müşterek konut, şiddet mağduruna ait işyeri, şiddet mağdurunun eğitim gördüğü okulu gibi yerlere hiçbir mazeret bulunmaksızın yaklaşılması halinde tedbir ihlâl edilmiş sayılmalıdır; yoksa şiddet uygulayanın konutun ya da işyerinin içerisine girmesi aranmayacaktır. Fakat şiddet uygulayan ile şiddet mağduru, örneğin aynı işyerinde çalışıyorlarsa veya aynı okulda eğitim görüyorlarsa, bu durumda, tedbir kararında belli bir mesafenin belirlenmiş olması, şiddet uygulayanın duruma göre çalışma özgürlüğünü yahut eğitim hakkını ihlâl edebileceğinden, böyle bir durumda yaklaşılmama tedbirinin ihlâl edilip edilmediği, somut olayın bütün özellikleri gözetilerek dikkatle incelenmelidir.

d. Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasının Sınırlandırılması

Hâkim, daha önce, çocuk ile kişisel ilişki kurulmasına dair verilmiş bir karar varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına yahut somut olayın niteliğine göre sınırlandırılmasına veya tamamen kaldırılmasına karar verebilir. Bu şekilde, boşanmış veya ayrılmış yahut hiç evlenmemiş kişilerden birine veya bu kişiler tarafından yahut çocukla kişisel ilişki kurulan üçüncü kişilerce müşterek çocuklara²³³ şiddet uygulanması halinde, çocuğun güvenliğinin sağlanması adına hâkim bu önleyici tedbiri alabilecektir²³⁴. Müşterek çocukla şahsî ilişkinin sınırlandırılması, TMK'nun 324. maddesinde de öngörülmüş olup, aynı maddenin 1. fıkrası gereğince, ana ve babanın her biri, diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlü

²³² Ayan, s. 327.

²³³ Günay, s. 666.

²³⁴ Bölükbaşı, s. 140; Karakaya, s. 45.

tutulmuştur. TMK'nun 324. maddesinin 2. fıkrasında ise, kişisel ilişki sebebiyle çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ve baba bu haklarını birinci fıkra da öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocuk ile ciddi olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebileceği veya kendilerinden alınabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla çocukla kişisel ilişkinin sınırlanması tedbirine 6284 sayılı Kanun'da yer verilmeseydi dahi, hâkim, benzer tedbirler kapsamında TMK'nun 324. maddesinin 2. fıkrası uyarınca aynı önleyici tedbir alabilecekti. Ancak kişisel ilişkinin, refakatçi eşliğinde yapılması seçeneği, TMK'da düzenlenmemiş olup, 6284 sayılı Kanun'la getirilmiş bir yeniliktir. Bu anlamda şiddet mağdurunun çocukları ile refakatçi eşliğinde kişisel ilişki kurulması tedbirine karar verildiğinde, refakatçinin kim olabileceğine ilişkin bir düzenleme Kanun'da bulunmamaktadır. Bu yönden İcra İflas Kanunu'nun²³⁵ 25/b maddesinin kıyasen uygulanması ve refakatçi olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunca vazifelendirilen sosyal çalışmacı, psikolog, pedagog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzman yahut bunlar bulunmadığı takdirde ise bir eğitimci seçilmesi gerekmektedir²³⁶.

Bu önleyici tedbire karar verilebilmesi için, şiddet mağduru çocuk ile şiddet uygulayan arasında daha önceden kişisel ilişki kurulmuş olması²³⁷ gerekmektedir. Başka bir deyişle çocuk üzerinde velayet yahut vesayet hakkına sahip kişiler hakkında bu önleyici tedbire karar

²³⁵ R.G., 19/06/1932, S.: 2128.

²³⁶ **Günay**, s. 679.

²³⁷ 4721 sayılı TMK'nun 182.maddesinin müşterek çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin 1 ve 2. fıkraları şu şekildedir: *“Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler. -Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.”*

verilemez; ancak 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 3. fıkrası uyarınca TMK'daki ilgili maddelere atfen velayete ilişkin tedbirler alınabilir. Gerek anne gerek baba gerekse üçüncü kişilerin çocukla şahsî ilişki kurabilmeleri, yalnızca hâkim kararı ile mümkündür²³⁸.

Şahsî ilişkinin kurulmasına dair mahkeme kararı varsa, hâkim, çocuğun menfaatini, şiddetin türü ve yoğunluğunu da gözeterek, kişisel ilişkinin sınırlandırılmasına karar verebilecektir. Zira kişisel ilişkinin kurulmasında olduğu gibi, sınırlandırılması ve kaldırılması şeklinde yeniden düzenlenmesi halinde de, daima çocuğun menfaatleri, ana veya babanın yararına nazaran daha ön planda tutulmalıdır²³⁹. Çocuğun menfaatleri her neyi gerektiriyorsa, hâkim, kişisel ilişkinin içeriği aynen korunarak refakatçi eşliğinde yapılmasına yahut tamamen kaldırılmasına veya içeriğinin değiştirilmesi suretiyle sınırlandırılmasına karar verebilecektir.

e. Korunan Kişinin Yakınlarına, Tanıklarına ve Çocuklarına Yaklaşmama

Hâkim, gerekli gördüğü takdirde, şiddet uygulayanın, şiddete uğramamış olsa bile şiddet mağdurunun yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına karar verebilir. Bir toplumsal tabu olarak şiddet eyleminin aile içerisinde kalmaksızın yetkili ve görevli mercilerin önüne taşınması, yalnızca şikâyetle değil, üçüncü kişilerin ihbarı ile de mümkündür. Bu nedenle şiddet eylemini ihbar eden üçüncü kişilerin de ihbar dolayısıyla şiddet tehlikesi altında kalmaları nedeniyle korunmaları gerekmektedir²⁴⁰. Ayrıca şiddet uygulayan, doğrudan şiddet mağduruna yönelmese de, mağdurun yakınlarına yönelik eylemlerde bulunarak, bu şekilde şiddet mağduruna karşı dolaylı şekilde de şiddet uygulayabilir. Dolayısıyla şiddet uygulayanın olası tanıklara karşı şiddet eyleminde bulunmasının ve şiddet mağduruna karşı dolaylı şekilde

²³⁸ Dural / Ögüz / Gümüş, s. 318.

²³⁹ Dural / Ögüz / Gümüş, s. 319.

²⁴⁰ Bölükbaşı, s. 140.

yakınları aracılığıyla şiddet uygulamasının önüne geçilebilmesi için, şiddet mağdurunun yakınları ile tanıklarına da yaklaşmama tedbirine de karar verilebilecektir. Dolayısıyla bu önleyici tedbire karar verilebilmesi için, şiddet uygulayanın, herhangi bir sebeple mağdurun yakınları, tanıkları ya da çocuklarına zarar verme ihtimalinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir²⁴¹.

Yaklaşmama tedbiri, şiddet mağdurunun yakınları ve tanıkları yanında, müşterek çocuklar hakkında da alınabilir. Ancak çocuklar hakkında verilmiş bir kişisel ilişki kurulmasına ilişkin karar varsa, buna dair hükümler saklı tutulduğundan, kişisel ilişki kurulacak dönemlerde, çocuğa yaklaşmama tedbiri uygulanamayacak; yalnızca kişisel ilişki kurulmasının belirlendiği zamanlar dışında kalan dönemlere ilişkin olarak yaklaşmama tedbiri söz konusu olabilecektir. Ancak hâkim, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "ç" bendi gereğince çocukla kurulan kişisel ilişkinin kaldırılmasına karar vermiş olması veya daha önce verilmiş şahsî ilişkinin yeniden kurulmasına dair karar bulunmaması halinde, çocuklarla tedbir süresince görüşme olanağı kalmamaktadır²⁴².

Şiddet mağdurunun tanıklarına, yakınlarına veya müşterek çocuğa yaklaşılmasında gereken mesafe yönünden ise, "korunan kişilere ve bulundukları yerlere yaklaşmama" tedbiri kapsamında yapılan açıklamalar aynen burada da geçerlidir.

²⁴¹ Akçaal, s. 211.

²⁴² Karakaya, s. 46. Gerek müşterek konuttan uzaklaştırma gerekse korunan kişilere ve bunların çocukları ile yakınlarına yaklaşmama tedbiri yönünden, şayet şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun müşterek çocukları bulunmaktaysa, tedbir süresince ebeveynlerin velayet haklarını birlikte kullanma hak ve yetkileri kesintiye uğrayacaktır. Bu durumda kendisine müşterek hane tahsis edilen ve müşterek çocukları yanında bulunduran eşin velayet hakkını tek başına kullanma zorunluluğu doğduğundan, hakkında müşterek konuttan ve korunan kişiden uzaklaştırılmasına ve korunan kişiye yaklaşmama kararı verilen şiddet uygulayanın müşterek çocuklar üzerindeki velayet hakkı ile kişisel ilişkilerinin de düzenlenmesi gerekmektedir (Tığlı, s. 518).

f. Korunan Kişinin Eşyalarına Zarar Vermeme

Hâkim, şiddet uygulayanın, şiddet mağdurunun şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verebilir²⁴³. Nitekim kişilerin malvarlığı haklarına yönelecek her türlü şiddet eyleminin ekonomik şiddet teşkil edeceği aşikardır. Kaldı ki, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna ait manevi değeri olan eşyalara zarar vermek suretiyle şiddet mağduruna psikolojik şiddet uygulaması da mümkün olabilir. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun ile kişilerin malvarlığı hakları da koruma altına alınmıştır²⁴⁴. Tıpkı belirli söz ve davranışlarda bulunmama tedbiri gibi, diğer önleyici tedbirlerden farklı olarak, korunan kişinin eşyalarına zarar vermeme tedbirine karar verilmesi dahi, başta Anayasa olmak üzere ceza ve hukuk kanunları uyarınca, kişilerin malvarlığı hakları güvence altına alındığından, aynı ailenin bireyleri dahi olsalar bir kişinin başka bir kişinin malvarlığına zarar verici davranışlarda bulunması hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak yasaktır. Başka bir deyişle, bu önleyici tedbire karar verilmesi ile birlikte, gerçekte şiddet uygulayan hakkında bir yaptırım uygulanmamakta ve şiddet uygulayanın hak ve özgürlükleri kısıtlanmamakta; kişilerin malvarlığı üzerindeki haklarının ihlâl edilemeyeceğine dair yasağın hatırlatılması ve şiddet uygulayanın bu hususta uyarılması amaçlanmaktadır. Keza TMK'nun 197. maddesinin 2. fıkrası gereğince birlikte yaşamaya haklı bir nedenle ara verilmişse, hâkim tarafından, eşlerden birinin talebi üzerine, birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemler alınabilecektir²⁴⁵.

²⁴³ Eşyalara zarar vermeme tedbiri, 5636 sayılı Kanun'la değişik 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının "c" bendinde de "aile bireylerinin eşyalarına zarar vermeme" şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmiştir.

²⁴⁴ **Günay**, s. 667; **Bölükbaşı**, s. 141; **Uçar**, s. 157; **Güven**, s. 25; **Ayan**, s. 327.

²⁴⁵ TMK 197. maddesinin 2. fıkrasındayer alan bu düzenlemenin, 6284 sayılı Kanun'un korunan kişilerin eşyalarına zarar verilmemesi şeklindeki önleyici tedbir ile bütünlük teşkil eden bir tedbir mahiyetinde olduğu doktrinde öne sürülmüştür (**Bölükbaşı**, s. 142).

Önleyici tedbirle koruma altına alınan eşyalar, şiddet mağduruna ait kişisel eşyalar ile ev eşyalarıdır. Şahsi eşyalardan, şiddet mağdurunun ihtiyaçlarına ve kullanımına herhangi bir ayni veya şahsi hakla özgülenmiş, manevi değeri bulunsun ya da bulunmasın, diğer eşin ya da aile bireylerinin kullanımı dışındaki, her türlü taşınır ve taşınmaz eşyaların anlaşılması gerekir²⁴⁶. Bu bağlamda, şiddet mağduruna ait kıyafetler, makyaj malzemeleri, takılar gibi taşınır eşyalar bu korumadan yararlanabileceği gibi, şiddet mağduruna miras yoluyla intikal etmiş yahut bizzat şiddet mağduru tarafından evlilikten önce alınmış taşınmaz mallar da şahsi eşya nitelikleri itibarıyla 6284 sayılı Kanun'un koruması kapsamındadırlar.

Yalnızca şiddet mağduruna ait şahsi mallar değil, ev eşyalarına zarar verilmesi de, önleyici tedbirle yasaklanabilir. Ev eşyalarından ise, eşlerden ya da aile bireylerinden birine yahut üçüncü bir kişiye ait olsa dahi, aile bireylerinin kişisel eşyaları dışında kalan ve evin

²⁴⁶ **Badur**, s. 86; **Bölükbaşı**, s. 141; **Ruhi**, s. 540; **Erdem**, s. 63; **Tıgılı**, s. 519. Yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimine göre yasal olarak kişisel mal sayılan eşyalar, TMK'nun 220. maddesinde düzenlenmiştir:

“**Madde 220-** Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,
2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,
3. Manevî tazminat alacakları,
4. Kişisel mallar yerine geçen değerler.”

Ancak TMK'nun 221. maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde, eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilecekleri gibi, kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Dural / Ögüz / Gümüş**, s. 200-202.

müşterek kullanımına tahsis edilmiş olan her türlü eşyanın anlaşılması gerekmektedir²⁴⁷. Örneğin, evin ortak kullanımına tahsis edilmiş buzdolabı, çamaşır makinesi gibi eşyalar, ailenin ortak kullanımına tahsis edilmiş eşyalardan olup, önleyici tedbir kapsamında korunabilir.

Zarar verme ifadesi geniş şekilde yorumlanmalıdır. Bu bağlamda, kişisel eşyalar ile ev eşyalarının maddi değerini azaltan yahut bunların kullanımı işlevsiz kılan tahrip etme, satma, hasara uğramasına sebep olma, herhangi bir şekilde başka birine devretme yahut kullanımı tüketim ile sağlanan bir eşya ise tüketme gibi her türlü davranış zarar verme kapsamında olup, tedbirin ihlâli anlamına gelir²⁴⁸.

g. İletişim Araçlarıyla Rahatsız Etmeme

Hâkim, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette şiddet mağdurunu rahatsız etmemesine karar verebilir²⁴⁹. Belirli söz ve davranışlarda bulunmama ve eşyalara zarar vermeme tedbiri gibi, diğer önleyici tedbirlerden farklı olarak, iletişim araçlarıyla zarar vermeme tedbirine karar verilmese dahi, başta Anayasa olmak üzere ceza ve hukuk kanunları gereğince herkesin maddi ve manevi kişilik hakları teminat altına alındığı gibi, bir kişinin başka bir kişiyi iletişim araçlarıyla rahatsız ve taciz etmesi hukuk devleti ilkesinin ve yazılı olmayan ahlak ve görgü kurallarının bir gereği olarak yasaktır. Yani iletişim araçları ile şiddet

²⁴⁷ **Badur**, s. 86; **Uçar**, s. 157; **Günay**, s. 667; **Bölükbaşı**, s. 142; **Erdem**, s. 63; **Ayan**, s. 327; **Güven**, s. 25; **Akcaal**, s. 211; **Tıgılı**, s. 520.

²⁴⁸ **Erdem**, s. 63; **Tıgılı**, s. 520; **Öztürk, Necla**: “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Öneriler”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:8, S:1, Y: 2017, s. 16 (1-32).

²⁴⁹ İletişim araçlarıyla rahatsız etmeme tedbiri, 5636 sayılı Kanun’la değişik 4320 sayılı Kanun’un 1. maddesinin 2. fıkrasının “ç” bendinde de “aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmeme” şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

mağdurunun rahatsız edilmemesine yönelik karar verildiğinde, gerçekte şiddet uygulayan hakkında bir yaptırım uygulanmamakta ve şiddet uygulayanın hak ve özgürlükleri kısıtlanmamakta; kişilerin iletişim araçları ve sair suretle rahatsız edilemeyeceğine dair yasağın hatırlatılması ve şiddet uygulayanın bu hususta uyarılması amaçlanmaktadır²⁵⁰.

Her türlü iletişim aracıyla verilen rahatsızlık, bu tedbirin ihlâline yol açabilir. Dolayısıyla rahatsızlık vermek suretiyle kullanılan iletişim aracının ne olduğunun geniş şekilde yorumlanması gerekmektedir. Bu bağlamda rahatsızlığın, telefon, e-mail, mektup, faks, radyo, televizyon, internet ve benzeri herhangi bir iletişim aracı kullanılarak verilmiş olması, bu önleyici tedbirin ihlâl edilmiş sayılması için yeterlidir²⁵¹. Hatta rahatsız edici söylemlerin, üçüncü bir kişi aracılığıyla şiddet mağduruna iletilmiş olması dahi bu tedbir kapsamındadır²⁵².

İletişim araçları ile verilecek rahatsızlığın nelerden ibaret olabileceği Kanun ve Yönetmelik'te belirlenmemiş olup, "rahatsızlık" ifadesinin doldurulması uygulama ve doktrine bırakılmıştır. "Rahatsız etmek" ifadesinden anlaşılması gereken ise, şiddet mağdurunun yahut diğer aile üyelerinin huzur ve sükununu bozan, kişilerde korku, üzüntü, endişe ve tedirginliğe neden olan her türlü davranıştır. Dolayısıyla amaç, taraflar arasındaki iletişimin yasaklanması olmadığından, şiddet uygulayanın rahatsız etme boyutuna ulaşmayacak şekilde, şiddet mağduru ve diğer aile bireyleri ile olağan şekilde iletişim kurması mümkündür²⁵³. Örneğin, şiddet

²⁵⁰ Akçaal, s. 211.

²⁵¹ Ayan, s. 328; Bölükbaşı, s. 143; Günay, s. 668; Badur, s. 87; Ruhi, s. 541; Biçkin, s. 1454; Erdem, s. 64; Tıgh, s. 521.

²⁵² Bölükbaşı, s. 143; Tıgh, s. 522; Erdem, s. 64.

²⁵³ Köseoğlu, s. 330; Bölükbaşı, s. 143; Ayan, s. 328; Badur, s. 87; Erdem, s. 64. Ancak kurulan iletişimin rahatsız edici nitelikte olup olmadığının ispatı zor olduğundan ve önleyici tedbirin amacı da gözetildiğinde, iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme tedbiriyle, fiili olarak iletişimin yasaklandığının kabul edilmesi ve şiddet uygulayanın aramakla rahatsız etmediğini kanıtlaması gerektiği öne sürülmüştür (Karakaya, s. 46-47).

uygulayan, aile bireylerinden birinin doğumgünü kutlamak yahut kişisel ilişki kurulan sürenin bitmesini takiben müşterek çocuğun şiddet mağduruna teslimi hususunda aramak gibi durumlarda iletişim kurulmak suretiyle rahatsızlık verildiğinden söz edilemeyecektir²⁵⁴. Fakat örneğin, bir ısrarlı takip mağdurunun her ne sebeple olursa olsun şiddet mağduru ile iletişim kurması ise, rahatsız edici nitelikte olabilir. Bu nedenle her somut olayın koşulları ayrı ayrı değerlendirilerek sonuca ulaşılmalıdır.

h. Kanunen İzin Verilen Silâhların Kolluğa Teslim Edilmesi

Hâkim, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik önleyici tedbir kararı verebilir²⁵⁵. Bu önleyici tedbire, şiddet uygulayanın kanunen bulundurulmasına izin verilen silah ve benzeri araçlara sahipse ve bunları korkutma yahut şiddet maksatlı kullanması ya da kullanma ihtimâli mevcutsa karar verilebilecektir²⁵⁶. Başka bir deyişle, bu önleyici tedbire karar verilebilmesi için, şiddet uygulayanın o zamana kadar silah veya benzeri araçları kullanmak suretiyle şiddet uygulaması gerekmeyip, fiziksel şiddet bulunmasa dahi, hâkim, şiddetin türü ve yoğunluğunu gözetmek suretiyle ve ileride doğabilecek zararların ve hatta hayati tehlikenin önlenmesi amacıyla²⁵⁷ şiddet uygulayana ait silah ve benzeri araçların kolluğa teslimine karar verebilir²⁵⁸. Nitekim

²⁵⁴ **Tıgılı**, s. 521.

²⁵⁵ Silahların teslimine dair önleyici tedbir, 5636 sayılı Kanun'la değişik 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının "d" bendinde de "varsa silah ve benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etme" şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

²⁵⁶ **Günay**, s. 668; **Bölükbaşı**, s. 143.

²⁵⁷ **Ruhi**, s. 541; **Uçar**, s. 158; **Güven**, s. 26; **Tıgılı**, s. 522.

²⁵⁸ **Erdem**, s. 64; **Bölükbaşı**, s. 144; **Uçar**, s. 158; **Hacıoğlu, Burhan Caner**: "4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'la İhdas Edilen "Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a Muhalefet Suçu" Üzerine Bir İnceleme", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, s. 44; **Biçkin**, s. 1454; **Öztürk**, s. 17. Şiddet uygulayana

şiddet eyleminde silah kullanılması, eylemin sonuçlarını daha da ağırlaştırarak telafisi imkânsız durumlara yol açabileceğinden, bu tedbire daima şiddet eyleminin silah kullanmak suretiyle gerçekleşmesinden sonra karar verilmesi halinde 6284 sayılı Kanun’un amacı ile tedbirden beklenen amaç hasıl olamayacaktır.

Silah ve benzeri araçların nelerden ibaret olduğu hususu, başta “Ateşli Silahlar Ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik”²⁵⁹ hükümleri de gözetilerek hâkim tarafından takdir edilecektir²⁶⁰. Ayrıca bu önleyici tedbir, ruhsatlı olması sebebiyle taşınması ve bulundurulması suç teşkil etmeyen silah ve benzeri araçlar için gündeme gelir²⁶¹. Ancak bu önleyici tedbirle birlikte silah ve benzeri araçların teslim edilmesi, TCK’da düzenlenen müsadere müessesesi niteliğinde olmayıp, tedbir süresi ile sınırlı olmak üzere geçici suretle kolluk görevlilerince silah ve benzeri araçların adli emanette muhafaza edilmesi anlamına

ait silahların kolluğa teslim edilmesi tedbirine karar verilebilmesi için, şiddet eyleminde mutlaka silah kullanılması gerektiğine dair bkz. **Ayan**, s. 329. Silah ve benzeri araçların teslimine karar verilebilmesi için, şiddet uygulayanın sadece şiddetten yasaklanmış olmasının yeterli olmayacağı, bu kişinin ayrıca evden uzaklaştırılması gerektiği yönünde bkz. **Köseoğlu**, s. 331.

²⁵⁹ R. G., 01/06/1991, S: 20888.

²⁶⁰ **Hacıoğlu**, s. 44; **Bölükbaşı**, s. 144; **Erdem**, s. 328; **Tıǧlı**, s. 524. Her ne kadar TCK’nun 6. maddesinin 1. fıkrasının “f” bendi de silah tanımına yer verilmiş ise de, söz konusu tanımda saldırı ve savunmada kullanılması mümkün her şey yoruma yer bırakmayacak şekilde sayılmaya çalışılmıştır. 6284 sayılı Kanun bağlamında alınan silah ve benzeri araçların teslimine ilişkin önleyici tedbir yönünden TCK’da öngörülen “silah” tanımının dikkate alınması halinde, söz konusu tedbirin uygulanması fiilen olanaksız hale gelir. Zira böyle bir durumda şiddet uygulayan kişinin savunma yahut saldırıda kullanması muhtemel her eşyaya el konulması nicelik itibariyle mümkün değildir (**Tıǧlı**, s. 524).

²⁶¹ **Ruhi**, s. 541; **Karakaya**, s. 47; **Köseoğlu**, s. 331; **Tıǧlı**, s. 524. Nitekim bulundurulması ve taşınması suç teşkil eden silah ve benzeri araçlar yönünden önleyici tedbir kararı aranmaksızın, 6136 sayılı Kanun’un hükümleri çerçevesinde el koyulacaktır.

gelir²⁶². Nitekim tedbir kararının süresi dolduğu takdirde, şayet yeniden silahın teslimine ilişkin yeniden bir tedbir kararı verilmemiş ve başka bir suçun işlenmesinde de kullanılmamış ise, şiddet uygulayan kişiye geri verilecektir²⁶³.

Silah teslimine dair önleyici tedbire karar verildiğinde, tedbir kararına rağmen silahın teslim edilmemesi, bu önleyici tedbirin ihlâli anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, bu önleyici tedbir, silahın kolluk görevlilerine teslimi ve tedbir süresince muhafaza edilmesi şeklinde iki aşamadan oluşur ve şiddet uygulayanın bu iki aşamadan herhangi birini ihlâl etmesi, tedbir kararının ihlâli niteliğindedir. Nitekim örneğin, 6 ay olarak kararda öngörülen tedbir süresinin sonunda silah ve benzeri araçların kolluğa teslim edilmesi, tedbir karardan beklenen amaca uygun olmayacaktır. Bu nedenle tedbir kararında, tedbir süresi için öngörülen uzun süre dışında, ayrıca silahın adli emanete teslim edilmesi için de somut olaya uygun ve tedbirin amacını ortadan kaldırmayacak nitelikte kısa bir sürenin daha belirlenmesi ve verilmesi gerekmektedir²⁶⁴. Bu durumda, hâkim tarafından belirlenen kısa ve makul süre içerisinde silahın kolluğa teslim edilmemesi de bu tedbirin ihlâli anlamına gelecektir. Nitekim söz konusu tedbir, tedbir kararı süresince silahın kolluk tarafından geçici suretle muhafaza altına alınması suretiyle yerine getirilebilecektir²⁶⁵.

²⁶² **Ruhi**, s. 541; **Badur**, s. 87; **Günay**, s. 668; **Özel / Tatar**, s. 69.

²⁶³ **Günay**, s. 668.

²⁶⁴ **Bölükbaşı**, s. 145; **Erdem**, s. 64; **Ayan**, s. 329; **Balo, Yusuf Solmaz**: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanması”, Aile ve Toplum, C: 2, S:6, Ekim-Aralık 2003, s. 29 (s. 23-33). Şiddetin ivedi bir şekilde önlenmesi için, silahın teslim edilmesi noktasında şiddet uygulayana süre verilmemesi ve tedbir kararının derhal uygulanması gerektiği hususunda bkz. **Tıgılı**, s. 522.

²⁶⁵ **Akcaal**, s. 211.

i. Kamu Görevi Nedeniyle Kullanılan Silahların Kolluğa Teslim Edilmesi

Hâkim, şiddet uygulayanın, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik önleyici tedbir kararı alabilir²⁶⁶. Kamu görevlisi olmayan şiddet uygulayana ait silahların teslimine ilişkin yapılan açıklamalar bu tedbir yönünden de geçerlidir. Uygulama Yönetmeliği'nin 26. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kolluk amirince teslim alınacak silah ve benzeri araçlar, tedbir süresinin sonu gelmediği yahut tedbirin değiştirildiğine veya kaldırıldığına ilişkin yeni bir karar verilmediği sürece muhafaza edilecek ve iade edilmeyecektir. Kamu görevlisi sıfatını haiz şiddet uygulayanın nezdinde bulunan silahların teslim alınması ve iadesi işlemleri, Uygulama Yönetmeliği'nin 26. maddesinin 3. fıkrası uyarınca kurum amiri, şiddet uygulayan ile bir adet tanık tarafından imza altına alınan tutanak tutularak icra edilecektir.

j. Alkol Veya Uyuşturucu Ya Da Uyarıcı Madde Kullanmama Ve Bağımlılık Halinde Şiddet Uygulayanın Muayene Ve Tedavi Edilmesi

6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "h" bendinde ise birden fazla önleyici tedbire karar verilmiş olup²⁶⁷, hâkim, şiddet uygulayanın, şiddet mağdurunun bulunduğu yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisindeyken şiddet mağduruna ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının

²⁶⁶ 4320 sayılı Kanun'da kamu görevi nedeniyle kullanılan silahların teslimine dair açık düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak bu Kanun döneminde, kişilerin bağlı oldukları sicil amirlerine bildirim yapılmak suretiyle koruma kararının yerine getirilebileceği doktrinde bazı yazarlar tarafından ileri sürülebilmekteydi (Uçar, s. 158; Badur, s. 87). Bir kısım yazarlar tarafından ise, şiddet uygulayanın polis veya jandarma gibi mesleklere mensup kişilerden olması halinde, silahın teslim edilmesi, şiddeti önleme amacı dışında bazı amaçlanmayan sonuçları doğurabileceği öne sürülerek, bu kişiler yönünden silahın teslimine dair tedbire karar verilmemesi ve diğer tedbirlerle yetinilmesi gerektiği de ileri sürülmüştür (Ayan, s. 329).

²⁶⁷ Günay, s. 669.

olması hâlinde ise, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik önleyici tedbir kararı alabilir²⁶⁸. Bu tedbire karar verilebilmesi için, şiddet uygulayanın alkol ve uyuşturucu kullanımının, şiddet eyleminin meydana gelmesinde etkili olması gerekmektedir²⁶⁹. Dolayısıyla bu tedbirle amaçlanan, alkol ve uyuşturucu kullanımının yasaklanması değil, bu maddeleri kullanmak suretiyle meydana gelecek şiddet eylemlerinin önüne geçebilmektir²⁷⁰. Nitekim bu maddeler, kişinin muhakeme yeteneği ile dürtü kontrolünü zayıflattığından, şiddet eğilimini ve suç potansiyelini artırıcı etkiye sahip olup²⁷¹, önleyici tedbirle de genel anlamda şiddet uygulayanın alkol ve uyuşturucu madde alması değil, bu maddeler etkisindeyken şiddet mağdurunun yakınında bulunması yasaklanmaktadır. Dolayısıyla şiddet uygulayan bu maddeleri kullanmayı sürekli bir alışkanlık haline getirmemiş olsun ya da olmasın²⁷², şayet bu maddelerin kullanımı şiddet eylemini tetiklemiş ise, bu tedbire karar verilebilmesi mümkündür.

Bu önleyici tedbire karar verilebilmesi yahut bu tedbirin ihlâl edilmiş sayılması için, şiddet uygulayanın mağdura fiziksel şiddette bulunmasına gerek yoktur. Şiddet uygulayanın alkol veya uyuşturucu madde etkisindeyken şiddet mağdurunun konutuna veya işyerine gelmesi yahut şiddet mağdurunun konutunun bulunduğu sokakta bağırması, mağdura hakaret ve tehdit

²⁶⁸ Alkol yahut uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi sağlama önleyici tedbiri, 5636 sayılı Kanun'la değişik 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının "e" bendinde de *"alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmeme veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmama"* şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

²⁶⁹ **Erdem**, s. 65; **Ayan**, s. 330.

²⁷⁰ **Akcaal**, s. 212; **Tıgılı**, s. 525; **Erdem**, s. 65.

²⁷¹ **Öztürk**, s. 17; **Tıgılı**, s. 525; **Hacıoğlu**, s. 44.

²⁷² **Tıgılı**, s. 526. Bu önleyici tedbire karar verilebilmesi için, alkol ve uyuşturucu kullanımının bir defa olmasının yeterli olmadığı, şiddet uygulayanın bu davranışları alışkanlık haline getirmesi gerektiği yönünde bkz. **Uçar**, s. 159; **Biçkin**, s. 1455.

içerikli sözler söylemesi, küçük düşürücü sözler söylemesi, bu tedbire karar verilebilmesi yahut bu tedbirin ihlâl edilmiş sayılması için yeterlidir²⁷³.

Şayet herhangi bir alkol ve uyuşturucu bağımlılığı söz konusu değilse, muayene ve tedavi sağlanmasına ilişkin tedbir kararı verilmesine gerek olmayıp, şiddet uygulayanın, şiddet mağdurunun bulunduğu yerlerde alkol, uyuşturucu yahut uyarıcı madde kullanmamasına ve bu maddelerin etkisindeyken şiddet mağduruna veya mağdurun bulunduğu yere yaklaşmamasına karar vermesi yeterlidir. Şiddet mağdurunun bulunduğu yerde alkol ve uyuşturucu madde kullanılmaması ile bu maddeler etkisindeyken şiddet mağduruna yaklaşılmaması tedbirleri birbirini tamamlayıcı nitelikte olup, beklenen amacın hasıl olması için bu iki tedbire birlikte karar verilmesinde fayda bulunmaktadır. Ancak 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "c" bendinde düzenlenen şiddet mağduruna ve mağdurun bulunduğu konut, okul ve iş yerine yaklaşılmaması tedbirine karar verildiği takdirde, alkollü olsun ya da olmasın, şiddet uygulayan kişinin, mağdura yaklaşması yasaklandığından, bu önleyici tedbirin alınmasında hukuki yarar bulunmamaktadır²⁷⁴.

Şiddet uygulayanın alkol veya uyuşturucu madde bağımlısı olduğunun anlaşılması halinde ise, şiddet mağduruna alkollü veya uyuşturucu madde etkisinde yahut herhangi bir madde etkisinde bulunmaksızın yaklaşmama tedbirine karar verilmiş olsa dahi, şiddet uygulayanın hastane ve benzeri kurumlarda muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilecektir²⁷⁵. Hatta kanımca, alkol yahut uyuşturucu madde kullanımı ile kullanan kişinin şiddet potansiyeli arasındaki yakın ilişki bulunduğundan, alkol yahut uyuşturucu madde kullanımı, şiddet eylemini etkilemese dahi, şiddeti önleyici etkisi gözetilerek şiddet

²⁷³ Bölükbaşı, s. 146; Biçkin, s. 1455; Ayan, s. 330; Hacıoğlu, s. 44.

²⁷⁴ Erdem, s. 65; Tıgılı, s. 526.

²⁷⁵ Bölükbaşı, s. 146.

uygulayanın muayene ve tedavi edilmesine karar verilmelidir. Uygulama Yönetmeliği'nin 27. maddesinin 2. fıkrası gereğince, şiddet uygulayanın muayene ve tedavi görmesine karar verildiği takdirde, şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilecektir. ŞÖNİM, bu kararı icra ederken, olayın niteliğine göre kolluktan da yardım isteyebilecektir. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "ı" bendinde öngörülen muayene ve tedavi tedbirinden farklı olarak, bu önleyici tedbirde, sağlık kurumuna başvuru, şiddet uygulayanın takdirine bırakılmamış olup, bu hususta muvafakati bulunmasa dahi, kanımca kolluk zoruyla şiddet uygulayan tedavi görmek üzere sağlık kuruluşuna götürülecektir. Nitekim 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "ı" bendinde öngörülen muayene ve tedavi tedbirinde, sağlık kuruluşuna şiddet uygulayanın başvurmasına karar verileceği düzenlenmişken, bu önleyici tedbirin kanuni lafzında ise, şiddet uygulayanın başvurusundan bahsedilmemiştir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 27. maddesinin 3. fıkrasına göre, rızası bulunmasa dahi şiddet uygulayanın alkol ve uyuşturucuya ilişkin sağlık kuruluşunda tedavi olmayı kabul etmemesi durumunda ise durum tutanakla tespit edilecek ve derhal Cumhuriyet başsavcılığı ile ŞÖNİM'e bildirilecektir. Alkol veya uyuşturucu madde kullanımı nedeniyle şiddet uygulayanın muayene veya tedavisine karar verildiği takdirde, genel sağlık sigortasıyla karşılanamayan rehabilitasyon hizmetlerine ve bu kapsamda verilmesi gereken sağlık hizmetlerine ilişkin giderler Uygulama Yönetmeliği'nin 27. maddesinin 4. fıkrası ve 44. maddesinin 3. fıkrası gereğince Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanacaktır.

k. Şiddet Uygulayanın Bir Sağlık Kuruluşunda Muayene ve Tedavi Edilmesi

Hâkim, şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik

olarak önleyici tedbir kararı alabilir²⁷⁶. 6284 sayılı Kanun 5. maddesinin 1. fıkrasının “h” bendinde düzenlenen muayene ve tedavi önleyici tedbirinden farklı olarak, bu önleyici tedbirle şiddet uygulayanın şiddet eylemlerine sebep olan herhangi bir bedensel, ruhsal veya psikolojik rahatsızlıklarının bulunup bulunmadığının tespiti ile şayet varsa kişinin tedavisi sağlanmak suretiyle şiddet eylemlerinin kalıcı şekilde önüne geçilmesi amaçlanmaktadır²⁷⁷. Örneğin, şiddet uygulayanın sinirlilik, kişilik bozukluğu, öfke nöbeti yahut fobi gibi rahatsızlıkları dolayısıyla şiddet eylemi meydana geliyorsa, bu önleyici tedbire karar verilebilecektir²⁷⁸.

Silah ve benzeri araçların kolluğa teslim edilmesi önleyici tedbirinde de olduğu üzere, şiddet uygulayanın rahatsızlığı nedeniyle tedavi ve muayene edilmesi şeklindeki önleyici tedbire karar verildiğinde, şiddet uygulayanın sağlık kuruluşuna başvurması için uzun nitelikteki tedbir süresi haricinde, somut olaya uygun ve makul kısa bir sürenin daha belirlenmesi ve tedbir kararında gösterilmesi gerekmektedir. Zira rahatsızlık nedeniyle tedavi görmek üzere sağlık kuruluna yapılacak başvuru, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı nedeniyle tedavi ve muayene tedbirinden farklı olarak, şiddet uygulayanın inisiyatifine bağlı tutulduğundan, şiddet uygulayanın tedbir süresinin sonunda sağlık kuruluşuna başvurması, tedbirden beklenen amacın gerçekleşmesini engelleyecektir. Keza bu önleyici tedbir, şiddet uygulayanın sağlık kuruluşuna başvurması ve tedavi görmesi şeklinde iki aşamadan oluşur ve şiddet uygulayanın bu iki aşamadan herhangi birini ihlâl etmesi, başka bir deyişle sağlık kuruluşuna başvurmaması yahut başvurmakla birlikte sonradan muayene yahut tedaviyi reddetmesi tedbir kararının ihlâli niteliğindedir. Bu nedenle tedbir kararında, tedbirin geçerli

²⁷⁶ Bu önleyici tedbir, 4320 sayılı Kanun’un ilk halinde düzenlenmemiş olup, 2007 yılında 5636 sayılı Kanun’la yapılan değişiklik sonucunda getirilerek “şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması” şeklinde ifade edilmek suretiyle düzenlenmişti.

²⁷⁷ **Günay**, s. 669; **Bölükbaşı**, s. 147.

²⁷⁸ **Karakaya**, s. 48; **Erdem**, s. 66.

olacağı süre dışında, ayrıca şiddet uygulayanın başvurması için de somut olaya uygun ve tedbirin amacını ortadan kaldırmayacak nitelikte kısa bir sürenin daha belirlenmesi ve verilmesi gerekmektedir²⁷⁹.

Uygulama Yönetmeliği'nin 28. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, şiddet uygulayan kişinin muayene ve tedavi edilmesine karar verildiği takdirde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması gerekmektedir. Uygulama Yönetmeliği'nin 28. maddesinin 3. fıkrası gereğince, şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilerek tedavisi yapılacaktır. Şiddet uygulayanın tedavi gördüğü kurum veya kuruluş, kişinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediğini ve yapılan işlemin sonucunu, ŞÖNİM'e bildirecektir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 28. maddesinin 4. fıkrasına göre, hakkında muayene ve tedavi tedbirine karar verilen kişinin, tedbir kararına rağmen, tedaviyi reddettiği takdirde, söz konusu durum tutanakla tespit edilecek ve derhal ŞÖNİM'e ve Cumhuriyet başsavcılığına bildirilecektir. Şiddet uygulayanın muayene veya tedavisine karar verildiği takdirde, genel sağlık sigortasıyla karşılanamayan rehabilitasyon hizmetlerine ve bu kapsamda verilmesi gereken sağlık hizmetlerine ilişkin giderler Uygulama Yönetmeliği'nin 27. maddesinin 4. fıkrası ve 44. maddesinin 3. fıkrası gereğince Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanacaktır.

1. Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi

6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, şiddet uygulayan kişi, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişiyse 4721 sayılı TMK hükümlerine

²⁷⁹ Doğan, Kadına Yönelik Şiddet, s. 435.

göre nafakaya hükmedilmemiş olması şartıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir²⁸⁰. Zira ekonomik şiddete maruz kalan mağdur yönünden şiddetin önlenmesi ancak tedbir nafakasına hükmedilmesi ile mümkün olabilmektedir²⁸¹. Dolayısıyla tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için, şiddet uygulayan hakkında, mutlaka müşterek konuttan uzaklaştırma tedbirine yahut başka bir tedbire karar verilmesi gerekmektedir²⁸². Başka bir deyişle 6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbir nafakası, diğer tedbirlerle birlikte gündeme gelen ikincil nitelikte bir tedbir olmayıp, şayet eşler bir arada yaşamaya devam etseler ve boşanma aşamasında olmasalar dahi, şiddet eylemlerinin önlenmesi salt tedbir nafakası ile mümkün ise ve koşulları da oluşmuş ise,

²⁸⁰ Tedbir nafakasına hükmedilmesi, 5636 sayılı Kanun'la değişik 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 4. fıkrasında "Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir" şeklinde düzenlenmiştir.

²⁸¹ **Badur, Emel:** "Kadının Şiddet Nedeniyle Uğradığı Zararların Tazmini ve Nafaka" (Nafaka), Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 3, S:1, Nisan 2018, s. 22. Ekonomik şiddetin, evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden ibaret olduğu gözetilerek, resmi evlilik bağı bulunan şiddet mağdurunun TMK'nun 196. maddesinin 2. fıkrası uyarınca da ekonomik şiddet uygulayan eşten parasal katkı talebinde bulunabileceği, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbir nafakasının ise TMK'nun 196. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen parasal katkı isteminden farklı olarak resmi evlilik bağı bulunmayan kişileri de kapsadığı hakkında bkz. **Saraçoğlu, Simge:** "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa Kapsamında Tedbir Nafakasına Hükmedilmesinin Koşulları", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 15, S: 2, Temmuz - Ağustos 2016, s. 494.

²⁸² **Erdem,** s. 74; **Ayan,** s. 331. Tedbir nafakasına karar verilebilmesi için, müşterek hayatın geçici şekilde sona ermesi ve bu bağlamda sadece şiddet uygulayan kişinin ortak konuttan uzaklaştırılması ve ortak konutun mağdura özgülenmesi halinde verilmesi gerektiği hakkında bkz. **Köseoğlu,** s. 331; **Uçar,** s. 159; **Güven,** s. 26; **Tıgılı,** s. 528; **Uluğ, İlknur:** "Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Aile İçi Şiddetin Önlenmesi", Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Eylül 2005, S. 6, s. 379 (367-382).

salt tedbir nafakasına karar verilmesi ile yetinilebileceği gibi, şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılması gibi diğer önleyici tedbirlerin yanında mağdurun ekonomik durumunun korunması amacıyla da tedbir nafakasına hükmolunabilir²⁸³.

6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrası kapsamında sınırlı sayıda olmayan önleyici tedbirler arasında sayılmamış ise de, bu Kanun'a göre verilen tedbir nafakasının bir önleyici tedbir olduğu hususunda duraksama bulunmamaktadır. Zira tedbir nafakası ile birlikte, şiddet mağduruna sağlanacak ekonomik özgürlük sayesinde, mağdurun ekonomik şiddet mahiyetindeki davranışlardan korunması sağlanabileceği gibi, ayrıca şiddet uygulayan hakkında da bir yükümlülük getirilmektedir. Dolayısıyla tedbir nafakasının bir önleyici tedbir olması dolayısıyla, önleyici tedbirlerin tabi olduğu düzenlemeler tedbir nafakası hakkında da gündeme gelmelidir²⁸⁴.

Tedbir nafakasına karar verilebilmesi için, öncelikle şiddet uygulayanın, şiddet mağdurunun yahut ailenin geçiminden sorumlu olması yahut katkıda bulunuyor olması gereklidir²⁸⁵. Ancak kanımca şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun evli olması gerekli

²⁸³ **Badur**, Nafaka, s. 24; **Saraçoğlu**, s. 494.

²⁸⁴ **Badur**, Nafaka, s. 22; **Köseoğlu**, s. 332. Mülga 4320 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasının, Kanun'da sayılan tedbirlerin yerine verilemeyeceği, tedbir nafakasına ancak aile içi şiddetin durdurulması için alınacak tedbir nedeniyle şiddet mağdurunun daha da mağdur olmaması için hükmedileceği, dolayısıyla tedbir nafakasının ödenmemesi halinde suç oluşmayacağı yönünde bkz. **Uğur**, Gayriresmi Evlilikler, s. 166-167; **Tıghı**, s. 529. Nitekim mülga 4320 sayılı Kanun'un yürürlükte bulunduğu dönemde Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 09.07.2003 tarihli, 2002/23300 E., 2003/5907 K. sayılı kararı da şu şekildedir: "4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna göre hükmedilen tedbir nafakası, aynı Kanun'un 1. maddesinde açıklanan aile içi şiddetten mağdur olan aile bireylerini koruyucu yasal tedbirlerden sayılamayacağından yerel Cumhuriyet savcısının temyiz itirazlarının reddi ile, sonucu itibari ile doğru bulunan beraat hükmünün onanmasına", (**Uğur**, Gayriresmi Evlilikler, s. 167, dn. 40).

²⁸⁵ **Bölükbaşı**, s. 155; **Ceylan**, 6284 Sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler, s. 23.

olmayıp, dini nikahlı kimseler yahut fiili birliktelik yaşayan kimseler yönünden de tedbir nafakası gündeme gelebilmelidir²⁸⁶. Nitekim 6284 sayılı Kanun'un kişi itibariyle kapsamının belirlenmesi yönünden "aile bireyi" kavramının kapsamı belirlenmediği gibi²⁸⁷, aile içi şiddet kavramı yerine ev içi şiddet kavramına yer verilmiş olması ve Kanun'un korumasından faydalanmak için resmi nikahın aranmaması karşısında, 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için şiddet uygulayan ile şiddet mağduru arasında resmi evlilik koşulunun aranmaması gerekmektedir. Bu bağlamda şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında yasal veya biyolojik aile bağlarına bakılmaksızın geniş anlamda aile ilişkisinin bulunması gerekli ve yeterlidir²⁸⁸. Keza 6284 sayılı Kanun'da da bu hususta herhangi bir koşul belirtilmemiş olup, yalnızca şiddet uygulayan şahsın, aynı zamanda ailenin geçimini sağlaması veya katkıda bulunması koşullarına değinilmekle yetinilmiştir. Dolayısıyla geçimi şiddet uygulayan tarafından sağlanmak yahut şiddet uygulayan tarafından katkıda bulunulmak koşuluyla eş dışındaki diğer şiddet mağduru aile bireyleri lehine de 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına hükmedilebilir²⁸⁹.

6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakası kararının alınabilmesi için, ikinci koşul, şiddet mağdurunun ekonomik durumunun nafakayı gerektirmesidir. Bu bağlamda şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun yaşam düzeyleri ile sosyal ve ekonomik durumlarının titiz bir

²⁸⁶ **Badur**, Nafaka, s. 23; **Saraçoğlu**, s. 492; **Ceylan**, 6284 sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler, s. 24. Doktrinde tedbir nafakasına karar verilebilmesi için, şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun evli olması gerektiği hakkında bkz. **Bölükbaşı**, s. 155.

²⁸⁷ 6284 sayılı Kanun'da herhangi bir düzenleme yapılmamış ise de, aile kavramının kapsamının belirlenmesinde, İstanbul Sözleşmesi'nin Açıklayıcı Raporu'nun 40. paragrafında aile içi şiddet kavramına dair açıklamalarda kullanılan "biyolojik veya yasal aile bağlarına bakılmaksızın aile üyeleri veya aile içi birimler" ifadesinin gözetilmesi gerekmektedir (**Badur**, Nafaka, s. 23).

²⁸⁸ **Badur**, Nafaka, s. 23; **Saraçoğlu**, s. 493.

²⁸⁹ **Erdem**, s. 74; **Tıgılı**, s. 528.

şekilde değerlendirilmesi ve şiddet mağdurunun yaşam düzeyi ile şiddet uygulayanın ödeme gücü arasındaki dengenin bozulmamasına dikkat edilmelidir²⁹⁰. Nitekim nafaka tutarı belirlenirken, şiddet uygulayanın ödeme gücünü aşan bir tedbir nafakası tutarına hükmedilmesi halinde, aile birliği açısından telafisi mümkün olmayan ciddi zararların doğma ihtimali de gözetilmelidir.

TMK’da öngörülen bazı nafaka ve eşlerin birbirine yapacağı parasal katkıya ilişkin tedbirlerin koşulları ile 6284 sayılı Kanun’da düzenlenen tedbir nafakasının koşulları benzeştiğinden aynı kişi lehine daha önce TMK hükümleri çerçevesinde tedbir nafakasına yahut parasal katkı mahiyetinde tedbirlere karar verilmiş olabilir. Bu nedenle 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için, daha önce TMK hükümleri çerçevesinde şiddet mağduru lehine nafakaya hükmedilmemiş olması da gerekmektedir; aksi halde şiddet mağduruna mükerrer nafaka ödenmesine karar verilmiş olur. Ancak aile bireylerinden biri lehine TMK hükümleri çerçevesinde tedbir nafakasına karar verilmiş olması, başka bir şiddet mağduru aile bireyi lehine 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına hükmedilmesine engel olmayacaktır. Örneğin, boşanma davası kapsamında eş lehine TMK uyarınca tedbir nafakasına karar verilmiş olmasına rağmen, ekonomik şiddete maruz kalan müşterek çocuk lehine 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına karar verilebilecektir.

6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için, şiddet mağdurunun talepte bulunması aranmamaktadır. Şayet koşulları oluşmuş ise, mahkemece resen de tedbir nafakasına karar verilebilecektir. Uygulama Yönetmeliği’nin 43. maddesinin 1. ve 3. fıkraları gereğince, nafakaya karar verildiği takdirde, nafaka alacaklısının yahut borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne tedbir kararının bir sureti resen gönderilecektir. Nafaka ödemesine karar verilen şiddet uygulayanın Sosyal Güvenlik Kurumuna tâbi olarak çalışması

²⁹⁰ Bölükbaşı, s. 156; Günay, s. 671; Köseoğlu, s. 331, dn. 20; Saraçoğlu, s. 493; Tıgılı, s. 528.

halinde, mağdurun başvurusu aranmaksızın tedbir nafakası, icra müdürlüğünce, şiddet uygulayan kişinin aylık, maaş veya ücretinden tahsil edilecektir²⁹¹. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir nafakasına karar verildikten sonra, tedbir nafakasına ilişkin infaz işlemleri de icra müdürlüğü tarafından talep üzerine değil, resen yürütülecektir. Ancak şiddet uygulayanın sigortalı bir işte çalışmaması halinde nafakanın infaz işlemleri yönünden icra müdürlüğünün resen takip başlatıp başlatmayacağı hususu ise Kanun'da ve Yönetmelik'te belirsizdir. Böyle bir durumda, 6284 sayılı Kanun tarafından icra müdürlüğüne resen tahsil yetkisi tanındığı için, icra müdürlüğünün resen haciz işlemlerini uygulayarak nafakayı tasil etmesi gerekmektedir²⁹².

6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir nafakası, TMK'nun 169. maddesi gereğince boşanma ve ayrılık davasında gündeme gelen tedbir nafakasından farklı mahiyette olan özel bir nafaka türüdür²⁹³. Nitekim TMK uyarınca verilen ve boşanma veya ayrılık davası devam ettiği sürece bir eşin diğer eşe yapacağı yardımı ifade eden tedbir nafakasından²⁹⁴ farklı olarak, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için herhangi bir boşanma veya ayrılık davasının açılmış olması gerekmemektedir. Her ne kadar iki tedbir nafakasının amacı özünde eşlerin evlilik birliğine katkı sağlaması olsa da, TMK uyarınca verilen tedbir nafakası boşanma davası kesinleşene kadar devam etmekteyken, 6284 sayılı Kanun uyarınca

²⁹¹ Tıpkı 2330 sayılı Kanun'da da düzenlendiği gibi, mağdur eş tarafından nafakanın tahsili ile takibindeki zorluk göz önünde bulundurularak, devlet oluşturulacak bir fondan nafakanın doğrudan şiddet mağdurlarına ödenerek, akabinde şiddet uygulayandan geri alınması şeklinde bir düzenlemenin daha yerinde olacağına ilişkin bkz.

Karınca, 5636 Sayılı Kanun, s. 120.

²⁹² **Günay**, s. 680.

²⁹³ 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir nafakasının, 4721 sayılı TMK lafzına göre bir nafaka türü olmayıp, bir parasal katkı olduğu hakkında detaylı bilgi için bkz. **Bölükbaşı**, s. 155.

²⁹⁴ **Dural / Ögüz / Gümüş**, s. 128.

verilen tedbir nafakası ise, diğer önleyici tedbirler gibi ilk defasında en fazla altı ay boyunca devam eder. Yine yukarıda açıklandığı üzere, TMK’da düzenlenen tedbir nafakasına, evlilik birliği devam ettiği sürece karar verilebilirken, 6284 sayılı Kanun’da düzenlenen tedbir nafakasına taraflar arasında evlilik bağı bulunmasa dahi karar verilebilir²⁹⁵. TMK uyarınca verilen tedbir nafakasının ödenmemesi halinde 2004 sayılı İİK’da öngörülen infaz usulü gündeme gelirken, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir nafakasının ödenmemesi halinde ise şiddet mağduru İİK hükümleri dairesinde nafaka alacağını tahsil edebileceği gibi²⁹⁶, resen icra müdürlüğü tarafından da tedbir nafakası tahsil edilebilecektir. Son olarak, TMK uyarınca verilen tedbir nafakasının ödenmemesi halinde ve diğer koşulları mevcutsa İİK’nun 344. maddesinde düzenlenen nafaka borcunun ödenmemesine ilişkin icrai suç gündeme gelirken, 6284 sayılı Kanun uyarınca hükmolunan tedbir nafakasının ödenmemesi halinde Kanun’un 13. maddesinin 1.fikrasında düzenlenen zorlama hapsi uygulama alanı bulacaktır.

TMK’nun sistematığında, evlilik birliğinin korunmasına yönelik kimi tedbirlere yer verilmiş olup, evlilik birliğinin devamında alınacak tedbirler TMK’nun 196. maddesinde düzenlenmişken, müşterek yaşama ara verilmesi halinde alınacak tedbirler ise TMK’nun 197. maddesinde öngörülmüştür. 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir nafakası, TMK’nun 196. maddesi ile 197. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen ve doktrinde bakım nafakası olarak²⁹⁷ isimlendirilen parasal katkıyla benzer mahiyette olsa da, kapsam itibarıyla bakım nafakası daha geniştir. Nitekim TMK’nun 196. maddesi ile 197. maddesinin 2. fıkrası uyarınca bakım nafakasına karar verilebilmesi için, eşler arasında resmi evlilik bağının bulunması gerekmektedir. Çünkü TMK’nun 196. maddesi ve 197. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen bakım nafakası, evlilik birliğinin korunması için öngörülen tedbirlerden olup, evlilik birliği ise

²⁹⁵ **Badur**, Nafaka, s. 24.

²⁹⁶ **Ruhi**, s. 542.

²⁹⁷ **Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru**: “Evlilik Birliğinin Korunması”, TBB Dergisi, Y: 2015, S: 120, s. 433 (423-464).

resmî nikah ile başlamaktadır²⁹⁸. 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için ise şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında resmî evlilik bağı bulunması şart değildir²⁹⁹. O halde, resmî evlilik bağı bulunmayan kişiler arasında meydana gelen ekonomik şiddet eylemi karşısında yalnızca 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir nafakasının gündeme gelebileceği hususunda duraksama bulunmamaktadır. Ancak resmî nikahlı kişiler arasında evlilik birliği devam ederken yahut şiddet eylemi nedeniyle şiddet uygulayan eşin müşterek konuttan uzaklaştırılması gibi bir sebeple müşterek yaşama ara verilmesi halinde TMK'ya göre bakım nafakası için ayrı dava açılabileceği gibi 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir nafakası isteminde de bulunulabilir. Başka bir deyişle şiddet uygulayan ile şiddet mağduru arasında resmî nikah bağı bulunması halinde, 6284 sayılı Kanun'un tedbir nafakasına ilişkin hükümleri ile TMK'nun 196. maddesi ve 197. maddesinin 2. fıkrası birbiriyle yarışacaktır. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki, TMK uyarınca açılan parasal katkı istemine ilişkin davaların uzun sürmesi dolayısıyla³⁰⁰ ve 6284 sayılı Kanun uyarınca duruşma açılmaksızın tarafların ekonomik durum araştırmaları yapılarak daha ivedi ve seri şekilde, yaklaşık ispat ilkeleri çerçevesinde³⁰¹ mağdurun talebi bulunmasa dahi resen karar verme imkânı bulunduğundan, şiddet mağdurunun 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir nafakası isteminde bulunması daha yararına olacaktır. O halde, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir nafakası, resmî evlilik bağına bağlı olmadığından, daha ivedi ve seri bir yargılama sonucu karar verildiğinden ve TMK'na göre parasal katkı yahut nafaka talep edebilme koşullarının sağlanmadığı hallerde de gündeme geldiğinden, daha geniş ve ivedi bir koruma sağlamaktadır.

²⁹⁸ Kılıçoğlu Yılmaz, s. 424.

²⁹⁹ Saraçoğlu, s. 494.

³⁰⁰ Kılıçoğlu Yılmaz, s. 435.

³⁰¹ Saraçoğlu, s. 495.

m. Çocuk Koruma Kanunu’nda Düzenlenen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Alınması

6284 sayılı Kanun’un 5. maddesinin 3. fıkrasında, önleyici ve koruyucu tedbirlerin yanı sıra hâkimin, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirleri de alabileceği ifade edilmiştir. Atıf yapılan Çocuk Koruma Kanunu’nun 1. maddesinde, Kanun’un amacı, *“korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemek”* şeklinde ifade edilmiştir. Aynı Kanun’un 2. maddesinde ise Kanun’un kapsamı belirlenmiş olup, korunmaya muhtaç çocuklar ile suça sürüklenen çocukların Kanun’un kapsamında bulundukları ifade edilmiştir. “Çocuk” ifadesi, Çocuk Koruma Kanunu’nun 3. maddesinin 1. fıkrasının “a” bendinde “daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi” şeklinde tanımlandıktan sonra, Kanun kapsamında kalan “korunma ihtiyacı olan çocuk” kavramı, “bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk” şeklinde, “suça sürüklenen çocuk” kavramı ise “kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk” şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla Çocuk Koruma Kanunu’nda düzenlenen tedbirler, kural olarak şiddet mağduru olan çocuklar hakkında söz konusu olabileceği gibi, kanımca kıyasen somut olayın niteliğine uyduğu sürece şiddete uğrayan eş veya diğer aile bireyleri hakkında da uygulanması mümkündür³⁰².

Çocuk Koruma Kanunu’na göre destekleyici tedbirler, çocuğun kendi aile ortamında bırakılması suretiyle ihtiyaç duyulan hizmetlerin verilmesine yönelikken; koruyucu tedbirler

³⁰² Çocuk Koruma Kanunu’nda düzenlenen tedbirlerin şiddet mağduru çocuklar hakkında alınabileceğine ilişkin olarak bkz. **Kahveci**, s. 459.

ise çocuğun, kendi aile ortamında bırakılmasının sakıncalı olduğu hallerde, ailesinin yanından alınarak bir sosyal hizmet kuruluşuna veya koruyucu aileye yerleştirilmesi halinde söz konusu olan tedbirlerdir³⁰³. Şiddet eylemi karşısında aile mahkemesi hâkiminin, Çocuk Koruma Kanunu'nun 5. maddesine göre alabileceği koruyucu ve destekleyici tedbirler, danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınabilecek tedbirlerden ibaret olup, sayılan bu tedbirler de sınırlı sayıda değildir³⁰⁴. Bunlardan, danışmanlık tedbiri, *“çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda, çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeyi”*; eğitim tedbiri, *“çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamının sağlanması ile iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesini”*; bakım tedbiri, *“çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesini”*; sağlık tedbiri, *“çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonunun sağlanması ile bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasını”*; barınma tedbiri ise, *“barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamayı”* ifade etmektedir.

Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenen tedbirler, nitelikleri itibariyle birer önleyici değil koruyucu tedbirdir. Nitekim şiddet uygulayan hakkında herhangi bir yükümlülük getirmeyen, şiddet mağduru hakkında uygulanan ve mağdurun şiddet eyleminden korunması

³⁰³ **Topaloğlu, Mahir:** “Çocuk Koruma Kanunundaki Tedbirler Sorunu”, Terazi Hukuk Dergisi, C: 2, S:12, Ağustos 2007, s. 75.

³⁰⁴ **Gençcan, Ömer Uğur:** “Çocuğun Çocuk Koruma Kanunu'na Göre Korunması”, Terazi Hukuk Dergisi, C: 9, S:100, Aralık 2014, s. 491 (486-498); **Topaloğlu,** s. 80.

amacına hizmet eden tedbirlerdir. Dolayısıyla Çocuk Koruma Kanunu'na 6284 sayılı Kanun'un önleyici tedbirlere dair 5. maddesi kapsamında atıf yapılması kanun yapma tekniğine uygun olmamıştır³⁰⁵. Çocuk Koruma Kanunu'nun 7. maddesinin 1. fıkrası gereğince koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yalnızca hâkim tarafından alınabileceği hususu da göz önünde bulundurulduğunda, Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenen tedbirlere, 6284 sayılı Kanun'un hâkim tarafından alınabilecek koruyucu tedbirlerin öngörüldüğü 4. maddesi kapsamında atıf yapılması kanımca daha yerinde olurdu.

n. TMK'nun Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulması Hususlarında Karar Verilmesi

Hâkim, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesi 3. fıkrası gereğince, önleyici tedbirler haricinde veyahut bu tedbirlerin yanında, TMK'da düzenlenen velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir. Dolayısıyla TMK hükümleri dairesinde ancak ilgililerin talebi üzerine dava yoluyla ileri sürülebildiği takdirde gündeme gelen velayet, kayyım, nafaka ve şahsî ilişki kurulmasına dair düzenlemeler hakkında, şiddet eylemi söz konusu olduğunda, 6284 sayılı Kanun'un açık atfı dolayısıyla, hâkim tarafından resen karar verilebilecektir. Kaldı ki, TMK'da öngörülen velayet, kayyım, nafaka ve şahsî ilişki kurulmasına dair düzenlemeler, dini nikahlı kişiler yönünden uygulanamamakta olup, şayet dini nikahlı kişiler arasında şiddet eylemi meydana geldiğinde, TMK'daki atıf yapılan düzenlemelere de somut olaya uygun düştüğü ölçüde ihtiyaç duyulduğu takdirde, bu kişilerin de şiddetten korunmaları, niteliklerine uygun düştüğü ölçüde TMK'da düzenlenen bu hükümlere bağlı olabilir. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun ile atıf yapılan velayet, kayyım, nafaka ve şahsî ilişki tesisine dair hususların TMK'da düzenlendiğinden bahisle gereksiz bir tekrar yapıldığı ileri sürülebilirse de, gerek kanun koyucunun şiddetle mücadele amacıyla tereddütleri

³⁰⁵ Günay, s. 670, dn. 36; Yağcıoğlu, s. 943.

ortadan kaldırmak ve gerekse TMK’da tarafların tasarrufunda bulunan bu hususlarda hâkime resen karar verebilme yetkisinin tanınmış olması dolayısıyla, TMK’ya bu şekilde bir açık atıf yapılması kanımca yerinde olmuştur³⁰⁶.

Şiddet eylemi karşısında hâkim, TMK’ya dair hükümler çerçevesinde, velayete ilişkin olarak, TMK’nun 346 ve devamı maddelerinde çocuğun korunmasına ilişkin yer verilen düzenlemeler doğrultusunda da somut olayın niteliğine uygun şekilde karar verebilir. Bu bağlamda TMK’nun 346. maddesine göre, şiddet eylemi nedeniyle çocuğun yararı ve gelişimi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve babanın buna çare bulamaması yahut güçlerinin yetmemesi halinde, çocuğun korunmasına yönelik uygun tedbirler hâkim tarafından alınabilecektir. TMK’nun 347. maddesine göre ise, şiddet eylemleri dolayısıyla çocuğun zihinsel ve bedensel gelişimi tehlikeye düşer yahut çocuk manevi olarak terk edilmiş durumda bulunursa, hâkim tarafından ana ve babadan çocuğun alınmasına ve bir kuruma ya da bir ailenin yanına yerleştirilmesine de karar verilebilir. TMK’nun 348. maddesine göre ise, şiddet eylemlerine maruz kalan çocuğun muhafazasına yönelik diğer tedbirlerden netice alınamaz veya bu tedbirlerin yetersiz kalacağı kanaatine önceden ulaşılsa, hâkim tarafından, “*ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi*” yahut “*ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması*” hallerinde velâyetin kaldırılmasına karar verebilir. Özellikle çocuğun ekonomik şiddete maruz kalması durumunda ise, TMK’nun 352 ve devamı maddelerinde öngörülen çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin hükümler, aile hâkimi tarafından resen alınabilecektir. Bu bağlamda TMK’nun 352. maddesinin 2. fıkrası ve 360. maddesi uyarınca, hâkim, ana ve babanın çocuk mallarının yönetimi konusunda yükümlülüklerini yerine getirmedikleri ve yeterli özeni

³⁰⁶ Yağcıoğlu, s. 943.

göstermedikleri durumlarda, duruma müdahale ederek çocuk mallarının korunması için uygun önlemleri alarak ana babaya çocuk mallarının yönetimi hususunda talimat verebileceği gibi, talimat üzerine sunulan bilgi ve hesabı yeterli bulmazsa, malların tevdiini yahut teminat gösterilmesini de isteyebilir. Hatta TMK'nun 361. maddesi gereğince çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi herhangi bir suretle önlenemez ise yahut çocuğa ait olup da, ana ve babanın yönetimine tabi olmayan mallar tehlikeye düşerse, hâkim tarafından, çocuk mallarının yönetiminin bir kayyımına devredilmesine de karar verebilir³⁰⁷.

Şiddet eylemi karşısında hâkim, kayyım tayinini gerektiren TMK'nun 426 ve devamı maddelerindeki düzenlemeler ile TMK'da dağınık şekilde yer verilen düzenlemeler doğrultusunda da somut olayın niteliğine uygun düştüğü ölçüde şiddet mağduruna geçici olarak kayyım tayin edilmesine karar verebilecektir. Bu bağlamda hâkim, *“ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse”* yahut *“bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışyorsa”* veya *“yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa”*, bu durumlarda temsil kayyımı tayinine karar verebilir. Bunların dışında, TMK'nun 345. maddesi gereğince, çocukla ana ya da babanın arasında veya ana ve babanın menfaatine olmak üzere çocukla üçüncü şahıs arasında yapılan ve çocuğu borç altına sokan hukuki işlemlerde çocuğu temsil etmek üzere, TMK'nun 361. maddesi uyarınca, çocuğun mallarının zarar görmesi halinde çocuk mallarını yönetmek üzere yahut müşterek çocuğun menfaatleri ile ana veya babanın menfaatlerinin çatıştığı her türlü velayet, nafaka, soybağının

³⁰⁷ Velayet yetkisi olmayan eş tarafından kaçırılan yahut teslim edilmeyen çocuğun, bulunduğu yerde derhal teslim alınmak suretiyle velisine teslimine ilişkin önleyici tedbir kararı alınabileceği hakkında bkz. **Köseoğlu**, s. 333.

reddi yahut babalık davalarında çocuğu temsil etmek üzere kayyım atanmasına da karar verebilir³⁰⁸.

Daha önce değinildiği üzere, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir nafakası, TMK'da düzenlenen tedbir nafakası ile parasal katkı şeklinde ifade edilen evlilik birliği devam ederken ödenen bakım nafakasından daha geniş bir koruma ve güvence sağlamıştır. Ancak bu geniş korumaya rağmen, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir nafakasının getirdiği güvenceler yanında, TMK'da düzenlenmekle birlikte 6284 sayılı Kanun'da düzenlenmeyen nafakaya ilişkin güvencelerin şiddet eylemlerinde de gündeme geleceği ortadadır. Bu bağlamda tedbir nafakasına karar verilmesine rağmen, nafaka yükümlülüğünü sürekli ve ısrarlı şekilde yerine getirmezse veya kaçma hazırlığında olduğu, gelişigüzel şekilde mallarını harcadığı yahut ziyan ettiği kanaatine varılırsa hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, TMK'nun 334. maddesi gereğince, gelecekteki nafaka yükümlülüklerine yönelik olmak üzere uygun bir teminatın gösterilmesine yahut gerekli görülürse diğer tedbirlerin alınmasına da karar verilebilir. Bunun yanında çocuğun ana ve babadan alınmak suretiyle bir kuruma yahut bir ailenin yanına yerleştirilmesine hükmedildiği takdirde yahut velayetin kaldırılmasına karar verildiği durumlarda TMK'nun 347. maddesinin 4. fıkrası ve 350. maddesi gereğince nafaka yükümlülüğünün devam edeceğine ilişkin düzenlemeler de hâkim tarafından gözetilebilecektir.

Son olarak TMK'nun kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hükümlerine de 6284 sayılı Kanun tarafından atıf yapılmıştır. TMK'nun 323. maddesi uyarınca, ana ve babadan her biri, velâyetinde bulunmayan yahut kendilerine bırakılmamış olan çocukla uygun şahsî ilişki tesis edilmesini talep hakkına sahip kılınmıştır. Kişisel ilişkinin sınırları ise TMK'nun 324. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana ve babanın her ikisi de, diğerinin çocukla olan şahsî ilişkisine zarar vermekten, çocuğun eğitilmesine ve yetiştirilmesine engel olmaktan kaçınmakla

³⁰⁸ Bölükbaşı, s. 152.

yükümlü kılınmıştır. Aynı maddenin 2. fıkrasına göre, “*kişisel ilişki sebebiyle çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ve baba bu haklarını yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocuk ile ciddî olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa*”, hâkim tarafından şahsî ilişki kurma hakkı reddedilebilecek yahut kaldırılabilir. Son olarak TMK’nun 325. maddesi uyarınca, olağanüstü hâller mevcutsa, çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde, özellikle akrabaları olmak üzere diğer kişilerle de çocuk arasında şahsî ilişki tesis edilmesine hâkim tarafından karar verilebilir; bu durumda ana ve baba yönünden geçerli olan sınırlamalar, kıyas yoluyla üçüncü şahıslar için de gündeme gelecektir.

Doktrinde, 6284 sayılı Kanun’un 5. maddesinin 1. fıkrasının "ç" bendinde kişisel ilişki kurulmasına ilişkin önleyici tedbire yer verilmiş olmasına karşın, Kanun’un 5. maddesinin 3. fıkrasında TMK’nun kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hükümlerine yeniden atıf yapılmış olmasının gereksiz bir tekrardan ibaret olduğu öne sürülmüştür³⁰⁹. Fakat belirtmek gerekir ki, 6284 sayılı Kanun’un 5. maddesinin 1. fıkrasının "ç" bendine göre, önleyici tedbir olarak yalnızca daha önce kurulmuş olan kişisel ilişkinin sınırlandırılmasına yahut kaldırılmasına karar verilebilir. Başka bir deyişle, müşterek çocukla kişisel ilişki kurabileceğine ilişkin 6284 sayılı Kanun’da herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Nitekim, kişisel ilişki kurma hakkının düzenlenmesi, yalnızca evliliğin sona erdiği hallerde değil, TMK’nun 347. maddesinin 1. fıkrası uyarınca çocuğun zarar görmesi nedeniyle ana ve babadan alınmak suretiyle bir kuruma yahut bir ailenin yanına yerleştirilmesine veya TMK’nun 348 ve devamı maddeleri uyarınca velayetin kaldırılmasına karar verildiği hallerde de gündeme gelebilecektir. Şiddet eylemi karşısında, hâkime, TMK’nun 347. maddesinin 1. fıkrasında veya 348 ve devamı maddelerinde düzenlenen tedbirleri alma yetkisi de verildiğine göre, bu durumlarda kişisel ilişki kurulması da gündeme gelebilecektir ki, kişisel ilişkinin 6284 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde

³⁰⁹ Günay, s. 671; Yağcıoğlu, s. 943.

kurulması mümkün olmayıp, bu husus yapılan atıf uyarınca TMK hükümleri çerçevesinde yapılacaktır. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 3. fıkrasında TMK'nun kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hükümlerine yapılan atıf kanımca yerindedir. O halde, hâkim, şiddet eylemi karşısında alınan –örneğin velayetin kaldırılması gibi- önleyici tedbirler dolayısıyla kişisel ilişki kurulmasını gerektiren durumlarda, 6284 sayılı Kanun'un açık atfı dolayısıyla TMK'da öngörülen koşullar da mevcutsa, kişisel ilişkinin içeriği de TMK'nun 323. maddesi uyarınca düzenlenmek suretiyle, şiddet uygulayanla çocuk arasında kişisel ilişki tesis edilmesine karar verebilecektir. Dolayısıyla şayet şiddet uygulayanla çocuk arasında şahsî ilişki tesis edilmesi gerektiği takdirde bu ilişki TMK hükümleri çerçevesinde kurulacak olup, şayet kurulmuş bir ilişkinin sınırlandırılması yahut kaldırılması gerekmekteyse, bu hususta, TMK'nun 324. maddesinin 2. fıkrası çerçevesinde karar verilebileceği gibi, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "ç" bendinde öngörülen önleyici tedbirin alınması da mümkün olabilmektedir³¹⁰.

o. Benzer Önleyici Tedbirler

6284 sayılı Kanun'un gerçek amacına hizmet edebilmesi ve uygulamada daha işlevsel hale gelebilmesi için, Kanun'da belirtilen tedbirler dışında aile yapısına ve somut olayın özelliğine göre başkaca tedbirlerin de uygulanmasını gerektirmektedir³¹¹. Bu nedenle 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrası, hâkimin, aynı maddede düzenlenen önleyici tedbirlerden birine yahut birkaçına karar verebileceği gibi uygun görülecek benzer tedbirlere de karar verebileceğini düzenlemiştir. Dolayısıyla tıpkı koruyucu tedbirler gibi, 6284 sayılı

³¹⁰ **Bölükbaşı**, s. 154.

³¹¹ **M. Akın**, s. 96. Hâkimin Kanun'da belirtilenler haricinde benzer nitelikte tedbirler alabilme yetkisinin, tedbir kararlarına karşı istinaf ve temyiz yollarının kapalı olması nedeniyle yargısal olarak denetlenememesi ve bu benzer tedbirlere karar verilirken ölçütlerinin neler olacağının Kanun'da belirtilmemiş olmasının, benzer mahiyette tedbirlerin alınmasına ilişkin uygulamada sakınca doğurabileceği hakkında bkz. **M. Akın**, s. 96-97.

Kanun’da düzenlenen önleyici tedbirler de, sınırlı sayıda olmayıp örnekleme yoluyla sayılmıştır. O halde hâkim, şiddet eylemi meydana geldiğinde, 6284 sayılı Kanun’da öngörülen önleyici tedbirleri alabileceği gibi, bu tedbirlerin yanında somut olayın niteliğine uygun düştüğü ölçüde, Çocuk Koruma Kanunu’nda öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirleri ve 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin düzenlemelerde yahut bu kanunlar dışında kalan ve benzer mahiyetteki diğer düzenlemelerde öngörülen tedbirleri de alabilecektir.

3. Kolluk Amiri Tarafından Verilecek Önleyici Tedbirler

6284 sayılı Kanun’un 5. maddesinin 2. fıkrası gereğince, gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda, şiddet uygulayan yahut şiddet uygulama ihtimali bulunan kişiler hakkında “*şiddet mağduruna karşı belli söz ve davranışlarda bulunmaması*”, “*müşterek konuttan veya şiddet mağdurunun bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve müşterek konutun şiddet mağduruna tahsis edilmesi*”, “*şiddet mağduruna ve bulunduğu yerlere yaklaşmaması*” ve “*şiddet mağdurunun yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması*” şeklindeki önleyici tedbirlere kolluk amiri tarafından da karar verilebilecektir. Belirtilen dört önleyici tedbir türü dışında kalan diğer önleyici tedbirlerin yahut benzeri nitelikteki tedbirlerin kolluk amirince alınması mümkün değildir³¹².

6284 sayılı Kanun’un 5. maddesinin 1. fıkrasının “a”, “b”, “c” ve “d” bentlerinde öngörülen önleyici tedbirlerin kolluk amirince alınabilmesi için, her bir tedbirin kendine özgü koşullarının somut olayda gerçekleşmesi gerektiği gibi ayrıca gecikmesinde sakınca bulunan halin de bulunması gerekmektedir. Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin “c” bendine göre, “gecikmesinde sakınca bulunan hal” ifadesi, “*kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde; şiddet eyleminin işlenmesinin*

³¹² Yağcıoğlu, s. 945.

önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden veya hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması hali” şeklinde tanımlanmış olup, “gecikmesinde sakınca bulunan hal” kavramına ilişkin olarak kolluk amiri tarafından alınabilecek koruyucu tedbirlere ilişkin açıklamalar burada da geçerlidir³¹³.

Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk amirince verilen önleyici tedbir kararının, evrakı ile birlikte, en geç kararın verildiği tarihi takip eden ilk iş günü içerisinde hâkimin onayına sunulması gerekir. Süresi içerisinde hâkimin onayına sunulmayan yahut kolluk amiri tarafından onaya sunulup da, hâkim tarafından kararın onaya sunulduğu andan itibaren yirmi dört saat içerisinde onaylanmayan kararlar kendiliğinden hüküm ve sonuçları ile birlikte ortadan kalkar. Ancak şiddet vakasının ivediliğini ve gerekliliğini sürdürmesi halinde, kolluk amirince alınan tedbir kararları ortadan kalkmasına rağmen, hâkim tarafından resen yeniden önleyici tedbir kararları alınabilir³¹⁴. Uygulama Yönetmeliği’nin 29. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, tatil günleri, kırk sekiz saatlik onay süresinin hesabına dahildir. Şayet onay süresinin bitimi resmî tatil yahut hafta sonuna rast gelirse, onay süresi, takip eden ilk iş günü bitiminde sona erer.

³¹³ Bu hususta yapılan açıklamalar için bkz. 67-69. Gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında önleyici kolluğun risk değerlendirmesi ve yönetiminin somutlaştırılmasına ilişkin 6284 sayılı Kanun’da yeterli düzenleme yapılmadığına ilişkin eleştiriler hakkında bkz. **Ceylan**, Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Yeni Düzenlemeler, s. 42; **Yenisey, Feridun**: “Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik Şiddet Riskinin Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku”, Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98, s. 11; **Yağcıoğlu**, s. 950..

³¹⁴ **Günay**, s. 673.

Kolluk amirinin, gecikmesinde sakınca bulunmayan hallerde önleyici tedbirlere karar vermesi yahut gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının "a", "b", "c" ve "d" bentleri dışında kalan önleyici tedbirlerden birine karar vermesi halinde, söz konusu önleyici tedbir kararı, kolluk amirinin yetki aşımı nedeniyle hükümsüz olup, hukuki sonuç doğurmaz. Bu şekilde kolluk amirince alınan önleyici tedbir kararının "a", "b", "c" ve "d" bentlerine ilişkin kısımları yönünden gecikmesinde sakınca bulunan hal söz konusuysa onaylanması, bunlar dışındaki tedbirler yönünden ise kolluk amiri kararının onaylanmaması, yani onay talebinin reddedilmesi gerekmektedir. Gerekli görülmesi halinde, kolluk amirince alınamayacak önleyici tedbir kararlarına hâkim tarafından resen karar verilebilir³¹⁵.

Kolluk amirince alınan önleyici tedbir kararlarının geçerliliği, hâkimin onayına bağlı olmayıp, karar alındığı anda geçerli olarak sonuçlarını doğurmaktadır. Zira hâkim onayı, kolluk amiri tarafından verilen önleyici tedbir kararının tedbir süresince geçerli olması için gereken şekil şartı olup, bu şart gerçekleşene dek, önleyici tedbirler yönünden bir nevi "askıda geçerlilik" söz konusudur. Hâkim tarafından ret kararının verildiği yahut yasal onaya sunma ve onaylanma sürelerinin dolduğu andan itibaren, şekli eksiklik giderilmediği için, kolluk amiri tarafından alınan önleyici tedbirler kendiliğinden ortadan kalkar; hüküm ve sonuç doğurmaz hale gelir. Ancak kolluk amirince alınan kararlar, alındığında geçerli olarak hüküm ve sonuçlarını doğuracağından ve hâkim onayı, bu kararlar yönünden kurucu şekil şartı niteliğinde olmadığından, hâkim tarafından ret kararı verilene yahut yasal onaya sunma yahut onaylanma süreleri dolana dek, başka bir deyişle askıda bulunduğu sürece hüküm ve sonuçlarını doğurur³¹⁶.

³¹⁵ **Karakaya**, s. 50.

³¹⁶ **Karakaya**, s. 50. Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 04.03.2014 tarihli, 2013/15325 E., 2014/3643 K. sayılı kararı şu şekildedir: "6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrasının 'Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı

Dolayısıyla kolluk amirince alınan tedbir kararının, hâkim onayına sunulmadan ve onaya sunma süresi henüz geçmeden yahut onaya sunulsa dahi henüz onay süresi geçmeden ihlâl edilmesi halinde, zorlama hapsi gündeme gelebilecektir.

en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.’ şeklindeki düzenlemesine nazaran, ilgili kolluk amirince anılan Kanun’un 5/1-(a,b,c ve d) maddesi bağlamında verilen tedbir kararının onaylanmasına ilişkin hükmün kolluk amirince verilen tedbir kararının geçerlik kazanma koşulu olmayıp var olan geçerliliğini sürdürmesinin "onaylanmamak suretiyle geçersiz kılınmama" olumsuz koşuluna bağlayan bir düzenleme olduğu; somut olayda Yenişehir Polis Merkezi Amirliğinin 16/02/2013 tarihli ve 572 sayılı kararı ile geçerli olarak verilen ve Kayseri 3. Aile Mahkemesinin 18/02/2013 tarihli ve 2013/150-150 değişik iş sayılı kararı ile onaylanarak geçerliliğini sürdüren önleyici tedbir kararının şiddet uygulayana 18/02/2013 tarihinde tebliğini müteakip ilgilinin 01/03/2013 tarihinde gerçekleştirdiği eylemi nedeniyle hakkında anılan Kanun’un 13. maddesinin uygulama koşullarını bulunduğ u gözetilerek itirazın kabulü yerine önleyici tedbir kararının geçerliliği yönünden kurucu işlem mahiyetine olmayan onaylama kararının eylem tarihi itibarıyla şiddet uygulayana tebliğ edilmemiş olduğu gerekçesi ile reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden Kayseri 4. Aile Mahkemesinin 20.03.2013 tarihli ve 2013/220 değişik iş sayılı kararının CMK’nın 309/4. maddesi uyarınca aleyhe tesir etmemek üzere bozulmasına 04.03.2014 günü oybirliğiyle karar verildi.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'A GÖRE TEDBİR KARARI VERİLMESİNDE USUL

I. GENEL OLARAK

HMK'nun 385. maddesinin 1. fıkrasında, çekişmesiz yargı işlerinde, niteliğine uygun düştüğü düzeyde basit yargılama usulünün uygulanacağı öngörülmüştür. HMK'da çekişmesiz yargı işleri yönünden ayrı bir usul düzenlenmemiş olup, çekişmesiz yargı işleri, genel itibariyle dosya üzerinden incelenerek ve acele şekilde karar alınmasını gerektiren hususlardır. Bu sebeple basit yargılama usulünün ön inceleme ve tahkikata ilişkin kurallarını düzenleyen HMK'nun 320. maddesi, çekişmesiz yargı işleri bakımından çok sınırlı bir şekilde uygulanabilir³¹⁷. Ayrıca kimi çekişmesiz yargı işlerinde, basit yargılama usulüne açıkça atıf yapılmış olmasına rağmen, bazı çekişmesiz yargı işlerine ilişkin özel kanun hükümlerinde ise, ilgili çekişmesiz yargı işine dair özel yargılama usulleri düzenlenebilmektedir. Bu hallerde, öncelikle özel yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanacak; düzenleme bulunmayan durumlarda da niteliğine uyduğu düzeyde basit yargılama usulüne göre yargılama yapılacaktır³¹⁸.

6284 sayılı Kanun'da ise koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının verilmesi usulüne dair özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir³¹⁹. Bu bağlamda koruyucu ve önleyici tedbirler

³¹⁷ Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s. 733.

³¹⁸ Kuru, Medenî Usul Hukuku, s. 920-921; Aras, s. 95.

³¹⁹ Taşpınar Ayvaz, s. 43.

bakımından da 6284 sayılı Kanun'un 8. vd. maddelerinde düzenlenen usuli hükümlerde düzenlenmeyen hususlar yönünden çekişmesiz yargı işlerine dair genel usul hükümlerinin düzenlendiği HMK'nun 382 ve devamı maddeleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanmalıdır. Ayrıca Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının "b" bendinde şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında adil, etkili ve süratli bir usul izleneceği ifade edilmiştir. 6284 sayılı Kanun'un temel gayesi, bir toplumsal problem haline gelen aile içi ve kadına yönelik şiddeti sona erdirmek olması ve şiddetle mücadelenin de bu eylemlere karşı hızlı bir yargısal reaksiyon gösterilmesi ile mümkün olması nedeniyle, koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden ivediliğin büyük önem arz ettiği ortadadır. Bu nedenle koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin incelemenin de olabildiğince çabuk şekilde görülmesi gerekmektedir. Bu nedenle tedbir kararlarının ivedi şekilde verilmesi ihtiyacı ve bir çekişmesiz yargı işi olmaları nedeniyle mümkün olduğu sürece ayrı bir duruşma yapmadan, karşı tarafın yokluğunda ve dosya üzerinden karar verilmesi gerekmektedir³²⁰.

HMK'nun 385. maddesinin 3. fıkrası uyarınca mahkemeler dışındaki resmî mercilere bırakılmış olan çekişmesiz yargı işleri yönünden uygulanacak usulün, ilgili özel kanunlarında belirtilen hükümlere tabi olacağı öngörülmüştür. Bu hüküm dolayısıyla, bazı çekişmesiz yargı işleri yönünden, mahkemece görülmesi halinde gündeme gelen yargısal usullerin bireylere sağladığı hukuki güvencele benzer ve paralel nitelikte usullerin mahkemeler dışındaki resmî makamlar bakımından da öngörülebilmesine imkân tanınmıştır³²¹. 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirler de, HMK'nun 385. maddesinin 3. fıkrası bağlamında, belli koşullar altında ve belli tedbirlere özgü olmak üzere resmî makamlara (mülki

³²⁰ Taşpınar Ayvaz, s. 43.

³²¹ Mahkemeler dışındaki resmî makamlara mahkemelerdekine benzer bir usul öngörülebilmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil edip etmediği hususunda bkz.: **Tanrıver, Süha:** "Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik" (Çekişmesiz Yargı ve Noterlik), Makalelerim-II, Ankara 2011, s.350-357.

amire ve kolluk amirine) başvuru imkânı tanınan çekişmesiz yargı işleridir. Ancak 6284 sayılı Kanun’un yargısal usul hukuku yönünden mahkemeler yönünden öngördüğü düzenlemelerin tamamının, mülki amir ve kolluk amiri tarafından tedbir kararları yönünden geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim 6284 sayılı Kanun’un yargısal boyutu, yalnızca mahkemelerin etkin olduğu durumlara ilişkin olarak gündeme geldiğinden ve özellikle salt mülki amir ve kolluk amirinin karar verdiği ana kadar geçen zaman dilimi esas itibariyle birer yargısal faaliyetten ziyade idari faaliyet niteliğinde olduğundan, bu bölümde, 6284 sayılı Kanun’un usul hukuku boyutunda getirdiği yenilikler, özellikle koruyucu ve önleyici tedbirlerin yargısal boyutu gözetilerek ele alınacaktır.

II. ŞİDDET VEYA ŞİDDET TEHLİKESİ DURUMUNUN İLGİLİ MERCİLERE BİLDİRİLMESİ USULÜ: ŞİKÂYET VE İHBAR

6284 sayılı Kanun’da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlere dair karar alınabilmesi için, öncelikle aile içerisinde yahut bu Kanun’a tâbi diğer şahıslar arasında vuku bulan şiddet eyleminin yetkili merciler önüne taşınması gerekmektedir. Nitekim her ne kadar 6284 sayılı Kanun çerçevesinde verilebilecek olan tedbir kararları yönünden, taleple bağılılık ilkesi geçerli değilse de, şiddet mağdurunun korunabilmesi adına gerekli koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının verilebilmesi için, özellikle aile içerisinde yaşanan ve “kol kırılır yen içinde kalır” düşüncesi ile aile dışına veya şiddet eyleminin tarafları haricindeki kişilere yansımayan şiddet eylemlerinden adli ve idari mercilerin haberdar edilmesi ve bu şekilde ilgili mercilerin harekete geçirilmesi gerekmektedir.

6284 sayılı Kanun ile Uygulama Yönetmeliği’nin şiddet eyleminden ilgili mercilerin haberdar edilmesi hususunda bir kavram birliğinin bulunmadığı görülmektedir. Öncelikle 6284 sayılı Kanun’un lafzı incelendiğinde, “şikâyet” kavramına hiçbir şekilde yer verilmediği, 2.

maddesinin “ğ” bendinde tedbir kararının istem üzerine veya resen verilebileceğinden bahsedildiği, 7. maddesinde şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmî makam veya mercilere ihbar edebileceğinin belirtildiği, 8. maddesinde ise tedbir kararının, ilgilinin talebi yahut Bakanlık ya da kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilebileceği öngörülmüştür. 6284 sayılı Kanun’un ilgili mercilere şiddet eyleminin aksettirilmesine ilişkin bütün düzenlemeleri bunlardan ibarettir. Bununla birlikte, Kanun’un amacının kavram karmaşası yaratmaksızın ilgili mercilerin herhangi bir şekilde şiddet eyleminden haberdar olmasını düzenlemek ve böylece şiddetle mücadelede uygulamayı kolaylaştırmak olduğu anlaşılmaktadır³²².

Şiddet eylemlerinin ilgili merciler önüne taşınması hususunda Uygulama Yönetmeliği’nin 6284 sayılı Kanun’a nazaran daha fazla düzenleme içerdiği ve konuya daha kavramsal yaklaştığı görülmektedir³²³. Nitekim Yönetmeliğin 2. maddesinin “g” bendinde ihbar ve şikâyetin tanımına, aynı maddenin “s” bendinde tedbir kararının talep veya ihbar üzerine ya da resen verilebileceği hususuna³²⁴, 4. maddesinde haber alma yolları olarak ihbar

³²² Yazıcı, s. 27.

³²³ Mülga 4320 sayılı Kanun’da ise, şiddet mağdurunun yahut Cumhuriyet Savcısının bildirimi üzerine tedbir kararlarının alınabileceği öngörülmesine rağmen, 4320 sayılı Kanun’a ilişkin Uygulama Yönetmeliği’nde Kanun’dan farklı olarak “şikâyet ve ihbar”a yer verilmiştir (Ertem, s. 382).

³²⁴ 6284 sayılı Kanun, 2. maddesinin “ğ” bendinde tedbir kararının tanımında istem üzerine veya resen verilebileceğini öngörmüş olmasına rağmen, Yönetmeliğin 2. maddesinin “s” bendinde tedbir kararının tanımında talep yahut ihbar üzerine veya resen verilebileceği belirtilerek, Kanun’dan farklı olarak ihbara da yer verildiği görülmektedir. Her ne kadar söz konusu düzenleme, 6284 sayılı Kanun’a aykırı gibi görünse de, 6284 sayılı Kanun’un 7. maddesinde herkes tarafından şiddet eyleminin resmî makam ve mercilere ihbar edilebileceği, ihbar alan resmî makam ve mercilerin ise Kanun’dan doğan yükümlülüklerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlü olduğu öngörülmüş olmakla, gerçekte Kanun’un da doğrudan mahkemeye yapılan ihbar üzerine mahkemenin

ve şikâyet müesseselerine, 5. maddesinde ihbar ve şikâyet üzerine hangi mercilerin hangi işlemleri yapacağına, 6., 12. ve 30. maddelerinde ise tedbir kararlarına ilgilinin talebi yahut Bakanlık ya da kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine karar verileceği düzenlemesine yer verilerek, ihbar ve şikâyet müesseselerinin, şiddet eyleminin devletin adli ve idari mercilerinin önüne taşınmasına yardımcı olan haber alma mekanizmalarından olduklarının altı çizilmiştir. Ayrıca Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin 1. fıkrasının “r” bendi uyarınca, mülki amir, cumhuriyet başsavcılığı, aile mahkemesi hâkimi, kolluk, Bakanlığın ilgili birimleri şikâyet mercileri şeklinde belirtilmiş olup, bunlardan mülki amir, kolluk amiri ve hâkim aynı zamanda koruyucu ve önleyici tedbire karar veren mercilerdir. 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrası doğrultusunda ise, kolluk, Cumhuriyet savcılığı ve Bakanlığın ilgili birimleri, tedbir kararı verilmesi hususunda karar mercilerine başvurabilecek mercileri oluşturmaktadır. Ancak Uygulama Yönetmeliği'nde ayrıca ihbar mercilerine yer verilmemiştir³²⁵.

Kişiler arasında meydana gelen şiddet eylemlerinin ilgili resmî mercilerin önüne taşınması yollarından olan şikâyet, şiddet mağdurunun şiddete uğraması veya böyle bir tehlike altında bulunması halinde resmî makam ve mercilere yazılı, sözlü ya da başka bir suretle başvurusıdır³²⁶. Uygulamada 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbirler genellikle şiddet eyleminin şikâyet yoluyla öğrenilmesi akabinde verilmektedir. Şiddet eyleminin resmî merciler önüne taşınmasına hizmet eden yollardan bir diğeri olan ihbar ise, üçüncü kişiler yahut Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kurumlar dışındaki kamu kurum ve

tedbir kararı alabileceğini benimsemiş olması karşısında, Yönetmelik'te yer alan düzenlemenin Kanun'un lafzına açıklık getirdiği ve Kanun'a aykırılık taşımadığı ortadadır.

³²⁵ 4320 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği'nin 4. maddesinin 1. fıkrasının “g” bendine göre ise, şikâyet mercileri aynı zamanda ihbar mercileri olarak ifade edilmişti.

³²⁶ **Karakaya**, s.19; **Ertem**, s. 382.

kuruluşlarınca şiddet yahut şiddete uğrama ihtimalinin ilgili mercilere yazılı, sözlü yahut başka bir şekilde bildirilmesidir. 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesine göre şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesi mevcutsa herkes tarafından, bu durumun resmî makam veya mercilere ihbar edilebileceği öngörülmüştür. Aynı maddede, ihbarı alan kamu görevlileri ise, 6284 sayılı Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü kılınmıştır. Bu hüküm uyarınca, herkes, yazılı, sözlü yahut başka bir şekilde ilgili makam ve mercilere durumu ihbar edebilir³²⁷. 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesinin lafzı gözetildiğinde, kamu görevlileri haricinde üçüncü kişilere ihbar noktasında bir bildirim yükümlülüğü getirilmemiş olup, şayet uygulanan şiddet herhangi bir Kanun bağlamında suç oluşturuyorsa TCK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde üçüncü kişilerin bildirim yükümlülüğü mevcuttur³²⁸. Şüphesiz ki, 6284 sayılı Kanun bağlamında “şikâyet” ve “ihbar” kavramlarının ayrı ayrı tanımlanmış olması ve her iki yol üzerine izlenecek usulün ayrıca belirtilmiş olması karşısında, bu kavramlar, ceza hukuku anlamında teknik terim olarak kullanılan “şikâyet” ve “ihbar” müesseseleri ile benzer mahiyette olsalar da usuli yönden farklı sonuçları haizdir. Başka bir deyişle, şiddet mağdurunun ceza hukuku bağlamında şikâyetçi olmaksızın, 6284 sayılı Kanun bağlamında şikâyetle bulunması mümkün olmakla, 6284 sayılı Kanun bağlamında şikâyet ve ihbar müesseselerinden bahsedildiğinde, akla bu kavramların ceza hukukundaki karşılığı gelmemelidir.

Şiddet mağdurlarının doğrudan mülki amir ve hâkime şikâyetle bulunabileceği ve mülki amir ve hâkimin de bu şikâyet üzerine tedbir kararı verebileceği hususunda tereddüt yoktur. Bununla birlikte, üçüncü kişilerin doğrudan mülki amire veya hâkime ihbarda bulunup bulunamayacaklarının ve buna bağlı olarak mülki amir veya hâkimin tedbir kararı verip

³²⁷ Karakaya, s.19.

³²⁸ Nuhoglu, s. 72.

veremeyeceği hususunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir³²⁹. 6284 sayılı Kanun’un sistematığı bir bütün olarak incelendiğinde, esasa ilişkin düzenlemelere yer verdikten sonra usule ilişkin normları ele alınan “Tebdir Kararlarının Verilmesi” başlıklı 8. maddesi uyarınca tedbir kararının sadece ilgililerin talebi yahut başvuru mercilerinin başvurusu üzerine verilebileceği belirtilmiş olup, ihbar üzerine karar verilebileceği düzenlenmemiştir. Ancak Kanun’un 7. maddesinde ise herkesin şiddet eylemini resmî merci ve makamlara ihbar edebileceği ve ihbar üzerine resmî merci ve makamların bu Kanun’la verilen görevleri gecikmeksizin yerine getirebileceği öngörülmüş olup, bu düzenleme karşısında üçüncü kişilerin doğrudan hâkime ihbarda bulunması halinde, hâkimin görevi itibariyle sorumluluğunun gündeme gelmemesi için Kanun’da düzenlenen önleyici ve koruyucu tedbirlere karar verebileceğini söylemek de mümkündür. Bu hususta Uygulama Yönetmeliği ise daha çelişkili ve tereddüte yol açacak türden düzenlemelere yer vermiştir. Uygulama Yönetmeliği’nin 30. maddesinin 1. fıkrası, Kanun’un 8. maddesinin 1. fıkrası ile paralel şekilde olmasına karşın, tedbir kararının tanımına ilişkin Yönetmeliğin 3. maddesinin 1. fıkrasının “s” bendinde ihbar üzerine de tedbir kararı verilebileceği açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca sadece şikâyet mercilerine yer veren ve ihbar mercilerini göstermeyen Uygulama Yönetmeliği’nin 5. maddesinin 3. fıkrasında, ihbarın doğrudan mülki amire yapılabileceği ve mülki amirin de ihbar üzerine tedbir

³²⁹ Mülga 4320 sayılı Kanun döneminde ise şiddet mağdurlarının veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirimi üzerine tedbir kararı verilebileceği benimsenmişti. Ancak Kanun’dan farklı olarak, 4320 sayılı Kanun’un Uygulama Yönetmeliği’nin 5. maddesinin 3. fıkrasında, üçüncü kişilerin ihbarı üzerine de doğrudan mahkemelerce tedbir kararı verilebileceği düzenlenmişti. Tedbir kararı verilmesi hususunda, aile mahkemesine doğrudan üçüncü kişilerin ihbarda bulunmasının kabul edilemeyeceği, üçüncü kişilerin Cumhuriyet savcılığına ya da kolluğa ihbarda bulunabileceği, mahkemeye ise sadece şiddet mağdurları ile Cumhuriyet savcılarının bildirimde bulunabileceği yönünde bkz. **Ertem**, s. 382-383; **Köseoğlu**, s. 328; **Biçkin**, s. 1451; **Badur**, s. 79; **Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s. 438. Mülga 4320 sayılı Kanun döneminde herkesin hâkime başvurabileceği ve bilgi kimden gelirse gelsin hâkimin şiddet kararı vermesi gerektiği hakkında ise bkz. **A. Akın**, s. 277.

kararı verebileceği ifade edilmiş olmasına rağmen, hâkime doğrudan ihbarda bulunulabileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında ilgilinin talebi veya belirtilen mercilerin başvurusu üzerine verileceği kuralına, 7. madde ile istisna getirilmiş olup, doğrudan hâkim veya mülki amire yapılan ihbarlar üzerine gerekli araştırma yapılmak suretiyle de karar verilebilmesi gerekmektedir³³⁰. Aksi halde Kanun kapsamında hâkime verilen görevin, önleyici ve koruyucu tedbir almak olduğu gözetildiğinde, doğrudan hâkime yapılan ihbar üzerine, hâkimin tedbir kararı vermekten kaçınması, Kanun'un 7. maddesinin ihlâlüne yol açabilecektir. Dolayısıyla kanımca, ihbar ve şikâyetin doğrudan mülki amir, hâkim veya kolluk amirine yapılması durumunda, tedbirin niteliğine göre, başkaca bir resmî mercinin başvurusu aranmaksızın, doğrudan şikâyet veya ihbar üzerine tedbir kararı alınabilecektir.

Üçüncü kişilerin doğrudan ihbarı üzerine de mülki amir veya hâkimin karar vermesi mümkün olduğundan, “mağdur” ifadesi yerine tedbirlerin ivedi bir şekilde verilmesi ve bürokrasinin azaltılması amacına da uygun şekilde Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında “ilgilinin talebi” ifadesine yer verildiği gözetildiğinde, karar mercilerine şiddet mağduru tarafından yapılan şikâyet yahut üçüncü kişilerce bulunulan ihbar, bu “ilgilinin talebi” ibaresinin kapsamını belirlemektedir. Bu nedenle özellikle şikâyet, ihbar ve talep müesseselerinin birbirinden farklı kurumlar olduğu da gözetildiğinde, yeterli açıklığın sağlanması bakımından Kanun'un ve Yönetmeliğin sayılan maddelerinde, “ilgilinin talebi” yahut “talep veya ihbar üzerine” ibareleri yerine “mağdurun şikâyeti veya üçüncü kişilerin ihbarı üzerine” ibaresinin daha yerinde olacağı, mevcut ibarelerin bu şekilde anlaşılması

³³⁰ **Taşpınar Ayvaz**, s. 36. Mülga 4320 sayılı Kanun döneminde üçüncü kişilerin doğrudan mahkemeye ihbar bildiriminde bulunamayacakları, ancak kolluk veya Cumhuriyet başsavcılığına durumu ihbar edebilecekleri, mahkemenin de üçüncü kişilerin ihbarı üzerine tedbir kararı veremeyeceği ileri sürülmüştür. Bu hususta bkz. **Tıǧlı**, s. 499.

gerektiği kanaatindeyim. Bu şekilde bilhassa “talep” kavramına yer verilmeksizin yapılacak bir düzenleme, haber alma yollarının anlaşılabilir ve bürokratik çıkmazlara yol açmaksızın uygulanabilir nitelikte olmasına uygun düşeceği gibi, kimi tedbirler yönünden özellikle mağdurun özel talebinin gerektiği durumlarda da karmaşaya yol açmayacaktır. Keza 6284 sayılı Kanun’da öngörülen bütün tedbirler mağdurun şikâyeti veya üçüncü kişilerin ihbarı üzerine verilebilirken, bir kısım önleyici ve koruyucu tedbirler yönünden şiddet mağdurunun özel talebi gerekebilmektedir. Örneğin, Kanun’un 4. maddesi ve Uygulama Yönetmeliği’nin 15. Maddesi uyarınca, hâkim, ancak özellikle mağdur tarafından talep edildiği takdirde, tedbir mahiyetinde olmak üzere aile konutu şerhinin konulmasına da karar verebilmektedir.

Kişiler doğrudan aile mahkemesi hâkimine, mülki amire yahut kolluğa şiddet eylemine ilişkin şikâyet ve ihbarda bulunabilecekleri gibi, Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin 1. fıkrasının “r” bendinde belirtilen resmî mercilere de şikâyet veya ihbar yoluyla durumu aktarabilirler yahut bu mercilerce şiddet eylemi resen öğrenilebilir³³¹. İşte olayı mağdurun şikâyeti veya üçüncü kişilerin ihbarı neticesinde yahut kendiliğinden öğrenen Kanun’un 8. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen Bakanlık merkez ve taşra örgütü, kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısının, gerekli tedbir kararının verilmesi hususunda tedbir kararı almaya yetkili mercilere bildirimde bulunması ise başvuru olarak ifade edilmiştir³³². Başka bir deyişle adli ve idari mercilerin bilgisi ve kapsamı dışında gerçekleşen şiddet eyleminin bu mercilerce resen öğrenilmesi veya bu mercilere şikâyet yahut ihbar neticesinde bildirilmesi akabinde, şiddet eyleminden haberdar olan Bakanlığa bağlı aile, çalışma ve sosyal hizmetler il yahut ilçe müdürlükleri ile ŞÖNİM ya da kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı, tedbirin niteliğine

³³¹ **Ertem**, s. 384.

³³² 6284 sayılı Kanun’un 2. maddesinin “a” bendi uyarınca Bakanlık, “*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nı*”; kolluk görevlileri, Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinin “h” bendi uyarınca “*polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini*” ifade etmektedir.

ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerin söz konusu olup olmadığına göre, mülki amir, hâkim veya kolluk amirinden gerekli önleyici ve koruyucu tedbirlerin verilmesine ilişkin başvuruda bulunacaklardır. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun gereğince Bakanlığın taşra birimleri ile ŞÖNİM yahut kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı, şikâyet mercileri olduğu gibi, aynı zamanda başvuru merciileridir. Cumhuriyet başsavcılığı ile bakanlık ve kolluk görevlileri, kendilerine bildirilen şiddet iddiasını gerçekçi görmese dahi, şiddet iddiasına ilişkin gerekli ve yeterli araştırmayı yaparak karar mercilerine başvuruda bulunmalı ve şiddet iddiasının gerçeğe uygun olup olmadığının takdirini karar organlarına bırakmalıdır³³³.

Başvuru merciileri dışındaki resmî makam ve merciilerin şiddet eyleminden haberdar olmaları halinde nasıl bir yol izleneceği ise Uygulama Yönetmeliği'nin 4. maddesinin 4. fıkrasının 2. cümlesinde belirtilmiştir. Buna göre, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesini haber alan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca durumun derhal, şikâyet mercilerine bildirilmesi zorunludur. Başka bir deyişle, şiddet eyleminden bir şekilde haberdar olan bakanlık örgütü, kolluk görevlileri ve Cumhuriyet savcılığı dışındaki resmî merciler, doğrudan durumu mülki amir, hâkim yahut kolluk amirine aksettirebilecek ve karar mercilerince bu bildirim ihbar niteliğinde kabul edilerek tedbir kararı verilebilecektir. Aynı şekilde başvuru merciileri haricindeki resmî makam ve merciilerin, karar mercilerine başvurmak üzere bakanlık örgütü, kolluk görevlileri ve Cumhuriyet savcılığına ihbarda bulunma imkânları da bulunmaktaysa da, Kanun'un amacına uygun olması açısından doğrudan karar merciilerine ihbarda bulunulması tedbir kararının daha ivedi şekilde alınmasını sağlayacaktır.

Görüldüğü üzere, 6284 sayılı Kanun, şiddet eyleminden karar mercilerinin herhangi bir şekilde haberdar olmasını öngören bir felsefeyle kaleme alınmış ve esnek bir yol izlemiş ise de,

³³³ Tıgh, s. 501.

özenli, sistematik ve en önemlisi uygulama bakımından yeterli açıklıkta bir düzenleme getirmemiştir. Yine bu bağlamda gerek 6284 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin (ğ) bendinde, gerekse Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin (s) bendinde, tedbir kararından, *"Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarının"* anlaşılması gerektiği belirtilmesine rağmen, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrası ile Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinde tedbir kararının ilgilinin talebi yahut bir kısım adli veya idari mercilerin başvurusu üzerine verilebileceği belirtilmiştir. Başka bir deyişle hem Kanun'un hem de Uygulama Yönetmeliği'nin tedbir kararının tanımına ilişkin düzenlemede, koruyucu ve önleyici tedbirlerin resen verilebileceği öngörülmüş olmasına rağmen, bu tedbirlerin alınması usulü belirlenirken bu tedbirlerin resen alınabileceği hususuna yer verilmemiştir. Kanımca, mülga 4320 sayılı Kanun döneminde de ileri sürüldüğü üzere³³⁴, 6284 sayılı Kanun'un öngördüğü usule göre, mülki amir veya hâkimin herhangi bir ilgilinin şikâyeti yahut ihbarı bulunmaksızın resen harekete geçmesi mümkün değildir. Nitekim Kanun'un "tedbir kararının verilmesi" başlıklı düzenlemesi, tedbir kararlarının verilmesine ilişkin usul kurallarını düzenlediğinden, burada yalnızca ilgililerin şikâyet yahut ihbarı veya ilgili mercilerin başvurusu üzerine tedbir kararının alınabileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla, bilhassa karar mercine yapılmış bir şikâyet, ihbar veya başvuru bulunmaksızın mülki amir yahut hâkimin, herhangi bir gazete, radyo, televizyon ve benzeri araçlar vasıtasıyla yahut başka bir suretle şiddet eyleminden haberdar olması durumunda resen duruma el koyarak tedbir kararı vermesi söz konusu olamayacaktır³³⁵. Kanun ve Yönetmeliğin "tanımlar" başlıklı maddelerinde geçen resen ibaresi ise, kanımca şiddet mağdurunun yahut üçüncü kişilerin veya ilgili mercilerin bildirimini üzerine şiddet eylemini yahut tehlikesini öğrenen mülki amir veya hâkimin,

³³⁴ **Ertem**, s. 381-382.

³³⁵ **Taşpınar Ayvaz**, s. 36.

6284 sayılı Kanun’da öngörülen tedbirlerden hangilerinin uygulanması gerektiğini resen takdir edebileceği anlamına gelmektedir. Zira uygulamada çoğu şikâyet ve ihbarda, ilgililerce yalnızca şiddet eyleminden dolayı şikâyetçi olunduğu ifade edilmekte ve belirli bir koruyucu ve önleyici tedbir isteminde bulunulmamaktadır. Hatta şikâyet yahut ihbar beyanında veya resmî mercilerce yapılan başvurularda, belli koruyucu ve önleyici tedbirler açıkça istem konusu yapılsa dahi, istenilen tedbirlerin, şiddet eylemini önlemekte yahut şiddet mağdurunu korumakta yetersiz kalabilmesi de söz konusudur. İşte “resen” ifadesi, şikâyet, ihbar veya başvuru üzerine bu gibi durumlarda somut olayın niteliğine uyan koruyucu ve önleyici tedbirlerin mülki amir veya hâkim tarafından kendiliğinden takdir edilmesini ifade etmektedir.

Netice itibariyle Uygulama Yönetmeliği’nin “yapılacak işlemler” başlıklı 5. maddesi de incelendiğinde; şikâyet veya ihbarın, kolluğa yapılması durumunda, kolluk, genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapabileceği ve bu bağlamda doğrudan mülki amire veya hâkime somut olayın niteliğine uygun tedbir kararının verilmesi hususunda başvuruda bulunabileceği gibi, gecikmesinde sakında bulunan hallerde ise, 6284 sayılı Kanun doğrultusunda aldığı koruyucu ve önleyici tedbir kararını, onaylanmak üzere tedbirin türüne göre mülkî amir yahut aile mahkemesi hâkiminin onayına sunabilecektir. Şikâyet yahut ihbarın, Cumhuriyet savcılığına yapılması durumunda ise, Uygulama Yönetmeliği’nin 5. maddesinin 2. fıkrası gereğince evrakın bir sureti, verilecek tedbir kararının niteliğine göre mülki amir ya da aile mahkemesi hâkimine gönderilecektir. Şikâyet yahut ihbar, mülki amire yapılmış ise, mülki amir, Uygulama Yönetmeliği’nin 5. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, 6284 sayılı Kanun’un 3. maddesinde geçen tedbirlerden bir veya birkaçına karar verebilecek, fakat işin mahiyeti diğer tedbirleri gerektirdiğinde ise söz konusu şikâyet ve ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet savcılığına bildirecektir. Uygulama Yönetmeliği’nin 4. maddesinin 4. fıkrasında ise aile, çalışma ve sosyal hizmetler taşra birimleri ile ŞÖNİM’e yapılan ihbar ve şikâyetlerin, somut vakânın niteliğine göre, derhal kolluk, mülkî amir, Cumhuriyet Başsavcılığı yahut hâkime bildirileceği

öngör÷lmüştür. Şikâyetin yahut ihbarın doğrudan mahkemeye yapılması halinde ise, mahkeme resen gerekli gördüğü önleyici ve koruyucu tedbirlerine hükmedebilecektir.

Haber alma yollarının ilgili mercilere ulaşması halinde yapılacak işlemleri düzenleyen Uygulama Yönetmeliğı'nin 5. maddesinin 3. fıkrasında, mülki amire yapılan ihbar yahut şikâyetin, 6284 sayılı Kanun'un 4. ve 5. maddelerinde düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlerden bir veya birkaçını gerektirdiğinin anlaşılması halinde, mülki amire, doğrudan durumu mahkemeye bildirme yetkisinin verilmemiş olup, durumun mülki amir tarafından kolluk veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi öngör÷lmüştür. Başka bir deyişle, şiddet olgusundan bir şekilde haberdar olan mülki amirin, durumun hâkimin verebileceğı türden bir tedbir kararını gerektirdiğı kanaatine varması halinde, doğrudan mahkemeye durumu doğrudan bildiremeyecek olup, bu durumu Cumhuriyet savcılığı ile kolluğa bildirmesi ve bunun üzerine kolluk yahut Cumhuriyet savcılığının mahkemeye söz konusu tedbir kararı için başvurması gerekecektir. Uygulama Yönetmeliğı'nin lafzından anlaşılan bu olup, bu durum da, 6284 sayılı Kanun'un tedbirlere ivedi şekilde hükmedilmesi ve bürokrasinin mümkün olduğunca azaltılmasına yönelik amacına ve diğer düzenlemelerine uygun düşmemektedir. Keza Yönetmeliğın 4. maddesinin 4. fıkrasında, aile, çalışma ve sosyal hizmetler il ve ilçe müdürlükleriyle ŞÖNİM'in, kendisine yapılan ihbar ve şikâyetleri doğrudan mahkemeye bildirmesi gerektiğı düzenlenmiş olmasına rağmen, Bakanlığın taşra örgütünün amiri konumunda olan mülki amirlere bu hususta yetki verilmemiştir. Ancak 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca ihbarı alan kamu görevlileri, *“6284 sayılı Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle”* yükümlü kılınmışlardır. Kanımca böyle bir çelişkili düzenleme, tedbir kararı verilmesine ilişkin başvuracak merciler arasında mülki amire yer verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle şiddet olgusundan bir şekilde haberdar olan mülki amirin, durumun hâkimin verebileceğı türden bir tedbir kararını gerektirdiğı kanaatine varması halinde,

üçüncü kişilerin ihbarı üzerine de mahkemenin tedbir kararı verebileceği gözetilerek, durumu hâkime bildirmesi ve hâkimin de bu bildirimi ihbar kabul etmek suretiyle tedbir kararı vermesi, Kanun'un amacına daha uygun olacaktır³³⁶.

Aynı şekilde Uygulama Yönetmeliği'nin 6. maddesinde de, mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlere yer verilmiş olup, bu tedbirlerin ilgililerin istemi, Bakanlık yahut kolluk birimlerinin başvurusu üzerine veya resen alınabileceği öngörülmüş olmasına rağmen, bu maddede Cumhuriyet savcılığına yer verilmemiş olması da bir eksiklik olduğu gibi, şikâyet ve ihbarı alan Cumhuriyet savcılığının durumu işin mahiyetine göre mülki amir yahut hâkime bildireceğine ilişkin 5. maddenin 2. fıkrası ile de çelişki içermektedir. Ayrıca Uygulama Yönetmeliği'nin 6. maddesinin 1. fıkrası, 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesine de aykırı niteliktedir. Nitekim gerek 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesi, gerekse Uygulama Yönetmeliği'nin 5. maddesi gözetildiğinde, mülki amir, Cumhuriyet savcılığınca yapılan başvurular üzerine de koruyucu tedbir kararlarına karar verebilecektir.

O halde gerek 6284 sayılı Kanun, gerekse Uygulama Yönetmeliği genel itibariyle değerlendirildiğinde; şayet tedbir kararı almakla görevli ve yetkili bir merciye (mülki amir, aile mahkemesi yahut kolluk amirine) ihbar veya şikâyetle bulunulmuşsa, bu mercilerce resen gerekli önleyici ve koruyucu tedbir kararı alınabilecektir. 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında sayılan kolluk ve Bakanlık birimleri yahut Cumhuriyet savcılığına ihbar veya şikâyet edilmesi yahut bu mercilerin bir şiddet eyleminin gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin bulunduğundan başka şekillerde haberdar olmaları durumunda bu mercilerce doğrudan yetkili ve görevli mercilerden (mülki amir veya hâkimden) tedbir talebine ilişkin başvuru yapılabilecek ve bu başvuru üzerine tedbir kararı verilebilecektir. Tedbir kararı almaya yetkili ve görevli merciler ile tedbir talebi başvurusunda bulunabilecek merciler dışındaki resmî

³³⁶ Taşpınar Ayvaz, s. 43.

birimlerce durumun ihbar alınması veya bu birimlere şikâyet edilmesi halinde ise ihbarı alan kamu kurum ve kuruluşlarıyla kamu kurumu niteliğindeki meslekî kuruluşlarca, durum, ya 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen talepte bulunabilecek mercilere aksettirildikten sonra bu mercilerce tedbir kararı başvurusu yapılacak ya da doğrudan tedbir kararı almaya yetkili mercilere durum ihbar edilecek ve bu mercilerce ihbar üzerine doğrudan 7. madde uyarınca tedbir kararı alınabilecektir.

III. YARGILAMANIN TARAFLARI (İLGİLİLER)

Her ne kadar çekişmesiz yargı işleri niteliğinde olsa da, koruyucu ve önleyici tedbirlerde genel itibariyle şiddet uygulayan ve şiddet mağduru olmak üzere zıt menfaatleri bulunan iki taraf bulunmaktadır. Ancak daha önce bahsedildiği üzere, koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin yargılama şiddet mağdurunun şikâyeti yanında üçüncü kişilerin ihbarı yahut Cumhuriyet savcılığı, Bakanlık görevlileri ve kolluğun başvurusu üzerine başlar. Dolayısıyla salt şiddet mağdurunun şikâyeti üzerine başlayan yargılamada, şiddet uygulayan ile şiddet mağduru sıfatıyla iki taraf bulunmaktadır. Bu iki taraf da her türlü usuli işleme ilişkin tasarruflarda bulunma imkânlarına sahiptir. Bununla birlikte, yargılamanın ihbar veya başvuru ile başlaması veya yargılamaya müdahale halinde ihbar ve başvuruda bulunanlar ile müdahalede bulunan Bakanlığın yargılamaya etkileri açısından taraf sıfatlarının bulunup bulunmadığının ve varsa kapsamının belirlenmesi gerekmektedir.

Çekişmesiz yargı işlerinde, “taraf” kavramı yerine “ilgili” kavramı kullanılmaktadır. “İlgili” kavramının çerçevesinin belirlenmesi adına “şekli anlamda ilgili” ve “maddi anlamda ilgili” olmak üzere ikili bir ayrım öngörülmüştür. “Maddi anlamda ilgili”, çekişmesiz yargı işiyle hukuki bağlantısı olan ve yargılama neticesinde verilecek kararlar hukukî durumu

etkilenen yahut etkilenmesi muhtemel olan kişileri ifade etmektedir³³⁷. “Şekli anlamda ilgili” ise, talepte bulunarak yargılamayı başlatan yahut itiraz veya kanun yoluna başvuru imkanlarına sahip olan ve bu şekilde çekişmesiz yargılamayı usuli anlamda etkileyebilen kişileri ifade eder³³⁸. Çekişmeli yargıda, kural olarak şekli anlamda ilgili kavramı geçerlidir; zira talebiyle yargılamayı başlatan kişi “davacı”, karşı taraf ise “davalı” sıfatını haiz olup, çekişmeli yargıda ancak yargılamanın tarafları olan bu kişiler veya davaya müdahale yoluyla dahil olmuş kişiler tarafından usuli işlemler kullanılır. Çekişmesiz yargıda ise, davadaki gibi genel itibarıyla iki taraf bulunmadığı için, maddi anlamda ilgili kavramı esastır³³⁹. Bu nedenle çekişmesiz yargı işine şeklen taraf olmasa dahi, hukukî statüleri etkilenen yahut etkilenmesi muhtemel olan herkes, çekişmesiz yargı işinin maddî anlamda ilgilisi sayılır. Aynı şekilde çekişmesiz yargı sürecine ilişkin başvuru veya herhangi bir şeklî işlemi yerine getirerek şeklî anlamda ilgili sıfatını kazanan kişiler, aynı zamanda maddi anlamda ilgili sıfatına sahip olmayabilir. Bu nedenlerle çekişmesiz yargıda, maddi anlamda ilgili sıfatını haiz olan kişiler, şeklen yargılamada yer almasalar dahi, her türlü usuli imkandan yararlanabilirler³⁴⁰.

Bir çekişmesiz yargı işi olmaları sebebiyle, koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden de “maddi anlamda ilgili” sıfatı geçerlidir. Bu bağlamda koruyucu ve önleyici tedbirlerle hukukî statüleri etkilenen yahut etkilenmesi muhtemel olan şiddet mağduru ve şiddet uygulayan sıfatını haiz kişiler maddi anlamda ilgili sayılacaktır. Dolayısıyla kadınlar, çocuklar, aile bireyleri, tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler şiddet mağduru olarak koruyucu ve önleyici tedbirlerin hukuki korunmasından faydalanmaları nedeniyle maddi anlamda ilgili sayılacaklardır. Şiddet

³³⁷ **Aras**, s. 127; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 34; **Tanrıver**, Medenî Usul Hukuku, s. 114; **Taşpınar Ayvaz**, s. 36.

³³⁸ **Aras**, s. 128; **Tanrıver**, Medenî Usul Hukuku, s. 114; **Taşpınar Ayvaz**, s. 37.

³³⁹ **Budak / Karaaslan**, s. 332; **Tanrıver**, Medenî Usul Hukuku, s. 114.

³⁴⁰ **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 34.

uygulayan ise, özellikle önleyici tedbirlerin muhatabı olduğundan ve hukuki durumu bu tedbirlerle kısıtlanabileceğinden maddi anlamda ilgili sıfatını taşıyacaktır.

Koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin sürecin, mağdurun şikayeti yahut üçüncü kişilerin ihbarı ya da Cumhuriyet başsavcılığı, kolluk yahut Bakanlığın başvurusu üzerine başlayacağı, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında açık şekilde ifade edilmiştir. Bu bağlamda şiddet mağduru dışında şiddet durumunu resmi mercilere ihbar eden kişiler ile tedbir kararı için başvuruda bulunan Cumhuriyet başsavcılığı, kolluk ve Bakanlık birimleri, şekli olarak süreci başlatmaları nedeniyle “şekli anlamda ilgili sıfatını” taşıyacaklardır. Cumhuriyet başsavcılığı ve kolluk birimleri, koruyucu ve önleyici tedbirler dolayısıyla hukuki durumları etkilenmediğinden, bu mercilerin “maddi anlamda ilgili” sayılmaları mümkün değildir. İhbarda bulunan her üçüncü kişi ise, aynı zamanda maddi anlamda ilgili olabileceği gibi, yalnızca şekli anlamda ilgili olarak da kalabilir. Burada ihbarda bulunan kişinin hukuki durumunun etkilenip etkilenmediğine bakmak gerekecektir. Bu bağlamda bir şiddet vakasını resmi mercilere ihbar eden üçüncü kişinin hukuki durumunun verilecek koruyucu ve önleyici tedbir ile etkilenmesi veya etkilenme ihtimalinin bulunması halinde bu üçüncü kişinin de maddi anlamda ilgili sayıldığını kabul etmek gerekecektir. Örneğin, şiddet mağduru ile herhangi bir yakınlığı bulunmayan ve şiddet vakasını resmi mercilere ihbar eden komşu, yalnızca resmi makamları harekete geçirdiği için şekli anlamda ilgili sıfatını kazanacaksa da, koruyucu ve önleyici tedbirlerle sağlanan korumadan hukuki durumu etkilenmeyeceği için maddi anlamda ilgili sayılamayacaktır. Ancak şiddet vakasını ihbar eden kişinin şiddet mağdurunun akrabası olması durumunda, koruyucu ve önleyici tedbirle bu kişilerin de hukuki durumları etkilenebileceğinden bu kişiler aynı zamanda maddi anlamda ilgili sayılmalıdırlar³⁴¹.

³⁴¹ Taşpınar Ayvaz, s. 37.

Tedbir kararı verilmesine ilişkin başvuruda bulunabilecek olan resmi mercilerden olan Bakanlık ise, kanımca hem şekli anlamda hem de maddi anlamda ilgilidir. Zira uluslararası hukukun da yüklediği ödevler ve güncel yaklaşımlar çerçevesinde devlet, aile içi ve kadına yönelik şiddeti, bireyler arası hukuki ilişkiler arasında görmemekte ve bu duruma kamusal bir gayeyle yaklaşmaktadır. Bu doğrultuda devletin aile içi ve kadına yönelik şiddeti önlemekle görevli ve sorumlu olduğu gözetildiğinde, Bakanlığın, şiddet eylem ve ihtimalinin önlenmesinde, diğer bir deyişle koruyucu ve önleyici tedbir kararı alınmasında hukuki menfaatinin bulunduğu açıktır³⁴². Aksi takdirde, devletin şiddet nedeniyle meydana gelen zararlardan dolayı sorumluluğu gündeme gelebilecektir.

IV. TEDBİR KARARI VEREBİLECEK MERCİLER

A. GENEL OLARAK

Mülga 4320 sayılı Kanun uyarınca, tedbir kararlarına aile mahkemesi tarafından karar verileceği, tedbir kararına muhalefet söz konusu olduğu takdirde ise, sulh ceza mahkemesi nezdinde ceza davası açılacağı öngörülmüş olup, adli yargı dışında herhangi bir idari merci tedbir kararının alınmasında görevli ve yetkili kılınmamıştı. Ancak halihazırda tedbir türleri dahi kısıtlı şekilde düzenlenmişken, salt aile mahkemelerinin tedbir kararı verebileceklerinin öngörülmüş olması, uzun süren yargılamaları gerektirdiğinden, Kanun'un amacının hasıl olmasına engel olmaktaydı. Nitekim şiddet eyleminin önlenmesi ve sonuçlarından mağdurun korunabilmesi, daha hızlı bir karar alma sürecini gerektirmekteydi³⁴³. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun'un 3., 4. ile 5. maddelerinde önleyici ve koruyucu tedbirler, bu kararı vermeye görevli merciler gözetilerek tasnif edilmiş ve bu bağlamda koruyucu tedbir kararlarının hâkim, mülkî

³⁴² Taşpınar Ayvaz, s. 38.

³⁴³ Bölükbaşı, s.117.

amir ve kolluk amiri tarafından verilebileceği, önleyici tedbir kararlarının ise, sadece hâkim ve gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk amirince alınabileceği öngörülmüştür.

B. İDARİ MERCİLER

6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, bu maddede sayılan tedbirlerden birine, birkaçına yahut somut olaya uygun nitelikteki benzer tedbirlere en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer mülki amirinin karar verebileceği öngörülmüştür. Burada mülki amir ifadesi, illerde vali, ilçelerde ise kaymakamı ifade etmektedir. Mülki amirler, Kanun'un 3. maddesinde belirtilen veya somut olayın koşullarına uygun bu maddede düzenlenen tedbirlere benzeyen ve daha çok şiddet mağdurunun ve şiddete tanıklık eden çocukların korunması amacına hizmet eden koruyucu tedbir kararlarına karar verebilecektir. Başka bir deyişle, mülki amir tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları, etkin ve acil şekilde şiddet mağdurlarının yeniden şiddete uğramasını, şiddete uğrama ihtimali altında bulunanların ise şiddete uğramasını engelleme amacı güden³⁴⁴, fakat şiddet mağdurunun nüfus, tapu ve benzeri resmi sicil kayıtlarında yahut üçüncü kişilerle akdedilen sözleşme ilişkilerinde değişim meydana getirmeyen, başka bir deyişle mağdurun temel hak ve özgürlüklerine müdahale içermeyen türden tedbirlerdir.

Hâkimin vereceği öngörülen Kanun'un 4. maddesinde belirtilen koruyucu tedbirler ile 5. maddesinde öngörülen önleyici tedbir kararları ise mülki amir tarafından alınamaz. Keza koruyucu tedbir olarak Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen hükümlere de karar verilemez. Dolayısıyla mülki amirliğe yapılan bir şikâyet, başvuru yahut ihbarla birlikte, Kanun'un 4. ve 5. maddelerinde belirtilen tedbirlere karar verilmesi istenildiği takdirde veyahut mülki amirin somut olayın 4. ve 5. maddelerde geçen tedbir kararlarını gerektirdiği kanaatine varması halinde, gerekli görüldüğü takdirde mülki amir, Kanun'un 3. maddesinde belirtilen tedbirlere karar verebilecektir. Ancak 4. ve 5. maddelerde belirtilen tedbirler yönünden karar verme

³⁴⁴ Bölükbaşı, s. 118.

yetkisi bulunmadığından, mülki amir, kendisine yapılan şikayet, ihbar yahut başvuruyu, Kanun'un 7. maddesi uyarınca ihbar niteliğinde olmak üzere aile mahkemesine bildirmelidir. Şayet mülki amirin, Kanun'un 4. veya 5. maddelerinde belirtilen tedbirlere de karar vermesi halinde, mülki idare görev alanına girmeyen ve yargı organlarının görev alanına giren bir konuda kendisini görevli saymış olur ki, bu bağlamda verilen tedbir kararı yok hükmündedir. Zira idarenin, açıkça yargı organlarınca verilebileceği öngörülmüş olan tedbirlere karar vermesi, kanımca fonksiyon gaspı niteliğinde olup, fonksiyon gaspı ile verilen kararlar ise yok hükmünde sayılmaktadır³⁴⁵.

6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrası gereğince mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlerden "a" ile "ç" bentlerinde düzenlenen tedbirlerle 5. maddesinin 2. fıkrası uyarınca hâkim tarafından verilebilecek önleyici tedbirlerden "a", "b", "c" ve "d" bentlerinde düzenlenen tedbirlerin gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yirmi dört saat içerisinde mülki amirin veya hâkimin onayına sunulmak üzere en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yerdeki kolluk amiri tarafından da verilebileceği öngörülmüştür. "Kolluk amiri" ifadesi ise, Uygulama Yönetmeliği'nde "hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını/amirini" ifade edecek şekilde tanımlanmıştır. "Kolluk" olarak ise, Yönetmeliğin 3. maddesinin 1. fıkrasının "h" bendinde "*polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri*" ifade edilmiştir. Kolluk ve kolluk amiri tanımları gözetildiğinde, gümrük kolluğu, orman kolluğu gibi özel yasalarla kurulan kolluk birimi ve amirlerinin 6284 sayılı Kanun çerçevesinde tedbir kararı vermeye yetkili olmadıkları anlaşılmaktadır³⁴⁶. Ayrıca

³⁴⁵ **Günday, Metin:** İdare Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara 2011, s. 142.

³⁴⁶ **Karakaya,** s.53.

kolluk amirinin, görevi dahilinde olmayan, Kanun'un 4. maddesinde belirtilen koruyucu tedbirler ile 3. maddesinin "a" ve "ç" bentleri dışında kalan koruyucu tedbirler ve 5. maddesinin "a", "b", "c" ve "d" bentleri dışında kalan önleyici tedbirler hakkında karar vermesi halinde, söz konusu tedbir kararı, bu karar yok hükmünde sayılacağından, 24 saat içerisinde tedbir kararı onayına sunulan mülki amir yahut hâkimin talebin reddine karar vermesi ve somut olayın özellikleri gerektirdiği takdirde Kanun'un 7. maddesi uyarınca kolluk amirinin onay talebini ihbar olarak değerlendirmek suretiyle gerekli tedbir kararlarını resen vermesi gerekmektedir.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasına göre, tedbir kararı, en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek mülkî amirden yahut kolluk biriminden istenebilecektir. Dolayısıyla kolluk ya da mülki amirin, şiddet eylemini gerçekleştiren yahut gerçekleştirme ihtimali bulunan kişinin veya mağdurun başka il veya ilçe coğrafi sınırları içerisinde ikamet ettiklerinden bahisle, 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca gerekli tedbir kararını vermekten imtina edemeyeceklerdir. Örneğin, jandarmanın coğrafi sınırları içerisinde ikamet eden şiddet mağdurunun yine jandarma sınırları içerisinde meydana gelen şiddet eylemini, polise şikâyet etmesi ya da bu durumun üçüncü kişilerce polise ihbar edilmesi durumunda, coğrafi yetki sorunu gündeme gelmeyecek ve emniyet amiri tarafından ya 6284 sayılı Kanun tarafından öngörülen kolluk amirinin yetkisi dahilindeki tedbirlere karar verilecek ya da durum şikâyet yahut ihbarda bulunulan yerdeki mülki amire veya mahkemeye bildirilecektir.

C. MAHKEMELER

1. Genel Olarak

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinde tedbir kararlarının en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk amirinden talep edilebileceği belirtilerek karar mercileri bu şekilde belirtilmiştir. Nitekim Kanun'un 4. maddesinde geçen koruyucu tedbirler ile 5. maddesinde geçen önleyici tedbirler hâkim tarafından verilebilecek

tedbirler olarak düzenlenmiştir. Ancak hâkim tarafından verilmesi öngörülen koruyucu ve önleyici tedbirler, Kanun'un 4. ve 5. maddelerinde sınırlı sayıda olmak üzere sayılmamış olup, bu tedbirlere benzer mahiyette tedbirlere hükmedilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda özellikle belirtmek gerekir ki; Kanun'un 3. maddesinde öngörülen ve mülkî amir tarafından verilebilen koruyucu tedbirlere hâkim tarafından da hükmolunabilecektir³⁴⁷. Zira daha önce de açıklandığı üzere, hâkim tarafından verilmesi öngörülen koruyucu tedbirler, temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliğinde olduğundan, bu tedbirler mülki amir tarafından verilemezken; mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbirler, şiddet mağdurunun temel hak ve özgürlüklerine müdahale içermediğinden ve aksine mağdurun fazladan korunması amacına hizmet ettiğinden bu tedbirlere evleviyetle hâkim tarafından da hükmolunabilecektir³⁴⁸.

³⁴⁷ Karakaya, s. 41; Bölükbaşı, s.129.

³⁴⁸ Keza 6284 sayılı Kanun, yürürlüğe girmeden önce de, 3. maddede öngörülen mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlerin hâkim tarafından da verilebileceği hususu, TBMM Adalet Komisyonu tarafından 4. maddeye “3. maddede öngörülenlerin yanı sıra” ibaresi eklenmek suretiyle madde metninde açıkça ifade edilmiştir. Ancak TBMM’de verilen önerge ile; 4. maddede belirtilen koruyucu tedbirlerin birine, birkaçına yahut uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebileceği belirtilmek suretiyle, sayılan tedbirlerin tahdidi olmadığının anlaşıldığı, bu nedenle, “3 üncü maddede öngörülenlerin yanı sıra” ibaresine ihtiyaç bulunmadığı, ayrıca 3. maddede belirtilen ve mülkî amirce verilecek bu tedbirlerin, uygulamada, bu kararların mutlaka hâkim tarafından verilmesi gerektiği şeklinde uygulamada yanlış yorumlara neden olmaması ve böylece tedbirlerin hızlı ve etkin bir şekilde alınmasının sağlanması amaçlandığı vurgulanmış olup, önerge üzerine söz konusu ibare 4. madde metninden çıkarılmıştır. Bu hususta bkz. TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: 24,

C: 15, Yasama Yılı: 2, 07.03.2012, s. 80,

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Tutanak_B_SD.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=

[B&PAGE1=1&PAGE2=96](#) (Erişim Tarihi: 06.04.2019).

2. Görevli Mahkeme

6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinde geçen koruyucu tedbirler ile 5. maddesinde geçen önleyici tedbirlerin hâkim tarafından karar verileceği belirtilmiştir. Aynı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının "c" bendinde ise "hâkim" deyiminin "*aile mahkemesi hâkimini*" ifade ettiği öngörülerek, 6284 sayılı Kanun çerçevesinde görevli mahkeme aile mahkemesi olarak belirlenmiştir³⁴⁹. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunu'nun 2. maddesinin 2. fıkrasına göre ise, aile mahkemesi kurulamayan yerlerde 4787 sayılı Kanun kapsamına giren dava ve işlere, HSK tarafından belirlenen asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır. Ayrıca 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, kanunlarla verilen diğer görevler aile mahkemesinin görevleri arasında sayıldığından, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen, 4787 sayılı Kanun kapsamına giren işlerden sayılmıştır. Önleyici ve koruyucu tedbir taleplerine asliye hukuk mahkemesince bakıldığı takdirde, HMK'nun 291. maddesinin 1. fıkrasının "a" bendi uyarınca söz konusu işe "aile mahkemesi sıfatıyla" bakıldığıının belirtilmesi gerekmektedir.

Görev, HMK'nun "Dava Şartları" başlıklı 114. maddesinin 1. fıkrasının "c" bendi gereğince, mahkemeye ilişkin dava şartlarından olup, göreve ilişkin kurallar kamu düzenindendir. Dolayısıyla taraflar, davanın her aşamasında göreve ilişkin itirazda bulunabilecekleri gibi, mahkeme de, uyuşmazlığın ya da işin kendi görev alanı içerisinde olup

³⁴⁹ 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasında ilk halinde şiddet eylemine karşı alınacak tedbirler yönünden sulh hukuk mahkemeleri görevli kılınmışsa da, daha sonra 4787 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 1. fıkrası ve 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yapılan değişiklikle bu tedbirler yönünden görevli mahkeme olarak aile mahkemesi belirtilmiştir.

olmadığını, davanın her aşamasında, kendiliğinden inceleyebilir³⁵⁰. 6284 sayılı Kanun’da öngörülen tedbirlerden biri veya birkaçına hükmedilmesi işi, -aile mahkemesi dışındaki- görevsiz mahkeme nezdinde ikame edildiği takdirde, mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekecektir. Görevsiz bir mahkemece karar verildiği takdirde, bu husus itiraz sebebi yapılsın ya da yapılmassın, itiraz merci sırf bu sebeple tedbir kararının kaldırılmasına yahut bu suretle verilen tedbir kararına uyulmadığından bahisle verilen zorlama hapsi kararının kaldırılmasına kendiliğinden karar verebilecektir. Verilen görevsizlik kararının, 6284 sayılı Kanun’un 8. maddesinin 4. fıkrasının 2. cümlesine göre sadece korunan kişiye tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Görevsizlik kararı verilmesi üzerine yapılacak işlemler yönünden HMK’nun 20 ve devamı maddelerinde öngörülen usul hükümleri, 6284 sayılı Kanun’a ilişkin olarak görülen işlerde verilen görevsizlik kararı bakımından da uygulama alanı bulacaktır. Keza 6284 sayılı Kanun’da öngörülen tedbirler HMK’nun 382. maddesinin 2. fıkrasının “b” bendinin 17. alt bendi uyarınca çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmış olup, HMK’nun 385. maddesinin 1. fıkrası uyarınca çekişmesiz yargı işleri, niteliklerine uygun düştüğü düzeyde basit yargılama usulüne göre görülür. Basit yargılama usulünde ise, HMK’nun 322. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, herhangi bir özel düzenlemenin bulunmadığı durumlarda, yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanır. Belirtilen hükümler çerçevesinde değerlendirildiğinde, 6284 sayılı Kanun’da öngörülen tedbirlerin aile mahkemesince verileceği düzenlenerek, HMK’nun çekişmesiz yargı işlerinde sulh hukuk mahkemesinin genel görevli mahkeme olduğu şeklindeki düzenlemesine istisna getirilmiş ise de, görevsizlik kararı akabinde yapılacak işlemlere ilişkin

³⁵⁰ Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 184; Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s. 200; Budak / Karaaslan, s. 43; Pekcanıtez / Atalay / Özkes, s. 65; Tanrıver, Medenî Usul Hukuku, s. 146-147; Kuru, Medeni Usul Hukuku, s. 96.

6284 sayılı Kanun'da özel bir düzenlemeye yer verilmediğinden, HMK'nun 20 ve devamı maddeleri “niteliğine uygun düştüğü ölçüde” gündeme gelecektir.

6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirlere ilişkin olarak verilen görevsizlik kararından sonra yapılacak işlemler yönünden, HMK'nun 385. maddesinin 1. fıkrasında açık şekilde belirtilen “niteliğine uygun düştüğü ölçüde” ibaresinin irdelenmesi gerekmektedir. Çekişmeli yargıda kural olarak, görevsizlik kararı veren mahkeme, kendisinin görevsizliğine karar verdikten sonra, aynı kararda görevli olan mahkemeyi de gösterir³⁵¹. Ayrıca mahkeme, görevsizlik kararında yalnızca dosyanın görevli bulunan mahkemeye gönderilmesine karar verir; yoksa taraflardan birinin talebi bulunmadığı sürece, kendiliğinden dava dosyasını görevli mahkemeye gönderemez. Mahkemece görevsizlik kararı verilmesi üzerine, dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi ve yargılamaya görevli mahkeme nezdinde devam olunabilmesi için, görevsizlik kararı kesinleştikten itibaren iki hafta içerisinde uyuşmazlığın taraflarından birinin dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi isteminde bulunması gerekmektedir. İki hafta içerisinde söz konusu istem yapılmadığı takdirde ise davanın açılmamış sayılmasına karar verilir³⁵².

Çekişmesiz yargıda da, mahkemece görevsizlik kararında, görevli olan mahkeme gösterilir ve dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesine karar verilir. Ancak çekişmesiz yargı işlerinde görevsizlik kararı verilen dosyanın, görevli mahkemeye resen mi yoksa talep üzerine mi gönderileceği hususu çekişmeli yargıya nazaran farklılık arz etmektedir. Bu husus,

³⁵¹ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s.148; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 201; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 66; **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 98.

³⁵² **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 186-187; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 202; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 66; **Budak / Karaaslan**, s. 64; **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 98; **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s.149; **Aras**, s.110.

görevsizlik kararı verilen çekişmeli yargı işinin niteliğine, yani işin resen harekete geçilen yahut talep üzerine incelenen işlerden olup olmadığına göre belirlenecektir. Zira resen harekete geçilen çekişmesiz yargı işlerinde mahkeme tarafından, görevsizlik kararında görevli mahkeme gösterilerek dosyanın resen görevli mahkemeye gönderilebilmesi mümkünken; takibi talebe dayalı olan çekişmesiz yargı işlerinde ilgililerden birinin başvurusu üzerine dosya görevli mahkemeye gönderilebilir³⁵³. Daha önce de belirtildiği üzere, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen tedbirler, resen harekete geçilen işlerden olmayıp, şikâyet, ihbar veya başvuru üzerine karar verilebilen çekişmesiz yargı işlerindendir. Bu bağlamda koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin görevsizlik kararı verildiğinde, ilgililerin talebi üzerine kararın görevli mahkemeye gönderilebileceği ileri sürülebilir. Ancak 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesi gereğince, şiddet yahut şiddet uygulanma tehlikesini ihbar alan kamu görevlileri, durumu yetkililere haberdar etmekle yükümlü kılınmış olup, görevsizlik kararı veren mahkemenin, dosyayı görevli mahkemeye göndermek için ilgililerin talebini beklemesi, 6284 sayılı Kanun'un amacı ile ve söz konusu 7. madde ile bağdaşmaz. Bu nedenle, koruyucu ve önleyici tedbirlerin kamusal bazda ele alınmış olması da gözetildiğinde, kanımca görevsizlik kararı verildiğinde mahkemenin gecikmeksizin resen dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesine dair ilgililerden herhangi birinin yapacağı başvuru, çekişmeli yargı işlerinde olduğu gibi zorunlu şekilde aranmamalı; yalnızca mahkemeyi tahrik niteliğinde sayılmalıdır. Bu şekilde bir uygulama, 6284 sayılı Kanun'un genel amacına da uygun olup, mağdurun fiziksel, cinsel, psikolojik yahut ekonomik varlığına hâlel gelmeden dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi ve tedbir kararları verilerek ivedilikle etkin korumanın sağlanmasını temin eder.

³⁵³ Aras, s. 110-111.

Özellikle şiddet mağduru çocuklar yönünden Çocuk Koruma Kanunu ile 6284 sayılı Kanun'un alanlarının birbiriyle kesiştiği durumlarda, somut olayın Çocuk Koruma Kanunu gereği çocuk mahkemelerince mi yoksa 6284 sayılı Kanun gereği aile mahkemelerince mi incelenip tedbir kararı verileceği hususunun da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Özellikle suça sürüklenen çocuklar yönünden Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirlerin, Türk Ceza Hukuku bağlamında çocuklara özgü güvenlik teberi olarak anlaşılması nedeniyle, bu durumlarda çocuk mahkemesinin yetkili olacağı hususunda kuşku yoktur. Ancak bir şiddet eylemi meydana geldiğinde, şiddetin yöneldiği çocuk, 6284 sayılı Kanun bağlamında şiddet mağduru sıfatını haiz olabileceği gibi, Çocuk Koruma Kanunu kapsamında ise korunma ihtiyacı olan çocuk sıfatına sahip olacak ve aynı olaya ilişkin aynı kişi hakkında iki Kanun'un uygulanma koşulları birlikte gündeme gelecektir³⁵⁴. Bu durumda, hangi mahkemenin hangi Kanun kapsamındaki tedbirlere hükmedeceği hususu önem kazanmaktadır. 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 3. fıkrasında, aile mahkemesi hâkimine şiddet eylemi söz konusu olduğunda aynı Kanun'da yer alan koruyucu ve önleyici tedbirlerin yanı sıra Çocuk Koruma Kanunu'nda belirtilen tedbirleri alma yetkisi verilmiştir. Ancak söz konusu düzenleme, Çocuk Koruma Kanunu ile 6284 sayılı Kanun'un uygulama alanlarının çatıştığı durumlarda hangi mahkemenin hangi tedbirleri alacağı hususuna açıklık getirmemiştir. Zira 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 3. fıkrası, koruyucu ve önleyici tedbirlerin örnekleyici şekilde sayılmış olması sebebiyle mevzuatımızdaki yer alan diğer tedbirlere de atıf yapılması amacıyla düzenlenmiştir.

Her iki Kanun'da da duruşma yapmadan dosya üzerinden karar verme imkânı bulunmasına rağmen, 6284 sayılı Kanun'da tedbirlere her seferinde en fazla altı aylığına hükmedilebilmesi, Çocuk Koruma Kanunu'nda ise tedbirlerin kural olarak 18 yaşın

³⁵⁴ **Karakaya**, s.11.

tamamlanmasına kadar devam edecek olması şeklinde önemli bir farklılıklar da bulunmaktadır. Aynı şekilde Çocuk Koruma Kanunu bağlamında, 5271 sayılı CMK'ya³⁵⁵ tâbi şekilde muhakeme yapıp tedbir kararı alınırken, 6284 sayılı Kanun bağlamında ise HMK uyarınca tedbir kararı alınmaktadır.

Her iki Kanun'daki düzenlemeler gözetildiğinde, çocuk mahkemeleri ile aile mahkemelerinin inceleyecekleri uyuşmazlıkların ve verecekleri tedbirler arasındaki ayrımın perde arkasında korunmaya muhtaç çocuk ve şiddet mağduru çocuk ayrımı bulunmaktadır. Daha evvel belirtildiği üzere, 6284 sayılı Kanun'un korumasından faydalanabilmek için ya kadına yönelik şiddet ya da ev içi şiddet mağduru olmak gerekecektir. O halde kadına yönelik şiddet veya ev içi şiddet mağduru sayılabilecek çocuklar yönünden gelen uyuşmazlıkların aile mahkemesince görülmesi; bunun dışında kalan çocukların ise korunmaya muhtaç çocuk olarak nitelendirilerek, bunlara ilişkin uyuşmazlıkların çocuk mahkemelerince çözümlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda şiddet eyleminin yöneldiği çocuklar yönünden aile mahkemeleri, en fazla altı ay süreyle sınırlı olmak üzere, hem 6284 sayılı Kanun'daki, hem de Çocuk Koruma Kanunu'ndaki tedbirlere hükmedebilecektir. Çocuk mahkemeleri ise, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağduru olmayan çocukların korunma ihtiyacı olan çocuk oldukları gözetilerek, bunlar yönünden inceleme yaparak sadece Çocuk Koruma Kanunu'ndaki tedbirlere aynı Kanun'da öngörülen usul çerçevesinde hükmedebilecektir³⁵⁶.

Belirtildiği üzere, şiddet mağduru bir çocuk şüphesiz ki, aynı zamanda “korunma ihtiyacı olan çocuk” sıfatını da haizken, her korunma ihtiyacı olan çocuk, -şayet ev içi veya

³⁵⁵ RG, 17/12/2004, S: 25673.

³⁵⁶ Aynı yönde bkz. Yargıtay 20. HD, 07.02.2017, 2016/14277 E., 2017/890 K.; Yargıtay 20. HD, 07.02.2017, 2016/14408 E., 2017/896 K.; Yargıtay 20. HD, 07.11.2016, 2016/9695 E., 2016/10253 K.; Yargıtay 20. HD, 14.06.2016, 2016/2196 E., 2016/6895 K.: UYAP.

kadına yönelik şiddete maruz kalmadığı sürece- şiddet mağduru sayılmaz. Bu doğrultuda, aynı zamanda şiddet mağduru olan bir çocuk hakkında çocuk mahkemesinden tedbir isteminde bulunulmuşsa, çocuk mahkemesi gerekli görürse yalnızca Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan tedbirleri almakla yetinmelidir. Ancak çocuk mahkemesinden şiddet mağduru çocuğun korunması hakkında tedbir talep edilmesi halinde yahut korunma ihtiyacı olan ancak ev içi veya kadına yönelik şiddete maruz kalmamış olan çocuk hakkında aile mahkemesinden 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir isteminde bulunulduğu durumda ne şekilde karar verilmesi gerektiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Doktrinde, hukuk ve ceza mahkemelerinin arasındaki ilişkinin niteliğinin açık bir şekilde düzenlenmediği, ceza mahkemelerinin adli yargının alt kolu olan ceza yargısına, hukuk mahkemelerinin ise adli yargının diğer bir alt kolu olan medeni yargıya tabi olması nedeniyle yargı yolu ilişkisinin gündeme gelmeyeceği, aynı tür mahkemelerden olmadıklarından görev ilişkisinin de söz konusu olmayacağı belirtilmiştir³⁵⁷. Yargıtay ise, yerleşik uygulamalarında, hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemeleri arasında görev ilişkisi varmış gibi verilen görevsizlik kararlarını yargı yeri belirlemesi hükümleri çerçevesinde değerlendirmektedir³⁵⁸. O halde şiddet mağduru çocuk hakkında çocuk

³⁵⁷ Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s. 76; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 65.

³⁵⁸ Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s. 235. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, 02.07.2002 tarihli, 2002/5436 E., 200216003 K. sayılı kararında şu şekilde karar vermiştir: “Davacıya ait bina inşaatı işyerinde çalışan bazı işçilerin bu çalışmalarının Kuruma eksik bildirildiğini saptayan müfettiş raporuna dayalı olarak tahakkuk ettirilen idari para cezası ve eksik bildirilen primlere ilişkin borcun kaldırılmasına yönelik olarak davalı Kurum nezdinde yapılan başvurunun reddedilmesi üzerine, Kurum ünitesinin bu karara karşı süresi içinde Sulh Ceza Mahkemesine yapılan itirazınanılan mahkeme tarafından incelenerek, idari para cezalarının kaldırılmasına, prim ve gecikme zammına ilişkin başvuruyu inceleme görevinin ise İş Mahkemesine ait bulunduğu belirtilerek Sulh Ceza Mahkemesinin görevsizliğine karar verilmesi karşısında, davacı tarafça görevli İş Mahkemesinde işbu davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Mahkeme, görevsiz Sulh Ceza Mahkemesinde açılan davanın süresinde olup olmadığını irdelemeksizin, iş mahkemesine açılan bu dava süresinde açılmadığı gerekçesiyle red etmiştir. Olayda

öncelikle çözümlenmesi gereken sorun, prim borcu ve gecikme zammının iptaline ilişkin davanın yargı yeri yanlışlığını nedeniyle Sulh Ceza Mahkemesine süresinde açıldığı halde, davanın görevsizlik ile sonuçlanması üzerine görevli mahkemede açılmış bulunan iş bu davanın görevsiz mahkeedeki o davanın devamı olup olmadığı ve süresinde açılmış sayılıp sayılmayacağı meselesidir.

Bilindiği üzere öğretide; görev uyuşmazlığı, aynı yargı yoluna tabi mahkemeler arasındaki ilişkide söz konusu edildiği halde, idari, askeri ve adli yargı yerleri ile yine adli yargı içerisinde yer alan ceza ve hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki ise (görev değil) yargı yolu uyuşmazlığı olarak nitelendirilmektedir. (Kuru, 1974-158) Oysa bu konudaki uygulamaya bakınca Hukuk ve Ceza Mahkemeleri arasındaki ilişkiye de görev münasebeti denildiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında ceza mahkemesince görevsizlik kararı yerine, yargı yeri yanlışlığı nedeniyle dinlenmesi mümkün bulunmayan dava dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekir idi ise de, esasen aşağıda anlatılan yasal düzenlemeler ışığında, Hukuk Tekniği ve usul hukuku açısından, yargı yolu uyuşmazlığının dahi görev uyuşmazlığı ile aynı sonuçları doğurduğunda kuşku yoktur.

Gerçekten de Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 7. maddesinde 'diğer bir mahkeme yahut idari makam veya yargı merciinin görevine giren bir dava veya iş kendisine arz olunan (görevsiz) mahkemenin' görevsizlik kararı verebileceğine işaret edilmekte, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 293. maddesine göre 'kabule şayan müracaatta... merciinin tayininde yapılan hata müracaat edenin hukukunu ihlal etmeyeceği' gibi 3622 sayılı Yasa ile değişik 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14/3-a ile 15/1-a ve 2. fıkralarında 'görevsiz mahkemeye yapılan başvuruların Danıştay veya ilgili (görevli) mahkemeye başvurma tarihi olarak kabul edileceği' öngörülmektedir. Esasen uygulamada idari yargılama usulünde anılan yasa maddeleriyle belirtilen düzenlemeler getirilmeden önceki yasal boşluk, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 7. ve 193. maddelerinin kıyasen uygulanması suretiyle giderilmekte olduğunu görmekteyiz. Bu konuda 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkındaki Kanun'un 10 ve devamında yer alan 18. ve 22. maddelerinde de 'başvuru ile ... zaman aşımı ve öbür kanuni sürelerin duracağı' belirtilmektedir: Öte yandan bütün bu yasal düzenlemelere paralel olarak da Borçlar Kanunu'nun 137. maddesinde görevsizlik nedeniyle davanın reddi halinde zaman aşımı bakımından alacaklıya 'munzam süre' tanındığı, zaman aşımı konusunda getirilen bu munzam sürenin 'hak düşürücü' sürelerle de kıyasen uygulanmasında hiçbir yasal engel bulunmadığı gibi, Hukuk Genel Kurulu'nun 13.2.1963 tarih ve 4/51-19 sayılı kararında da belirtildiği veçhile, görevsizlik kararı üzerine Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 193. maddesine uygun olarak görevli mahkemede görülmekte olan bu dava, görevsiz mahkemede açılmış olan davanın devamı olup, görevsiz mahkemede dava açılması ile kazanılmış haklar saklı

tutulmuş olacağından, hak düşürücü sürelerin de görevsiz mahkemede davanın açıldığı zamana göre hesaplanması hukuksal bir gerekliliktir. Bu arada, görevsiz mahkemede eksik bırakılan hususların (Harçlandırma, ve benzeri hukuki ve usuli işlemler vs.) görevli mahkemede tamamlanması doğaldır.

Yukardan beri açıklanan maddi ve hukuki olgular gözetildiğinde, davanın süresinde açıldığının kabulü ile işin esasına girerek sonucuna göre hüküm kurmak gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

Sonuç: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle bozulmasına, temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 2.7.2002 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Dava; Kurumca verilen idari para cezasının iptali istemine ilişkin olup, davanın yasal dayanağını teşkil eden 506 sayılı Kanunun 140. maddesinde; idari para cezasını gerektiren haller, cezayı uygulayacak makam, cezaya itiraz ve itirazı inceleyecek merci ile itiraz üzerine verilen karara karşı hangi mahkemede dava açılabileceği özel bir şekilde belirlenmiştir. Buna göre; cezayı gerektiren haller oluştuğunda Kurumca verilecek idari para cezasına karşı tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde kurumun ilgili ünitesine itiraz edilebilir. İtirazı reddedilenler, red kararının kendilerine tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yetkili Sulh Ceza Mahkemesinde dava açabilirler. İdari para cezasına karşı süresi içinde Kuruma itiraz edilmemesi veya itirazın reddine karar verilmesi halinde yine süresi içinde Sulh Ceza Mahkemesinde dava açılmaması hallarinde idari para cezası kesinleşir ve artık İş mahkemesinde menfi tespit, ödeme emrinin iptali ve itiraz davası açılmaz.

Davamızda somutlaşan olayda, Kurum ünitesine yapılan itirazın reddedilmesi üzerine süresinde yapılan itirazı inceleyen Sulh Ceza Mahkemesince, resen tahakkuk ettirilen prim borcu ve gecikme zammına ilişkin itirazı inceleme yetki ve görevinin iş mahkemesine ait olduğundan mahkemenin görevsizliğine, idari para cezasına yönelik itirazın kısmen kabulüne karar verilmiş, 10.4.2001 tarihinde iş mahkemesi sıfatıyla Asliye Hukuk Mahkemesine açılan işbu davanın süre yönünden reddine karar verilmiştir.

Adli yargı sistemi içindeki görevsizlik kararlarının; ancak hukuk mahkemeleri ya da ceza mahkemeleri arasında uygulanması mümkündür. Başka bir anlatımla hukuk mahkemelerinden ceza mahkemelerine, ya da ceza mahkemelerinden hukuk mahkemelerine görevsizlik kararı verilemez. Hukuk mahkemesinin görevli olmadığından dolayı dava dilekçesinin reddine karar verildiği takdirde dosyanın ait olduğu mahkemeye gönderileceğine dair Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 27. maddesi hükmü, ancak hukuk mahkemeleri arasına verilen

mahkemesinden, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında ise aile mahkemesinden tedbir talebinde bulunulması halinde, bir ceza mahkemesi olan çocuk mahkemesi ile bir hukuk mahkemesi olan aile mahkemesi arasında görev veya yargı yolu ilişkisi bulunup bulunmadığı, bu mahkemeler arasında ne şekilde bir ilişki bulunduğu hususunda HMK ve CMK'da düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle ceza mahkemeleri ile hukuk mahkemeleri arasında dar anlamda görev ilişkisi bulunmasa da, bu mahkemelerin görev alanlarına ilişkin uyumsuzluk meydana geldiğinde, kıyasen göreve ilişkin düzenlemelerin gözetilmesi kaçınılmaz olarak kabul edilmelidir³⁵⁹. O halde, çocuk mahkemesinden şiddet mağduru bir çocuk hakkında 6284 sayılı Kanun bağlamında tedbir isteminde bulunulmuş ise yahut aile mahkemesinden Çocuk

görevsizlik kararları için uygulanır. Aksinin kabulü halinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 193. maddesi uyarınca dava dosyasının görevli kabul edilen Sulh Ceza Mahkemesine gönderilmesi gerekir. Buna göre görevli mehkemede görülmeye başlanan dava, yeni bir dava olmayıp, görevsiz mahkemede açılmış bulunan davanın devamı niteliğindedir. Bu durumda görevsiz mahkemede dava açılması ile kazanılmış olan haklar saklı tutulmuş olur. Örneğin zamanaşımı ya da hak düşürücü süre, görevsiz mahkemede davanın açıldığı tarihe göre hesaplanır, görevsiz mahkeme kararı ile konulmuş bulunan ihtiyati tedbir veya haciz devam eder.

Ayrıca görevsiz mahkemedeki ikrar, yemin, feragat, kabul ve sulh görevli mahkeme yönünden bağlayıcı niteliktedir. 506 sayılı Kanunun 140. maddesinde idari para cezasına itiraz yöntemi açıkça belirtilmiş olup, anılan maddede sayılan itiraz yolları kullanılmaksızın iş mahkemesinde açılan davanın yargı yolu yanlışlığı nedeniyle dinlenilmesi mümkün değildir.

Kurumca idari para cezası ile cezalandırılan kişilerin; 506 sayılı Kanunun 140. maddesinde kanun yolunun açıkça gösterilmesi karşısında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 293. maddesindeki 'Kabule şayan bir müracaata, kanun yolunun veya merciinin tayininde yapılan bir hata müracaat edenin hukukunu ihlal etmez.' kuralından yararlanmaları da mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle usul ve yasaya uygun olduğuna inandığım yerel mahkeme kararının onanması düşüncesinde olduğumdan sayın çoğunluğun, davanın süresinde açıldığı kabul edilerek işin esasının incelenmesi gerektiği şeklindeki bozma kararına karşıyım.” (https://www.hukuki.net/ictihat/Yargitay_10_Hukuk_Dairesi_2002-5436.php , Erişim Tarihi: 28.06.2019)

³⁵⁹ **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 65.

Koruma Kanunu kapsamında öngörülen tedbirlere ilişkin talepte bulunulmuş ise, görevsizlik nedeniyle talebin reddine karar verilmesi gerekmektedir.

3. Yetkili Mahkeme

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrası uyarınca tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülki amirden veya kolluktan talep edilebilir³⁶⁰. Bu çerçevede, 6284 sayılı Kanun bağlamında alınacak önleyici ve koruyucu tedbirler bakımından yetki uyuşmazlığının yaşanması söz konusu olmayacaktır³⁶¹. Şiddet niteliğinde bir eylem

³⁶⁰ 4320 sayılı Kanun'da yetkiye ilişkin herhangi bir açık hüküm bulunmadığından, yetki meselesine genel usul hükümleri çerçevesinde çözümler aranmış olup, 1086 sayılı HUMK'nun 104. maddesinin 2. fıkrasına kıyasen, 4320 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirlerin en çabuk ve en az masrafla nerede yerine getirilmesi mümkünse o yer mahkemesinin yetkili olduğu yorumunun 4320 sayılı Kanun'un amacına uygun olduğu baskın görüş idi (**Ateş, Mustafa:** 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Y:65, S:3, Yaz 2007, s.162; **Biçkin**, s.1452; **Ruhi**, s.532; **Ertem**, s.384-385; **Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s.437; **Badur**, s.70, 81; **Erdem**, s.73). Ancak sonradan yürürlüğe giren, 4320 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği'nde koruma kararının en az masrafla, en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer aile mahkemesinden istenebileceği düzenlenmiştir. Ancak Anayasa'nın tabii hâkim ilkesini düzenleyen 37. maddesine göre Kanunda düzenlenmesi gereken yetki kuralının Yönetmelikte düzenlendiğinden, Yönetmeliğin açıkça Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür (**Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s. 439). Yargıtay 20. Hukuk Dairesi'nin 24.04.2006 tarihli ve 2006/3637 E., 2006/5572 K. sayılı kararında "evden uzaklaştırma gibi 4320 sayılı Kanun'a göre alınacak tedbirlerin asıl uygulanabilme yerinin daimi yerleşim yerinde mümkün olacağı, denetimin de aynı yerde yapılması bu yasaya göre alınacak tedbirlerin asıl uygulanabilme yerinin daimi yerleşim yerinde mümkün olacağı, denetimin de aynı yerde yapılması gerektiği" öngörülmüşse de kanımca söz konusu karar yerinde değildir (**Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s.436). Mülga 4320 sayılı Kanun döneminde tedbir kararının alınması yanında bunun yerine getirilmesi ve takibi de önem arz ettiğinden, tedbir kararlarının aile konutunun bulunduğu yerde alınmasının daha uygun olacağı hakkında bkz. **Ruhi**, s. 533. 4320 sayılı Kanun döneminde, yetkili mahkemeye dair ileri sürülen diğer görüşler için bkz. **Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s. 437.

³⁶¹ **Karakaya**, s. 53.

meydana geldiğinde, bu eylemin meydana geldiği yerin mülki sınırları içerisindeki mahkeme yetkili olabileceği gibi, şiddet mağduru, şiddet nedeniyle başka bir yerin mülki sınırları içerisinde bulunmak durumunda kalmış ve bulunduğu yer mahkemesine şikâyetle bulunmuş ise o yerdeki mahkeme de yetkili olabilecektir. Dolayısıyla çabukluk ve kolaylık koşullarının değerlendirilmesi, tamamen şiddet görenin takdirine bırakılmış olup, kendisinden tedbir talep edilen mahkeme, mülki amir yahut kolluğun, kendisinden daha kolay ulaşılabilecek bir yetkili merci bulunduğundan yahut eylemin başka bir yerin mülki sınırları içerisinde meydana geldiğinden ya da şiddet uygulayanın yerleşim yerinin başka bir yer mülki sınırları içerisinde bulunduğundan bahisle yetkisizlik kararı vermesi mümkün değildir. Başka bir deyişle, tedbir talebinde bulunulan mahkeme, çabukluk ve kolaylık koşullarının kendisi yönünden oluşmadığına ve bir başka mahkeme için oluştuğuna kanaat getirip yetkisizlik kararı veremez. Söz konusu tedbirlerin ivedi şekilde verilmesi gereken kararlar olması nedeniyle 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirler Türkiye'nin herhangi bir yer mahkemesinden yahut mülki amiri veya kolluğundan istenebilir³⁶². Uygulamada ise şiddet eylemine ilişkin şikâyet veya ihbarda bulunanların, bulundukları yerdeki aile mahkemesine başvurmaları en makul yoldur³⁶³.

6284 sayılı Kanun kapsamında verilebilecek olan tedbirler, önceden de belirtildiği şekilde, geçici hukuki koruma niteliğinde değildir. Keza HMK'nun 390. maddesi uyarınca *“ihtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden, dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir.”* Bu nedenle özellikle açılmış yahut açılacak olan boşanma davaları bakımından 6284 sayılı Kanun uyarınca öngörülen tedbirler, ihtiyati tedbir niteliğinde olmadığından ve açılmış yahut açılacak olan boşanma davası ile önleyici ve koruyucu tedbirler arasında doğrudan bir bağ bulunmadığından,

³⁶² Taşpınar Ayvaz, s. 43.

³⁶³ A. Akın, s. 275.

6284 sayılı Kanun gereğince verilecek olan tedbirler yönünden boşanma davasına bakan yahut bakacak olan mahkemenin yetkili olduğundan bahsedilemez³⁶⁴. Bu bağlamda, açılmış bir boşanma davası kapsamında önleyici ve koruyucu tedbir talebi söz konusu ise boşanma davasına bakan mahkemece bu tedbirler yönünden karar alınmasında herhangi bir sakınca bulunmamakla birlikte, en kolay ve en çabuk ulaşılabilecek durumda olan yer mahkemesi, açılmış yahut açılacak bir boşanma davasını gözeterek de yetkisizlik kararı veremez.

V. TEDBİR BAŞVURUSU VE BAŞVURUNUN İNCELENMESİ

A. TEDBİR TALEBİ, TALEBİN GEREKÇELENİRİLMESİ ve TÜRÜNÜN BELİRTİLMESİ

Daha önce ifade edildiği üzere, koruyucu ve önleyici tedbirler, şiddet mağdurunun şikayeti, üçüncü kişilerin ihbarı yahut Cumhuriyet başsavcısı, kolluk veya Bakanlık görevlilerinin başvurusu üzerine verilebilir. Dolayısıyla tedbir talebinin çerçevesini, mağdur tarafından yapılan şikayet, üçüncü kişilerin ihbarı ve belli resmi mercilerin başvurusu oluşturmaktadır. Bu şekilde bir talep olmaksızın karar mercilerinin resen harekete geçmek suretiyle tedbir kararı vermesi mümkün değildir³⁶⁵. Diğer bir deyişle, hâkim, mülkî amir ve kolluk amiri şeklindeki karar organlarının, tedbir kararı verebilmesi için, ilgililerin talebi veya resmi mercilerin talebinin bulunması gerekmektedir.

Tedbir talebi, hangi kişi veya merciden gelirse gelsin, bu talebe esas teşkil eden sebepler ve vakıalar mümkün olduğunca ve yeterli şekilde gerekçelendirilmiş ve açıklanmış olmalıdır. Zira 6284 sayılı Kanun, mağdurun, yalnızca gerçekleşmiş şiddet eylemlerinden değil, şiddet ihtimalinden veya tehlikesinden de korunmasını amaçlamakta olup, çok geniş bir çerçevede

³⁶⁴ Karakaya, s.54.

³⁶⁵ Taşpınar Ayvaz, s. 36.

koruma sağlamaktadır. Bu geniş çerçevede etkin ve ivedi bir korumanın sağlanması da şüphesiz yeterli açıklıkta ve gerekçelendirilmiş bir şekilde yapılan taleple daha mümkün kılınmaktadır. Keza 6284 sayılı Kanun'da farklı şiddet türlerini ve eylemlerini önlemeye yönelik geniş bir koruyucu ve önleyici tedbir yelpazesi öngörüldüğünden, somut olaya uygulanarak şiddet eylemini yahut tehlikesini ortadan kaldırmaya en elverişli tedbir türünün tespit edilip karar verilebilmesi için de tedbir talebinin mümkün olduğunca gerekçelendirilmesi önem taşımaktadır³⁶⁶.

Tedbir kararı için şiddet mağdurunun şikâyet bildiriminde, üçüncü kişilerin ise ihbar bildiriminde bulunurken dürüstlük ilkesi ve gerçeği söyleme ödevine³⁶⁷ uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Zira 6284 sayılı Kanun'un, yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla karşılaştığı en büyük eleştirilerin başında, şiddet mağdurlarının çoğunluğunu kadınların oluşturması karşısında, özellikle gerekli ispat faaliyeti ve araştırması yapılmaksızın şiddet mağduru olan kadının beyanı esas alınarak, şiddet uygulayan hakkında hak ve hürriyetleri kısıtlayıcı tedbirlere karar verilebilmesi gelmektedir. 6284 sayılı Kanun'a yöneltilen bu eleştirinin haksız çıkarılması için, mahkeme ile ihbar ve şikâyet mercilerine gerçeğin olduğu gibi aktarılması gerekmektedir.

³⁶⁶ **Taşpınar Ayvaz**, s. 40.

³⁶⁷ TMK'nun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralı, maddi hukuk alanında olduğu kadar, usul hukuku alanında da geçerli olup, HMK'nun 29. maddesinin ilk fıkrasında *“ tarafların dürüstlük kuralına uygun davranmak zorunda oldukları ”*, ikinci fıkrasında ise *“ tarafların, davanın dayanağı olan vakıalara ilişkin açıklamalarını gerçeğe uygun bir biçimde yapmakla yükümlü oldukları ”* öngörülmüştür. Dava hakkı başta olmak üzere diğer bütün usuli yetkilerin sınırlarını belirleyen dürüstlük ilkesi ile bu ilkenin diğer bir boyutu olan hakkın kötüye kullanılması yasağı, medeni usul hukukunda, taraflara, davanın dayanağını teşkil eden maddî vakıalara ilişkin izahatlarını gerçeğe uygun şekilde yapma ve usuli işlemlere ilişkin yetki ve olanaklarını kötüye kullanmama ödevi yüklemektedir (**Tanriver**, Medeni Usul Hukuku, s. 410-413; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 165; **Budak / Karaaslan**, s. 87-88; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 145; **Pekcanitez / Atalay / Özkes**, s. 196-197).

Bu nedenle koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden, herhangi bir şiddet eylemi söz konusu değilken, eşlerin ve özellikle kadının deyim yerindeyse sırf diğer eşin burnunun sürtmesi için gerçeğe aykırı beyanda bulunması, dürüstlük kuralı ile gerçeği söyleme ödevinin ihlâl edilmesi anlamına gelecektir.

HMK'nun 329. maddesinde, özellikle haksız yere dava açan ya da kötünietli savunma yapan taraflar açısından dürüstlük kuralı ile gerçeği söyleme ödevinin ihlâli halinde gündeme gelecek yaptırımlara yer verilmiştir. Söz konusu maddenin ilk fıkrasında yargılama giderleri kapsamında bir yaptırıma yer verilmiş ise de, 6284 sayılı Kanun'un 20. maddesi gereğince koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden harç ve yargılama giderleri alınamayacağı düzenlendiğinden söz konusu yaptırımın 6284 sayılı Kanun kapsamındaki uyuşmazlıklar yönünden uygulanma imkânı yoktur. Ancak HMK'nun 329. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, ilk fıkradaki yargılama giderlerine ilişkin yaptırım haricinde, kötüniet sahibi davalının yahut hiçbir hakkı bulunmamasına rağmen davacı olan tarafın, *“beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına”* mahkûm edilmesine karar verilebilecektir. Dolayısıyla herhangi bir şiddet eylemi söz konusu değilken, haksız yere şikâyetçi olan şiddet mağduru hakkında veya kötünietli olarak itiraz eden şiddet uygulayan hakkında HMK 329. maddesinin 2. fıkrasına kıyasen disiplin para cezasına karar verilmesi mümkündür.

Başvuru mercilerinin, karar mercilerine yapacağı başvuru niteliğindeki bildirimin yazılı nitelikte olması gerektiği hususunda duraksama bulunmamaktadır. Ancak şiddet mağdurunun şikâyeti yahut üçüncü kişilerin ihbarı, herhangi bir şekil şartına bağlanmamış olup, ihbar ve şikâyet, yazılı, sözlü veya başka bir suretle yapılabilir. Ancak yazılı şekilde yapılmayan şikâyet ve ihbarların, bu şekilde haberdar olunan resmi merci tarafından tutanağa bağlanması gerekmektedir³⁶⁸. Mahkemeye gelen şiddet eylemine ilişkin her türlü şikâyet, ihbar ve başvuru

³⁶⁸ A. Akın, s. 276.

ise Bölge Adliye Ve Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî Ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik'in 177. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, esas kaydına değil, değişik işler defterine kaydedilecektir. Ancak şiddet mağduru ile şiddet uygulayan sıfatını haiz taraflar arasında görülen bir boşanma davası varsa, bulunulan şikâyet yahut ihbarın değişik işten ayrı bir esasa kaydı gerekmeksizin, görülmekte olan boşanma davasında bir ara kararı ile de önleyici ve koruyucu tedbirlere karar verilmesi mümkündür³⁶⁹.

Tedbir talebinde bulunan ilgililerin mümkün olduğu kadarıyla gerekçe belirtmesi gerekse de, talep edilen tedbir türünün açık şekilde belirtilmesi gerekmemektedir. Nitekim karar mercileri olan hakim, mülki amir ve kolluk amiri, somut olay bakımından gerekli olan tedbir türünü resen takdir edecektir³⁷⁰. Şayet talepte bulunan ilgili, belirli bir tedbir türünü talep etmiş olsa dahi, 6284 sayılı Kanun bağlamında karar mercilerinin taleple bağlı oldukları söylenemeyeceğinden, somut olayın niteliğine daha uygun düştüğü belirlenen ve tedbir talebinde belirtilmeyen tedbir türlerine karar verilmesi de mümkündür.

B. ARABULUCULUĞA VE SULHE TEŞVİK YASAĞI

Gerek HMK'nun 320. maddesinin 2. fıkrası gerekse 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un³⁷¹ 7. maddesinin 1. fıkrası gereğince, görülen dava ve işin niteliğine göre, esasa girilmeden önce, aile mahkemesince, aile bireyleri arasındaki sevgi, saygı ile hoşgörünün korunması amacıyla, eş ve çocuklar arasındaki uyuşmazlıklar belirlenerek, bu sorunların sulh yoluyla çözümleneceği ve gerekli görüldüğünde uzman kişilerden de yararlanılarak tarafların sulhe teşvik edilecekleri; şayet mahkemece sulh

³⁶⁹ A. Akın, s. 278.

³⁷⁰ Taşpınar Ayvaz, s. 41.

³⁷¹ R. G., 18/01/2003, S:24997.

sağlanamaz ise yargılamaya devam edilerek esas hakkında karar verileceği öngörülmüştür. HMK'nun 140. maddesinin 2. fıkrası uyarınca çekişmeli yargıda hakime tarafları sulh ve arabuluculuğa teşvik etme ödevi, yargılamanın ön inceleme aşaması yönünden yüklenmiştir. Bu durumda, aile mahkemesi hâkimince, görülen dava ve işlerde, uyuşmazlığın sulh yoluyla sona erdirilmesi mümkün ise gerektiğinde uzmanlardan da yararlanmak suretiyle ön inceleme duruşmasında tarafların sulhe teşvik edilmesi gerekmekte olup, bu yerine getirilmeden yargılamaya devam olunması ve karar verilmesi bozma sebebi teşkil etmektedir³⁷².

Özellikle uyuşmazlık ve hasım yokluğu ölçütünün geçerli olduğu çekişmesiz yargı işlerinde, birbirine zıt iki iddia bulunmadığından hakimin ilgilileri sulh ve arabuluculuğa teşvik ödevi gündeme gelmeyecektir³⁷³. Ancak daha önce belirtildiği üzere, koruyucu ve önleyici tedbirler, uyuşmazlık ve hasım yokluğu ölçütünün geçerli olmadığı ve menfaatleri birbirine zıt iki tarafın bulunduğu çekişmesiz yargı işlerindendir. Buna rağmen koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden sulhe ve arabuluculuğa teşvik ödevi gündeme gelmeyecektir. Zira İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesinde, *“taraf devletlerin Sözleşme'nin kapsamına giren bütün şiddet biçimleri ile ilgili olarak arabuluculuk ve uzlaştırma dahil olmak üzere zorunlu alternatif çatışma çözüm süreçlerini yasaklaması gerektiği”* öngörülmüştür. Bu Sözleşme hükmünün iç hukukta karşılık bulduğu 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 1. maddesinin 2. fıkrasının ikinci cümlesinde de “aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıkların” arabuluculuğa elverişli olmadığı açıkça vurgulanmıştır. Keza son olarak 6284 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği'nin de 35. maddesinin 3. fıkrasında da *“koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemeyeceği”* öngörülmüştür. Dolayısıyla aile içi

³⁷² Tanrıver, Aile Mahkemeleri, s. 84; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 141; Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s. 149; Budak / Karaaslan, s. 206.

³⁷³ Aras, s. 100.

şiddet yahut aile veya ev içinde gerçekleşmemiş olsa dahi kadına yönelik şiddet iddiasına dayandığından, koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin yürütülen muhakeme çerçevesinde, hâkimin, tarafları bir araya getirerek, onları uzlaştırma yahut ortak bir zeminde buluşturma şeklinde bir çaba içerisine girmemesi ve buna yönelik tutumlardan kaçınması gerekmektedir³⁷⁴.

Sulhe ve arabuluculuğa teşvik yasağını öngören yasal metinlerde istisna belirtilmediğinden, bu yasak, her türlü şiddet eylemi ile şiddet uygulanma tehlikesi halinde gündeme gelmelidir. Bu bağlamda özellikle şiddet mağdurunun doğrudan bedensel bütünlüğünü tehlikeye sokmayan ekonomik şiddet eylemi yahut tehlikesi halinde de şiddet uygulayan ile şiddet mağdurunun, örneğin nafaka ödenmesinin gerekip gerekmediği, nafaka ödenecek ise bunun miktarı gibi ekonomik şiddeti gidermeye yönelik parasal hususlarda da sulh ve arabuluculuğa teşvik edilmemesi gerekmektedir. Zira koruyucu ve önleyici tedbirlerle, şiddet mağdurunun maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkının ve bununla sıkı bağlantılı olan maddi yaşam düzeyinin korunması amaçlanmaktadır. Aksi halde özellikle toplumda ekonomik özgürlüğünü elde edememiş olan ve bu hususta eşine bağımlı olan ekonomik şiddet mağduru kadın ve çocukların, şiddet uygulayan ile birlikte sulh ve arabuluculuğa teşvik edilmesi halinde, sulh ve arabuluculuk sürecinde taraf iradelerinin ön plana çıkarıldığından, şiddet mağdurları yeniden şiddet uygulayan eşin inisiyatifine teslim edilmiş olacağı gibi, şiddetin ortadan kaldırılması yönünden 6284 sayılı Kanun'un etkinliği de ortadan kalkabilecektir.

³⁷⁴ **Tanrıver**, Aile Mahkemeleri, s. 87. Aile içi veya kadına yönelik şiddet eylemlerinde mutlak bir memnuiyet yerine bilhassa fiziksel şiddetin söz konusu olmadığı hallerde, somut olayın koşulları değerlendirilerek ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri arasında aile arabuluculuğuna yer verilmesi gerektiği hususunda bkz. **Öztürk**, s. 24; **Özbek, Mustafa Serdar**: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 1027.

Sulh ve arabuluculuğa teşvik yasağı, kanımca 6284 sayılı Kanun bağlamında şikayet, ihbar yahut başvuru içeren her durumda gündeme gelebilecektir. Bu bağlamda aile içi şiddet yahut kadına yönelik şiddet iddiasının yalnızca değişik iş esasıyla görülen dosyalarda bulunması önem arz etmez. Zira her türlü aile içi ve kadına yönelik şiddet iddiasını içeren bir boşanma, velayet, nafaka, tazminat gibi davalarda da tarafların sulh ve arabuluculuğa teşvik edilmesi mümkün olmamalıdır. Nitekim İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesinde, herhangi bir ayırım yapılmaksızın Sözleşme'nin kapsamında bulunan tüm şiddet biçimleri ile ilgili olarak zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçleri yasaklanmıştır.

C. TEDBİR İNCELEMESİNE MÜDAHALE (KATILMA)

Çekişmeli yargıda, fer'i ve asli müdahale olmak üzere iki yolla davaya müdahale mümkündür. HMK'nun 66. maddesinde düzenlenen fer'i müdahale, görülmekte olan bir davadan hukuki durumu etkilenen üçüncü kişilerin, davayı kazanmasında menfaati bulunan taraflardan biri yanında yargılamaya katılması ve lehine müdahalede bulunduğu tarafa hukuki yardımda bulunmasını ifade etmektedir³⁷⁵. HMK'nun 65. maddesinde düzenlenen asli müdahale ise, açılmış ve devam eden bir davanın tarafları arasında çekişmeli olan bir şey veya hak üzerinde hak iddiasında bulunan üçüncü şahsın, aynı mahkemede, aynı dava dosyası kapsamında ve devam eden davanın her iki tarafına karşı dava açmak suretiyle gerçekleştirdiği müdahaleyi ifade etmektedir³⁷⁶. Her iki müdahale arasındaki esaslı farklara gelince, fer'i müdahale niteliği itibarıyla ayrı bir dava niteliğinde olmayıp, mevcut bir davaya katılma

³⁷⁵ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 548; **Kuru**, Medeni Usul, s. 508; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 497; **Budak / Karaaslan**, s. 115; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 164; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 283.

³⁷⁶ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 546; **Kuru**, Medeni Usul, s. 513; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 494-495; **Budak / Karaaslan**, s. 120; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 174; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 294.

niteliğindeyken; asli müdahale, asıl davadan bağımsız ve ayrı bir dava niteliğindedir. Yine asli müdahil, davada taraf konumunda bulunduğundan, davada tarafların yapabileceği bütün işlemleri yapabilirken; fer'i müdahil, tarafın yardımcısı niteliğinde olup, yanında yer aldığı tarafla bir hareket etmek ve bu tarafın lehine olan usul işlemlerini yapabilmektedir. Ayrı bir dava niteliğinde olmadığından fer'i müdahilin kendisi için yanında davaya katıldığı taraftan ayrı ve bağımsız bir talebi söz konusu olamazken, asli müdahil ise, davanın taraflarından ayrı bir iddia ve taleple davaya katılarak dava konusu üzerinde kısmen veya tamamen hak iddia etmektedir. Davanın tarafı konumunu kazanan asli müdahilin iddia ve talepleri konusunda da hüküm kurulması gerekirken; fer'i müdahil, taraf yardımcısı konumunda bulunduğundan, hakkında herhangi bir hüküm kurulmaz³⁷⁷.

Çekişmesiz yargı işlerine üçüncü kişilerin müdahalede bulunup bulunamayacağına ilişkin olarak ise HMK'da herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Doktrinde de yaygın olarak kabul gören görüşe göre, çekişmesiz yargı işlerinde yalnızca asli müdahale işlerlik kazanabilir; fer'i müdahale ise niteliği itibarıyla çekişmesiz yargı işleri yönünden işlerlik kazanamaz³⁷⁸. Ancak belirtmek gerekir ki, çekişmesiz yargıda, maddi anlamda ilgilinin, bu sahip olduğu sıfat ile yargılamada yer almak istemesi durumunda asli müdahale değil, maddi anlamda ilgilinin yargılamada yer alması durumu söz konusu olur. Asli müdahale ise, üçüncü

³⁷⁷ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 556.

³⁷⁸ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 554; **Kuru**, Medeni Usul, s. 923-924; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 174; **Taşpınar Ayvaz**, s. 38. Çekişmesiz yargıya asli müdahale halinde, yapılan müdahale ile çekişmesiz yargı işinin sona ermesi ve bu şekilde çekişme doğmakla yeni bir davanın açılmasının söz konusu olduğundan bahisle çekişmesiz yargıda asli müdahalenin söz konusu olamayacağı hususunda bkz. **Aras**, s. 148.

kişi tarafından yapılır³⁷⁹. Üçüncü bir kişinin asli müdahalesi ile birlikte, çekişmesiz yargı işi, artık çekişmeli hale geldiğinden, çekişmeli yargı söz konusu olur³⁸⁰. Dolayısıyla davaya müdahale yönünden öngörülen düzenlemelerin, çekişmesiz yargı işlerine doğrudan uygulanması mümkün olmasa da, çekişmesiz yargıda asli müdahale müessesesinin gündeme gelebileceğinin kabulü, görülen çekişmesiz yargı işinin asli müdahale ile çekişmeli hale dönüşmesine bağlanmaktadır³⁸¹.

6284 sayılı Kanun'un 20. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, *"Bakanlığın, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabileceğı"* öngörülmüştür. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun kapsamında başlatılan bir yargılamaya ilgili Bakanlık tarafından müdahalede bulunulabilme yetkisi kanunen verilmiş bulunmaktadır. Doktrinde şiddet mağdurunun yanında yer alıp, onun davayı kazanması için destek ve hukuki yardım sağladığından, Bakanlığın, bir hukuk davasına müdahalede bulunması halinde, bunun fer'i müdahale niteliğinde olduğu ifade edilmiş³⁸²; ancak çekişmesiz yargı işlerine fer'i

³⁷⁹ Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 174. Maddi anlamda ilgili sayılan üçüncü kişilerin yargılamaya katılmasına fer'i müdahaleye ilişkin usul hükümlerinin kıyasen uygulanması gerektiğı hususunda bkz. Budak / Karaaslan, s. 332.

³⁸⁰ Kuru, Medeni Usul, s. 924; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 175.

³⁸¹ Taşpınar Ayvaz, s. 38.

³⁸² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, aynı yönde verdiğı 10.11.2014 tarihli, 2014/14831 Esas, 2014/22290 Karar sayılı kararında şu şekilde karar vermiştir: *"Dava, davacının korkutularak evlenmeye razı edildiğı (TMK md.151) iddiasıyla açılan evlenmenin iptaline ilişkindir. Davaya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 'davacı yanında' müdahale talebinde bulunmuş, bu talep mahkemece kabul edilmiş, nihai hükümle müdahil bakanlık lehine de vekalet ücreti tayin edilmiştir. Bakanlığın, 6284 sayılı 'Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun' 20. maddesine dayanan müdahale talebi, asli müdahale değil, fer'i müdahale niteliğindedir. Fer'i müdahil; yanında katıldığı tarafın yararına olan iddia ve savunma vasıtalarını ileri sürebilir (HMK md.68).*

müdahalenin söz konusu olmaması nedeniyle, Bakanlığın, 6284 sayılı kapsamında açılmış ve devam eden bir çekişmesiz yargı işine müdahalesi ise, asli müdahale olarak nitelendirilmiştir³⁸³. Bir kısım yazar tarafından ise, söz konusu müdahalenin, fer'i müdahale olduğu ifade edilmiştir³⁸⁴.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Bakanlık, müdahale ile yargılama konusu bir şey veya hak üzerinde kendine ait bir hak iddia etmek suretiyle değil, özelde şiddet mağdurunun yanında, genelde ise bozulan kamu düzenini temsilen 6284 sayılı Kanun uyarınca yapılan yargılamaya katılmaktadır. Bunun yanında asli müdahaleden ayrı şekilde, ilgililerin tamamına karşı bir husumet ileri sürülmemekte; çekişmesiz yargı işine yalnızca şiddet mağduru sıfatını haiz taraf yanında ve şiddet uygulayana karşı müdahil olunmaktadır³⁸⁵. Ayrıca yapılacak yargılama sonucunda da, asli müdahalenin aksine, müdahil Bakanlık hakkında da karar verilmesi mümkün olmayıp; ya şiddet mağduru hakkında koruyucu tedbirlere, ya da şiddet uygulayan hakkında önleyici tedbirlere karar verilebilmektedir. Bu yönler gözetildiğinde, Bakanlığın 6284 sayılı Kanun kapsamında çekişmesiz yargı işine bulunduğu müdahalenin, asli müdahale şeklinde nitelendirilmesinde herhangi bir hukuki veya pratik bir yarar yoktur³⁸⁶. Keza koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden, çekişmesiz yargı işlerinin ölçütlerinden biri olan uyumsuzluk

Müdahilin yer aldığı asıl davada hüküm taraflar hakkında verilir. Başka bir ifade ile davada, müdahil yararına veya müdahil aleyhine hüküm verilemez. Bunun sonucu olarak, müdahil kendisini vekille temsil ettirmiş olsa bile, müdahil lehine vekalet ücretine hükmolunamaz. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 328. maddesinde yer alan düzenleme müdahale giderlerine ilişkin olup, kanun gereğince takdir olunacak vekalet ücretini kapsamaz. Bu husus nazara alınmadan, fer'i müdahil Bakanlık yararına vekalet ücretine hükmedilmesi doğru bulunmamıştır.”

(UYAP)

³⁸³ **Tanrıver**, Aile Mahkemeleri, s. 73.

³⁸⁴ **Karakaya**, s. 97.

³⁸⁵ **Taşpınar Ayvaz**, s. 38.

³⁸⁶ **Taşpınar Ayvaz**, s. 39.

yokluğu ölçütü sağlanmadığından, bu tedbirler HMK’da açıkça sayılmış olmaları nedeniyle çekişmesiz yargı işlerinden sayıldıklarından ve halihazırda şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında çekişme bulunduğundan, Bakanlığın müdahalesi ile çekişmesiz yargı işinin çekişmeli hale dönüşmeyeceği de ortadadır.

Bakanlığın müdahalesinin ne gibi usuli yetkiler getirdiğini de irdelemek gerekmekte olup, bu hususta 6284 sayılı Kanun’un getirdiği resen araştırma ilkesi gözetilerek bir değerlendirme yapmak gerekecektir. Müdahil Bakanlık, yanında katıldığı şiddet mağdurunun lehine olan tüm iddia ve savunma vasıtalarını öne sürebilir. Bu hususta fer’i müdahilin tabi olduğu usuli kısıtlamalar, müdahil Bakanlık yönünden ileri sürülemez; zira koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden resen araştırma ilkesi geçerli olduğundan, müdahil Bakanlığın da, delil sunma imkânının sınırlandırılması mümkün değildir. Ayrıca kanımca müdahil Bakanlık, koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin yürütülen yargılamada maddi anlamda ilgili sayıldığından, ilgili sıfatıyla tedbir kararının reddine veya zorlama hapsinin reddine yahut şiddet mağdurunun şikâyetinden ya da talebinden vazgeçmesi nedeniyle tedbir kararının kaldırılmasına veya hatta somut olay bakımından yetersiz ve ilgisiz tedbirlerin alındığından bahisle alınan tedbir kararlarına karşı dahi tek başına itiraz etme hakkına da sahip olacaktır. Bu yönleriyle müdahil Bakanlık, fer’i müdahilden de daha geniş usuli işlem ehliyetine sahiptir. Kaldı ki, fer’i müdahalenin ilgililere tebliği, kabul edilmesi, bu talebin incelenmesi gibi HMK’nun 67. maddesinde öngörülen şekli gereklilikler, ivedi şekilde verilmesi gereken tedbir kararından beklenen faydayı da tehlikeye atabilecektir³⁸⁷. Dolayısıyla kanımca 6284 sayılı Kanun’un 20. maddesinin 2. fıkrası gereğince Bakanlığın, koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin çekişmesiz yargı işine müdahalesinin, maddi anlamda ilgilinin yargılamaya katılması durumundan ibaret olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

³⁸⁷ Taşpınar Ayvaz, s. 39.

D. TEDBİR BAŞVURUSUNUN İSPATI

Bir yargılama sürecinde, davanın çözüme kavuşturulması için önem taşıyan, talebin konusuna ilişkin uygulanacak hukuk normunun koşullarını karşılamaya elverişli nitelikteki taraflarca iddia edilen ya da hâkim tarafından resen dikkate alınacak olan maddi vakıların doğruluğu veya gerçekliği hususunda hâkimde kanaat uyandırmak maksadıyla yapılan ikna faaliyetine ispat denir³⁸⁸. İspat faaliyetinin konusu, taraflar arasında çekişmeli olan maddi vakıaların var olup olmadığıdır. 6284 sayılı Kanun'un gündeme gelebilmesi için gerekli olan maddi vakıa da, bir şiddet eyleminin meydana gelip gelmediği yahut meydana gelme tehlikesinin bulunup bulunmadığı olduğuna göre, 6284 sayılı Kanun kapsamında gerçekleştirilecek ispat faaliyetinin konusunu da bu husus oluşturmaktadır.

İspat faaliyeti yönünden medeni yargıda egemen olan ilkeler içerisinde, çekişmeli yargıda kural olarak uygulanan ilke, taraflarca getirilme ilkesidir. Bu ilke, iddia ve savunmanın dayanağını oluşturan vakıalar ile bunlara dair ispat araçlarının mahkemeye taraflarca bildirilmesini, tarafların dile getirmedikleri iddia ve savunmalar ile sunmadıkların delillerin mahkemece resen gözetilemeyeceğini ifade etmektedir³⁸⁹. Ancak yasa koyucu, kimi uyuşmazlıklar yönünden kamu düzeni düşüncesiyle taraflarca getirilme ilkesine istisna teşkil etmek üzere resen araştırma ilkesini öngörmüştür. Resen araştırma ilkesinin geçerli olduğu

³⁸⁸ **Tanriver**, Medeni Usul Hukuku, s. 741; **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 318; **Albayrak, Hakan**: Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 27;; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 462; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 375; **Budak / Karaaslan**, s. 221; **Pekcanitez / Atalay / Özkes**, s. 316.

³⁸⁹ **Alangoya, Yavuz**: Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul, 1979, s. 3. **Aras**, s. 69; **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 297; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 125; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 155; **Tanriver**, Medenî Usul Hukuku, s. 355; **Budak / Karaaslan**, s. 80-81; **Pekcanitez / Atalay / Özkes**, s. 181.

davalarda ise, dava malzemesinin mahkemeye bildirilmesi yalnızca tarafların tasarrufunda olmayıp; hâkim, hükme esas alınacak vakıaları toplamak amacıyla tarafların hiç ileri sürmedikleri vakıalar ile bunlara ilişkin deliller hakkında da, taraflardan bağımsız olarak araştırma yapma yetkisine sahiptir³⁹⁰.

Çekişmeli yargı işlerinin aksine çekişmesiz yargı işlerinde, kural olarak resen araştırma ilkesi geçerlidir³⁹¹. Bir çekişmesiz yargı işi olması itibarıyla, koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden de resen araştırma ilkesi geçerlidir. Bu bağlamda hâkim, koruyucu ve önleyici istemi söz konusu olduğunda, yalnızca tarafların sözlü veya yazılı beyanlarının içeriğinde bulunan vakıalarla bağlı değildir; herhangi bir şekilde bildirilmeyen vakıaları ve bunlara ilişkin delilleri de resen toplamak ve gözetmek suretiyle somut olaya uygun koruyucu ve önleyici tedbirlere karar verebilir. Bu nedenle, şiddet eyleminin mahkeme önüne taşınması yeterli olmakla birlikte, özellikle önleyici tedbirler yönünden, hiçbir somut vakıa ve delil bildirilmemiş olsa dahi, hâkimin yaklaşık ispat ilkeleri çerçevesinde gerekli şiddet eyleminin meydana gelip gelmediği, meydana gelmiş ise hangi tür bir şiddetin söz konusu olduğu hususlarında vakıa ve delil araştırması yapması gerekmektedir.

6284 sayılı Kanun'da, koruyucu ve önleyici tedbir türleri yönünden ispat faaliyeti farklı şekilde düzenlenmiştir. 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrasında, koruyucu tedbir

³⁹⁰ **Özmumcu, Seda:** "Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Resen Araştırma İlkesi", SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı, s. 146; **Kuru,** Medeni Usul Hukuku, s. 300; **Atalı / Ermenek / Erdoğan,** s. 127; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası,** s. 156; **Tanrıver,** Medenî Usul Hukuku, s. 361; **Budak / Karaaslan,** s. 82; **Pekcanitez / Atalay / Özekes,** s. 182.

³⁹¹ **Özmumcu,** s. 149; **Topuz, Gökçen:** Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 150; **Aras,** s. 69; **Kuru,** Medeni Usul Hukuku, s. 923; **Atalı / Ermenek / Erdoğan,** s. 589; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası,** s. 733; **Tanrıver,** Medenî Usul Hukuku, s. 361; **Budak / Karaaslan,** s. 335; **Pekcanitez / Atalay / Özekes,** s. 35.

kararlarının verilebilmesi için, şiddet eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediği yahut şiddet ihtimalinin mevcut olup olmadığı hususunda delil yahut belge aranmayacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda hiçbir şekilde delil araştırması ve belge ibrazı aramaksızın, doğrudan şiddet mağdurunun talep yahut şikâyeti ya da üçüncü kişilerin ihbarı yahut ilgili resmi mercilerin başvurusu üzerine mülki amir, hâkim veya kolluk amiri kendi yetkileri dahilinde olan koruyucu tedbirlerin uygulanmasına karar verebilecektir³⁹². Koruyucu tedbir kararlarının genel itibariyle şiddet uygulayan yönünden bir yükümlülük ya da hak ve özgürlükler itibariyle bir sınırlama getirmemesi nedeniyle, şiddet eylemine karşı ivedi ve erken bir devlet müdahalesinde bulunulması amacıyla yalnızca koruyucu tedbirler yönünden yaklaşık ispat ölçüsünde dahi bir ispat faaliyeti gerçekleştirilmesi aranmayacaktır. Başka bir deyişle, tedbir talebi, soyut iddialara dayansa dahi, şiddet eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediği ve şiddet tehlikesinin mevcut olup olmadığına ilişkin herhangi bir delil araştırmaksızın doğrudan tarafın iddiasına dayalı olarak ve somut olayın özelliğine uygun koruyucu tedbir kararı verilebilecektir³⁹³.

Delil ve belge aranmaksızın koruyucu tedbirlere karar verilebileceği şeklindeki düzenlemeden anlaşılması gereken, dosya kapsamı itibariyle şiddet eyleminin yaşanıp yaşanmadığı yahut böyle bir tehlikenin mevcut olup olmadığı belirsiz ise, bu durumda delil ve belge aranmaksızın sırf ihbar, şikâyet yahut başvuru üzerine koruyucu tedbire karar verilmesidir. Şayet dosya kapsamından şiddet eyleminin bulunmadığı anlaşılmakta ise, ihbar,

³⁹² **Bölükbaşı**, s. 162; **Akçaal**, s. 214. Birleşmiş Milletler'in çıkarmış olduğu "Kadına Karşı Şiddetle İlgili Yasama Faaliyetleri İçin El Kitabı"nda da ulusal mevzuatlarda yapılacak düzenlemelerde, koruma tedbirleri yönünden mağdurun beyanlarının yeterli görülmesi ve başkaca delil aranmaması gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu el kitabı için bkz.

<https://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/handbook/Handbook%20for%20legislation%20on%20violence%20a%20gainst%20women.pdf> (Erişim Tarihi: 28.06.2019).

³⁹³ **Günay**, s. 674.

şikâyet veya başvuru bulunsa bile koruyucu tedbir kararı verilmemesi gerekir. Başka bir deyişle, delil ve belge aranmaksızın koruyucu tedbirlere karar verilecek olması, hiç şiddet eyleminin yahut tehlikesinin söz konusu olmadığı ve bu hususun dosya kapsamından anlaşıldığı durumlarda da sırf talep üzerine koruyucu tedbirlere karar verileceği anlamına gelmemektedir. Kaldı ki, 6284 sayılı Kanun uyarınca koruyucu ve önleyici tedbirlere karar verilebilmesi için, şiddet eyleminin gerçekleşmesi yahut gerçekleşme ihtimalinin bulunması gerekmektedir. Delil ve belge aranmayacağına ilişkin düzenleme, şiddet eylemi bulunmasa dahi koruyucu tedbir verilebileceğini değil, koruyucu tedbire karar verilecek ise şiddet eylemine ilişkin delil ve belge aranmayacağını ifade etmekte olup, işin ivedi niteliği gereği, şiddet eyleminin gerçekleştiği yahut gerçekleşme tehlikesinin mevcudiyeti hususunda bir ön kabule dayanmaktadır. 6284 sayılı Kanun, koruyucu tedbirler yönünden, delil veya belge aranmamasını öngörmüş ise de, genel usul ilkelerinden olan dürüstlük ilkesi ve gerçeği söyleme ilkesi³⁹⁴ muhakemenin her aşamasında geçerliliğini korumakta olup, bu ilkeye aykırı şekilde beyan ve dilekçe sunularak koruyucu tedbir uygulanmasına sebep olunması halinde, HMK'nun 329. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen yaptırımlar kıyasen uygulama alanı bulabilecektir. Yine 6284 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu belirlendiği takdirde, şiddet mağduruna yapılan yardımların geri alınması yaptırımı da gündeme gelebilecektir.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinde, yalnızca koruyucu tedbirler yönünden delil yahut belge aranmayacağı öngörülmüş olmasına karşın; önleyici tedbirler bakımından bu hususta

³⁹⁴ Medeni yargılamaya egemen olan bu ilke hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Kuru**, Medenî Usul Hukuku, s. 300; **Tanrıver**, Medenî Usul Hukuku, s. 410-421; **Budak / Karaaslan**, s. 87-89; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar** **Ayvaz / Hanağası**, s. 164-165; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 145-147; **Pekcanıtez / Atalay / Özkes**, s. 195-198.

herhangi bir düzenleme yapılmamıştır³⁹⁵. Diğer bir deyişle açıkça koruyucu tedbirler yönünden delil ve belge aranmayacağı ifade edilmekle, kasıtlı susma suretiyle, Kanun'un aynı ilkeyi önleyici tedbirler yönünden kabul etmediği yorumuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla önleyici tedbirlerin uygulanmasına karar verilebilmesi için karar mercileri, şiddet uygulandığı yahut uygulanma tehlikesinin bulunduğu hususlarında somut olayın niteliğini gözeterek delil veya belge araştırması yapmalı ve bunun sonucuna göre karar vermelidir³⁹⁶. Başka bir deyişle önleyici tedbirler yönünden, ayırt edilmeksizin, delil araştırması yapılmadan, soyut iddialara dayalı olarak karar verilmemelidir³⁹⁷. Tedbir kararının ihlâli sonucunda 6284 sayılı Kanun'un 13. maddesi gereğince, zorlama hapsi gündeme geleceğinden ve Kanun'da da önleyici tedbirler arasında herhangi bir ayırım yapılmadığından, şiddet mağduruna belli söz ve davranışlarda bulunmama gibi uyarı mahiyetindeki tedbirler yönünden dahi delil ve belge araştırması yapılması gerekmektedir³⁹⁸. Zira uyarı mahiyetindeki tedbirler ihlâl edildiğinde de zorlama

³⁹⁵ Mülga 4320 sayılı Kanun'da da tedbir kararı verilirken, şiddet olgusuna yönelik ispat yüküne ilişkin bir hükme yer verilmemiş ise de, mülga Uygulama Yönetmeliği'nin 6/1 fıkrasında "şiddetin belgelenmesi aranmaksızın" ibaresi ile mağdur açısından ispat yükünün bulunmadığı öngörüldüğünden, dolayısıyla tedbir kararına karar verilebilmesi için şiddet olgusunun belgelenmesi şartı aranmamaktaydı (**Ertem**, s. 386).

³⁹⁶ **Bölükbaşı**, s. 162; **Günay**, s. 674.

³⁹⁷ Ülkemizde şiddet olayların ulaştığı boyut karşısında, delil ve belge arandığında kısa zamanda karar verilemeyecek olması ve delil ve belge bulunmadığında ise talebin reddine karar verilebilecek olması nedeniyle önleyici tedbirler yönünden de delil ve belge aranmaması hususunda Kanun'un değişikliğe uğraması gerektiği hakkında bkz. **Karakaya**, s. 57.

³⁹⁸ Önleyici tedbirlerin niteliğine göre delil ve belge araştırması yapılıp yapılmayacağının değerlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda şiddet uygulayanın hak ve özgürlükleri yönünden herhangi bir kısıtlama getirmeyen ve uyarı mahiyetindeki şiddet mağduruna belli söz ve davranışlarda bulunmama gibi tedbirler yönünden delil ve belge aranmaksızın karar verilmesi gerektiği, uyarı mahiyetinde olmayan ve şiddet uygulayanın hak ve özgürlükleri yönünden kısıtlama meydana getiren önleyici tedbirler yönünden ise delil ve belge araştırması yapılması gerektiğine ilişkin bkz. **Kahveci**, s. 461; **Yağcıoğlu**, s. 949. Delil bulunmayan ve yalnızca şiddet mağdurunun

hapsi gündeme gelecek; zorlama hapsine ilişkin inceleme yapılırken ise, şiddet uygulandığına yahut şiddet uygulanma tehlikesi bulunduğu ilişkin araştırma yapılmayacak; sadece tedbir kararının ihlâlîne yol açan davranışların işlenip işlenmediğine bakılacaktır.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrasına ilişkin Hükümet Teklifi sonucunda Adalet Komisyonu tarafından kabul edilen kanun metnlerinde, karar verilebilmesi için delil veya belge aranmaması hususunda önleyici tedbirler ile koruyucu tedbirler arasında herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Ancak TBMM Genel Kurul görüşmeleri sırasında sunulan bir değişiklik önergesiyle Kanun metni son halini almıştır. Söz konusu değişiklik önergesinin gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir: *“Şiddete maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi altında bulunan kişi ile ilgili olarak koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, herhangi bir delil araştırması veya belge ibrazı aranmaması gerekir. Aksi yöndeki uygulamalar göstermiştir ki, koruyucu tedbir kararı verilmesi yönünde talepte bulunulmasına rağmen, bu yönde karar verilebilmesi için örneğin kişinin şiddete uğradığına dair bir sağlık kuruluşundan rapor alınmasının istenmesi, şiddetin devam et-mesi sonucunu doğurmakta ve daha büyük mağduriyetlere sebebiyet vermektedir. Bu nedenle, ister hâkim, ister mülkî amir ve hatta ister kolluk tarafından verilsin, delil araştırmasına veya belge ibrazına ihtiyaç olmadan, başvuru hâlinde derhal koruyucu tedbir kararının verilebilmesi gerekmektedir. Buna karşılık, önleyici tedbir kararı verilebilmesi için, kişinin şiddet uyguladığı veya uygulama tehlikesinin bulunduğu hususunda olguların bulunması gerekmektedir. Aksi yöndeki uygulama, kötüye kullanmalara sebebiyet verebilir. Keza, önleyici tedbir kararları, kişi hak ve özgürlükleri bakımından önemli sınırlamalar doğurmaktadır. Ancak, önleyici tedbir kararının olgulara dayalı olarak verilebilmesi gerekliliği, bu kararın verilmesini geciktirmeye matuf bir sonuç doğurmamalıdır.*

beyanlarını içeren taleplerde, şiddet uygulayan aleyhine bir durum doğmayacağından, uyarı mahiyetindeki tedbirlere karar verilmesi gerektiği hakkında bkz. **Köseoğlu**, s. 336.

Aksi takdirde, koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilmesine rağmen, bu Kanunla güdülen amaç gerçekleşmemiş olur.”³⁹⁹

Kanımca gerek hakkın kötüye kullanılması şeklindeki uygulamaların önüne geçmek gerekse önleyici tedbirlerin kişi hak ve özgürlükleri yönünden sınırlandırmalar getirmesi ve bu tedbirlerin ihlâli halinde zorlama hapsinin gündeme gelmesi birlikte değerlendirildiğinde, önleyici tedbirler yönünden delil ve belge araştırması yapılmak suretiyle karar verileceği şeklindeki düzenleme yerindedir⁴⁰⁰. Ancak Kanun’da önleyici tedbirlere karar verirken yapılacak bu delil ve belge araştırmasının ölçüsüne değinilmemiş olması da eksikliklerdir. Nitekim 6284 sayılı Kanun’da önleyici tedbire karar verilirken delil ve belge araştırmasının boyutuna ve bu bağlamda gerçekleştirilecek ispat faaliyetinin ölçüsüne ilişkin hiçbir düzenleme yapılmamış olup, yalnızca önleyici tedbirlere gecikmeksizin karar verileceği belirtilmiştir.

Bir iddianın ispatına ilişkin faaliyetin ne zaman başarılı sayılacağını tayin eden ispat ölçüsü kavramı, bir hukuk normundaki koşul vakıayı karşılayan maddi vakıanın ispatlanmış sayılabilmesi için, varlığı aranan ve hâkimde oluşturulması gereken kanaatin derecesi ifade etmektedir⁴⁰¹. Aranan ispat ölçüsünün düzeyine göre, ispat, tam ispat ve yaklaşık ispat olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tam ispat, iddia olunan bir vakıanın makul hiçbir şüphe ve tereddüde mahal bırakmaksızın objektif şekilde ve kesinlik düzeyinde ispatlanmasını ifade ederken; yaklaşık ispat, hukuk düzeninin açıkça öngördüğü durumlarda ve dürüstlük kuralı gereğince ağırlıklı ihtimalin yeterli sayılması gerektiği hallerde gündeme gelen, iddia olunan vakıaya

³⁹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: 24, Cilt: 15, Yasama Yılı: 2, 07.03.2012, s. 89. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Tutanak_B_SD.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=1&PAGE2=96 (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

⁴⁰⁰ **Ceylan**, Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Yeni Düzenlemeler, s. 36; **Bölükbaşı**, s. 162.

⁴⁰¹ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 774; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 482; **Pekcanıtez / Atalay / Özkes**, s. 342.

ilişkin tüm şüphe ve tereddütler giderilmese dahi, hâkim nezdinde en azından iddia olunan vakıanın gerçekleşmiş olma ihtimalinin, gerçekleşmemiş olma ihtimaline ağır bastığına yetecek şekilde yaklaşık bir kanaat oluşturulması gerektiği ölçüde maddi vakıanın ispatlanmasını ifade etmektedir⁴⁰². Yaklaşık ispat, ivedi olarak karar verilmesi gereken ve bu süre içerisinde maddi vakıaya ilişkin delil ikamesinin zorluk teşkil ettiği tam ispatın aranmasının uygun düşmeyeceği durumlarda gündeme gelen istisnai bir ispat ölçüsüdür⁴⁰³. O halde, önleyici tedbirlerin amacı ve niteliği gözetildiğinde, 6284 sayılı Kanun kapsamında gerçekleştirilecek delil ve belge araştırmasının düzeyi, şiddet eyleminin gerçekleştiğinin yahut gerçekleşme tehlikesinin bulunduğu yaklaşıp ispatını sağlayacak ölçüdedir; aksi halde önleyici tedbirler yönünden tam ispat ölçüsünde bir kanaat aramak 6284 sayılı Kanun’un amacını tehlikeye düşürecektir.

Önleyici tedbirler yönünden gerçekleşmesi gereken yaklaşık ispatın düzeyinin ne şekilde olması gerektiği ve ne kadar ölçüde tam ispata yaklaşması gerektiğine gelince, en sade haliyle, “*yalın bir iddiadan daha fazla, tam ispattan daha az bir düzeyde*” kanaate ulaşılması gerekmektedir⁴⁰⁴. Diğer bir deyişle, yaklaşık ispatın yerine getirilebilmesi için, yalın, yeterli şekilde açıklık taşımayan ve gerekçelendirilmemiş bir iddianın yaklaşık ispat yönünden yeterli kabul edilmemesi, iddia olunan vakaların makul açıklamalarla gerekçelendirilmesi ve olabilirliğinin ortaya konulması, fakat bunun da tam ispat faaliyetindeki gibi bir düzeyde olmasına gerek duyulmaması, dosya kapsamıyla söz konusu iddianın ihtimal dışı görünmemesi

⁴⁰² **Tanriver**, Medeni Usul Hukuku, s. 776; **Albayrak**, s. 64; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 482; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 570; **Tanriver**, Medenî Usul Hukuku, s. 361; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 344.

⁴⁰³ **Tanriver**, Medeni Usul Hukuku, s. 776; **Albayrak**, s. 126; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 483; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 570; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 344.

⁴⁰⁴ **Özekes, Muhammet**: “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 4, S: 2, Y: 2002, s. 120.

gerekmektedir⁴⁰⁵. Dolayısıyla kesin delil yahut tam ispat ölçüsünde bir kanaat aranmasa da, en azından şiddet mağduruna yönelik şiddet eylemi niteliğinde davranışlarda bulunduğu yönünde makul bir şüphe aranmalıdır⁴⁰⁶. Başka bir deyişle, önleyici tedbirlere karar verilebilmesi için, şiddet eyleminin meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu noktasında, ilgililerin yalın iddialarıyla yetinilmesi mümkün olmayıp, dosyada aksi yönde bir şüphe bulunsa dahi, şiddet eyleminin yüksek ihtimal mevcut olduğunun dosya kapsamından anlaşılması ve iddia edilen vakıanın ihtimal dışı görünmemesi gerekmektedir. İspatı zor noktalardan birisi ise, şiddetin henüz gerçekleşmediği ve gerçekleşme ihtimalinin bulunduğu durumlarda, diğer bir deyişle şiddetin gerçekleştirme ihtimalinin ispatında yaklaşık ispat ölçüsünde varlığı aranacak ihtimalin yoğunluğudur. Kanun’da ve Yönetmelikte, şiddetin gerçekleşme tehlikesinin boyutu ve yoğunluğu noktasında bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak henüz gerçekleşmemiş ve fakat muhtemel bir şiddet söz konusu ise kanımca bu şiddet ihtimalinin açık, ani ve yakın bir tehlike arz etmesi gerekmekte olup⁴⁰⁷, tehlikenin bu boyutunun da yaklaşık ispat ölçüsünde ortaya konulması yeterli olacaktır.

Önleyici tedbirlere karar verilebilmesi için gerçekleştirilmesi gereken ispat faaliyetinin kapsamının belirlenmesi için öncelikle 6284 sayılı Kanun’un lafzında geçen ve önleyici tedbirler yönünden yapılan araştırmaya konu edilecek “delil ve belge” kavramlarının içeriğinin belirlenmesi gerekmektedir. Delil, bir iddianın doğruluğu hakkında hakimde kanaat uyandırılması için kullanılan ispat araçlarını ifade etmektedir⁴⁰⁸. HMK kapsamında değerlendirildiğinde belge ise, ispatı gereken maddi vakıalar ve iddialar hakkında her türlü

⁴⁰⁵ Albayrak, s. 343.

⁴⁰⁶ Ceylan, Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Yeni Düzenlemeler, s. 44.

⁴⁰⁷ Uğur, Kanunun Getirdikleri, s. 361; Badur / Turan Başara, s. 84.

⁴⁰⁸ Kuru, Medenî Usul Hukuku, s. 318; Tanrıver, Medenî Usul Hukuku, s. 798; Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası, s. 376; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 484; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 350.

bilgiyi içerebilen verileri ifade eder⁴⁰⁹. Çok genel bir kavram olması itibariyle belge, delillerin alt türleri arasında sınıflandırılan ve ispat gücü değişkenlik arz edebilen bir ispat aracıdır. Bu doğrultuda 6284 sayılı Kanun'un lafzında delil ve belge ibarelerine yer verilmiş ise de, doğrudan iddia olunan doğrudan maddi vakıanın ispatına yönelik bu ispat araçlarından ziyade, şiddet eyleminin yahut tehlikesinin varlığını gösteren emare ve belirtilerle de yetinilme ve “delil ve belge” ibarelerinden “belirti ve emareler” anlaşılmalıdır⁴¹⁰. Emareler, delillerden farklı olarak, uyumsuzluk yönünden ispatlanması gereken maddi vakıa hakkında tecrübe kuralları gereğince sonuç çıkarılabilen diğer komşu vakıaları ifade etmektedir. Emareler ile ispat edilen maddi vakıa, asıl uyumsuzluğa komşu vakıalar olup, bu nedenle emareler yoluyla yapılan ispat, dolaylı bir ispat faaliyetidir ve ancak yaklaşık ispat düzeyinde kalan bir ispat sağlayabilir⁴¹¹.

Uygulamada şiddet eylemi meydana geldiğinde, darp raporu ile tarafların beyanları ve olaya ilişkin tespit edilen diğer deliller kolluk veya Cumhuriyet başsavcılığı tarafından toplandıktan sonra, dosya mahkemeye taşınmakta; mahkeme de kolluk tarafından toplanan delil ve belgeleri gözeterek önleyici tedbir kararına hükmetmektedir. Özellikle fiziksel veya cinsel şiddet söz konusu olduğunda darp raporu yahut hastane kayıtları, yaklaşık ispat düzeyinde bir kanaate ulaşılması bakımından yeterli kabul edilebilmektedir. Ancak şiddet eyleminin fiziksel bir görünüme bürünmek suretiyle ortaya çıkmadığı durumlarda yaklaşık ispat, oldukça zorlaşmakta olup, yalnızca tarafların beyanlarına dayalı olarak da önleyici tedbir alınabilmektedir. Bu şekilde fiziksel şekilde etkileri gözlenemeyen bir şiddet eyleminin meydana geldiği iddia olunduğunda ve şiddet eylemine ilişkin yeterli delil ve belge araştırması yapılmaksızın, dosyanın mahkemeye taşınması durumunda, mahkemenin sadece iddiaya dayalı

⁴⁰⁹ **Kuru**, Medenî Usul Hukuku, s. 344; **Tanrıver**, Medenî Usul Hukuku, s. 828; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar** **Ayvaz / Hanağası**, s. 397; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 514; **Pekcanıtez / Atalay / Özekes**, s. 361.

⁴¹⁰ **Taşpınar Ayvaz**, s. 41.

⁴¹¹ **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 487; **Tanrıver**, Medenî Usul Hukuku, s. 771.

olarak önleyici tedbir kararı vermemesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle önleyici tedbir kararı alınabilmesi için, şiddet niteliğinde tutum ve davranışlarda bulunulduğuna ya da bu yönde bir tehlikeyi işaret eden yeterli şüphenin bulunması gerekmektedir⁴¹². Tüm delil ve belge araştırmalarına rağmen, şiddetin uygulandığı yahut uygulanma ihtimalinin bulunduğu iddiasının soyut nitelikte kaldığı, şiddetin uygulandığı veya şiddetin uygulanma ihtimalinin bulunduğu hususunda dosya kapsamında hiçbir şekilde makul şüphe bulunmadığı takdirde, önleyici tedbir kararına hükmedilmemelidir.

6284 sayılı Kanun'un amacının gerçekleşmesi adına etkin ve ivedi bir şekilde karar verilebilmesi için, aile mahkemesine başvuran kişi ve mercilerin şiddet iddiasına esas toplayabildikleri tüm bilgi ve belgeleri sunmaları gerekmektedir⁴¹³. Ancak kişi ve mercilerin yeterli delil ibraz etmemesi halinde, daha önce de bahsedildiği üzere, 6284 sayılı Kanun bağlamında yürütülen muhakemede resen araştırma ilkesi geçerli olup, şayet yaklaşık ispat derecesinde bir kanaate yetecek delil ve belgeler toplanmamışsa, bu ilke uyarınca hâkimin ivedi şekilde delil ve belge araştırmasına girişmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kolluk marifetiyle alınmamışsa derhal darp ya da hastane raporunun alınması yahut bu yeterli olmayacaksa kolluk aracılığıyla şiddet eylemine ilişkin bilgi ve görgüsü olan komşu, akraba ve diğer üçüncü kişilerin tespit edilmesi ile bu kişilerin beyanlarına başvurulmak üzere erken bir tarihte açılacak oturumda hazır edilmeleri, ilgililerin ve tanıkların beyanları alınmak suretiyle bir değerlendirme yapılması, iddiaların dayandığı samimiyet ve tutarlılığın bu şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Keza toplanacak deliller, yalnızca ilgililerin ve tanıkların beyanları ile sınırlı olmayıp, somut olaya uygulanacak önleyici tedbirin türüne göre de değişiklik gösterebilir. Bu anlamda, örneğin, alkol veya uyuşturucu madde yahut uyarıcı madde bağımlılığına ilişkin tedavi

⁴¹² Uğur, Şiddete Karşı Korunma, s. 118.

⁴¹³ M. Akın, s. 94.

tedbirine başvurulacak ise, şiddet uygulayanın bağımlı olup olmadığı noktasında bir bilirkişi raporu; yine şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi edilmesi tedbirine karar verilecek ise kişinin bu şekilde bir rahatsızlığı bulunup bulunmadığına dair bir uzman raporu alınması gerekmektedir. Nitekim bu tedbirlerle sağlanması gereken koruma, ivedi şekilde korunan kişiye yaklaşmama ve müşterek konutun korunan kişiye tashihi tedbirleri ile sağlanabileceğinden, öncelikli şekilde şiddet uygulayanın tedavisinin sağlanmasına ilişkin tedbirlerin somut olaya özgü birer bilirkişi raporu alındıktan sonra değerlendirilmesi, yaklaşık ispatın gerçekleşmesini sağlayacaktır. Aynı şekilde tedbir nafakasına hükmedilmesi tedbirine karar verilecek ise, ilgililer hakkında ivedi bir şekilde sosyo ekonomik durum araştırması yapılması, velayete ilişkin karar verilecek ise küçüğün menfaatinin araştırılıp değerlendirildiği bir bilirkişi raporunun alınması gerekmektedir.

E. DURUŞMA

HMK'nun 385. maddesinin 1.fıkrası uyarınca çekişmesiz yargı işlerinde, niteliğine uygun düştüğü düzeyde, basit yargılama usulünün uygulanacağı öngörülmüştür. Basit yargılama usulüne ilişkin ön inceleme ve tahkikat aşamalarını düzenleyen HMK'nun 320. maddesinin 1. fıkrasında ise, imkan bulunan hâllerde, mahkemece, taraflar duruşmaya çağrılmaksızın dosya üzerinden karar verileceği düzenlenmiştir. O halde duruşma yapıp yapılmayacağına ilişkin özel bir düzenleme bulunmaıkça, kural olarak, çekişmesiz yargı işlerinde, mahkemenin, tarafları duruşmaya çağırmaksızın evrak üzerinden karar vermesi gerekmektedir⁴¹⁴. 6284 sayılı Kanun'da ise önleyici ve koruyucu tedbirlere dosya üzerinden mi yoksa duruşma yapılarak mı karar verileceği hususunda herhangi bir açık düzenlemeye yer verilmemiştir. Uygulama Yönetmeliği'nin 33. maddesinin 3. fıkrası, 34. maddesinin 4. fıkrası ve 38. maddesinin 4. fıkrasında ise, tedbir kararına ve zorlama hapsi kararına itiraz halinde

⁴¹⁴ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 922; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayyaz / Hanağası**, s. 733.

yapılacak inceleme ile zorlama hapsine ilişkin yapılacak incelemelerin duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden yapılması gerektiği, ancak hâkim tarafından gerekli görüldüğü takdirde duruşma yapılabileceği ve ilgililerin dinlenebileceği öngörülmüştür. Buna karşın koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilirken, duruşma yapıp yapılmayacağı ve dosya üzerinden karar verilip verilmeyeceği hususunda bir düzenlemeye Uygulama Yönetmeliği'nde de yer verilmemiştir. Dolayısıyla çekişmesiz yargı işlerinde özel bir düzenleme bulunmadığı sürece çekişmesiz yargı işlerine ilişkin genel düzenlemeleri barındıran HMK gündeme geleceğine göre ve 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrası gereğince, tedbir kararının verilmesi de, 6284 sayılı Kanun'un amacını tehlikeye düşürecek şekilde geciktirilemeyeceğinden, HMK'nun 385. maddesinin 1. fıkrasının atfıyla 320. maddesinin 1. fıkrası gereğince, önleyici ve koruyucu tedbirler verilirken, kural olarak duruşma yapılmadan, dosya üzerinden karar verilmesi gerekmektedir.

Kolluk, başsavcılık ve Bakanlık tarafından gerekli delil ve belge araştırması yapılmaksızın, iddianın mahkeme önüne taşınmış olması durumunda, özellikle fiziksel şiddet haricinde bir şiddetin meydana geldiği iddia ediliyorsa, delil elde edilmesi zor olabileceğinden, ilgililerin ve tanıkların beyanlarının alınması gerekebilir. Bu gibi durumlarda, ilgililerin hukuki dinlenilme hakkının ihlâl edilmemesi amacıyla⁴¹⁵ ve diğer taraftan da 6284 sayılı Kanun'un amacını tehlikeye düşürmeyecek şekilde gecikmeye yol açmamak üzere duruşma yapılmasına karar verilmesi gerekmektedir⁴¹⁶. Başka bir deyişle, iddia mahkemenin önüne taşındığında yaklaşık ispata yarayacak delil ve belgeler toplanmış ise dosya üzerinden karar verilmesi kural olarak kabul edilmeli; ancak yaklaşık ispata yarayacak bir ispat faaliyeti ifa edilmemişse istisnaen delil ve belge araştırması yapmak üzere duruşma yapılmalıdır. Ancak tedbir kararı,

⁴¹⁵ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 922.

⁴¹⁶ **Günay**, s. 675.

ister dosya üzerinden isterse duruşma yapılmak suretiyle verilsin, hiçbir şekilde şiddetin önlenmesi ile mağdurun korunması gayesini tehlikeye düşürecek biçimde geciktirilemez⁴¹⁷. Aynı açıklamalar, tedbir kararına veya zorlama hapsine yapılan itirazların haklılığı yahut zorlama hapsine karar verilip verilmeyeceği değerlendirilirken de geçerlidir.

Anayasa'nın 141. maddesinin ilk fıkrasında mahkemelerde duruşmaların herkese açık şekilde yapılacağı, HMK'nun da 28. maddesinde, duruşma ve kararların bildirilmesinin aleni olacağı ifade edilmekle, medeni usul hukuku bakımından kural olarak aleniyet ilkesine yer verilmiştir. Yargılama sırasında keyfi tutum ve davranışları engellemek ve yargılamayı kamunun denetimine tabi tutmak suretiyle adil yargılanma hakkının görünümlerinden birini teşkil eden aleniyet ilkesinin ilk boyutu, davanın tarafı olmadığı halde isteyen herkesin, yargılamanın yapıldığı yere serbestçe girerek yargılamayı izleyebilmesine imkân tanınmasını ifade ederken, ikinci boyutu ise yargılamanın tarafı olmayan kişilerin de hükmün açıklandığı sırada orada hazır bulunabilmesi imkânının sağlanmasını belirtmektedir⁴¹⁸. Diğer bir deyişle yargılamada aleniyet ilkesi, duruşmaların icra edildiği yargılama aşaması ile hükmün tefhim edildiği aşama yönünden geçerlidir⁴¹⁹.

Çekişmesiz yargı işleri yönünden ise HMK'da aleniyet ilkesi yönünden bir düzenleme öngörülmemiştir. Ancak karşılaştırmalı hukukta, özellikle Alman hukukunda, ilgililerin gizli kalmasını istedikleri şahsi durumlarını ilgilendirmesi nedeni ile çekişmesiz yargı işleri yönünden aleniyet ilkesi kural olarak kabul edilmemiştir. Türk hukuku bakımından durum

⁴¹⁷ Yağcıoğlu, s. 950.

⁴¹⁸ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 372; **Kurt Konca, Nesibe**: “Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesinin Sınırlandırılması”, SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı, s. 68; **Pekcanitez, Hakan**: “Medenî Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi”, İzmir Barosu Dergisi, Y:65, Ekim 1999, s. 22; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 141; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 149; **Budak / Karaaslan**, s. 73.

⁴¹⁹ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 374.

değerlendirildiğinde ise, genel itibariyle çekişmesiz yargı işlerinde duruşma yapma zorunluluğu söz konusu olmadığından aleniyet ilkesi sınırlı şekilde uygulama alanı bulmaktadır⁴²⁰. Nitekim 6284 sayılı Kanun uyarınca koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden de duruşma yapma zorunluluğu olmamakla birlikte, belirtildiği üzere, hâkimin gerekli görmesi halinde duruşma yapılması mümkündür. Ancak aleniyet ilkesinin bu durumda uygulanıp uygulanmayacağını belirlemek gerekecektir. İstanbul Sözleşmesi'nin 56. maddesinin 1. fıkrasının “f” bendinde sözleşmenin tarafı olan devletler, *“soruşturmaların ve yargı sürecinin tüm safhalarında, mağdurların, tanık olarak özel ihtiyaçları da dahil olmak üzere, haklarını ve çıkarlarını koruyacak ve mağdurun mahremiyetini ve görüntüsünü korumak için tedbirlerin alınabilmesini temin edecek nitelikte tedbirleri”* almakla yükümlü kılınmışlardır. Hatta doktrinde yargılamanın ilgilileri açısından hiç değişmeyen ve mutlak olarak kabul edilen aleniyet ilkesine⁴²¹, İstanbul Sözleşmesi'nin 56. maddesinin 1. fıkrasının “i” bendinde çok önemli bir istisna daha getirilmiştir. Buna göre *“iç hukuk kurallarına uygun biçimde, mağdurun, varsa uygun iletişim teknolojilerinden yararlanmak suretiyle mahkeme salonuna gitmeden veya en azından şiddet uygulayan olduğu iddia edilen kişinin mahkeme salonunda bulunmadığı bir ortamda ifade vermesini sağlamak ödevi”* sözleşmecî devletlere yüklenmiştir. Dolayısıyla getirilen bu istisna ile, şiddet uyuşmazlığının tarafı olan şiddet uygulayan yönünden bile gizlilik kararı verilmesi ve bu kişiyi duruşma salonundan çıkarılarak şiddet mağdurunun beyanının alınması mümkündür. Nitekim doktrinde de çocuğun ve ailenin korunmasının söz konusu olduğu haller, aleniyet ilkesine istisna teşkil etmek üzere mahkemenin takdir yetkisinin bulunmadığı mutlak gizlilik sebepleri arasında sayılmıştır⁴²².

⁴²⁰ **Aras**, s. 76; **Pekcanitez**, s. 28.

⁴²¹ **Kuru, Baki**: Nizasız Kaza (Nizasız Kaza), Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961, s. 164; **Aras**, s. 76; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 141.

⁴²² **Kurt Konca**, s. 77-80; **Pekcanitez**, s. 38.

O halde, koruyucu ve önleyici tedbirlerin yerine göre ailenin ve yerine göre çocuğun korunması amacına hizmet ettiği de gözetildiğinde, hâkimin duruşmayı gerekli görmesi durumunda, şiddet mağdurunun mahremiyetini ve görüntüsünü tehlikeye sokacak bir durum söz konusu ise gizlilik kararı vermesi mümkündür. Zira daha önce belirtildiği üzere, diğer tedbirlerin şiddet eyleminden mağduru korumakta yetersiz olması halinde mağdurun nüfus ve diğer bilgi ile belgelerinin değiştirilmesine karar verilmesi mümkündür. Yine 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. fıkrası gereğince tedbir kararıyla, *“şiddet mağduru ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgilerinin, tüm resmî kayıtlarda gizli tutulmasına”* karar verilmesi de mümkündür. Duruşmanın aleni yapılması durumunda ise, bu tedbirlerden beklenen amacın hasıl olması güçlük arz edebilir. Bu nedenle şiddet eyleminin bu tedbirleri gerektirecek yoğunlukta olması ve duruşma yapılmasına karar verilmesi halinde aleniyet ilkesinin uygulanmaması ve gizlilik kararı alınması gerekmektedir. Nitekim bu durumlarda şiddet uygulayan hakkında dahi gizlilik kararı vererek şiddet mağdurunun beyanının alınması mümkündür. Ancak ilgilileri yönünden aleniyet ilkesinin istisnalarının genişletilmesi, aynı zamanda hukuki dinlenilme hakkına da hâlel getireceğinden, istisnaların dar yorumlanması (*singularia non sunt extenda*) ilkesi uyarınca şiddet eyleminin şiddet mağduru yönünden hayati tehlike meydana getirecek yoğunlukta yahut nüfus ve diğer bilgilerinin değiştirilmesini gerektirecek yoğunlukta olması halinde duruşmaların şiddet uygulayana da kapalı olarak yapılması mümkündür. Bu durumda yine yapılan yargılama sonucunda mağdurun yahut ailelerinin kimlik ve diğer bilgilerinin değiştirilmesine karar verilmeyecek ise, en azından duruşmanın yalnızca mağdurun beyanının alındığı aşamasının şiddet uygulayana kapalı şekilde yapılması, hükmün tefhiminin ise şiddet uygulayana açık yapılması, yani hüküm tefhim edileceği sırada en azından şiddet uygulayanın duruşma salonuna geri çağırılması gerekmektedir.

VI. İNCELEMENİN SONA ERMESİ VE KARAR

A. İNCELEME SONUCUNDA VERİLEBİLECEK KARARLAR

Koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden yapılan inceleme neticesinde, şiddet eyleminin yahut tehlikesinin bulunduğu konusunda yaklaşık bir kanaate ulaşıldığı takdirde, şikâyet, başvuru yahut ihbarın kabulüne yahut şiddetin meydana geldiği yahut şiddete uğrama tehlikesinin varlığına ilişkin kanaat edinilemediği takdirde ise şikâyet, başvuru yahut ihbarın reddine karar verilebilecektir. Koruyucu ve önleyici tedbir kararı neticesinde verilen karar, “hüküm” veya “ilâm” olarak adlandırılmamaktadır. Nitekim çekişmeli yargıda kullanılan “hüküm” kavramı, HMK’nun 294. maddesinin 1. fıkrası uyarınca esasa ilişkin verilen nihai kararları; “ilâm” kavramı ise, HMK’nun 301. maddesinin 2. fıkrası gereğince taraflardan her birine verilen hüküm nüshasını ifade etmektedir. Ancak “hüküm” ve “ilâm” kavramları, çekişmesiz yargıya yabancı olup, çekişmesiz yargıda yalnızca “karar” terimi kullanılmaktadır⁴²³.

İnceleme sonucunda, karar mercileri, öngörülen koruyucu ve önleyici tedbirlerden birine yahut aynı anda birkaçına başvurabilecektir. Karar mercileri, kendi yetkileri dahilinde olan koruyucu ve önleyici tedbirlerden hangilerinin alınabileceği hususunda geniş bir takdir yetkisine sahip olup, Kanun’da sayılan tedbirlerle bağlı olmaksızın, benzer mahiyetteki tedbirleri de alabilir. Ancak şiddet uygulayan ve şiddet mağduru arasındaki sosyal, ailevi, ekonomik ve benzeri ilişkilerle şiddetin türü ve boyutu gözetilerek somut olaya en uygun tedbirlerin alınması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, alınacak olan tedbirin, şiddeti önlemek ve mağduru korumak konusunda uygun olup olmadığının değerlendirilmesi, şiddetin türü ve yoğunluğunun gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda somut olaya yalnızca şiddet mağduru

⁴²³ **Aras**, s. 179-180; **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 924; **Budak / Karaaslan**, s. 336.

yönünden değil, özellikle ilgililer aynı ailenin üyesiye, ailenin korunması amacı da gözetilerek, şiddet olayı ile bunu doğuran nedenler iyi şekilde analiz edilmelidir. İlgililer arasındaki aile bağlarını kopartmayacak şekilde şiddet uygulayanın da rehabilitasyonuna hizmet eden, muayene ve tedavinin sağlanması, eğitici programlara katılımının sağlanması, meslek edinmesine yönelik faaliyetlerde bulunması gibi tedbirlere de kararda yer verilmelidir. Ayrıca daha hafif bir tedbire karar verilmek suretiyle şiddet eyleminin yahut tehlikesinin önlenmesi ve mağdurun korunması mümkünken, ağır bir tedbire karar verilmemesi ve bu konuda hassas davranılması gerekmektedir⁴²⁴. Aksi halde şiddet eyleminin yoğunluğu gerektirmedikçe ilk etapta şiddet mağduru gözetilerek zorlama hapsinin yolunu açacak şekilde önleyici tedbirlere karar verilmesi, ilgililer arasındaki şiddet ve gerilimi daha da tırmandırabilecektir⁴²⁵.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararının kapsamı, HMK'nun 322. maddesinin 1. fıkrasının atfıyla 297. maddesine göre belirlenecektir. HMK'nun 297. maddesinde öngörülen unsurlar dışında ayrıca koruyucu ve önleyici tedbir kararında, kanun madde numaraları ile yetinilmeksizin hükmolunan koruyucu ve önleyici tedbir kararının açık şekilde türü ve tedbirin uygulanacağı süre gösterilmelidir. Alınan tedbirin ve süresinin kararda açıkça gösterilmesi, hangi tedbire uygun davranılması gerektiği, hangi tedbire aykırı davranıldığı takdirde hakkında zorlama hapsi verilebileceği hususlarında şiddet uygulayan yönünden adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan hukuki belirlilik ilkesinin hayata geçmesini sağladığı gibi, ayrıca hâkim yönünden de şiddet uygulayanın tedbir kararına muhalefettinin söz konusu olup olmadığı, zorlama hpsinin koşullarının oluşmadığı hususlarının tespiti için zorunludur. Nitekim tedbir kararında gösterilmeyen tedbirlerin ihlâli ve dolayısıyla da zorlama hpsii koşulları gerçekleşmemiş olacaktır. Ayrıca tedbir kararında 6284 sayılı Kanun'un 31. maddesinin 5.

⁴²⁴ **Erdem**, s. 59; **Tıǧlı**, s. 515.

⁴²⁵ **Uğur**, Kanunun Getirdikleri, s. 356.

fıkrası gereğince, şiddet uygulayan tarafa, tedbir kararına aykırı davrandığı takdirde, hakkında zorlama hapsine tâbi tutulmasına karar verilebileceği ihtarı da belirtilmelidir. Tedbir kararında bu ihtarata yer verilmemiş olması, alınan tedbirleri geçersiz kılmayacaktır; ancak tedbir kararında bu ihtarata gösterilmediği takdirde, tedbir kararına aykırılık halinde zorlama hapsi verilmesine engel olacaktır⁴²⁶.

Verilen tedbir kararının şekli ve maddi anlamda kesinlik teşkil edip etmeyeceği noktasında ise çekişmesiz yargı işi niteliğinde olması gözetilerek bir sonuca gitmek gerekecektir. Çekişmesiz yargıda, tıpkı çekişmeli yargıdaki gibi, kararın şekli anlamda kesinliği, o karara karşı olağan kanun yollarının tükenmesi ile gündeme gelmektedir⁴²⁷. Koruyucu ve önleyici tedbir kararları yönünden de, daha sonra ayrıntılı olarak ele alacağımız üzere, 6284 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereğince itiraz yolu düzenlenmiştir. Her ne kadar HMK'da itiraz şeklinde bir kanun yolu düzenlenmemiş ise de, itiraz yolundan feragat edilmesi, itiraz yolunun süresinin geçirilmesi yahut süresinde yapılsa dahi itirazın reddine veya itiraz sonucunda tedbir kararının kaldırılmasına, değiştirilmesine yahut aynen devamına karar verilmesi suretiyle itiraz yolunun tüketilmesi ile birlikte, tedbir kararları şekli anlamda kesinleşmiş olmaktadır⁴²⁸. Şekli anlamda kesinleşmenin koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden tek bir sonucu vardır; zira şekli anlamda kesinleşme ile birlikte, artık tedbir kararına karşı itiraz yoluna yeniden başvurulması mümkün değildir⁴²⁹. Ayrıca belirtmek gerekir ki, koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanması için, şekli anlamda kesinleşmesine gerek yoktur; koruyucu ve önleyici tedbirler, 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 5. fıkrası gereğince, ilgililere tebliğ edilmeden dahi önce, verildiği anda geleceğe yönelik olmak üzere yürürlüğe

⁴²⁶ **Karakaya**, s. 60.

⁴²⁷ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 926; **Aras**, s. 181-182.

⁴²⁸ **Aras**, s. 182.

⁴²⁹ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 760.

girmektedir. Son olarak, şiddet eyleminin yahut tehlikesinin ortadan kalkması halinde tedbir kararının kaldırılmasına karar verileceğine dair Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin 4. fıkrası gereğince, şiddet uygulayanın, şiddet eyleminin veya tehlikesinin sona erdiği iddiasıyla şekli anlamda kesinleşen tedbir kararına karşı bir itirazda bulunabileceği ileri sürülebilirse de, ilgili madde incelendiğinde, bu hususta başvuracaklar arasında şiddet uygulayan sayılmadığı gibi, bu iddia üzerine yapılacak inceleme de itiraz niteliğinde değildir. Dolayısıyla koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden şekli anlamda kesinlik söz konusu olmaktadır.

Çekişmeli yargıda geçerli olan maddi anlamda kesinlik ise, taraflar arasındaki uyuşmazlığın geleceğe dönük olarak kalıcı şekilde son bulmasını ve aynı taraflar arasında, aynı vakıadan kaynaklanan ve aynı dava sebebine dayanılarak yeni bir dava açılmamasını ifade etmektedir⁴³⁰. Maddi anlamda kesinlik, çekişmesiz yargı işleri yönünden geçerli değildir⁴³¹. Zira çekişmesiz yargı işlerine dair kararların, sonradan meydana gelen değişiklikler doğrultusunda her zaman değiştirilebilmeleri mümkündür⁴³². Nitekim 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. maddesiyle Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin 2. ve 4. fıkraları uyarınca koruyucu ve önleyici tedbirlerin de şiddet eyleminin yahut tehlikesinin devam edeceğinin anlaşılması durumunda, aynen devamına ya da tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine karar verilebilir. Aynı düzenlemeler çerçevesinde, şiddet eyleminin yahut tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması hâlinde ise, tedbirlerin kaldırılmasına da karar verilebilir. Dolayısıyla koruyucu ve önleyici tedbir kararları, şekli anlamda kesinlik taşıyabilseler de, çekişmesiz yargı işi nitelikleri gereği, maddi anlamda kesinlik taşıyamazlar⁴³³.

⁴³⁰ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 763; **Aras**, s. 183; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 683; **Budak / Karaaslan**, s. 285.

⁴³¹ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 925-926; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 735.

⁴³² **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 926; **Aras**, s. 185; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 735;

⁴³³ **Erdem**, s. 72.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararları maddi anlamda kesinlik taşımadıklarından, özellikle şiddet tarafları arasında görülen boşanma, velayet, nafaka gibi davalarda, yalnızca takdiri delil olarak dikkate alınabilirler; şiddet mağduru lehine kesin delil niteliğine sahip olamazlar⁴³⁴.

B. VERİLEN KARARIN İLGİLİLERE TEFHİM VEYA TEBLİĞİ

Koruyucu ve önleyici tedbir kararları, yerine getirilebilmeleri için ilgililere tebliği yahut şekli anlamda kesinleşmeleri gerekmeyen çekişmesiz yargı işlerindendir. Ancak gerek ilgililerin tedbirin gereklerinden haberdar olması ve özellikle şiddet uygulayanın şiddet eylemi niteliğindeki söz ve davranışlarına son vermesinin sağlanması gerekse şiddet eylemlerine devam etmek suretiyle tedbir kararının gereklerine aykırı davranması halinde karşılaçağı yaptırımlardan ve itiraz hakkından haberdar edilmesi için hükmolunan koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının başta şiddet uygulayan olmak üzere ilgililere bildirilmesi önem arz etmektedir. Zira 6284 sayılı Kanun gereğince verilen kararın ilgililere tefhim ya da tebliğ edilmemesi halinde, iki haftalık itiraz süresi başlanmamakta ve ayrıca verilen tedbirlere aykırılık halinde zorlama hapsi gündeme gelmemektedir.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 4. fıkrası gereğince, tedbir kararının şiddet mağduru ile şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceğı emredici şekilde belirtilmiştir⁴³⁵. Ancak Kanun'un 8. maddesinin 4. fıkrasında ise, koruyucu ve önleyici tedbir taleplerinin reddine ilişkin kararların, yalnızca şiddet mağduruna tebliğ edileceğı öngörülmüştür. Bunun

⁴³⁴ Tıgh, s. 507.

⁴³⁵ Tedbir kararının şiddet uygulayana tebliğinin zorunlu bir unsur olmadığının, tedbirin herhangi bir şekilde şiddet uygulayan tarafından öğrenilmesinin yeterli olduğu hususunda bkz. Uğur, Kanunun Getirdikleri, s. 354. Mülga 4320 sayılı Kanun'da ise tedbir kararlarının tebliğine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiş olup, bu Kanun'un yürürlükte bulunduğu dönemde, genel hükümler çerçevesinde Tebligat Kanunu'na göre tedbir kararının tebliğ edilmesi gerektiğı ileri sürülmekteydi. Bu hususta bkz Ateş, s. 168.

yanı sıra, Uygulama Yönetmeliği'nin 13. maddesinin 3. fıkrasında, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından alınmasına rağmen öngörülen süreler içerisinde yetkili merci tarafından onaylanmayan kararların da yalnızca şiddet mağduruna tebliğ edileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla tedbir talebinin kabulüne ilişkin kararın hem şiddet uygulayana hem de şiddet mağduruna tefhim veya tebliği gerekirken, tedbir talebinin reddine veya kolluk amiri tarafından alınan tedbir kararının Kanun'da öngörülen sürelerle riayet edilmemesi nedeniyle onaylanmamasına ilişkin kararların, yalnızca şiddet mağduruna tebliğ edilmesi gerekmekte olup, ayrıca şiddet uyguladığı iddia edilen kişiye tebliğ edilmesine gerek yoktur. Ayrıca tefhim veya tebliğ işlemleri yönünden koruyucu ve önleyici tedbir kararları arasında bir ayrım yapılmamış olup, her iki tedbir türü aynı esaslara tâbi kılınmıştır⁴³⁶.

Tefhim veya tebliğe bağlanan sonuçlar, hâkim veya mülki amir tarafından verilen ve kolluk amirinin verdiği tedbirlerin onaylanmasına ilişkin olan kararlar yönünden de geçerlidir. Zira her ne kadar daha önce de belirtildiği üzere, hâkim veya mülki amirin onaylama kararı kolluk amiri kararı yönünden kurucu nitelik taşımasa da, kolluk amirince verilen kararın yasal olarak onaylandığını ve bu tedbirlerin ne kadar süreliğine geçerli olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kolluk amirince verilen kararın onay süreleri dolduktan sonra, tedbir kararı yasal dayanağını onaylama kararından alacağına göre, onay sürelerinden sonra gündeme gelen tedbire aykırı davranışların yaptırıma tâbi kılınabilmesi ve onaylama kararına karşı itiraz süresinin başlayabilmesi için onaylama kararının da şiddet uygulayan başta olmak üzere ilgililere tefhim veya tebliği gereklidir⁴³⁷.

⁴³⁶ Karakaya, s. 62.

⁴³⁷ Aksi yöndeki Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 04.03.2014 tarihli, 2013/15325 Esas, 2014/3643 Karar sayılı kararı şu şekildedir: "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 5/2.maddesinin 'Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili

Tedbir kararının duruşma yapılmak suretiyle ve yapılan duruşmada verildiği durumlarda gündeme gelen tefhim, nihai kararın duruşma sırasında hazır bulunan ilgililere sözlü olarak bildirilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla duruşma yapılarak, şiddet uygulayan ve/veya şiddet mağdurunun yüzüne karşı tedbir kararının verildiği durumlarda, son duruşmanın yapıldığı, yani tedbir kararının ilgililere tüm sonuçlarıyla bildirildiği tarih, tefhim tarihi olarak kabul edilir ve ayrıca tedbir kararının duruşmada hazır bulunan ilgiliye tebliğ edilmesine gerek yoktur. Tefhim, kolluk amiri ve mülki amir tarafından verilen kararlar yönünden gündeme gelemeyecektir⁴³⁸. Tedbir kararının ilgililere tebligat çıkarılmak suretiyle tebliğ edilmesi de mümkündür. Bu durumda Tebligat Kanunu⁴³⁹ hükümlerine aykırı şekilde tebligat yapılması, 6284 sayılı

kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.’ şeklindeki düzenlemesine nazaran, ilgili kolluk amirince anılan Kanun’un 5/1-(a,b,c ve d) maddesi kapsamında verilen tedbir kararının onaylanmasına ilişkin hükmün kolluk amirince verilen tedbir kararının geçerlik kazanma koşulu olmayıp var olan geçerliliğini sürdürmesinin ‘onaylanmamak suretiyle geçersiz kılınmama’ olumsuz koşuluna bağlayan bir düzenleme olduğu; somut olayda Yenişehir Polis Merkezi Amirliğinin 16/02/2013 tarihli ve 572 sayılı kararı ile geçerli olarak verilen ve Kayseri 3. Aile Mahkemesinin 18/02/2013 tarihli ve 2013/150-150 değişik iş sayılı kararı ile onaylanarak geçerliliğini sürdüren önleyici tedbir kararının şiddet uygulayana 18/02/2013 tarihinde tebliğini müteakip ilgilinin 01/03/2013 tarihinde gerçekleştirdiği eylemi nedeniyle hakkında anılan Kanun’un 13. maddesinin uygulama koşullarını bulunduğu gözetilerek itirazın kabulü yerine önleyici tedbir kararının geçerliliği yönünden kurucu işlem mahiyetine olmayan onaylama kararının eylem tarihi itibarıyla şiddet uygulayana tebliğ edilmemiş olduğu gerekçesi ile reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden Kayseri 4. Aile Mahkemesinin 20.03.2013 tarihli ve 2013/220 değişik iş sayılı kararının CMK’nın 309/4. maddesi uyarınca aleyhe tesir etmemek üzere bozulmasına 04.03.2014 günü oybirliğiyle karar verildi.” (UYAP)

⁴³⁸ Taşpınar Ayvaz, s. 43.

⁴³⁹ RG, 19/02/1959, S: 10139.

Kanun'un tebliğe bağıladığı hüküm ve sonuçların doğmasına engel olacaktır. O halde aile mahkemesi hakimi tarafından verilen tedbir kararının bildirimi tefhim veya tebliğ yoluyla yapılabilirken, mülki amir ile kolluk amirince verilen tedbir kararlarının yalnızca tebliğ yoluyla bildirimi mümkündür.

6284 sayılı Kanun uyarınca kural, tedbir kararının tefhim veya tebliğ ile bildirilmesidir. Ancak Kanun'un 8. maddesinin 4. fıkrasının son cümlesi gereğince, gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda, kolluk amirince verilen tedbir kararlarının tutanak tutulmak suretiyle şiddet uygulayana derhâl tebliğ edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla istisna olarak, kolluk amiri tarafından Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrası ile 5. maddesinin 2. fıkrası gereğince gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbirlerin tebliğ yoluyla bildirilmesi uzun zaman alabileceğinden ve tedbirden beklenen amacı engelleyeceğinden, daha seri bir bildirim vasıtası olarak kolluk marifetiyle ve tutanak tutulmak suretiyle bildirilmesi gerekmektedir. O halde, hâkim ve mülki amir tarafından verilen kararlar yönünden belirlenen tedbir kararının bildirim yolları tefhim veya tebliğden ibaretken, kolluk amiri tarafından alınan tedbir kararlarının kolluk aracılığıyla ve ilgili hususların bildiriminin yapıldığına dair tutanak tutulmak suretiyle yapılması esastır. Ayrıca Uygulama Yönetmeliği'nin 31. maddesinin 1. fıkrasında açıkça belirlendiği üzere, tedbir kararlarının tefhim veya tebliği kararı veren merci tarafından yapılacaktır.

Uygulamada hâkim tarafından alınan tedbir kararlarının şiddet uygulayana bildirimi de, kolluk aracılığıyla ve tutanak tutulmak suretiyle yapılmaktadır. 6284 sayılı Kanun'da tedbir kararlarının tebliğ yoluyla bildirimi esas tutulduğuna ve Tebligat Kanunu'nda da gerçek kişilere kolluk marifetiyle tebliği şeklinde bir tebliğ usulü bulunmadığına göre, uygulamada bu bildirim usulsüzdür. Keza Uygulama Yönetmeliği'nin 31. maddesinin 1. fıkrasında da tedbir kararlarının kararı veren merci tarafından tefhim veya tebliğ edileceği ifade edilmiştir.

Dolayısıyla mülga 4320 sayılı Kanun'dan farklı olarak⁴⁴⁰, 6284 sayılı Kanun'a göre kolluk amiri tarafından verilenler haricindeki tedbir kararlarının bizzat kararı veren hâkim tarafından tefhim edilmesi yahut Tebligat Kanunu hükümleri çerçevesinde tebliğ edilmesi gerekmekte olup, hâkim tarafından verilen tedbir kararlarının kolluk marifetiyle bildirilmesi Uygulama Yönetmeliği'ne aykırılık teşkil edecektir. Ancak uygulamada mahkemelerce başvuru bildirimi şekli Uygulama Yönetmeliği'ne aykırı olsa da, Tebligat Kanunu'nun 32. maddesi karşısında, şiddet uygulayana usulsüz şekilde yapılan bildirimde rağmen, ilgili, tedbir kararından kolluk marifetiyle haberdar olduğundan yapılan bildirim geçerli sayılmaktadır⁴⁴¹. Burada belirtmek gerekir ki, esas olan tefhim veya tebliğ olduğuna göre, kolluk yoluyla yapılan bildirimin geçerli olabilmesi için, kolluk tarafından tedbir kararının bir suretinin elden şiddet uygulayana verilmesi ve durumun tutanakla tespit edilmesi gerekmektedir⁴⁴².

Yalnızca ilk verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararı değil, sonradan bu tedbir kararının süresinin veya şeklinin değiştirilmesine ya da aynen devamına veya kaldırılmasına ilişkin kararların da şiddet uygulayan ile şiddet mağduruna tefhim veya tebliğ edilmesi gerekmektedir. Nitekim bu şekilde değiştirilmesine, aynen devamına yahut kaldırılmasına ilişkin tedbir kararları da, ilk karardan ayrı bir karar olup, ilgililerin bu kararlardan da haberdar olmasının sağlanması gerekmektedir. Keza Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin 4.

⁴⁴⁰ Mülga 4320 sayılı Kanun'a döneminde, tedbir kararı verildikten sonra Cumhuriyet başsavcılığına gereği için gönderilir; aile mahkemeleri tarafından verilen tedbir kararları, Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından kolluk eliyle kişilere tebliğ edilirdi (**Yazıcı**, s. 28).

⁴⁴¹ Tedbir kararının tebliğinin zorunlu olmadığı, şiddet uygulayanın bir şekilde verilen tedbir kararı ile sonuçlarından haberdar olmasının yeterli olduğu hakkında bkz. **Uğur**, Şiddete Karşı Korunma, s. 119.

⁴⁴² Tebligat Kanunu uyarınca tebligat yapılmasının uzun zaman aldığı ve Kanun'un korumak istediği hukuki yarar ile durumun gerektirdiği acelelilik gözetildiğinde pratiklik taşımadığından bahisle, Kanun'da her türlü bildirimin pratik şekilde kolluk tarafından yapılması gerektiği hususunda bir düzenleme yapılması gerektiğine ilişkin bkz.

Karınca, 5636 Sayılı Kanun, s. 119.

fıkrasında yalnızca uygulanan tedbirlerin kaldırılmasına yönelik yapılan düzenlemede de, tedbir kararının kaldırılmasına ilişkin kararın şiddet uygulayan yanında şiddet mağduruna da tebliğ edileceği düzenlenmiştir.

C. TEDBİR KARARLARININ SÜRESİ

Mülki amir veya hâkim, yalnızca somut olayın özelliklerine en uygun koruyucu ve önleyici tedbirlere karar vermekle yetinemez. Bunun yanı sıra, ilgili kararda, ayrıca şiddet eyleminin yoğunluğunu ve sonuçları gözetilerek halin şartlarına göre bu koruyucu ve önleyici tedbirlerin ne kadar süre içerisinde geçerli olacağının da belirlenmesi gerekmektedir. Nitekim tedbir kararının belirli bir süre ile sınırlandırılması hususu, tedbir kararlarına muhalefet edilip edilmediğinin tespitinde ve icrasında büyük önem taşımakta olup, süresiz bir tedbir kararı, hukuki belirsizlik yaratacağından 6284 sayılı Kanun'un amacına ve kapsamına aykırılık teşkil etmektedir⁴⁴³. Diğer bir deyişle, süresi belirlenmeden verilen tedbir kararına aykırı davranış halinde, Kanun'un öngördüğü yaptırım olarak zorlama hapsi gündeme gelmeyecektir⁴⁴⁴. 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. fıkrasında, tedbir kararlarının ilk defasında en fazla altı ay için verilebileceği düzenlenmiştir⁴⁴⁵. Bu bağlamda, tedbir kararının geçerli olacağı süre noktasında gerek hâkime gerekse mülki amire sınırlı bir takdir yetkisi verilmiştir⁴⁴⁶. Nitekim Kanun'da süre yönünden bir alt sınır belirlenmediğinden, hâkim veya mülki amir, tedbir kararının geçerli olacağı süreyi belirlerken, somut olayın özelliklerini gözeterek, altı aydan kısa bir süreyle sınırlı olmak üzere karar verme noktasında takdir yetkisine ve serbestiye sahipken;

⁴⁴³ **Karakaya**, s. 59.

⁴⁴⁴ **Uğur, Hüsamettin**: "Aile Bireyleri ve Kadının Şiddete Karşı Korunması" (Şiddete Karşı Korunma), Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98, s. 119.

⁴⁴⁵ Mülga 4320 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasında da, uygulanan tedbirlerin süresinin altı ayı geçemeyeceği düzenlenmiştir.

⁴⁴⁶ **Erdem**, s. 59.

daha az bir süreyi gerektiren bir hal mevcut değilse, ilk seferde en fazla altı aylığına tedbir kararı verilebilmektedir⁴⁴⁷. Başka bir deyişle şiddet eyleminin yoğunluğu ve şiddet tehlikesi ne kadar fazla olursa olsun, ilk seferde altı aydan fazla geçerli olmak üzere koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilmesi mümkün değildir.

Kanun'da herhangi bir ayırım yapılmadığından hem koruyucu hem de önleyici tedbir kararları yönünden süre sınırı geçerlidir. Koruyucu ve önleyici tedbirlerin süresine yönelik takdir hakkı kullanılırken, olayın özelliği, aile içi uyuşmazlık olup olmadığı, tarafların ekonomik ve sosyal durumu, şiddet eğilimi, madde bağımlılığı olup olmadığı, tedavi gerekip gerekmediği gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre aile içi uyuşmazlıklarda, genel hayat tecrübeleri çerçevesinde tarafların barışma ihtimali gözetilerek, taraflar arasındaki aile bağının kopması sonucunu da doğurmayacak şekilde bir sürenin belirlenmesi gerekmektedir. Yine bu bağlamda tek taraflı ısrarlı takip gibi aile dışı uyuşmazlıklarda ise sürenin uzun şekilde belirlenmesinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır⁴⁴⁸.

Altı ay veya daha az süreyle önleyici ve koruyucu tedbir kararı verilmiş olmasına rağmen, şiddet eyleminin devam edeceğinin yahut şiddet tehlikesinin mevcut olduğunun anlaşıldığı hallerde, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesi uyarınca, resen yahut şiddet mağdurunun veya Bakanlık ya da kolluk görevlilerinin talebi doğrultusunda önceden verilmiş olan tedbirlerin süresinin değiştirilmesine yahut aynen devamına karar verilebilecektir. Ancak bu düzenlemede tedbir kararının ikinci defa ele alınması halinde, tedbir

⁴⁴⁷ **Bölükbaşı**, s. 161. Eşlerin her zaman birbirine karşı saygı ve sevgi çerçevesinde davranma noktasında sorumluluklarının bulunduğundan, altı aylık tedbir kararı süresinin, mağdurun tehdit edilmemesi, dövülmemesi, iletişim araçlarıyla taciz edilmemesi, mağdura küfür ve hakaret edilmemesi gibi ihtar mahiyetindeki yaptırımlar yönünden geçerli olmayacağına ilişkin bkz. **Köseoğlu**, s. 330-331.

⁴⁴⁸ **Karakaya**, s. 55.

süresinin ne kadar süreyle sınırlı olarak verileceği hususu, Kanun ve Yönetmelik'te açık şekilde ifade edilmemiştir. Başka bir deyişle, ilk defa ve altı ayla sınırlı olarak tedbir kararı verildikten sonra, şiddet tehlikesinin bu altı ay devam eden tedbire rağmen sona ermemiş olması karşısında, mülki amir veya hâkime, tedbir kararının aynen devamına yahut mevcut tedbir süresinin artırılmasına karar verme yetkisi tanınmış olmakla birlikte, ikinci defa aynı somut olara ilişkin verilecek tedbirin süresinin ne olacağı hususunda yasal herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Nitekim 6284 sayılı Kanun ile Uygulama Yönetmeliğinde açıkça altı aylık sınırlamanın ilk defa verilen tedbirler yönünden geçerli olacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla ikinci defa verilecek tedbir kararının süresinin belirlenmesinde tehlike esası kabul edilmiş olup, şiddet tehlikesinin boyutuna göre mülki amir ve hâkime bir takdir yetkisi tanınmıştır. Bu bağlamda mevcut tedbir kararının süresi dolmuş ise ve halen şiddet tehlikesi devam ediyorsa, mülki amir veya hâkim, şiddet tehlikesinin yoğunluğunu gözeterek, tedbirin aynen devamına karar verebilecektir⁴⁴⁹. Bu haliyle 6284 sayılı Kanun, şiddet tehlikesi devam ettiği sürece, karar mercilerine tedbir kararı verme konusunda sınırları oldukça belirsiz bir takdir hakkı tanımış durumdadır. Bu nedenle özellikle şiddet uygulayan yönünden hukuki belirsizliğe yol açmamak adına, tedbir kararının aynen devamına karar verildiği hallerde de, somut olayın özelliğine göre bir sürenin takdir edilmesi ve tedbir kararında gösterilmesi gerekmektedir. Ancak şiddet eylemine yönelik ilk defa verilen tedbir kararlarının yetersiz olması halinde, yeniden yapılan değerlendirme sonucunda 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesi uyarınca alınacak tedbirin türü değiştirilecek ise, yeni alınan tedbirlere ilk defa hükmedileceğinden yine altı aylık sınırlamanın gündeme geleceği aşıkardır.

⁴⁴⁹ **Günay**, s. 675. İlk defa verilen tedbirlerden sonra verilen tedbir kararlarında süre yönünden bir üst sınır öngörülmemiş olsa da, şiddet mağduruna yaşam boyu koruma sağlanması mümkün olmadığından ve çoğu defa delil dahi aranmaksızın tedbir kararı verildiğinden, söz konusu altı aylık sürenin sonraki tedbir kararları yönünden de geçerli olması gerektiği hususunda bkz. **Karakaya**, s. 56.

O halde belirtmek gerekir ki, bir şiddet eylemi söz konusu olduğunda, en fazla altı aylığına geçerli olmak üzere tedbir kararı verilebilmekte olup, şiddet tehlikesi devam ettiği sürece tedbir kararının herhangi bir yasal süre ile sınırlı olmaksızın, somut olayın niteliğine göre hâkim tarafından takdir edilecek bir süreyle devamına karar verilmesi mümkündür. Ancak meydana gelen bir şiddet eylemi sonrasında tedbir kararı verilmesi, tedbir kararının amacına ulaşması ve şiddet tehlikesinin son bulmasından sonra yeniden aynı taraflar arasında başka bir şiddet eylemi gerçekleştiğinde, bu defa yeniden altı aylık süre ile sınırlı olarak tedbir kararı verilmesi gerekecektir⁴⁵⁰. Başka bir deyişle, ilk defasında altı ayla sınırlı olarak tedbir kararı verileceği şeklindeki düzenlemeyi her münferit şiddet eylemi için ayrı ayrı değerlendirmek gerekmekte olup, ilk şiddet eylemi ve etkileri tamamen sona erdikten ve taraflar normal yaşantılarına döndükten bir sonra yeni bir şiddet eylemi gerçekleştiğinde, ilk münferit şiddet eyleminden farklı olarak meydana gelen bu şiddet eylemine karşı yeniden en fazla altı aylığına geçerli bir koruyucu ve önleyici tedbire karar vermek gerekecektir.

Gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında, kolluk amirinin koruyucu veya önleyici tedbir kararı alması mümkün ise de, bu tedbirlerin geçerli olacağı süreyi belirleme yetkisi bulunmamaktadır; tedbir kararının geçerlilik süresini belirleme yetkisi, hâkim veya mülki amire aittir⁴⁵¹. Zira kolluk amirince alınan tedbir kararları derhal yürürlüğe girmekte, ancak hâkim yahut mülki amirin onayına sunulana ve onaylanana kadar yürürlükte bulunmakta; hâkim veya mülki amir tarafından onaylandıktan sonra 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. fıkrası kapsamında belirlenen süre boyunca geçerli hale gelmekte; onaylanmadığı takdirde ise yürürlükten kalkmaktadır. Bu nedenle kolluk amirince alınan bir tedbir kararının hâkim veya

⁴⁵⁰ **Badur**, s. 84.

⁴⁵¹ **Karakaya**, s. 56.

mülki amir onayına sunulması halinde düzenlenecek onay kararında tedbir kararının süresinin de belirlenmesi ve kararda gösterilmesi gerekmektedir.

6284 sayılı Kanun'da altı aylık tedbir süresinin ne zamandan itibaren işlemeye başlayacağı hususunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak Kanun'un 10. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, tedbir kararının ilgililere tefhim ya da tebliğ edilmemiş olması, kararın yerine getirilmesine engel oluşturmaz. Bu nedenle tedbir kararları verildikleri anda yürürlüğe giren ve icra kabiliyeti olan kararlar olduğundan, altı aylık tedbir süresi, kararın verildiği tarihten itibaren başlayacaktır⁴⁵².

Ayrıca tedbir kararı için öngörülen sürenin sona ermesi ile birlikte, tedbir kararı kendiliğinden ortadan kalkar⁴⁵³; süre sona erdikten sonra meydana gelen tedbir kararına aykırı davranışlar dolayısıyla artık zorlama hapsine karar verilemez.

D. YARGILAMA HARÇ VE GİDERLERİ

Devletin, yetkili yargı organları aracılığıyla sunmuş olduğu yargılama faaliyeti dolayısıyla, bundan yararlanan kişilerden tahsil ettiği paralara yargılama harçları⁴⁵⁴; yargısal faaliyetin yürütülebilmesi için gereken tebligat masrafı, bilirkişi ücreti gibi bir iş ya da hizmetin

⁴⁵² **Ateş**, s. 169. Tedbir kararlarının süresi, mülga 4320 sayılı Kanun'da da altı ay olarak belirlenmişti. Ancak mülga 4320 sayılı Kanun'da da altı aylık sürenin ne zaman başlayacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamış olup, bu bağlamda altı aylık tedbir süresinin, aleyhine tedbir kararı verilen kişiye tedbir kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren başlayacağının kabulünün, Kanun'un amacına daha uygun olduğu ileri sürülmekteydi. Bu hususta bkz. **Badur**, s. 84; **Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s. 439; **Uğur**, Gayriresmi Evlilikler, s. 165; **Erdem**, s. 74; **Tıgh**, s. 530.

⁴⁵³ **Biçkin**, s. 1458.

⁴⁵⁴ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 811; **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 1038; **Pekcanitez / Atalay / Özkes**, s. 537; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 673; **Budak / Karaaslan**, s. 303; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 708.

karşılığı olarak ortaya çıkan masraflar ile vekil ile takip edilen dava ve işlerde kanun gereğince hükmedilecek vekalet ücretinin tümüne ise yargılama giderleri denilmektedir⁴⁵⁵. Çekişmesiz yargı işlerinin de, devletin yürüttüğü birer yargısal faaliyet olması, bu işlerin yürütülebilmesi için de en azından tebligat gibi birtakım işlemlerin masraf gerektirmesi ve bu işlerde de vekil aracılığıyla dava ve işin takibinin mümkün olması nedeniyle, yargılama giderleri bu çekişmesiz yargı işleri yönünden de gündeme gelecektir. Koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden de 6284 sayılı Kanun'un 20. maddesinin 1. fıkrasında düzenleme yapılmıştır. Bahse konu düzenlemeye göre, *“Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmayacağı”* öngörülmüştür. Zira bu sayede şiddet vakaları nedeniyle ortaya çıkan sorunların ve bunların çözümlerinin alenileşmesi ve yaygınlaşması amaçlanmaktadır⁴⁵⁶. Dolayısıyla Kanun'un 20. maddesinin 1. fıkrası gereğince, gerek tedbir kararı başvurusuna ilişkin aşama, gerekse tedbir kararının icra ve infazına ilişkin aşama yönünden ilgililer her türlü yargılama harç ve giderinden muaf tutulmuştur⁴⁵⁷. Bu bağlamda şiddet uygulayan ya da şiddet mağduru, kendisini vekil ile temsil ettirmiş ve iddiası kabul görmüş olsa dahi, vekalet ücreti gündeme gelmeyecektir.

⁴⁵⁵ **Kuru**, Medeni Usul Hukuku, s. 814; **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 1041; **Pekcanitez / Atalay / Özekes**, s. 538; **Atalı / Ermenek / Erdoğan**, s. 676; **Arslan / Yılmaz / Taşpınar Ayvaz / Hanağası**, s. 711.

⁴⁵⁶ **Taşpınar Ayvaz**, s. 42.

⁴⁵⁷ **Karakaya**, s. 96. Mülga 4320 sayılı Kanun'da da, Kanun kapsamında yapılan başvuruların harca tabi olmayacağı düzenlenmişti. Ancak bu Kanun döneminde, Kanun'un sadece harçtan muafiyeti öngördüğü, bunun dışındaki masraflar için herhangi bir muafiyet getirmediği gerekçesiyle, harç dışındaki tebligat gideri gibi masrafların tedbir talebinde bulunan kişilerden alınması gerektiği ileri sürülmekteydi. Bu hususta bkz. **Ateş**, s. 168.

VII. TEDBİR KARARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI

A. TALEP ÜZERİNE TEDBİR KARARININ KALDIRILMASI VEYA TEDBİR TÜRÜNÜN DEĞİŞTİRİLMESİ

Çekişmeli yargıda kural, verilen kararın sonradan değiştirilememesi iken; çekişmesiz yargıda verilen kararın sonradan değiştirilmesi mümkündür. Her ne kadar resen araştırma ilkesi geçerli olsa da, çekişmesiz yargı prosedürü, yargılama sonucunda verilecek nihai kararın doğruluğu ve değişmezliği hakkında bir garanti vermez⁴⁵⁸. Çekişmesiz yargı işine ilişkin nihai karar verildikten sonra, kararın dayandığı maddi vakıaları değiştiren birtakım değişiklikler veya haklı nedenler üzerine yahut verilen kararın sonradan haksız olduğunun anlaşılması suretiyle, ilgililerin talebiyle yahut resen çekişmesiz yargı kararının değiştirilmesi veya kaldırılması mümkün olabilmektedir.

Gerçekleşmiş, gerçekleşmekte olan yahut gerçekleşme tehlikesi bulunan bir şiddet eyleminin kural olarak hâkim yahut mülki amir, istisnaen ve gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında da kolluk amirine şikâyet, ihbar veya ilgili kurumların başvurusu yoluyla taşınması halinde, karar mercilerinin somut olayın koşullarına ve şiddet eyleminin önlenmesi ya da ortadan kaldırılması amacına en uygun koruyucu ve önleyici tedbirleri alması gerekmektedir. Örneğin, bir kocanın eşini silahla tehdit etmesi durumunda, alınabilecek en önemli ve hayati tedbirlerden birisi, kanunen izin verilen silahın kolluğa teslim edilmesi tedbiri olduğu noktasında şüphe yoktur⁴⁵⁹. Ancak tedbir kararı verildikten sonra durum ve koşullar değişmesine rağmen, aynı tedbir türlerinin uygulanmaya devam olunması da Kanun'dan beklenen amacın hasıl olmasını engelleyebilir. Nitekim ilk defa tedbir kararı verilirken daha

⁴⁵⁸ Aras, s. 193.

⁴⁵⁹ Bölükbaşı, s. 161.

hafif bir yoğunlukta olan şiddet eylemi, tedbir kararından sonra yerini daha yoğun şiddet eylemlerine bırakabileceği gibi, taraflar samimi şekilde bir uzlaşa içerisinde de girebilir. Bu şekilde ortaya çıkan durumlar da, maddi anlamda kesinlik taşımayan tedbir kararlarının türlerinin ve sürelerinin değişen durum ve koşullara göre uyarlanmasını gerektirebilir.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesi uyarınca, “şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.” Bu düzenleme esasen tedbir kararının verilmesinden sonra hâl ve koşulların değişmesi halinde, tedbir kararlarının süresi ve türlerinin değişen durum ve koşullara uyarlanmasına ilişkindir. Bu bağlamda bakıldığında, düzenlemenin lafzının oldukça çelişkili olduğu aşıkardır. Nitekim düzenleme, “şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde” şeklinde başlamakla beraber, devamında tedbirin kaldırılmasına karar verilebileceğini ifade etmektedir. Şiddet tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde tedbirin kaldırılmasına karar verilmesi, Kanun'dan beklenen amacın gerçekleşmesini sağlamayacağından, bu yönüyle düzenleme kendi içerisinde çelişki içermektedir. Uygulama Yönetmeliği'ne bakıldığında ise, Kanun lafzından farklı bir düzenlemeye gidildiği görülmektedir. Buna göre Yönetmeliğin 30. maddesinin 2. fıkrasında şiddet tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde, tedbirin süresinin ya da türünün değiştirilmesine yahut aynen devamına karar verilebileceği düzenlenmiş olup, tedbirlerin kaldırılabilmesi şeklinde bir ifadeye aynı fıkra da yer verilmemiştir. Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin son fıkrasında ise, şiddet eyleminin yahut şiddet uygulanma tehlikesinin ortadan kalktığının anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebileceği düzenlenmekle, Kanun'un ilgili maddesindeki çelişkili ifade açıklığa kavuşturulmuştur.

O halde, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 2. fıkrası gereğince, uygulanan tedbir türünün, şiddet mağdurunu korumada veya şiddeti önlemede yetersiz kalması veya tedbir kararının öngörülen süresinin sonuna gelinmesine rağmen şiddet tehlikesinin devam etmesi halinde, bu durumun dosya kapsamındaki delillerden anlaşılması durumunda resen yahut şiddet mağdurunun yahut Bakanlık ya da kolluk birimlerinin talep etmesi üzerine mevcut uygulanan tedbirler değiştirilerek farklı tedbirlerin uygulanmasına ve/veya mevcut tedbir türlerinin aynen devamına karar verilebilir. Aynı şekilde şiddet tehlikesinin ortadan kalktığına veya tedbir kararının haksız olduğunun sonradan anlaşılması halinde de, resen yahut şiddet mağdurunun yahut Bakanlık ya da kolluk birimlerinin talep etmesi üzerine tedbir kararlarının kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbir kararı verildikten sonraki durum ve koşullar değerlendirilirken, gerçekleşen olaylar, tedbir kararının ne ölçüde amacına ulaştığı, aleyhine tedbir kararı verilen kişinin tedbir kararına ne ölçüde uyduğu, daha önce verilen tedbir kararının aksayan yönlerinin gözetilmesi gerekmektedir⁴⁶⁰. Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin son fıkrası uyarınca şiddet tehlikesinin ortadan kalkması nedeniyle uygulanmasına karar verilen tedbirin kaldırılmasına ilişkin kararın şiddet uygulayan yanında şiddet mağduruna da tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Uygulamada en çok rastlanan ve tereddütlere yol açan durumlardan birisi, şikâyetle veya talepte bulunan şiddet mağdurunun, tedbir kararı verildikten sonra şikâyetinden veya talebinden feragat etmesi durumudur. HMK'nun 307 ve devamı maddeleri uyarınca tasarruf ilkesinin⁴⁶¹ geçerli olduğu davalarda uyuşmazlığı sona erdiren taraf işlemlerinden birisi de

⁴⁶⁰ **Karakaya**, s. 56.

⁴⁶¹ Resen harekete geçme ilkesinin karşıt ilkesi olan tasarruf ilkesi, uyuşmazlık tarafı olan kişinin maddi hakka ilişkin yargısal korunma talebinde bulunabilmesini, serbest iradesi ile bundan vazgeçebilmesini, bu doğrultuda yargılamanın konusunu ve kapsamını belirleyebilmesini, maddi hak üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilmesini ve verilen hükme karşı kanun yollarına başvurabilmesini ifade eder (**Meriç, Nedim**: “Medeni Yargılama

feragat olup, irade bozukluğu hallerine ilişkin bir iddia bulunmadığı sürece, hâkim, davacının feragat beyanı ile bağlıdır⁴⁶². Diğer bir deyişle, Türk Hukukunda irade beyanı esas olduğundan, davacının davasından feragat etmesi halinde, hâkim, bu feragat beyanının geçerli olduğu ve dava konusu uyuşmazlığın bu beyan ile son bulduğu kanaatine vardığı takdirde, başkaca bir husus araştırmaksızın davanın feragat nedeniyle reddine karar verecektir⁴⁶³. Ancak her ne kadar koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden resen harekete geçme ilkesi geçerli değilse de, bu tedbirlere karar verildikten sonra, şiddet mağdurunun talep ve şikâyetlerinden vazgeçmesi durumunda, hâkim ya da mülki amirin doğrudan bu beyanla bağlı kalarak tedbir kararının kaldırılmasına karar vermesi mümkün değildir. Nitekim Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin son fıkrası uyarınca, tedbir kararının kaldırılması için, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılmıştır. Bu nedenle şiddet mağdurunun şikâyetinden vazgeçme ve tedbir kararının kaldırılması talebi bulursa dahi, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesi devam ettiği sürece tedbir kararının devamına karar verilecektir. Şiddetin veya şiddet tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılmıştır halinde ise, şiddet mağdurunun şikâyetten vazgeçme beyanı bulunsun ya da bulunmasın, tedbir kararının kaldırılmasına karar verilebilecektir. Dolayısıyla şiddet uygulandığının veya uygulanma ihtimalinin bulunduğu değerlendirilmesi hâkime veya mülki amire ait olup, söz konusu merci ilgilinin feragati ile bağlı değildir⁴⁶⁴. O halde, şiddet mağdurunun şikâyet ve talebinden sonradan vazgeçmesi halinde, gerek duyulması halinde şiddet mağduru çağırılarak, vazgeçme

Hukukunda Tasarruf Ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı Ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi", SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı, s. 29).

⁴⁶² Meriç, s. 29.

⁴⁶³ Kuru, Medeni Usul Hukuku, s. 532; Meriç, s. 48.

⁴⁶⁴ Badur, s. 81, dn. 35. Tedbir talebinde bulunan ilgilinin sonradan talebinden vazgeçmesi halinde tedbir kararı verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği, vazgeçmeye rağmen tedbir kararı verildiğinde aile ilişkilerinin zarar göreceği hakkında bkz. Ruhi, s. 536.

beyanının iradi olup olmadığının değerlendirilmesi⁴⁶⁵ ve Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin son fıkrası uyarınca tedbir kararının kaldırılması için gerekli olan koşulların oluşup oluşmadığının irdelenmesi gerekmektedir. Şayet şikâyetten vazgeçtiğine ve şiddet uygulayan ile barıştığına ilişkin beyan, şiddet mağdurunun serbest iradesine dayanmakta ve şiddet tehlikesi kalmamış ise, tedbir kararının kaldırılmasına karar verilmeli; şiddet mağduru serbest iradesi ile şikâyetinden yahut talebinden vazgeçmemiş ise veya gerçekleşen ya da gerçekleşme ihtimali bulunan şiddet eyleminin yoğunluğu, şiddet mağdurunun mutlak şekilde korunmasını gerektiriyorsa, vazgeçme beyanına itibar edilmemelidir⁴⁶⁶.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının kaldırılması, değiştirilmesi yahut aynen devamına ilişkin kararlar, ilk tedbir kararını veren mahkeme tarafından verilebilir⁴⁶⁷. İtiraz yoluna başvurulması ile birlikte, itiraz merciinin ilk tedbir kararını kaldırması ve yeni bir karar vermesi, itiraz yolunun bir sonucu olup, Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinin 2. ve son fıkraları anlamında, sonradan değişen koşullara göre veya sonradan kararın haksız olduğunun anlaşılması üzerine tedbir kararının kaldırılması veya değiştirilmesi şeklinde bir usul işlemi değildir. Keza itiraz merciinin de, sonradan değişen koşullara göre, tedbir kararını değiştirmeye yetkisi bulunmamaktadır.

Tedbir kararının şekli anlamda kesinleşmiş olması, aynen devamına, değiştirilmesine yahut kaldırılmasına karar verilmesine engel teşkil etmemektedir. Değiştirme, kaldırma yahut aynen devamına ilişkin yeniden verilen tedbir kararları, geçmişe etkili olmayıp, verildikleri

⁴⁶⁵ **Erol, Emin:** “6284 Sayılı Yasa ve Uygulama”, İstanbul Barosu Dergisi, C: 90, S:2, Mart 2016, s. 284; **Tıgh,** s. 505.

⁴⁶⁶ **Ateş,** s. 164.

⁴⁶⁷ **Aras,** s. 195.

andan itibaren geleceğe etkili şekilde yürürlüğe girerler⁴⁶⁸. Bu nedenle, ilk tedbir kararına ilişkin itiraz yolu tüketilmiş olsa dahi, tedbir kararının değiştirilmesi, kaldırılması yahut aynen devamına ilişkin tedbir kararlarına itiraz yolu açık olmak üzere karar verilecektir.

B. TEDBİR KARARLARINA İTİRAZ

Yapılan inceleme ile birlikte gerek hâkim gerekse mülki amir tarafından verilen kararlar, verildikleri anda kesin olan kararlardan olmayıp, 6284 sayılı Kanun'da bu kararlara karşı itiraz yolu öngörülmüştür. Buna göre Kanun'un 9. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, gerek mülki amir gerekse hâkim tarafından verilen kararlara karşı *“tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebileceği”* öngörülmüştür⁴⁶⁹. 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan kararlar yönünden yalnızca itiraz yolu düzenlenmiş olmakla, bu kararlara karşı HMK'da düzenlenen istinaf ve temyiz şeklindeki olağan kanun yollarına başvuru imkânı bulunmamakta; itiraz yoluna başvuru sonucunda verilen kararla birlikte verilen karara karşı başvurulacak başkaca bir yasal yol kalmamaktadır. Ancak sonradan değişen durumlara göre her zaman tedbir kararının değiştirilmesi yahut kaldırılmasının istenilebilmesi durumu saklıdır.

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen kararlara karşı, maddi anlamda ilgililerin yanında şekli anlamda ilgililer de verilen karara karşı itiraz yoluna başvurabilecektir. Başka bir deyişle, verilen karara karşı, şiddet mağduru ile şiddet uygulayanın yanında, başvuran sıfatını haiz

⁴⁶⁸ **Aras**, s. 195.

⁴⁶⁹ Mülga 4320 sayılı Kanun'da, hâkim tarafından verilen kararlara karşı itiraz edilemeyeceğine yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Doktrin ve Yargıtay içtihatlarında ise, 4320 sayılı Kanun gereğince verilen kararlar, HUMK'un 105 ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbirlere benzetilmek suretiyle, ihtiyati tedbirlere ilişkin itiraz usulünün kıyasen 4320 sayılı Kanun kapsamında verilen kararlara da uygulanacağı kabul edilmekteydi (**Bölükbaşı**, s. 164). Bu hususta bkz. **Karınca**, 5636 sayılı Kanun, s. 119; **Badur**, s. 83; **Köseoğlu**, s. 336; **Ruhi**, s. 547-548; **Ateş**, s. 170-171; **Tığlı**, s. 511-512.

olabilecek Cumhuriyet savcısının, kolluk amirinin ve Bakanlığın taşra teşkilatının (müdürlükler ve ŞÖNİM) da verilen karara karşı itiraz yoluna başvurma imkânı bulunmaktadır. Bakanlığın, Kanun'un 20. maddesinin 2. fıkrası gereğince çekişmesiz yargı işine müdahil olması halinde de, Bakanlık aynı zamanda maddî anlamda ilgili sıfatına sahip olduğundan, itiraz yoluna başvurması mümkündür. Şiddet eyleminin üçüncü kişilerin ihbarı neticesinde hâkim veya mülki amir önüne taşınması halinde verilen karara karşı, ihbar eden kişinin itiraz hakkının bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Zira burada ihbar, yalnızca hâkim ya da mülki amirin önüne şiddet eyleminin taşınmasını ve bu mercilerin harekete geçmesini sağladığından ve bu nedenle salt ihbar nedeniyle söz konusu çekişmesiz yargı işinin şekli ya da maddi anlamda ilgilisi olunamayacağından, ihbar edenin 6284 sayılı Kanun'a göre verilmiş olan kararlara karşı itiraz hakkı da bulunmamaktadır.

İtiraz yolu, gerek hâkimin verdiği kararlar gerekse de mülki amir tarafından verilecek kararlar yönünden geçerli olup, bu hususta Kanun'da herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Yine bu her iki karar mercinin kararına karşı ayırım yapılmaksızın, aile mahkemesi nezdinde itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Ancak Kanun 9. maddesinin 2. fıkrasında koruyucu ve önleyici tedbire ilişkin hâkim tarafından karar verilmiş olması halinde, ilk kararı veren hâkim nezdinde itiraz yolu benimsenmemiş ve bundan kaçınılmış olup, kararın verildiği yargı çevresinde ayrı aile mahkemesi dairelerinin ve asliye hukuk mahkemelerinin bulunup bulunmadığına göre ihtimaller gözetilerek düzenleme yapılmıştır. Buna göre, 6284 sayılı Kanun çerçevesinde verilen kararlara itiraz halinde, şayet o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak tedbir kararını veren mahkemeyi izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine dosya gecikmeksizin gönderilecektir. Aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı olması

halinde dosyanın en yakın asliye hukuk mahkemesine gönderileceğine dair düzenleme kimi ihtimaller gözetildiğinde şöyle bir sakınca içermektedir. En yakın asliye hukuk mahkemesinin bulunduğu yerde ayrıca bir de aile mahkemesinin bulunması ve her iki mahkemenin hâkiminin de farklı olması durumunda, itiraz en yakın yerde bulunan aile mahkemesince değil, asliye hukuk mahkemesince incelenecektir⁴⁷⁰. Örneğin, sadece bir dairesi asliye hukuk mahkemesinin bulunduğu ve ayrı bir aile mahkemesinin bulunmadığı Yumurtalık'ta verilen karara karşı itiraz edildiğinde, söz konusu düzenleme uyarınca dosya en yakın yer mahkemesi olan ve müstakil bir aile mahkemesi içeren Ceyhan yargı çevresindeki aile mahkemesine değil, asliye hukuk mahkemelerine gelecektir. Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrasının lafzıyla sıkı sıkıya bağlı kalındığında ulaşılan sonuç budur. Ancak Kanun'un 9. maddesinin 1. ve 2. fıkraları genel itibarıyla gözetildiğinde, itiraz yolu bakımından görevli mahkemenin aile mahkemesi olarak belirlendiği aşıkardır. Dolayısıyla Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrasının son bölümünün, şayet en yakın yargı çevresinde aile mahkemesi varsa dosyanın bu mahkemeye, müstakil bir aile mahkemesi yoksa dosyanın o zaman asliye hukuk mahkemesine gönderilmesi şeklinde anlaşılması, Kanun'un ruhuna ve amacına uygun bir yorum olacaktır.

6284 sayılı Kanun uyarınca gerek hâkim gerekse mülki amir tarafından verilen kararlara karşı yapılan itirazları inceleme görevi aile mahkemelerine aittir. Aile mahkemelerinin bulunmadığı yerlerde ise bu itirazların "aile mahkemesi sıfatıyla" asliye hukuk mahkemelerince incelenmesi gerekmekte olup, bu husus kamu düzenine ilişkindir.

Yetkili itiraz mercine ilişkin Kanun'un 9. maddesinin 1. fıkrasında herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir. Ancak Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrasının lafzından, itiraza tâbi kararın verildiği yer mahkemelerince itirazın inceleneceği anlaşılmaktadır. O halde, şayet hâkim tarafından verilen bir karara itiraz edilmiş ise, kural olarak itiraza tâbi kararın verildiği

⁴⁷⁰ **Karakaya**, s. 65-66.

yer aile mahkemesi nezdinde itirazda bulunulacağı, şayet itiraz edilen kararın verildiği yargı çevresinde kararı veren mahkemeden ayrı bir aile veya asliye hukuk mahkemesi bulunmuyorsa, o yargı çevresine en yakın yargı çevresinde bulunan aile veya asliye hukuk mahkemelerinin yetkili kılındığı anlaşılmaktadır. Mülki amir tarafından verilen kararlara yönelik itirazlar ise, Uygulama Yönetmeliği'nin 33. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesinde, Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrasına paralel düzenleme içeren Yönetmeliğin 34. maddesinin 2. fıkrasına yapılan atıf da gözetildiğinde, kararın verildiği yerde bulunan aile mahkemesine yahut aile mahkemesi bulunmuyorsa asliye hukuk mahkemesine yapılacaktır⁴⁷¹. Son olarak ifade etmek gerekirse, Kanun'un 9. maddesinin 2. fıkrası ile bu hükme paralel olarak düzenlenen Yönetmeliğin 33. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesi ve 34. maddesinin 2. fıkrasının emredici lafzı gözetildiğinde, itiraz merci yönünden bir kesin yetkinin söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

İtiraz süresi, ister mülki amir tarafından verilsin, isterse hâkim tarafından verilsin, kararın tefhim veya tebliğinden itibaren iki haftadır. Bu bağlamda, tedbir kararı, duruşmada verilmiş ise, duruşmada hazır bulunan ilgililer yönünden, karara karşı itiraz süresi, kararın tefhiminden itibaren başlayacaktır. Duruşma açılmak suretiyle karar verilmiş ise karar verilen duruşmada hazır bulunmayan ve yokluğunda karar verilen ilgililer yönünden ve dosya üzerinden karar verilmiş ise bütün ilgililer yönünden itiraz süresi ise, kararın tebliğinden itibaren başlayacaktır. Süresi içerisinde itiraz edilmediği takdirde ise, tedbir kararına karşı artık itiraz yoluna başvuru imkânı kalmamaktadır.

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen her türlü karara karşı itiraz yolu açıktır. Bu anlamda tedbir isteminin kabulüne veya reddine ilişkin kararlara karşı itirazda bulunulabileceği gibi, sonradan değişen durum ve koşullara göre verilen tedbir kararının kaldırılmasına, aynen

⁴⁷¹ Karakaya, s. 66; Taşpınar Ayvaz, s. 44.

devamına veya değiştirilmesine karşı kararlara da itiraz yolu açıktır. Yine bu bağlamda tedbir kararına aykırılık halinde hâkim tarafından Kanun'un 13. maddesi gereğince verilen zorlama hapsi yaptırımına dair kararlara karşı da, Uygulama Yönetmeliği'nin 34. maddesinin 6. fıkrasına göre kararın tefhim yahut tebliğ tarihinden başlayarak iki hafta içerisinde aynı usule göre itiraz edilebilir⁴⁷². Ancak yalnızca hâkim ve mülki amir tarafından verilen kararlara karşı itiraz yolu açık olup, kolluk amiri tarafından verilen verilen kararlara karşı doğrudan itiraz yoluna başvurulamaz. Zira Uygulama Yönetmeliği'nin 33. ve 34. maddelerinde mülki amir ve hâkim tarafından alınabilecek kararlara karşı itiraz yoluna ilişkin düzenlemelere yer verilmiş olup, kolluk amirince verilen kararlara karşı doğrudan itiraz edilebileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ayrıca kolluk amirince verilen tedbir kararları, tedbir süresince geçerli olacak şekilde yürürlüğe girmemekte, mülki amir veya hâkimin süresi içerisinde vereceği onay kararına muhtaç bulunmaktadır. Fakat belirtmek gerekir ki; kolluk amirinin gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında verdiği tedbirlerin onaylanması veya onaylanmamasına yönelik olarak hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlara da itiraz yolu açıktır⁴⁷³. Uygulama Yönetmeliği'nin 34. maddesinin 5. fıkrası gereğince, boşanma davası ile birlikte tedbir kararı talep edildiği takdirde, bu hususta boşanma davası kapsamında verilen

⁴⁷² Zorlama hapsine ilişkin düzenlemenin 6284 sayılı Kanunun 13. maddesinde, itiraz yolunun ise Kanun'un 9. maddesinde düzenlenmiş olması ve bu nedenle zorlama hapsinin itiraz yolundan sonra gelen bir maddede düzenlenmesi nedeniyle, Kanun yapma metoduna göre kanunkoyucunun takdirini zorlama hapsine ilişkin düzenlemeyi itiraza ilişkin düzenlemeden sonra yapmak şeklinde kullandığı, dolayısıyla zorlama hapsine itirazın Kanun tarafından öngörülmediği, bu bağlamda zorlama hapsine itiraz edilebileceğine dair Uygulama Yönetmeliği'nin 34. maddesinin 6. fıkrasının açıkça Kanun'a aykırı olduğu hususunda bkz. **Yazıcı**, s. 29; **Uğur**, Kanunun Getirdikleri, s. 359.

⁴⁷³ **Karakaya**, s. 66.

tedbir kararlarına karşı da, boşanma davasının tabi olduğu kanun yollarından bağımsız olarak, 6284 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre itiraz edilmesi mümkündür.

İtiraz yoluna başvurulmuş olması, tedbir kararının icrasını durdurmaz⁴⁷⁴. Uygulama Yönetmeliği'nin 33. maddesinin 3. ve 4. fıkraları gereğince, itiraz incelemesi kural olarak dosya üzerinden verilecektir. Ancak gerekli görülmesi durumunda, hâkim tarafından duruşma günü verilerek ilgililerin dinlenilmesine de karar verilebilir. İtiraz incelemesinde delil veya belge aranmayacağı hususunda ise herhangi bir düzenlemeye Kanun ve Yönetmelikte yer verilmemiştir. İtiraz merci, itiraz konusu yapılan vakıa ve deliller hakkında, kararına itiraz edilen mercinin tabi olduğu usule göre değerlendirme yapacak ve karar mercinin tâbi olduğu usul çerçevesinde Kanun'a uygun karar verilip verilmediğini denetleyecektir. Aksi durumun kabulü, karar mercii ile itiraz mercinin vakıa ve delilleri her halükarda farklı şekilde değerlendirmesine yol açacağı ortada olup; bu durumun da itiraz yolunun usul ve yasaya aykırı kararların usul ve yasaya uygun hale getirilmesi yolu olmaktan çıkmasına ve ilk kararı veren mercinin tâbi olduğu usul ve yasaya uygun şekilde verdiği her kararın itiraz yolunun tâbi olduğu usule göre ayrı şekilde değerlendirilmesine sebep olabilecektir. Bu nedenle kanımca, ilk kararı veren mahkemenin tâbi olduğu vakıa ve delil araştırmasına ilişkin usul hükümleri, itiraz yolu açısından da geçerli olup, tedbir kararı verilirken gözetilecek ispat ilkeleri itiraz yolunda da gözetilmelidir⁴⁷⁵. Dolayısıyla örneğin, itiraz mercinin, delil ve belge aranmadan koruyucu tedbir kararı verildiğinden bahisle itirazın kabulüne karar vermesi doğru olmayacak, karar mercinin yerine geçmek suretiyle tıpkı karar mercii gibi vakıa ve delilleri değerlendirerek kararı denetleyecek ve dosya kapsamında şiddet eylemi ya da tehlikesinin bulunmadığı anlaşılmaktaysa, verilen koruyucu tedbir kararının kaldırılmasına da karar verilebilecektir.

⁴⁷⁴ Tıgılı, s. 512.

⁴⁷⁵ İtiraz sonucu kesin olarak karar verilmesi dolayısıyla, itiraz yolunda yetkili mahkemenin delil ve belge araştırması yapması gerektiği hakkında bkz. **Bölükbaşı**, s. 165.

Keza örneğin, önleyici tedbir kararına karşı yapılan itiraza ilişkin incelemede de, yaklaşık ispat ilkeleri gözetilmeden ve yeterli delil toplanmadan karar verildiğinden bahisle yapılan itirazın kabulüne karar verilebilirse de, itiraz mercinin, karar mercinin tam ispat faaliyeti yerine getirmediğinden bahisle itirazın kabulüne karar vermesi de mümkün olmayacak, itiraza konu kararı, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrasında öngörülen usul hükümleri dairesinde inceleyecektir.

İster dosya üzerinden inceleme yapılsın, isterse ilgililerin dinlenilmesine karar verilsin, 6284 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, itiraz mercinin, itiraz incelemesini bir hafta içerisinde tamamlaması ve itiraz hakkında karar vermesi gerekmektedir. Uygulama Yönetmeliği'nin 33. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca, itiraz üzerine yapılan inceleme neticesinde, itiraz mercii, itiraz talebinin kabulüne veya reddine yahut kısmen kabulüne karar verebileceği gibi, verilen tedbirin kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine yahut aynen devamına da karar verebilir. İtiraz sonucunda hangi karar verilirse verilsin, 6284 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 3. fıkrası uyarınca itiraz üzerine verilen kararlar kesindir; diğer bir deyişle, bu kararlar üzerine istinaf ya da temyiz kanun yollarına başvuru imkânı bulunmamaktadır⁴⁷⁶. Son olarak, itiraz değerlendirmesi sonucunda itirazın kabulüyle

⁴⁷⁶ Şikâyet, ihbar veya başvuru üzerine tedbir isteminin reddine ilişkin verilen karara karşı itiraz edilmesi ve itiraz üzerine itiraz haklı görülerek tedbir isteminin kabulü ile birtakım tedbirlerin alınmasına karar verildiğinde, ilk kez tedbir kararı alınıyor olması nedeniyle itiraz üzerine bu şekilde verilen kararlar kesin değildir ve bu kararlara karşı da itiraz yolu açıktır (**Erol**, s. 283). Geçici hukuki koruma yolları bakımından sonradan açılacak dava ile haklılık durumunun tespiti mümkünken, koruyucu ve önleyici tedbirlere konu uyuşmazlıkların ayrı davaya konu edilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle itiraz üzerine verilen kararların kesinliğinin isabetli bir düzenleme olmamıştır (**Taşpınar Ayvaz**, s. 44).

tedbirin kaldırılmasına karar verilmedikçe koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına itiraz edilmesi, kararın icrasını durdurmayacaktır⁴⁷⁷.

VIII. TEDBİR KARARLARININ İLGİLİ KURUMLARA BİLDİRİMİ VE İCRASI

Aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde, gecikmeksizin ve somut olaya uygun koruma sağlayacak şekilde yetkili mercilerce tedbir kararı alınmasının yanında, alınan bu tedbir kararlarının da ivedi bir şekilde icra edilmesi büyük öneme sahip olup, etkin bir koruma ancak ivedi ve etkin bir icrailikle mümkündür. Bunun için öncelikle, verilen tedbir kararlarının, tedbirden beklenen amacı tehlikeye düşürmeyecek şekilde, bu kararları icra edecek olan makam ve mercilere bildirilmesi gerekmektedir. Nitekim 6284 sayılı Kanun, tedbir kararlarının icra ve infazını, geçici hukuki korumaların aksine, tarafların inisiyatifine bırakmamıştır⁴⁷⁸. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 1. fıkrasında, alınan tedbir kararlarının, icra edilebilmesi için, *“Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirileceği”* öngörülmüştür. Dolayısıyla Kanun'un 10. maddesinin gerek 1. fıkrası gerekse 2. fıkrası gereğince Kanun çerçevesinde ilgili mercilere yapılan her türlü başvuru ile bu başvurulara ilişkin verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları yahut tedbir isteminin reddine dair kararlar, başka bir deyişle herhangi bir ayırım yapılmaksızın 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen her türlü karar, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüğüne, yani ŞÖNİM'e gönderilecektir. ŞÖNİM haricinde, verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararı, niteliklerine göre, kararı veren merci tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa da en seri vasıtalarla bildirilecektir. O halde Uygulama Yönetmeliği'nin 35. maddesinin 3. fıkrasına da da açıkça ifade edildiği üzere, koruyucu ve

⁴⁷⁷ Badur, s. 83.

⁴⁷⁸ Taşpınar Ayvaz, s. 45.

önleyici tedbir kararları, ŞÖNİM ile işbirliği halinde ve verilen kararın niteliğine göre kolluk ve Cumhuriyet başsavcılığı ile diğer kurum ve kuruluşlarca yerine getirilecektir.

6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 1. fıkrası gereğince, verilen kararların niteliğine göre icrasının sağlanması için Cumhuriyet başsavcılığı ya da kolluğa bildirileceğine karar verilmiş ise de, nitelik ayrımının neye göre yapılacağına ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak her bir koruyucu ve önleyici tedbirin hangi resmî birimlerce yerine getirileceği hususu Uygulama Yönetmeliği'nin muhtelif maddelerinde belirtilmiş olup, bu maddeler gereğince belirtilen mercilere bildirim yapılması gerekmektedir. Bu nedenle etkin ve ivedi bir korumanın sağlanması için, tedbir kararını icra edecek olan resmî mercilerin doğru şekilde belirlenmesi, bürokrasinin artmasına ve gecikmelere yol açacak şekilde, kararların icrası ile ilgisi bulunmayan resmi mercilere bildirim yapılmaması gerekmektedir.

Mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararları genel itibariyle kolluk tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde yerine getirilecektir⁴⁷⁹. Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesi gereğince mülki amir tarafından alınan barınma yeri sağlanması tedbiri, ŞÖNİM tarafından yerine getirilecek olup, şayet hayati tehlike söz konusu ise şiddet mağdurunun barınma yerine yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu tedbire karar verildiği takdirde, tedbir kararının, her halükârda ŞÖNİM'e bildirilmesi gerekmekte olup, şayet hayati tehlike de söz konusu ise kararın ayrıca kolluğa da bildirilmesi gerekecektir. Yine mülki amir tarafından verilen tedbirlerden, Yönetmeliğin 8. maddesinde düzenlenen geçici maddi yardım yapılması tedbiri, 9. maddesinde düzenlenen rehberlik ve danışmanlık hizmeti tedbiri ile 11. maddesinde düzenlenen kreş imkânının sağlanması tedbirleri ŞÖNİM tarafından yerine getirileceğinden, bu tedbirlere karar verildiği takdirde yalnızca ŞÖNİM'e bildirimde bulunulması gerekli ve yeterlidir. Son olarak mülki amir tarafından

⁴⁷⁹ Yazıcı, s. 28.

verilen ve Yönetmeliğin 10. maddesinde düzenlenen geçici koruma altına alma tedbiri ise kolluk tarafından yerine getirileceğinden, bu tedbire karar verildiği takdirde ŞÖNİM ile birlikte ayrıca kolluğa bildirim yapılması gerekli ve yeterli olacaktır. Keza 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, mağdurun geçici koruma altına alınmasına yönelik koruyucu tedbir kararın yerine getirilmesi yönünden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen şiddet mağdurunun yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkili kılınmıştır.

Hâkim tarafından alınan koruyucu tedbirlere ilişkin olarak da Uygulama Yönetmeliği'nde, tedbirin icrasına ilişkin ŞÖNİM ile birlikte bildirim yapılacak kişi ve kurumlar belirtilmiş olup, bu kurumlara tedbir kararının bildirilmesi, kararın infazı için yeterli olacaktır. Bu bağlamda Uygulama Yönetmeliği'nin 13. maddesi gereğince, işyerinin değiştirilmesi tedbirine karar verildiği takdirde bu tedbirin, korunan kişinin işyeri olan kişi veya kurum tarafından yerine getirileceği ve dolayısıyla bu tedbire karar verildiği takdirde, tedbir kararının şiddet mağdurunun çalıştığı işyerine tebliğ edileceği öngörülmüştür. Uygulama Yönetmeliği'nin 14. maddesinde ise, hâkim tarafından şiddet mağduru yönünden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbiri verildiği takdirde, bu tedbirin nüfus müdürlüğü tarafından yerine getirileceği öngörülmüştür. Ancak Yönetmeliğin söz konusu maddesinde, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbirinin, korunan kişinin nüfus müdürlüğüne müracaatı üzerine yerine getirileceği öngörüldüğünden, bu tedbire karar verildiği takdirde, karar mercii tarafından, nüfus müdürlüğüne bildirim yapılmayacaktır. Uygulama Yönetmeliği'nin 15. maddesi uyarınca, aile konutu şerhi tedbirine karar verildiği takdirde ise, söz konusu tedbir kararının hâkim tarafından, yerine getirilmek üzere tapu müdürlüğüne ivedi şekilde gönderilmesi gerekmektedir. Son olarak Uygulama Yönetmeliği'nin 16. maddesi gereğince, şiddet mağdurunun nüfus ve diğer kayıtlarının değiştirilmesine dair tedbir kararı, İçişleri Bakanlığınca yerine getirilecek olup; bu

tedbire karar veren hâkimin, kararı, İçişleri Bakanlığınca yerine getirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına göndermesi gerekmektedir.

6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 3. fıkrasında, hâkim tarafından alınan önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesi yönünden, *“hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi”* görevli ve yetkili kılınmıştır⁴⁸⁰. Dolayısıyla hâkim tarafından verilen önleyici tedbir kararlarının, ŞÖNİM ile birlikte özellikle tedbirin icrası ve takibi için kolluğa bildirilmesi gerekli ve yeterlidir. Bu bağlamda Uygulama Yönetmeliği'nin 35. maddesinin 5. fıkrasına göre, önleyici tedbir kararı, hâkim tarafından yerine getirmek üzere ilgili kolluğa gönderilmesi için Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir ve Cumhuriyet başsavcılığı tarafından da tedbir kararı yerine getirilmek ve takibi yapılmak üzere görevli ve yetkili kolluk birimine ivedilikle gönderilir. Ayrıca Cumhuriyet başsavcılığınca gerekli görüldüğü takdirde, tedbir kararının başvuru yapan yahut talepte bulunan kişi ve kurumlarca ilgili kolluk birimine götürülmesine olanak tanınması da Yönetmeliğin aynı maddesi çerçevesinde mümkündür. Dolayısıyla önleyici tedbir kararlarının ifa edilip edilmediği, kural olarak, ilgili kolluk birimince denetlenecektir. Ayrıca kural önleyici tedbir kararlarının takibinin kolluk tarafından yapılması ise de, Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının “h” ve “ı” bentlerinde yer alan muayene ve tedavi tedbirleri, ilgili sağlık kuruluşlarınca yerine getirilecek olup, bunların takibi ise ŞÖNİM tarafından yapılacaktır. Keza bu iki önleyici tedbirin icrası için sağlık kuruluşlarına hâkim tarafından tedbir kararının bildirilmesi gerekmemektedir; nitekim bu önleyici tedbirlerin takibi, Uygulama Yönetmeliği'nin 27 ve 28. maddelerinde ŞÖNİM'e bırakılmıştır.

⁴⁸⁰ Öngördüğü tedbirler önleyici tedbir mahiyetinde olan mülga 4320 sayılı Kanun'da uyarınca da, tedbir kararları Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kolluk vasıtasıyla yerine getirilmekteydi (Yazıcı, s. 28).

6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 4. fıkrasında, gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında kolluk amirince tedbir kararı verilmesi durumunda yahut şiddet mağdurunun kolluk nezdinde bulunduğu durumlarda, kolluk birimlerince mağdurun ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılacağı öngörülmüştür. Şayet mağdurun ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılması mümkün değilse, mağdurun kendisine ve beraberindeki kişilere, masrafları Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle, geçici barınma imkânı sağlanacaktır. Kanun'un 11. maddesinin 4. fıkrasında öngörülen bu düzenleme, kolluk amiri tarafından alınabilen koruyucu ve önleyici tedbirlere rağmen, korumanın müşterek hanede sağlanamayacağının anlaşılması halinde gündeme gelecektir.

6284 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle, verilen önleyici ve koruyucu tedbirlerin yerine getirilmesinde ve takibinde görevli kolluk görevlilerinde bulunması gereken nitelikler öngörülmüştür. Buna göre, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının alınmasında ve özellikle yerine getirilmesinde görev alacak kolluk görevlilerinin, *“Kanun’da belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın-erkek eşitliği konusunda eğitim almış olmaları”* gerekmektedir. Bunun yanında, 6284 sayılı Kanun kapsamında olup da kolluk görevlilerine verilen görevlerin, ilgili kolluk birimlerince bu işe hasren belirlenmiş, yeterli sayıdaki personel aracılığıyla yerine getirileceği öngörülmüştür.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararları, verildikleri an icra kabiliyeti kazanan kararlardan olup, icra edilebilmeleri için ilgililere tebliğ veya tefhim edilmesine ya da kararın şekli anlamda kesinleşmesine⁴⁸¹ gerek yoktur. Nitekim Kanun'un 10. maddesinin 5. fıkrasında tedbir kararının ilgili kişilere tefhim yahut tebliğ edilmemiş olmasının, kararın icrasına engel oluşturmayacağı açıkça ifade edilmiştir.

⁴⁸¹ Karakaya, s. 74; Yağcıoğlu, s. 953.

Koruyucu tedbirler, şiddet mağduruna yönelik olmak üzere verildiğinden, mağdurların korunması, güvenliklerinin sağlanması, barınma, beslenme, eğitim, iş, sağlık sorunları ve ihtiyaçlarının karşılanması için yerine getirileceklerdir⁴⁸². Önleyici tedbirlerse, şiddet uygulayan yahut şiddet uygulaması muhtemel kişiler hakkında verildiğinden dolayı, bu kişilere yönelik olarak yerine getirileceklerdir⁴⁸³. Uygulama Yönetmeliği'nin 35. maddesinin 3. fıkrasına göre koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının icrası aşamasında da mağdur ile şiddet uygulayanın uzlaşmaya veya arabuluculuğa teşvik edilemeyeceği öngörüldüğünden, icra aşamasında da resmî mercilerin bir sulh veya arabuluculuğa teşvik girişiminde bulunmaması gerekmektedir.

Önleyici tedbir kararlarının kural olarak yerine getirilmesi ve takibi, bu hususta özel eğitim almış nitelikli kolluk görevlilerince yerine getirilecektir. Kolluğun önleyici tedbirlerin ihlâl edilip edilmediğini takibinin içeriği, Uygulama Yönetmeliği'nin 35. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, kolluk görevlilerince gerçekleştirilecek kontrol, şiddet mağdurunun;

- “*Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi*”,
- “*İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması*”,
- “*Komşularının bilgisine başvurulması*”,
- “*Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması*”,
- “*Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması*” biçiminde yerine getirilecektir.

Dolayısıyla tedbir kararının geçerli olduğu süre boyunca, kolluk görevlilerinin, önleyici tedbir kararına ilişkin belirtilen hususlarda rutin şekilde kontrol yapması ve herhangi bir aykırılık

⁴⁸² Karakaya, s. 73.

⁴⁸³ Karakaya, s. 74.

tespit edildiği takdirde ise, durumun zabıt altına alınarak Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi gerekmektedir. Ayrıca Yönetmeliğin 35. maddesinin 6. fıkrası uyarınca tedbir kararlarının alınması ve uygulanmasına ilişkin olarak yapılan her türlü iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu da, ilgili kurum tarafından, iş ve işlemin yapıldığı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilmesi gerekmektedir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 35. maddesinin 7. fıkrasına göre şiddet mağdurunun, korunduğu kendisine ait ev, işyeri, konukevi, barınma evi gibi yer dışındaki bir yere gitmesi gerektiği takdirde, gideceği yere ilişkin ilgili kolluk birimini bilgilendirmesi gerekmektedir. Mağdurun korunduğu yerden başka bir yere gitmesi de, tedbirin uygulanmasına engel teşkil etmez; verilen koruyucu tedbirin uygulanmasına devam olunur. Zira esas olan şiddet mağdurunun, sadece aile konutunda veya müşterek hanede değil, geçici dahi olsa sığındığı her yerde korunabilmesidir⁴⁸⁴. Ancak kolluğa bilgi vermeden, şiddet mağdurunun korunduğu yerden başka bir yere gitmek veya başka suretle tedbir kararına uygun davranmaması halinde, herkesin bu durumu kolluk görevlilerine ihbar etmesi mümkündür. Tedbir kararının şiddet mağduru tarafından ihlâl edildiği anlaşıldığında, bu husus kolluk amirince tutanakla tespit edilmeli ve akabinde durum, Cumhuriyet başsavcılığına intikal ettirilmelidir⁴⁸⁵.

İcra olunan tedbir kararına uygun davranıldığı ve karar süresinin de dolduğu anlaşıldığında, şayet yeniden tedbir kararı verilmesini gerektirecek bir durum tespit olunamamışsa, kolluk görevlileri, süre sonunda tedbir kararına uyulduğunu bir tutanakla tespit ederek, tutanağı cumhuriyet başsavcılığına göndermelidir. Cumhuriyet başsavcılığı da yeniden

⁴⁸⁴ Tıgılı, s. 531.

⁴⁸⁵ Tıgılı, s. 532.

tedbir kararı verilmesini gerektirir bir durum yoksa, defter kayıtlarını kapatarak, infaz evraklarını, tedbir kararını veren aile mahkemesine iade edecektir⁴⁸⁶.

6284 sayılı Kanun'un 12. maddesine göre, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının icrasında, hâkim, teknik araç ve yöntemlerden yararlanılmasına da karar verebilecektir. Fakat teknik araç ve yöntemlerle takip kapsamında, hakkında tedbir kararı uygulanan şahısların ses ve görüntülerinin dinlenmesi, izlenmesi ve kayda alınması açıkça yasaklanmıştır. Nitekim teknik takiplerle yöntem uygulaması, sadece hakkında önleyici tedbir verilen şahısların belirli yerlere gitmemek, belirli kişilere yaklaşmamak yönündeki yükümlülöklere uygun davranıp davranmadıklarını takip etmeye hizmet edeceğinden, bu yöntemin yalnızca bu amaçla kullanılması gerekmektedir⁴⁸⁷. Diğer bir deyişle, teknik araç ve yöntemlerden yararlanılması, ses ve görüntü kaydı olmaksızın, kişinin gün içinde bulunduğu yeri tespit edebilmeye ve elektronik ortamda izlemeye imkân vermekle sınırlı tutulmalıdır. Ayrıca koruyucu ve önleyici tedbirlerin teknik yöntemlerle takibine ancak hâkim tarafından karar verilebilecektir. 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen ve hem şiddet mağdurunun hem de şiddet uygulayan yönünden gündeme gelebilen “teknik yöntemlerle takip” müessesesi, 5271 sayılı CMK'nun 140. maddesinde düzenlenen ve tahdidi olarak sayılan suçlar yönünden gündeme gelen “teknik araçlarla izleme” şeklindeki cezai koruma tedbirinden farklı olup, aynı usullere tâbi değildir. 6284 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörölen teknik araç ve yöntemler, esas itibariyle, CMK'da öngörölen teknik araçlarla izleme tedbirinden farklı olarak, bir delil toplama faaliyeti olmayıp, şiddet uygulayan tarafından, mağdura öngörölen mesafeden fazla yaklaşılması durumunda kolluk görevlilerinin GPS donanımı ile uyarılması ve bu suretle kolluğun harekete

⁴⁸⁶ Tığlı, s. 532.

⁴⁸⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Döner: 24, Cilt: 15, Yasama Yılı: 2, 08.03.2012, s. 29.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Tutanak_B_SD.birlesim_baslangic?P4=21143&P5=H&PAGE1=1&PAGE2=73 (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

geçerek muhtemel şiddet eylemlerinin önüne geçilmesine yaramaktadır. Teknik araç ve yöntemlerle takip kapsamında şiddet mağduruna yönelik olarak, ev veya işyeri içi sabit alarm ve kamera sistemleri, mağdura hareket özgürlüğü tanıyan ve kişinin üzerinde taşıyabileceği kişisel nesne görünümünde GPS donanımlı cihazlar, kolluk görevlilerine kolay ulaşım imkânı veren ve aynı zamanda kişinin lokasyonunun da tespitine yarayan mobil cihazlar gibi araçlardan yararlanılabilir. Teknik araç ve yöntemlerle takip kapsamında şiddet uygulayana yönelik olarak ise elektronik kelepçe yahut bileklik ön plana çıkmaktadır⁴⁸⁸.

IX. TEDBİR KARARLARINA AYKIRILIK

Kişinin belirli bir yükümlülüğe aykırı davranmamak hususunda konusunda kural olarak bir zorunluluğu bulunmamakla birlikte, bazı durumlarda kişinin, kimi yükümlülüklerle uygun davranmaya icbar edilmesi ve bu kapsamda da belli bir süre hürriyetinden yoksun bırakılması gerekebilmektedir. Bu bağlamda kişinin kendisine yüklenen yükümlülüğün gereklerini yerine getirmeye zorlanması amacıyla ve ancak belirli bir süreyle sınırlı kalma üzere hürriyetinden yoksun bırakılmasına tazyik hapsi veya zorlama hapsi ismi verilmektedir⁴⁸⁹. Nitekim 6284 sayılı Kanun da, şiddet uygulayana tedbir kararı ile çeşitli yükümlülüklerin yüklenmesi, şiddet uygulayanın bu yükümlülüklerle uygun davranıp davranmadığının denetlenmesi ve uygun davranmadığının denetlenmesi halinde de zorlama hapsi uygulanması şeklinde bir şiddetle mücadele sistemi öngörmektedir⁴⁹⁰. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun'un 13. maddesinde⁴⁹¹ de,

⁴⁸⁸ Bölükbaşı, s. 168.

⁴⁸⁹ Özgenç, İzzet: “Şiddet Uygulayan Kişinin Zorlama Hapsine Tabi Tutulması”, Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98, s. 59; Günay, s. 681; Karakaya, s. 77; Bölükbaşı, s. 168.

⁴⁹⁰ Badur/Ertem, s. 116.

⁴⁹¹ 6284 sayılı Kanun'un 13. maddesinin, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık taşıdığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine itiraz yoluna başvurulmuştur. Anayasa Mahkemesi de, 28.11.2013 Tarih ve 2013/119 Esas,

şiddet uygulayan kişinin, hakkında verilen tedbir kararlarının gereklerine aykırı davranması durumunda, zorlama hapsine tabi tutulacağı düzenlenmiş olup⁴⁹², Kanun kapsamında verilen tedbir kararları, yaptırım gücünü zorlama hapsinden almaktadır.

Zorlama hapsi, niteliği itibariyle İİK'nun muhtelif hükümlerinde düzenlenen tazyik hapsi ile CMK'nun 2. maddesinin 1. fıkrasının "I" bendinde öngörülen disiplin hapsine benzemektedir. 6284 sayılı Kanun ile İİK'da zorlama veya tazyik hapsine ilişkin herhangi bir tanım yapılmamış ise de, CMK'nun 2. maddesinin 1. fıkrasının "I" bendinde disiplin hapsinin

2013/141 Karar sayılı kararında Anayasa'ya aykırılık taşımadığına ve itirazın reddine karar vermiş olup şu gerekçeye dayanmıştır: *"İtiraz konusu kuralda yer alan zorlama hapsi, bir suç karşılığı uygulanan ceza değildir. Zorlama hapsi, hukuki niteliği itibariyle tedbir kararına uyma yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlayan ve bu yükümlülüğün ihlâli hâlinde öngörülen bir disiplin hapsidir. Bu nedenle zorlama hapsi, bir hapis cezası olmayıp, şiddet uygulayanı tedbirlere uymaya zorlayarak neticesi ağır suçların işlenmesinden önce suçun önlenmesini amaçlayan bir yaptırım olduğundan ceza kavramı dışında değerlendirilmesi gerekir. İtiraz konusu kuralda, zorlama hapsi yaptırımına bağlanan eylem, tedbir kararına uymama eylemi olup tedbir kararına aykırı davranan kişi kamu otoritesi tarafından verilen bir karara aykırı davrandığı için zorlama hapsi yaptırımı ile karşılaşmaktadır. Kişinin tedbir kararına aykırı davranışı, aynı zamanda bir suç oluşturuyor ise bu durum, hukuk düzeninin koruduğu farklı hukuksal menfaatlerin ihlâli sonucunu doğuracağından mükerrer cezalandırmadan söz edilemez.*

Tedbir kararlarının gereklerine uymaya zorlayarak şiddet mağdurunu etkin biçimde korumaya ve Kanun'un amacını gerçekleştirmeye yönelik itiraz konusu kural, kanun koyucunun takdir alanı içerisindedir ve itiraz konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır." (<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/b20992b5-1b8e-4574-b05a-e0d34fb3227c?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, Erişim

Tarihi: 06.04.2019).

⁴⁹² 5636 sayılı Kanun'la değişik mülga 4320 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca, tedbir kararına aykırı davranılması durumunda, Cumhuriyet başsavcılığınca tedbire aykırı davranan kişi yahut kişiler hakkında Sulh Ceza Mahkemesi nezdinde ceza davası açılacağı ve fiil başka bir suçu meydana getirse dahi, tedbir kararını ihlal eden kişi ya da kişiler hakkında *"ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezasına"* hükmolunacağı düzenlenmiştir.

tanımına yer verilmiştir. Bu tanıma göre disiplin hapsi, *“kısmî bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, önödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adlî sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapis yaptırımını”* ifade etmektedir. İİK’nun muhtelif maddelerinde yer verilen tazyik hapsi ise, İİK’da öngörülen taahhüdün ihlâli, çocuk teslimi kararına uyulmaması, mal beyanında bulunmama, nafakaya ilişkin karara uymama gibi belli başlı öngörülen yükümlülüklerin ihlâli yahut yerine getirilmemesi halinde gündeme gelen bir yaptırımdır. CMK’da öngörülen disiplin hapsine ilişkin hükümler, çoğu zaman duruşma disiplininin sağlanmasına yönelik iken, İİK’da öngörülen tazyik hapsine ilişkin hükümler ise belli başlı yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde gündeme gelmekle birlikte⁴⁹³, esas itibariyle her iki müessese de aynı niteliği haizdir. O halde 6284 sayılı Kanun’da düzenlenen zorlama hapsi de, hakkında tedbir kararı verilen kişiyi, hakkında alınan tedbirlere uygun davranmaya zorlama amacı güden, önleyici özellikte bir müessese olduğundan, niteliği itibariyle esasında bir disiplin veya tazyik hapsi niteliğindedir⁴⁹⁴. Dolayısıyla seçenek yaptırımlara çevrilme, önödeme uygulaması, tekerrüre esas olma, şartla salıverilme, erteleme ve adlî sicil kayıtları geçirilme gibi cezai yaptırımlara bağlanan sonuçlar, bir suç karşılığında uygulana ceza yaptırımı niteliğinde olmadığından, zorlama hapsi yönünden gündeme gelmeyecektir⁴⁹⁵.

6284 sayılı Kanun’un 13. maddesinin 1. fıkrası lafzında, “hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın”, tedbire aykırı davranması hâlinde zorlama hapsinin gündeme geleceği öngörüldüğünden, zorlama hapsinin yalnızca önleyici tedbir kararlarının ihlâli halinde

⁴⁹³ **Altun, Uğurtan / Çolak, Haluk:** “Ceza Muhakemesinde Haksızlık Oluşturan Fiil Karşılığı Uygulanan Özel Bir Yaptırım Türü Olarak Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve Sonuçları”, Adalet Dergisi, S. 27, 2007, s. 11.

⁴⁹⁴ **Bölükbaşı,** s. 170.

⁴⁹⁵ **Karakaya,** s. 77; **Günay,** s. 681-682.

gündeme geleceği sonucuna ulaşılabacaktır. Dolayısıyla koruyucu tedbir kararları, şiddet uygulayan hakkında değil, şiddet mağduruna yönelik olarak verildiğinden, koruyucu tedbir kararlarının gereklerine aykırı hareket edilmesi halinde, zorlama hapsi gündeme gelemeyecektir⁴⁹⁶. Keza şiddet uygulayanın, kendisi hakkında verilmemiş olan, şiddet mağduruna yönelik verilen koruyucu tedbirlere aykırı davranması söz konusu olamaz⁴⁹⁷. Öte yandan zorlama hapsi, ancak tedbir kararında gösterilen tedbirlere aykırılık halinde gündeme gelebilir⁴⁹⁸. Örneğin, hakkında yalnızca şiddet uygulayanın bulunduğu yere yaklaşmama tedbirine karar verilen şiddet uygulayanın, şiddet mağdurunu iletişim araçları ile rahatsız etmesi halinde zorlama hapsine karar verilemez. Bu nedenle zorlama hapsine karar verilebilmesi için, öncelikle tedbir kararının şiddet uygulayana tebliğ edilmesi ve böylece şiddet uygulayanın, tedbir kararının içeriğinden haberdar edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Tedbir kararlarının yerine getirilebilmesi için tefhim veya tebliğ edilmesine gerek bulunmasa da, zorlama hapsinin gündeme gelebilmesi için, şiddet uygulayana, tedbir kararının tebliği ile birlikte, tedbir kararına aykırı davrandığı takdirde hakkında zorlama hapsi uygulanacağını ihtar edilmesi de gerekmektedir. Bu ihtarata, tedbir kararının hüküm fıkralarından birisi olarak da yer verilebilir; ancak tedbir kararında bu ihtarata yer verilmiş olması, ayrıca karar tebliğ edilirken de ihtar edilmeyeceği anlamına gelmez; söz konusu ihtar içeren tedbir kararı tefhim veya tebliğ edilirken de ayrıca ihtarın yapılması ve bunun tutanakta gösterilmesi gerekmektedir. O halde söz konusu ihtarata, tedbir kararının karar bölümünün bir bendinde yer verilecek olup, ayrıca davetiye ile tedbir kararı tebliğ edilecek ise ihtarata ayrıca mazbatada da meşruhat olarak yer verilmeli; tefhim yoluyla tebliğ yapılacak ise, sözlü olarak bu husus hazır bulunan şiddet uygulayana ihtar edilerek duruşma tutanağında bu hususun ihtar

⁴⁹⁶ Yağcıoğlu, s. 956.

⁴⁹⁷ Karakaya, s. 78; Kahveci, s. 461; Uğur, Kanunun Getirdikleri, s. 356.

⁴⁹⁸ Bölükbaşı, s. 170; Karakaya, s. 78.

edildiği açıkça gösterilmeli ve son olarak şayet kolluk marifetiyle tebliğ yapılacak ise, kolluk tarafından tebliğ yapıldığına dair tutulan tutanakta bu ihtarın yapıldığı hususuna yer verilmelidir. Şiddet uygulayan kendisini vekil ile temsil ettirse dahi, zorlama hapsine ilişkin ihtarın vekile yapılması yeterli değildir; mutlaka bizzat şiddet uygulayana da ihtar yapılması gerekmektedir⁴⁹⁹. Şayet şiddet uygulayana bu ihtar ayrıca yapılmamış ise, tedbir kararının ihlâli halinde zorlama hapsine karar verilemeyecektir⁵⁰⁰.

Tedbir kararına aykırılık şeklindeki davranışın, tedbir kararı ile zorlama hapsi ihtarının şiddet uygulayana tebliğ edildiği tarihten itibaren başlamak üzere, tedbir kararı için öngörülen süre içerisinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Tedbir kararı verildikten sonra fakat zorlama hapsine dair ihtar yapılmadan önce ya da tedbir kararının süresi dolduktan sonra meydana gelen tedbir kararının ihlâli niteliğindeki davranışlar nedeniyle zorlama hapsine karar verilemez⁵⁰¹.

Zorlama hapsinin gündeme gelebilmesi için, şiddet uygulayana tedbir kararının tebliği ile zorlama hapsine ilişkin ihtar yapılması yeterli olup; ayrıca tedbir kararının şekli anlamda kesinleşmesine gerek yoktur⁵⁰². Zira tedbir kararlarının uygulanması için tefhim veya tebliğ edilmesine gerek olmadığından, diğer bir deyişle verildikleri anda uygulanma imkânı bulunduğundan, şayet gerekli ihtar yapılmış ise ayrıca itiraz süreci beklenmeksizin zorlama hapsine karar verilmelidir⁵⁰³. Ayrıca tedbir kararına aykırı davranmak suretiyle tehlikeliliğini ortaya koyan kişiye zorlama hapsine ilişkin kararın tebliğ edilmesi ve itiraz imkânı tanınarak

⁴⁹⁹ **Doğan**, Kadına Yönelik Şiddet, s. 439.

⁵⁰⁰ **Karakaya**, s. 79; **Günay**, s. 682.

⁵⁰¹ **Karakaya**, s. 79.

⁵⁰² **Günay**, s. 683. Zorlama hapsine karar verilebilmesi için, tedbir kararının kesinleşmesi gerektiği hususunda bkz.

Karakaya, s. 79.

⁵⁰³ **Yazıcı**, s. 29.

bu sürecin bitmesinin beklenmesi, Kanun'dan beklenen amacı ortadan kaldırılabılır⁵⁰⁴. Ancak tedbir kararlarına karşı süresi içerisinde itiraz edilmiş ise, itirazın kabulü ile ihlâl edilen tedbir kararının kaldırılması kararı verilene kadar gerçekleşen ihlâller dolayısıyla zorlama hapsine karar verilmesi gerekmektedir de, itirazın kabulüne dair karardan sonra artık tedbir kararı kalkmış olacağından, bu karardan sonra gerçekleşen ihlâller nedeniyle zorlama hapsine karar verilemeyecektir.

Önleyici tedbir kararının kolluk amiri tarafından alınması halinde, bu tedbirler alınmaları akabinde yürürlüğe gireceklerinden, şayet zorlama hapsine ilişkin ihtar yapılmış ise, kolluk amiri kararının onaylanması için öngörülen süreler içerisinde meydana gelen ihlâller nedeniyle de, sonradan hâkim tarafından onaylansın ya da onaylanmasın, zorlama hapsi gündeme gelecektir. Zira hâkimin onay talebini reddetmesi ya da onay süresinin dolması, verildiği an geçerli olan tedbir kararının sonradan geçersiz hale gelmesini sonucunu doğuracak; baştan itibaren kolluk amiri kararını geçersiz hale getirmeyecektir. Diğer bir deyişle onay talebinin reddine hâkim tarafından karar verilene ya da hâkimin onayına sunulması için öngörülen sürenin sonuna yahut hâkim onayına sunulmuş ise hâkim tarafından kararın onaylanması için öngörülen süre dolana kadar kolluk amirinin verdiği tedbir kararı geçerliliğini koruyacak olup, bu ana kadar gerçekleşen ihlâller de zorlama hapsini gündeme getirecektir⁵⁰⁵.

6284 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 1. fıkrası gereğince, zorlama hapsine yalnızca hâkim tarafından karar verilebilecektir. Zorlama hapsinin süresi, ihlâl edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre üç günden on güne kadar belirlenebilmekte olup, ilk defasında bu sürelerden az veya çok süreliğine zorlama hapsine karar verilemez. Ancak Kanun'un 13. maddesinin 2. fıkrası uyarınca tedbir kararına aykırılığın her tekrarında, ihlâl edilen tedbirin

⁵⁰⁴ Yazıcı, s. 29.

⁵⁰⁵ Karakaya, s. 79.

niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre, zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadar olup, aynı tedbir kararına aykırılık dolayısıyla verilen birden fazla zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez. O halde, tedbir kararının ilk defa ihlâlinde zorlama hapsinin süresi, üç günden on güne kadar; aynı tedbir kararının ikinci ve sonraki ihlâllerinde ise onbeş günden otuz güne kadar zorlama hapsine karar verilebilecek olup, aynı tedbir kararının ihlâline ilişkin verilen zorlama hapsi süresi toplamda altı ayı geçemeyecektir. Diğer bir deyişle önce aynı tedbir kararının birden fazla ihlâli halinde verilen toplam zorlama hapsi süresi altı ayı bulduğu takdirde, artık aynı tedbir kararının ihlâli halinde artık zorlama hapsine karar verilemeyecektir⁵⁰⁶. Altı aylık sınırlama, yalnızca bir tedbir kararı için geçerli olup, daha sonra tedbir süresinin dolması nedeniyle tedbirlerin aynen devamına yahut değiştirilerek farklı tedbirlere karar verilmesi durumunda veya biten bir tedbir kararı sürecinden sonra gerçekleşen yeni şiddet eylemi nedeniyle yeni bir tedbir kararı verilmesi halinde Kanun'un 13. maddesinin 1. ve 2. fıkralarındaki süreç tekrarlanacak ve alt aylık süre en baştan başlayacaktır⁵⁰⁷.

Uygulama Yönetmeliği'nin 38. maddesinin 1. fıkrasına göre tedbir kararlarına aykırı davranıldığı kolluk birimlerince tespit edildiği takdirde, bu husus zabıt altına alınmalı ve tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilmelidir. Tedbir kararının ihlâl edildiğine dair tutulan bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığınca da gecikmeksizin aile mahkemesine gönderilecektir. Aile mahkemesince yapılan inceleme sonucunda, tedbir kararlarına aykırı davranıldığı tespit edilirse, başkaca bir işleme gerek kalmadan, kendiliğinden zorlama hapsine karar verilecektir. 6284 sayılı Kanun'da, zorlama hapsine karar verip vermeme noktasında herhangi bir takdir hakkı tanınmamıştır⁵⁰⁸. Başka bir deyişle, Kanun'un 13. maddesinin 1. fıkrasının emredici lafzı

⁵⁰⁶ **Karakaya**, s. 80. Altı aylık zorlama hapsine rağmen tedbir kararının ihlâli halinde şiddet uygulayanın yeniden zorlama hapsine tabi tutulamayacağına ilişkin Kanun'a yönelik eleştiriler hakkında bkz. **Bölükbaşı**, s. 171.

⁵⁰⁷ **Karakaya**, s. 81.

⁵⁰⁸ **Nuhoglu**, s. 76. **Uğur**, Şiddete Karşı Korunma, s. 119.

gözetildiğinde⁵⁰⁹, tedbir kararına aykırılık şeklinde ortaya çıkan eylem, ayrıca bir suç oluştursa dahi, hâkim zorlama hapsine karar vermek durumundadır. Yalnızca zorlama hapsinin süresinin belirlenmesi yönünde hâkimin takdir hakkı mevcut olup, bu takdir hakkı da ihlâl edilen tedbirin niteliği ve aykırılığın ağırlığı gözetilerek kullanılabildiğinden sınırlı niteliktedir.

Uygulama Yönetmeliği'nin 38. maddesinin 2. fıkrasına göre, tedbir kararına aykırılık teşkil eden davranış, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde gerçekleştiği takdirde zorlama hapsi kararı da, tedbire karar veren mahkeme tarafından verilecektir. Ancak tedbirin başka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlâl edilmesi halinde, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenildikten sonra, verilen bilgiye göre ihlâl durumu değerlendirilerek karar verilecektir⁵¹⁰.

Uygulama Yönetmeliği'nin 38. maddesinin 4. fıkrasına göre, zorlama hapsine ilişkin kararlar, kural olarak dosya üzerinde verilecektir. Ancak gerekli görülmesi durumunda, hâkim tarafından duruşma açılarak ilgililerin dinlenilmesine de karar verilebilir. Zorlama hapsine ilişkin tahkikat sırasında delil veya belge aranmayacağı hususunda ise herhangi bir düzenlemeye Kanun ve Yönetmelikte yer verilmemiştir. Kanun'un 13. maddesinin 1. fıkrasında, şiddet uygulayanın, hakkında verilen tedbir kararını ihlâl etmesi durumunda,

⁵⁰⁹ 6284 sayılı Kanun'un zorlama hapsine ilişkin 13. maddesinin 1. fıkrası emredici bir lafza sahip olmasına rağmen, Uygulama Yönetmeliği'nin zorlama hapsini düzenleyen 38. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde ise hâkimin tedbire aykırılık halinde zorlama hapsine karar verebileceği belirtilmiş, emredici bir lafza yer verilmemiştir. Her iki düzenleme arasındaki çelişki gözetildiğinde, normlar hiyerarşisi ilkesi gereğince, Kanun'un lafzına önem verileceği aşikardır (**Karakaya**, s. 82).

⁵¹⁰ Yargıtay 20. Hukuk Dairesi, 22.10.2018 tarihli, 2018/5214 Esas, 2018/6673 Karar sayılı kararında, tedbir kararı veren mahkemeden başka bir mahkemenin yargı çevresinde gerçekleşen ihlâl'e rağmen, yetkili mahkemenin tedbire karar veren mahkeme olduğunu belirtmiştir. (UYAP)

zorlama hapsine karar verileceği öngörüldüğüne göre, kanımca tedbir kararının ihlâl edilip edilmediği konusunda tam ispat ilkeleri uyarınca delil ve belge değerlendirmesi yapılmalı ve tedbir kararının ihlâl edildiği konusunda tam kanaate ulaşıldığı takdirde zorlama hapsine karar verilmelidir. Tedbir kararının ihlâl edilip edilmediğine ilişkin delil ve belge araştırması, esas itibariyle kolluk tarafından yapılmalı; kolluk tarafından toplanan delil ve belgelerden yeterli kanaate ulaşılmadığı takdirde ise hâkim tarafından da bu hususta delil ve belge araştırması yapılmalı ve bu şekilde yaklaşık ispat derecesinde bir kanaatle yetinmeyerek sonuca gidilmelidir. Zorlama hapsine ilişkin araştırmada ise, artık ilk tedbir kararına temel teşkil eden şiddet uygulanıp uygulanmadığı yahut uygulanma ihtimalinin bulunup bulunmadığı hususları irdelenmeyecek; sadece tedbir kararına aykırı davranışın gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılacak ve bu yapılırken de tam ispat faaliyeti gerçekleştirilecektir.

Tedbir kararına aykırı davranış nedeniyle şiddet mağdurunun ölmesi veya sonradan şiddet mağdurunun şikâyetinden vazgeçmesi durumlarında zorlama hapsine karar verilip verilmeyeceği Kanun ve Yönetmelikte belirtilmemiştir. Bu gibi durumların gerçekleşmesi, artık şiddet uygulayanın belirli bir davranışa uymaya zorlanması amacıyla, hakkında zorlama hapsi kararı verilmeyeceği anlamına gelmez. Zira 6284 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 1. fıkrasının emredici lafzı gözetildiğinde, tedbir kararına aykırı davranışın yaptırımını olarak doğrudan zorlama hapsi gündeme gelecektir. Keza Anayasa Mahkemesi'nin de, 28.11.2013 Tarih ve 2013/119 Esas, 2013/141 Karar sayılı kararında belirttiği üzere, tedbir kararını ihlal eden şahıs, kamu otoritesi tarafından verilmiş bir karara aykırı hareket ettiği için zorlama hapsi yaptırımına tabi tutulmaktadır. Bu nedenle şiddet uygulayanı belirli bir davranışa uymaya zorlamak amacıyla olduğu kadar, kamu otoritesi tarafından verilmiş karara da aykırı davranılması nedeniyle zorlama hapsine karar verilmektedir⁵¹¹. Dolayısıyla zorlama hapsine

⁵¹¹ Erol, s. 286.

hükmedilebilmesi için, tedbir kararının ihlâl edilmesi yeterli görüldüğünden ve ayrıca ilgililerin talebi aranmadığından, kanımca şiddet mağdurunun ölmesi yahut şikâyetinden vazgeçmesi, zorlama hapsinin uygulanması gereğini ortadan kaldırmayacaktır.

6284 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, zorlama hapsine dair kararlar, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yerine getirilecektir. Dolayısıyla zorlama hapsine karar veren aile mahkemesi, kararı Cumhuriyet başsavcılığına bildirecektir. Zorlama hapsine ilişkin kararın, Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi akabinde, zorlama hapsine tabi tutulan kişi, mevcutlu şekilde hazır edilirse, doğruca ceza infaz kurumuna gönderilecektir. Şayet zorlama hapsine tabi tutulan kişi, hazır edilemez ise, kişinin yakalanması için kolluğa müzekkere yazılarak, zorlama hapsi infaz edilmeye çalışılacaktır.

Tedbir kararına aykırı davranışın mesai saatleri dışında meydana gelmesi halinde, aile mahkemeleri yönünden nöbetçi hâkim uygulaması da bulunmadığına göre, zorlama hapsine kim tarafından karar verileceği, mesai saatlerine kadar şiddet uygulayanın gözaltına alınıp alınmayacağı ve bu süre içerisinde şiddet mağdurunun ne şekilde korunacağı hususlarına ilişkin bir düzenlemeye Kanun ve Yönetmelikte yer verilmemiştir. Tedbir kararına mesai saatleri dışında aykırı davranılması halinde, şiddet mağdurunun hayati tehlikesi de bulunuyorsa, mesai saatleri haricinde şiddet uygulayanın serbest bırakılması yahut şiddet mağdurunun koruma altına alınmamış olması, zorlama hapsi verilinceye kadar yeni ihlâllerin de önünü açacak bir uygulama olup, zorlama hapsinden beklenen amacın hasıl olmasını engelleyecektir. Bu gibi durumlarda, 6284 sayılı Kanun, geçici önlem mahiyetinde şiddet uygulayanın gözaltına alınmasına ilişkin bir düzenlemeye yer vermediğine ve kişilerin hak ve hürriyetlerini etkileyecek şekilde kıyasen gözaltı uygulamasına da başvurulamayacağına göre, şiddet

mağdurunun mesai saatleri gelene kadar geçici koruma altına alınması suretiyle korunması gerekmektedir⁵¹².

⁵¹² **Yağcıoğlu**, s. 956; **Günay**, s. 682.

SONUÇ

Toplumsal bir sorun haline gelen ve uluslararası gündemde de önemli bir yer tutan aile içi ve kadına yönelik şiddet problemine etkin ve ivedi bir çözüm getirmek adına 6284 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nin ulusal çaptaki yansıması olan 6284 sayılı Kanun, hem eylem itibariyle hem de koruma altına aldığı kişi itibariyle, mülga 4320 sayılı Kanun'a nazaran daha kapsamlı düzenlemelere yer vermiştir. Bu bağlamda eylem itibariyle, 6284 sayılı Kanun, aile içinde veya akrabalar arasında gerçekleşen eylemlerin yanında, kadına yönelik olarak her türlü şiddet eylemini ve tek taraflı ısrarlı takip olarak tanımlanan taciz mahiyetindeki hareketleri ve hatta henüz gerçekleşmemiş olsa dahi şiddetin meydana gelme ihtimalini de kapsamına almıştır. Kişi itibariyle ise, 6284 sayılı Kanun, yalnızca resmî nikahlı kişileri ve aile bireylerinin değil, yaşına, medeni durumuna ve diğer özelliklerine bakmaksızın şiddete maruz kalan bütün kadın ve çocuklar ile tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının sağlanan korumadan yararlanacağını öngörmüştür.

6284 sayılı Kanun, şiddetle etkin ve sistematik bir mücadele sergileyebilmek adına, çeşitli koruyucu ve önleyici tedbirlere yer vermiştir. Her iki tedbir türü de özünde şiddet mağdurunu korumayı amaçlasa da, koruyucu tedbirler, şiddet mağduruna yönelik olarak verilen ve şiddet uygulayan yönünden herhangi bir ödev veya yükümlülük getirmeyen tedbirler olarak düzenlenmişken; önleyici tedbirler ise, şiddet uygulayana yönelik olarak verilen ve bu kişiye birtakım ödev ve yükümlülükler getiren, şiddet uygulayanın hak ve özgürlük alanına müdahale içeren tedbirler olarak öngörülmüştür. Koruyucu ve önleyici tedbirler, Kanun'da örnekleyici bir sayımla belirlenmiş olup, karar mercilerine yalnızca 6284 sayılı Kanun'da yer verilen tedbirleri değil, diğer mevzuatlarda da geçen benzer mahiyetteki tedbirleri alma imkanı tanınmıştır.

Her ne kadar doktrinde koruyucu ve önleyici tedbirlerin birer geçici hukuki koruma olduğu ileri sürülmüş ise de, koruyucu ve önleyici tedbirler HMK’da açıkça çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmıştır. Bu nedenle çekişmesiz yargı ölçütlerini karşılayıp karşılamadığına bakılmaksızın, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen koruyucu ve önleyici tedbirlerin, çekişmesiz yargı işi niteliğinde oldukları ortadadır. Zira kanun koyucu, şiddet olgusunu bireylerarası bir ilişkiolarak görmekten ziyade, bu olguya toplumsal bir mesele olarak yaklaşmış ve bu olguya çözüm olarak getirilen koruyucu ve önleyici tedbirleri çekişmesiz yargı işi olarak nitelemiştir.

6284 sayılı Kanun, şiddetle mücadelede devlet erk ve kurumlarının sistematik olarak yaklaşmasını öngörmüş ve bu doğrultuda yalnızca hakim tarafından verilebilecek koruyucu ve önleyici tedbirlere değil, mülkî amir ile istisnaen kolluk amirince verilebilecek koruyucu ve önleyici tedbirlere de yer verilmiştir. Bu bağlamda 6284 sayılı Kanun’un 3. maddesinde mülkî amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlere, 4. maddesinde hakim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlere, 5. maddesinde ise hakim tarafından verilebilecek önleyici tedbirlere yer verilmiştir. Gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında kolluk amirince verilebilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ise belli tedbirlerle sınırlı tutulmuştur. Nitekim kural olarak koruyucu ve önleyici tedbirler yönünden karar organı olarak hakim ve mülki amir öngörülmüş; kolluk amirinin ise yalnızca gecikmesinde sakınca bulunan istisna hallerde tedbir kararı verebileceği belirtilmiştir. Kolluk amirince alınan tedbirin, türüne göre sonradan hakim veya mülki amirin onayına sunulması ve hakim veya mülki amir tarafından bu kararın onaylanması gerekmektedir.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının verilmesi usulüne ilişkin 6284 sayılı Kanun’da belli başlı düzenlemeler dışında ayrıntılı düzenlemelere yer verilmemiştir. Bu bağlamda koruyucu ve önleyici tedbirler, birer çekişmesiz yargı işi kabul edildiğine göre, çekişmesiz yargı işlerine dair genel usul hükümlerinin düzenlendiği HMK’nun 382 ve devamı maddelerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu tedbirlere de uygulanması gerekmektedir. Ayrıca 6284

sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının "b" bendinde şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında adil, etkili ve süratli bir usul izleneceği ifade edildiğinden, koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin incelemenin de olabildiğince çabuk şekilde yapılması ve karar verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle tedbir kararlarının ivedi şekilde verilmesi ihtiyacı ve bir çekişmesiz yargı işi olmaları nedeniyle mümkün olduğu sürece ayrı bir duruşma yapmadan, karşı tarafın yokluğunda ve dosya üzerinden karar verilmesi gerekmektedir.

Şiddet eylemi veya tehlikesinin resmi merciler önüne taşınması hususunda 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği, şikayet ve ihbar müesseselerine yer vermiştir. Bu bağlamda şiddet mağdurunun şikayeti üzerine resmi merciler şiddet eyleminden haberdar olabilecekleri gibi, üçüncü kişilerin durumu ihbar etmesi üzerine de şiddetle mücadele süreci başlayabilir. Ayrıca 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesinde de, ayırt edilmeksizin tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, şiddet eylem veya tehlikesi ile ilgili 6284 sayılı Kanun kapsamında yetkili ve görevli mercilere ihbarda bulunma zorunluluğu da getirilmiştir. Dolayısıyla Kanun, şiddet durumunun, aile içi veya bireyler arası bir mesele olarak kalmasının önüne geçmek ve bunun bir şekilde resmi mercilerin önüne taşınmasını sağlamak için esnek çözümler getirmiş ve dava formatında olduğu gibi sıkı şekli kurallar öngörmemiştir.

6284 sayılı Kanun, koruyucu ve önleyici tedbirlerin, ilgililerin talebi, Cumhuriyet başsavcısı ile kolluk ve Bakanlık görevlilerinin başvurusu üzerine verilebileceği ve bu tedbirlerin en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer aile mahkemesi hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden istenebileceği öngörülmüştür. Ayrıca tedbir talebi yönünden herhangi bir şekil şartı öngörülmemiş olup, bu bağlamda doğrudan mağdurun sözlü veya yazılı şikayeti yahut üçüncü kişilerin sözlü veya yazılı ihbarı üzerine de tedbir kararının verilebilmesi mümkündür. Ancak 6284 sayılı Kanun her ne kadar şikayet ve karar mercilerine esneklik tanıdıysa da, İstanbul Sözleşmesi ve Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile, şiddet olgusunun taraflarının sulh ve arabuluculuğa teşvik edilmesi yasaklanmıştır.

Koruyucu ve önleyici tedbirler birer çekişmesiz yargı işi olduğu için, çekişmeli yargıdan farklı olarak, Kanun'da "ilgili" kavramına yer verilmiş olup, aynı nedenle bu tedbirler yönünden "maddi anlamda ilgili" sıfatı esas tutulmuştur. Maddi anlamda ilgililerin başında şiddet eyleminin tarafı olan şiddet mağduru ve şiddet uygulayan kişiler ile bu tedbirler dolayısıyla hukuki durumu değişen veya değişme ihtimali bulunan akraba ve yakınlar gelmektedir. Bunun yanında şiddetle mücadelenin artık kamusallaştırılmış olması dolayısıyla, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, şiddetle mücadelede görevli ve sorumlu sayıldığından maddi anlamda ilgili sıfatına da sahiptir. Bu bağlamda Bakanlığa tedbir incelemesine müdahale imkanı da tanınmıştır. Bu müdahale, özünde Bakanlık da şiddet durumunun maddi anlamda ilgisi sayıldığından, fer'i ve asli müdahale niteliğinde olmayıp, maddi anlamda ilgilinin yargılamada yer alması durumundan ibaret olarak görülmelidir.

6284 sayılı Kanun, karar organlarının delil veya belge araştırması yapmaksızın koruyucu tedbir kararları verebilmesinin önünü açmışsa da, önleyici tedbir kararları yönünden böyle bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bu nedenle önleyici tedbir kararlarının alınabilmesi için, tedbir kararlarının ivedi şekilde verilmesi gerektiği de gözetilerek, yaklaşık ispat ölçüsünde bir ispat faaliyetinin gerçekleştirilmesi yeterlidir. Ayrıca 6284 sayılı Kanun lafzında "delil ve belge" ibarelerine yer verilmiş ise de, bunlar yerine şiddet eyleminin yahut tehlikesinin gerçekleşmiş olabileceğini işaret eden komşu vakıaların, diğer bir deyişle emare ve belirtilerin de tedbir kararı verilmesi için yeterli sayılması, doğrudan şiddet eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediğini gösteren ispat araçlarının aranmaması gerekmektedir. Bu bağlamda önleyici tedbir kararı verilirken, yeterince gerekçelendirilmemiş ve yalın bir iddia ile yetinilmemeli, iddia ile toplanan delillerin şiddet eylemini veya tehlikesinin varlığını muhtemel olarak göstermesi ve şiddet iddiasının ihtimal dışı görünmemes gerekmektedir. Tedbir incelemesinin dosya üzerinden yapılması mümkün olsa da, şayet tedbir kararı verilmesi için yeterli belirti ve

emarelerin bulunmaması halinde, hakim tarafından duruşma yapılmak ve ilgililer duruşmaya davet edilmek suretiyle de tedbir incelemesi yapılması ve tedbir kararı verilmesi mümkündür.

Tedbir kararı incelemesi sonucunda, yaklaşık ispata yetecek ölçüde belirti ve emarelerin şiddet eylemini yahut tehlikesinin varlığını işaret etmesi halinde tedbir kararının kabulüne, aksi halde reddine karar verilecektir. Karar merci, taleple bağlı kalmaksızın, somut olayın özelliklerine en uygun bir veya birden fazla koruyucu ve önleyici tedbiri serbest şekilde takdir etmelidir. Koruyucu ve önleyici tedbirler, ilk seferde en fazla altı aylık süre içerisinde geçerli olmak üzere verilecek, şiddet eyleminin yahut tehlikesinin devam etmesi nedeniyle tedbir kararının uygulanmasına devam edilmesi halinde ise tedbirin süresi karar organı tarafından somut olayın özelliğine göre takdir edilecektir. Ayrıca 6284 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan başvuru ve talepler yargılama harç ve giderlerinden muaf tutulduğundan, tedbir kararıyla birlikte tedbirin taraflarına herhangi bir harç veya yargılama gideri yüklenmeyecektir.

Koruyucu ve önleyici tedbirler, çekişmesiz yargı işi olduklarından, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmezler. Bu nedenle, ilk tedbir kararı verilirken somut olay koşullarının sonradan değişmesi halinde, talep üzerine yahut gerek görüldüğü takdirde resen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının kaldırılması yahut türlerinin değiştirilmesi mümkündür. Ancak özellikle tedbir kararı verildikten sonra şiddet mağdurunun şikayet veya talebinden vazgeçmesi durumunda, karar organlarının bu vazgeçme iradesiyle bağlı olduklarını söylemek mümkün değildir. Zira tedbir kararlarının kaldırılmasına karar verilmesi için, şiddet eyleminin yahut tehlikesinin ortadan kalktığının anlaşılması gerekmekte olup, böyle bir kanıya varılamaz veya vazgeçme beyanının mağdurun serbest iradesinden kaynaklanmadığı kanaatine ulaşırsa, vazgeçme beyanı ile bağlı kalınmamalı ve tedbir kararının kaldırılması isteminin reddine karar verilmelidir.

Karar organlarınca verilen tedbir kararlarına karşı tefhim ya da tebliğ tarihinden başlayarak iki haftalık süre içerisinde aile mahkemesi nezdinde itiraz yolu öngörülmüştür. 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen kararlara itiraz halinde, şayet o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak tedbir kararını veren mahkemeyi izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine dosya gecikmeksizin gönderilecektir. Aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı olması halinde dosyanın en yakın asliye hukuk mahkemesine gönderileceğine ilişkin düzenleme ise, şayet en yakın yargı çevresinde aile mahkemesi varsa dosyanın bu mahkemeye, müstakil bir aile mahkemesi yoksa dosyanın o zaman asliye hukuk mahkemesine gönderilmesi şeklinde anlaşılmalıdır. İtiraz merci tarafından, itirazın bir hafta içerisinde incelenmesi ve karar verilmesi gerekmekte olup, itiraz mercinin kararı kesindir. Dolayısıyla koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına karşı kanun yolu açık değildir.

6284 sayılı Kanun etkin ve ivedi bir korumayı temin etmek için, koruyucu ve önleyici tedbirlerin icra ve infazını da tarafların inisiyatifine bırakmamış; tedbir kararlarının resen icra edileceğini öngörmüştür. Bu doğrultuda koruyucu ve önleyici tedbirler, ilgili bulundukları kurumlara en seri şekilde bildirilecek ve icrası sağlanacaktır. Bu bağlamda tedbir kararının, ilgili kişilere henüz tefhim ya da tebliğ edilmemiş olması da, kararın icrasını engellemeyecektir. Tedbir kararlarının icrası için önem arz etmese de, kararın tefhim veya tebliği, karara aykırı davranılması halinde gündeme gelecek olan zorlama hapsi yönünden önem taşımaktadır. Zira 6284 sayılı Kanun, muhatabı şiddet uygulayan olan önleyici tedbir kararlarının yaptırım gücünü zorlama hapsine bağlamış ise de, zorlama hapsinin söz konusu olabilmesi için, şiddet uygulayana tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akbulut, Berrin: “6284 Sayılı Kanunda Şiddet ve İstanbul Sözleşmesinin TCK Açısından Değerlendirilmesi”, Tütkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y: 5, S: 16, Ocak 2014.

Akçaal, Mehmet: “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi”, Mevlana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 1, S:2, Aralık 2013.

Akın, Ali: “Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış”, Adalet Dergisi, Y: 99, Ocak 2008, S. 30

Akın, Mustafa: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması”, Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2007, S.14.

Akıntürk, Turgut: Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış 10. Bası, İstanbul 2006.

Akyüz Öztürk, Fatma: 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanunu, Yargıtay Dergisi, Temmuz 2003, C. 29, S. 3.

Alangoya, Yavuz: Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul, 1979.

Albayrak, Hakan: Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.

Algan, Bülent: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakların Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

Alpago, Mimar Ceyda: “Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri Olgusu”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2006.

Altun, Uğurtan / Çolak, Haluk: “Ceza Muhakemesinde Haksızlık Oluşturan Fiil Karşılığı Uygulanan Özel Bir Yaptırım Türü Olarak Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve Sonuçları”, Adalet Dergisi, S. 27, 2007.

Aras, Aslı: Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü (6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Çekişmesiz Yargı Usulü), Yetkin Yayınları, Ankara 2017.

Arsalan, Ramazan / Yılmaz, Ejder / Taşpınar Ayvaz, Sema / Hanağası, Emel: Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Esin: Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

Ateş, Mustafa: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Y:65, S:3, Yaz 2007.

Ayan, Serkan: Evlilik Birliğinin Korunması, TBB Yayınları, Mart 2004.

Badur, Emel: “Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y:22, S:84, Eylül-Ekim 2009.

Badur, Emel / Ertem, Burcu: “Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları”, TBB Dergisi, Y: 19, S. 65, Temmuz-Ağustos 2006.

Badur, Emel: “Kadının Şiddet Nedeniyle Uğradığı Zararların Tazmini ve Nafaka” (Nafaka), Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 3, S:1, Nisan 2018.

Badur, Emel / Turan Başara, Gamze: “Müşterek Konuttan Uzaklaştırma Kararı ve Bu Kararın Uzaklaştırılan Malikin Mülkiyet Hakkına Etkileri”, KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 1, S:1, Ocak 2016.

Balo, Yusuf Solmaz: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanması”, Aile ve Toplum, C: 2, S:6, Ekim-Aralık 2003.

Biçkin, İnci: “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Düzenlenen Geçici Hukuksal Koruma Önlemleri”, İstanbul Barosu Dergisi, Y: 2006, S:80.

Bölükbaşı, Özge: 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Ailenin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

Budak, Ali Cem / Karaaslan, Varol: Medenî Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

Ceylan, Ebru: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’a Göre Kanun Kapsamına Girenlerin Korunmasıyla İlgili Değerlendirmeler” (6284 Sayılı Kanun İle İlgili Değerlendirmeler), İstanbul Barosu Dergisi, C: 91, S:1, Ocak 2017.

Ceylan, Ebru: “Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi İle İlgili Yeni Düzenlemeler” (Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Yeni Düzenlemeler), TBB Dergisi, Y: 2013, S: 109

Doğan, İzzet: “4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Yasanın Uygulanmasına İlişkin Bir İnceleme” (4320 Sayılı Kanun’a Dair İnceleme), Legal Hukuk Dergisi, Ağustos 2004, C. 2, S. 20.

Doğan, İzzet: “Kadına Yönelik Şiddet, Uluslar Arası Belgeler, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, (Kadına Yönelik Şiddet), Legal Hukuk Dergisi, Y: 2009, C: 7, S: 74.

Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan: Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2009.

Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010

Erdem, Mehmet: “Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S: 73, Y: 2007.

Erol, Emin: “6284 Sayılı Yasa ve Uygulama”, İstanbul Barosu Dergisi, C: 90, S:2, Mart 2016.

Ertem, Burcu: “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler”, Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara, 2012.

Erişir, Evrim: Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2013.

Gençcan, Ömer Uğur: “Çocuğun Çocuk Koruma Kanunu’na Göre Korunması”, Terazi Hukuk Dergisi, C: 9, S:100, Aralık 2014.

Gödekmerdan, Ayhan: “Aile İçi Şiddet ve Ailenin Korunması”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007/1.

Gümüş, Mustafa Alper: Türk Medeni Kanununun Getirdiği Yeni Şerhler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.

Günay, Mehmet: “6284 Sayılı Kanun’a Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yargıtay Onursal Başkanı Nazım Kaynak’a Armağan, C:1, Y:3, S:10, Temmuz 2012.

Günday, Metin: İdare Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara 2011.

Güven, Kudret: “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un Getirdiği Hukuki Tedbirler”, GÜHFD, Ankara 1998, S. 1-2.

Hacıoğlu, Burhan Caner: "4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'la İhdas Edilen "Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a Muhalefet Suçu" Üzerine Bir İnceleme", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1

Havutçu, Ayşe: “Evli Kadının Yerleşim Yeri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 7, S: 1, Y: 2005.

Karakaya, Ramazan: Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

Karınca, Eray: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da 5636 Sayılı Kanun’la Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi” (5636 Sayılı Kanun), Terazi Hukuk Dergisi, Y:2, Temmuz 2007, S. 11.

Karınca, Eray: “Boşanmış veya Nikahsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması” (Boşanmış veya Nikahsız Yaşayan Kadınlar), Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2010, Y. 1, S. 2.

Kahveci, Nalan: “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Tedbir Kararları”, Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi, 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013.

Karagülmez, Ali / Ural, Sami Sezai: Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Kasım 2003, Ankara.

Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru: “Evlilik Birliğinin Korunması”, TBB Dergisi, Y: 2015, S: 120.

Kipay, Serap Selver: “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet”, Adli Bilimler Dergisi, C. 16, S.1, Mart 2017

Köseoğlu, Bilal: “Ailenin Şiddetten Korunması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Temmuz-Ağustos 2008, S:77, Y: 2008.

Kuru, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku (Medenî Usul Hukuku), Legal Yayınevi, İstanbul, Ağustos 2016.

Kuru, Baki: Nizasız Kaza (Nizasız Kaza), Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961.

Kurt Konca, Nesibe: “Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesinin Sınırlandırılması”, SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı.

Meriç, Nedim: “Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf Ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı Ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi”, SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı.

Moroğlu, Nazan: “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, TBB Dergisi, C. 25, S. 99, Mart 2012.

Nuhoğlu, Ayşe: “Kadına Yönelik Şiddet”, Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98.

Oğuzman, Kemal / Seliçi, Özer / Oktay Özdemir, Saibe: Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012.

Özbek, Mustafa Serdar: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

Özbilen, Arif Barış / Soygüt Arslan, Mualla Buket: “6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Değerlendirilmesi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi “10. Yıl’a Armağan”, Y:11, S: 22, Güz 2012/2.

Özdamar, Demet: “Pozitif (Olumlu) Ayrımcılık Yönü ile, Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Kadının Hukuki Konumuna İlişkin Son Gelişmeler”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, Y. 2006

Özekes, Muhammet: “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 4, S: 2, Y: 2002.

Özel, Çağlar / Tatar, Erol: “Aile Mahkemelerinin Yapısı ve Kararları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, Sosyo Ekonomi Dergisi, Y: 2008, C: 7, S: 7.

Özgenç, İzzet: “Şiddet Uygulayan Kişinin Zorlama Hapsine Tabi Tutulması”, Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98.

Özmumcu, Seda: “Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Resen Araştırma İlkesi”, SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı.

Öztan, Bilge: Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, 6. Bası, Ankara 2015.

Öztürk, Necla: “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Öneriler”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:8, S:1, Y: 2017.

Pekcanıtez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet: Medenî Usul Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.

Pekcanıtez, Hakan: “Medenî Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi”, İzmir Barosu Dergisi, Y:65, Ekim 1999.

Ruhi, Ahmet Cemal: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması”, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 8, S: 1-2, Y: 2004.

Saraçoğlu, Simge: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa Kapsamında Tedbir Nafakasına Hükmedilmesinin Koşulları”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 15, S: 2, Temmuz - Ağustos 2016.

Serdar, İlknur: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Şiddet”, Yeni Anayasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi, 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013.

Serozan, Rona: Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Vedat Kitapçılık, Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2008.

Sever, D. Çiğdem: “Kadına Karşı Eviçi Şiddette Devletin Sorumluluğu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Opuz v. Türkiye Kararı”, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, Y: 2012, C:1, S. 2.

Songör, Ayla: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a Genel Bakış”, Yaklaşım Dergisi, Y: 16, S: 185, Mayıs 2008.

Şener, Ülker: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?”, TEPAV Değerlendirme Notu, Mart 2012 (https://www.tepav.org.tr/upload/files/1333026809-1.6284_Sayili_Ailenin_Korunmasi_ve_Kadina_Yonelik_Siddetin_Onlenmesine_Dair_Kanun_Ne_Getiriyor.pdf, Erişim Tarihi: 10.02.2019).

Tanrıver, Süha: Medeni Usul Hukuku, Cilt 1 Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması (Medenî Usul Hukuku), Yetkin Yayınları, Ankara 2016.

Tanrıver, Süha: Türk Aile Mahkemeleri (Aile Mahkemeleri), Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

Tanrıver, Süha: “Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik” (Çekişmesiz Yargı ve Noterlik), Makalelerim-II, Ankara 2011.

Taşpınar Ayvaz, Sema: “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun’da Yer Alan Tedbirlerin Medenî Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Hukuk: 4. Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Konferansı, C: 1, Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi, 2013.

Tıǧlı, Hüseyin: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Yer Alan Tedbirler ve Bunların Uygulanması”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C:1, Y:2, S:5.

Topaloğlu, Mahir: “Çocuk Koruma Kanunundaki Tedbirler Sorunu”, Terazi Hukuk Dergisi, C: 2, S:12, Ağustos 2007.

Topuz, Gökçen: Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.

Uçar, Mehmet Ali: “Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası”, Ankara 2003.

Uğur, Hüsamettin: “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 sayılı Kanunun Getirdikleri” (Kanunun Getirdikleri), TBB Dergisi, C. 25, S. 101, Temmuz 2012.

Uğur, Hüsamettin: “Uluslararası Sözleşmeler ve AİHM Kararları Işığında Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Gayriresmi Evlilikler Hakkında Yargıtay Kararı” (Gayriresmi Evlilikler), Terazi Hukuk Dergisi, Haziran 2009, S. 34.

Uğur, Hüsamettin: “Aile Bireyleri ve Kadının Şiddete Karşı Korunması” (Şiddete Karşı Korunma), Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98.

Uluğ, İlknur: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Aile İçi Şiddetin Önlenmesi”, Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Eylül 2005, S. 6.

Vatandaş, Celalettin; “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”, Sosyoloji Konferansları Dergisi, Y. 2007.

Yağcıoğlu, Ali Haydar: “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C: 19, Özel Sayı-2017.

Yakuppur, Sendi: “Aile Konutu ve Tapu Kütüğüne Güven İlkesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S.145 – 146, Eylül - Ekim 2016.

Yazıcı, Samet: “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna ve Uygulama Yönetmeliğine İlişkin Bir İnceleme”, Terazi Hukuk Dergisi, Y:8, S: 79, Mart 2013.

Yenisey, Feridun: “Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik Şiddet Riskinin Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku”, Bahçeşehir Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi, C.: 8, Y: 2012, S: 97-98.

Yıldırım, Kamil: “Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı IV, Ankara 2005.

Yılmaz, Ejder: Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, Cilt 1, Ankara 2001.

Zevkliler, Aydın / Acabey, Mehmet Beşir / Gökyayla, Emre: Medeni Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.

DİĞER KAYNAKLAR

<https://www.un.org>

<http://www.tuik.gov.tr>

<https://www.tbmm.gov.tr>

<http://apps.who.int>

<https://www.hukuki.net>

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr>

ÖZET

Gerek ulusal gerekse uluslararası alanda toplumsal bir mesele haline gelen şiddet olgusu, süreç içerisinde devletlerin bizzat müdahalede bulundukları bir kamusal bir niteliğe bürünmüştür. Bu bağlamda Türk hukukunda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiş ve şiddet ile etkin, sistematik ve ivedi bir mücadelenin sağlanması için koruyucu ve önleyici tedbirler düzenlenmiştir. 6100 sayılı HMK’da düzenlenen çekişmesiz yargı işleri arasında sayılan ve fakat kamusal bir öneme sahip olan bu koruyucu ve önleyici tedbirler, bu özellikleri sebebiyle genel usul ilkelerinden önemli şekilde ayrılmakta ve kendine has usulî ilkeler çerçevesinde uygulanabilmektedir. Bu nedenle koruyucu ve önleyici tedbirlere uygulanacak usulün çerçevesinin belirlenmesi de büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu tedbirler uygulanırken atlanan herhangi bir usuli kural, koruyucu ve önleyici tedbirlerden beklenen amacın da gerçekleşmesini engelleyecektir. Dolayısıyla bu çalışmada, 6284 sayılı Kanun usul hükümleri çerçevesinde ele alınmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Her iki tedbir türü de şiddet mağdurunun korunması amacına yönelik olmasına rağmen, koruyucu tedbirler, doğrudan şiddet mağduruna yönelik olarak verilmekteyken; önleyici tedbirler ise şiddet uygulayana yönelik olarak verilmekte ve bu kişinin hak ve özgürlüklerine müdahale içermektedir. 6284 sayılı Kanun’da aile mahkemesi hâkiminin verebileceği koruyucu ve önleyici tedbirler yanında mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlere de yer verilmiştir. Ayrıca kolluk amirinin de gecikmesinde sakınca bulunan hallerde belirli koruyucu ve önleyici tedbirlere karar verebileceği öngörülmüştür. Koruyucu ve önleyici tedbirler, HMK’da açıkça çekişmesiz yargı işleri arasında sayıldığından, tedbir talebi incelenirken öncelikle 6284 sayılı Kanun’a, burada hüküm bulunmaması halinde ise HMK’nun çekişmesiz yargıya ilişkin düzenlemelerine bakılması gerekir. İvedi şekilde uygulanmaları önem

taşıdığından koruyucu ve önleyici tedbirlerin, gerekmedikçe duruşma yapılmadan, dosya üzerinden verilmesi gerekir. 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen her türlü karara karşı iki hafta içerisinde aile mahkemesi nezdinde itiraz edilebilir. Ayrıca tedbir kararlarının resen ve en seri vasıtalarla tedbirin niteliğine göre tedbiri icra edecek olan resmi merciye bildirilmelidir. Şayet usulüne uygun şekilde tebliğ yapılmış tedbir kararına şiddet uygulayan tarafından aykırı davranılırsa, bu durumda zorlama hapsi gündeme gelecektir.

ABSTRACT

The case of violence, which has become a social issue both nationally and internationally, has turned into a public nature that states themselves intervene in the process. In this context, the Law No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women entered into force in Turkish law and protective and preventive measures were organized to ensure an effective, systematic and immediate fight against violence. These protective and preventive measures, which are considered to be among the non-contentious judicial affairs regulated in Code of Civil Procedure No. 6100, are distinguished from the general procedural principles and can be implemented within the framework of their own procedural principles. Therefore, it is also important to determine the framework of the procedure to be applied to the protective and preventive measures. This is because any procedural rule that is omitted when implementing these measures will prevent the realization of the intended purpose of the protective and preventive measures. In this study, the Law No. 6284 has been discussed within the framework of the procedural provisions and solution proposals have been presented.

Although both types of measures are aimed at the protection of victims of violence, protective measures are given directly to the victim of violence meanwhile preventive measures are given to the perpetrator and include interference with their rights and freedoms. The Law no. 6284 includes the protective and preventive measures that may be given by the family court judge as well as the protective measures that may be given by the local authorities. In addition, it is foreseen that the law enforcement officer may also decide on certain protective and preventive measures in case of delay. Since protective and preventive measures are clearly included in the non-contentious judicial affairs in the Code of Civil Procedure, the Law No. 6284 should first be considered when examining the request for a measure, and in the absence of provisions therein, the Code of Civil Procedure's regulations on non-contentious judiciary should be

considered. As it is important that they are applied urgently, protective and preventive measures should be given on file without unnecessary hearing. Any decision taken within the scope of Law No. 6284 may be appealed before the family court within two weeks. Furthermore, the decisions of the measure should be communicated ex officio and by the most rapid means to the official authority which will perform the measure according to the nature of the measure. If the precautionary decision, which has been duly communicated, is violated by the perpetrator, the coercion shall be put on the agenda.

